

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

The Sikh Bulletin

A Voice of Concerned Sikhs World Wide

November-December 2009

ਮੱਘਰ-ਪੋਹ ੫੪੧ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 11, Number 11&12

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA Fax (916) 933-5808
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Editorial: Original Sources of Dasam Granth Revealed...	1
A special Issue: Dasam Granth Controversy.	
From The Sikh Bulletin January-February 2008.....	4
Look Who is Talking?	
From The Sikh Bulletin July 2000.....	5
An attack on Sikh Missionary Colleges.	
Editorial in The September 2002 Sikh Bulletin.....	7
Which Banis did the Tenth Guru recite at the time of administering 'Amrit'. By Principal Harbhajan Singh....	8
Akhand Kirtani Jatha Missive on events of Vaisakhi 1699.....	11
ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ.....	12
ਸਰਵੋਤਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ	
ਲੇਖਕ :ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਜੀ	86
ਚਰਚਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ?	
ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ	
ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕੈਲਿਫੋਰਨੀਆਂ.....	97
Gurcharanjit Singh Lamba generated controversy over Dasam Granth with Jathedar Darshan Singh.....	114
ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਭਾਲੋ! ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨਵਾਲਾ.....	118
K. T. F. Income-Expense Statement 2009.....	119
BOOK page.....	120

Editor in Chief

Hardev Singh Shergill

Editorial Board

Avtar Singh Dharmi, USA

Gurpal Singh Khaira, USA

Gurcharan Singh Brar, Canada

Dr. Sarjeet Singh Sidhu, Malaysia

Production Associates

Amrinder Singh

Sachleen Singh

This issue of the Sikh Bulletin is only in electronic format being sent to those whose email addresses we have. If you or someone you know would like to receive it please provide the email address. You may also pass it along to those on your email list.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:

editor@sikhbulletin.comOur Website: www.sikhbulletin.com

ORIGINAL SOURCES OF DASAM GRANTH REVEALED

This issue of The Sikh Bulletin is primarily dedicated to the original research done on the origins of Dasam Granth by S. Dalbir Singh M. Sc. of New Delhi, India. His entire book 'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ' (*Dasam Granth-di-Asleeyat*), published in August 2009, is included in this issue. Also included is an article by Dr. Gurmeh Singh Sidhu of Fresno State University, Fresno, California, 'ਚਰਚਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ? ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ' which, like Dalbir Singh's work, is very timely and an eye opening research.

S. Dalbir Singh's lengthy research resulted in him identifying poet Shyaam (Kabi Shyaam), poet Raam (Kabi Raam) and poet Kaal (Kabi Kaal) as the three authors of Dasam Granth, all worshippers of Mahakal-Kalka, but not Guru Gobind Singh and the following four Hindu granths as sources of everything included in the so called Dasam Granth:

1. Shrimadd Bhagwat-sudha-sagar (Shuksagar), Gita Press
2. Shiv Puran, Gita Press
3. Markandey Puran, Gita Press
4. Shri Durga Sapatshti, Gita Press

Until now many people, who did not acknowledge the entire Dasam Granth as the work of Guru Gobind Singh, believed some writings to be his because 'they did not conflict with Gurbani', a very poor excuse. If inspite of this incontrovertible proof produced by S. Dalbir Singh people in position of authority still want to believe in the three banis used for *khande-di-pahul* and *nitnem*, I am afraid, there is not much hope for the renaissance in Sikhi which is urgently needed.

Recently during Jathedar Darshan Singh vs Gurcharanjit Singh Lamba controversy, Tarsem Singh, President, Dharam Parchar Committee of Delhi Sikh Gurdwara Management Committee advised against criticism of those three banis. That is no surprise. In 2004 I had an occasion to meet with S. Paramjit Singh Sarna, then President of DSGMC. When told that at Roseville Sikh Center we had dropped '*pratham bhagauti simerke*' from ardas and banned Chaupai from recitation in the Gurdwara and at people's homes, he jumped from the sofa as if a bolt of lightening hit him and exclaimed, "do you mean to say our fore fathers took *khande-di-pahul* in vain?"

In his third letter to Jathedar Akal Takhat dated October 15, 2008, none of which were answered, S. Dalbir Singh expresses his dilemma that if out of respect of *hukam* of GGS against *kachi bani* he does not recite *Jaap*,

Swaiyya, and *Chaupai*, he is *panth-dokhi* and if he recites them he becomes *Guru-dokhi* by disobeying Guru's hukam against *kachi bani*. He is beseeching the Jathedar to guide him; he can until the hell freezes over. You have to be Lamba to get Jathedar's ears. Do not become *Guru-dokhi*, one cannot become *panth-dokhi* because there is no Panth. Badal/Tohra killed it long time ago.

For the sake of saving Guru Nanak's message unadulterated for the future generations, controversy about any part of Dasam Granth, including the three compositions recited during *Khande-di-Pahul* ceremony and mandated for *Nitnem*, as being authored by the Tenth Nanak, should now end. Baba Virsa Singh is dead. It is now time to put Atty. Gurcharanjit Singh Lamba, the now champion of promoting the false Dasam Granth, in his place.

In the preface of his book S. Dalbir Singh narrates an incident on October 2, 2007 at Rajaury Garden, New Delhi, involving Gurcharanjit Singh Lamba, where Mr. Lamba makes the outrageous statement that he acquired '*gurmata gian*' not from Guru Granth Sahib but from the so called Dasam Granth. I recall a similar statement from Atty. D. S. Gill of Ludhiana, a companion of G. S. Lamba. It is obvious that these two gentlemen, both attorneys, are not stupid. They possess a *bibek budhi*, hallmark of a Sikh. They fully understand what Dasam Granth is; for them it is not a matter of blind faith but a much more sinister agenda.

In an Editorial in the September 2002 issue of The Sikh Bulletin, reproduced on page 5 of this issue, we had challenged Mr. G. S. Lamba to: "*We invite all these intellectuals, leaders of these 'panthic' organizations, Jathedars and management committees of Patna Sahib and Hazoor Sahib, all those others who believe in Dasam Granth as the bani of The Tenth Nanak, and especially S. Gurcharanjit Singh Lamba, to please gather their wives, daughters, sons, fathers, mothers and all those family members they hold dear to read and explain the following from Dasam Granth. Since Gurbani preaches that its teachings should be made part of one's daily life, they should also have handy the ਸਮਗਰੀ (ingredients) listed in there so they might practice what Dasam Granth preaches*":

ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਵੀਮ ਖਿਲਾਏ, ਆਸਨ ਤਾਂ ਤਰ ਦਿਯੋ ਬਨਾਇ ।
ਚੁੰਬਨ ਰਾਇ ਅਲਿੰਗਨ ਲਏ, ਲਿੰਗ^੧ ਦੇਤ ਤਿਹ ਭਗੋ^੨ ਮੋ ਭਏ ॥੨੪॥
ਭਗ ਮੋ ਲਿੰਗ ਦਿਯੋ ਰਾਜਾ ਜਬ, ਰੁਚਿ ਉਪਜੀ ਤਰਨੀ ਕੇ ਜਿਯੋ ਤਬ ।
ਲਪਟਿ ਲਪਟਿ ਆਸਨ ਤਰ ਗਈ, ਚੁੰਬਨ ਕਰਤ ਭੂਪ ਕੇ ਭਈ ॥੨੫॥

ਗਹਿ ਗਹਿ ਤਿਹ ਕੋ ਗਰੇ ਲਗਾਵਾ, ਆਸਨ ਸੋ ਆਸਨਹਿ ਛੁਹਾਵਾ ।
ਅਧਰਨ ਦੋ ਦੋਊ ਅਧਰ ਲਗਾਈ, ਦੁਊ ਕੂਚਨ ਸੋ ਕੂਚਨ ਮਿਲਾਈ ॥੨੬॥

(ਚਰਿਤਰ ੪੦੨) ੧੩੫੭

੧Male Organ; ੨Female Organ

To this list we suggest to include the management of the Gurdwara on Bradshaw road in Sacramento who hosted a daylong seminar on Dasam Granth on Saturday Feb. 23rd 2008, and all those attendees including Mr. G. S. Lamba and 'Professors' from Patiala University and Dasam Granth 'scholars' from UK. We should also include the members of the Asa-di-Var group of Sacramento to join in since they are so keen bhagats of 'Chaupai' which is **Charitar 377 on p.1386** from the same chapter in Dasam Granth as the **Charitar 402 p.1357 quoted above**.

Also included in the very beginning of this issue are three previous editorials from The Sikh Bulletin and an article by late Principal Harbhajan Singh, '**Which 'banis' did the Tenth Guru recite at the time of administering 'amrit'?**' A reading of his research reveals that of the eleven sources he found, some of them claiming to be present at the 1699 Vaisakhi ceremony, no two agree as to what transpired and none of them agrees with what is happening today. In spite of my best efforts I have not found any Sikh scholar who could throw some light on the evolution of *khande-di-pahul* banis. But I am not hesitant to hazard a guess.

In his article in this issue on p. 104 Dr Gurmel Singh Sidhu attributes introduction of Dasam Granth as Sikh scripture to the British. This could very well be the case. British were masters of the art of 'divide and conquer'. They did not hesitate to overwhelmingly recruit Sikhs in their army and they made *khande-di-pahul* mandatory for all the Sikh soldiers, built Gurdwaras in Sikh cantonments and GGS was always at the head of Sikh troops in both world wars. **It would be the British who introduced three of five banis into khande-di-pahul and nitnem through their hired Sikh hands much the same way as right wing Hindu extremists have hired hands among Sikhs today to carry on what the British started.** They succeeded remarkably well in sowing discord among us. **Dasam Granth as the source of three out five banis for khande-di-pahul is Mr. Lamba's strongest argument.** Dr. Gurmel Singh Sidhu quotes Giani Gian Singh in his *Panth Parkash* attributing authorship of Dasam Granth to Patna Granthi Sucha Singh and his son Charat Singh in this issue on page 104.

At the same time the British entrusted our Gurdwaras to

Mahants who introduced anti Gurmat practices in our historical Gurdwaras thus giving us a split personality. They also released from the military service scores of 'Sants' starting with Mastuanewala Sant and the fauji who 'discovered' Hemkunt. Research might also show that Bhai Randhir Singh Grewal, the founder of Akhand Kirtani Jatha, whose father was an employee of the British, was a British plant. How else does one explain his ardent and blind endorsement of Dasam Granth as the creation of Guru Gobind Singh and that too in its entirety?

As a result of efforts of Singh Sabha Lehr a reformation started. SGPC and Akali Dal came into existence but first the British and then the Congress government of free India corrupted both of these institutions. RSS replaced the British in pushing Dasam Granth down our throats. Panth Ratan Tohra got co-opted by Congress and Badal saw his fortunes tied with the RSS and its political wing, BJP. Between the two of them they have made a nice mess of Sikh aspirations.

Lots of people I know, myself included, have often wondered at the sad state of Sikh affairs in India. In my opinion it has to do to a great extent with the mind set of those people who are in the fore front to do something good but at just the crucial moments self interest raises its ugly head. Here I would like to share my personal experiences with three people of diverse back grounds:

1. Prof. Darshan Singh, Sabka Jathedar Akal Takhat, was invited by us in 1994 to perform kirtan/katha at the Nanaksar Thath Isher Darbar, started by an akhauri saadh 'Sant Baba' Amar Singh Barundi in Roseville, California. He had claimed to be *gurbhai* of Darshan Singh. Darshan Singh, who knew Amar Singh since his 8th birth day because both of them were from original Nanaksar Thath of Nand Singh/Isher Singh, was offered a golden opportunity to come clean about Amar Singh as a sociopath, psychopath, rapist and murderer but instead chose a safer path, for himself, of making an excuse about being busy but certainly sometime in the future.

Ten years later, in 2004, he along with all the big whigs from India, was a guest of Amar Singh at his Thath in London and when confronted about his judgment while being fully aware of Amar Singh's *kartoots*, he pleaded pressure but that he had them remove pictures of Nand Singh/Isher Singh from the presence of GGS and had spoken against *santdom*. Problem, however, was that he provided Amar Singh with his pictures in his Gurdwara to be used as an example of Darshan Singh endorsing Amar Singh's activities.

Later, when we came across one of his statements about providing Missionary College trained missionaries to villages in Panjab, we not only published that in the Sikh Bulletin but also brought it to the attention of Singh Sabha International, Canada in Toronto area where Darshan Singh makes his second home. SSI Canada was already engaged in this type of work and S. Gurcharan Singh Brar personally went to see him. Jathedar made promises but never kept them.

That is a tragedy, because of all the Akal Takhat Jathedars he is the one most knowledgeable about Gurbani and willing to change as he has in the matter of Dasam Granth. Right now he is in the news about his anti Dasam Granth statements brought to the attention of Jathedar Akal Takhat by, who else but, Gurcharanjit Singh Lamba. See pp. 114-117 of this issue. Page 118 also has the report of the SSI Canada's work in providing missionaries to the villages.

2. Paul Singh Purewal: We first met at the first ever conference held at Sikh Center Roseville in November 1999. He presented his paper on Nanakshahi Calendar. Until then no action had been taken on it by Akal Takhat. That was no concern of ours. We saw the merit and passed a resolution for us to adopt it. Another resolution passed was to do away with '*pratham bhagauti*' in ardas. We had firmly come to believe that reformation in Sikhi was of utmost urgency and we cannot depend upon corrupt officials of SGPC or their employees masquerading as Jathedars.

The following year there was a conference in San Jose. Mr. Purewal read his paper on Nanakshahi Calendar there as well but failed to mention that Roseville Sikh Center had already adopted it. When asked, he excused himself by saying that he will mention it at the second sitting where all the speakers will participate in Q&A format. He failed to mention it there as well. It turned out that he was bamboozled by the Sikh Youth of America as a body controlling large number of Gurdwaras under North American Gurdwara Parbandhak Committee which he thought would be a good start and knowing their animosity against us he chose a stronger group, so he mistakenly thought, to side with. Subsequently he made lame excuses to come to any of our other conferences.

3. Dr. Gurbakhash Singh Gill, Dean (Retd.) Agricultural University, Ludhiana, came to Roseville in December 2000 for a think tank type seminar and conference which was also attended by S. Gurbakhash Singh Kala Afghana and many

others from Canada and USA. By virtue of his long experience with Sikh affairs in North America he played a leading role. It was he who suggested the formation of Singh Sabha International to carry on the work of the 18th century Singh Sabha. He was to move to Roseville and take charge of the reformation movement.

But, unfortunately for the reform movement, he was friends with late Dr. Kharak Singh of Institute of Sikh Studies in Chandigarh, who could care less for reform and was an establishment loyalist by virtue of being a long standing member of the SGPC Dharam Parchar Committee. Year 2001 was to be the year for Badungar, a friend of Kharak Singh, to take over the Presidency of SGPC. Dr. Gill was told to bide his time until that happened and got appointed as an Adviser to the Dharam Parchar Committee with a car, driver and stipend.

But our reform movement did not come to a halt. October 2003 saw a major World Sikh Conference in Chandigarh arranged from Sikh Center Roseville. Jathedar Vedanti and Manjit Singh Calcutta did their best to deny us the venue and actually managed to cancel three venues before we had to involve the judiciary to enforce a contract. Calcutta then formed a 21 member Religious Advisory Board to 'frame rules for priests' and actually oppose us. The Board would also scrutinize the complaints being received by Akal Takhat before they are taken up by the Sikh Clergy.

Dr. Gurbakhash Singh Gill was one of those 21 members. He was now not a reformer but a member of the establishment. Although the reports were that Calcutta had ordered secrecy in its deliberations but we found out that most vocal opponent of us was Dr. Gill. It will come as no surprise to us if we found out that it was he who suggested to shut us down, because as soon as I returned from Chandigarh I found that a three year lease was signed for a rival Gurdwara while I was still in Chandigarh. Before the year was out this Gurdwara had split into two because the only thing they had in common was opposition to us. In the face of three Gurdwaras where there was one we shut the reform Gurdwara in April 2005.

When there is no leadership to inspire, sangat does not like change.

Hardev Singh Shergill

A SPECIAL ISSUE DASAM GRANTH CONTROVERSY [From The Sikh Bulletin January-February 2008]

Something extraordinary happened on March 28, 2000. That day, the Executive Committee of the SGPC, under the Chairmanship of Bibi Jagir Kaur, unceremoniously sacked the then Jathedar of Akal Takhat, Puran Singh. His claim to fame, among other things, was to declare Sikh Gurus as the progeny of mythical sons of Ram, Luv and Kush. At the same meeting Joginder Singh Vedanti was appointed acting Jathedar of Akal Takhat. He promised to perform his duties **"as per established marvada"**. But he was lying. We soon learned that he was the Editor of the blasphemous book **'Gurbilas Patshahi 6'**. On May 14, 2000 he banned any discussion of Dasam Granth (see p.2). He promised to appoint a committee of Sikh scholars to critically examine the contents of this Granth and resolve the controversy for good. As of this date there is no such committee.

His **'hukam'** was in fact a ban against those who were critical of this Granth. Dr. Kharak Singh Mann of Institute of Sikh Studies immediately complied and banned the publication of any articles on this in the Institute's magazine even though he had co-edited with S. Daljeet Singh a book **'Sikhism: Its Philosophy and History'** that had two articles critical of this Granth, one each by **S. Daljeet Singh and Prof. Gurtej Singh**. Both of those articles are reproduced in this issue. Pro Dasam Granthias like **Lamba, D. S. Gill and Virsa Singh** were free to preach Dasam Granth. **We saw through Vedanti and declared him a 'Trojan Horse' in the June 2000 issue of The Sikh Bulletin and demanded his dismissal.** Of course that did not materialize.

Now Mr. Lamba tells us that Vedanti overturned his own **'hukam'** on Nov. 27, 2006 so that Dasam Granthias can blunt the **'propaganda'** against Dasam Granth by the **'trouble makers'**. But the Akal Takhat letterhead letter that he circulates (p.41) has neither the date nor the letter Number. Mr. Lamba has the uncanny ability though to speak for Akal Takhat Jathedar. Several months before S. Gurbakhsh Singh Kala Afghana was actually excommunicated and his books banned, Mr. Lamba had released on the internet an Akal Takhat Hukamnama to that effect but in reality that resolution was not passed that day because of opposition from within the group of five and intervention by several concerned Sikh scholars who

opposed that action of the Jathedar. Mr. Lamba was joined by several others at Sacramento's Bradshaw Road Gurdwara on Feb. 23rd for a seminar on Dasam Granth. All the speakers were vehement that 'entire' Dasam Granth was the composition of Guru Gobind Singh and the people who are denigrating Dasam Granth are ultimately targeting Guru Granth Sahib.

One of the speakers was **Gurinder S. Mann** from Leicester, UK. Dasam Granth was the topic of his Master's thesis in 2000 and like scores of other graduates of Hindu and Patiala Universities he 'proved' entire Dasam Granth to be the creation of Guru Gobind Singh. His entire presentation was based on comments on projected pictures. There was uncanny resemblance of his presentation to the one by **Dr. Jeevan Singh Deol**, [whom I affectionately call 'McLeodian grand student' because he is a student of **Dr. Harjot Oberoi**,] at the October 2, 2000 meeting of The Smithsonian that I attended (See p. 35).

Bradshaw Road Gurdwara has lately come under the control of **AKJ** and they sponsored this seminar, along with Damdami Taksal, although under the name of Khalsa Alliance, perhaps their new 'sanitized' name. Dr. Parhar, the President of this Gurdwara and Dr. Cheema, the stage secretary for the seminar had both asked to speak at one of our seminars at the Roseville Gurdwara many years ago where they attacked our efforts at reforming the Sikh practices in the Gurdwaras in their speeches in side while their comrades, under the valiant command of **Navjot Khalsa**, raised slogans of 'death to Kala Afghana, death to Prof. Gurtej Singh and death to Shergill, outside while committing vandalism.

Hardev Singh Shergill

LOOK WHO IS TALKING

[From The Sikh Bulletin July 2000]

'Gurmatas' adopted by the Guru Panth at Sri Akal Takhat Sahib on May 14, 2000.

On May 14th 2000, some Sikh leaders held a gathering at Sri Akal Takhat Sahib and 'representatives' of the Panth made some decisions in the name of the Panth and adopted the following Gurmatas. *Editorial comments follow in italics, section by section:*

Gurmata No. 1 has four parts to it:

- i) "...effort should be made by all Sikh organizations to propagate Sikhism in a simple and common man's language..."

Do they mean the language of Sant Singh Maskeen, his disciples, Jathedar Puran Singh and Deras?

- ii) "...dreadful problems facing the world and mankind...should be made to solve, in particular, the problems of...Aids..."

We did not know Aids was a Sikh scourge let alone it had reached epidemic proportions among Sikhs so as to attract the attention of our religious leaders who have better things to do, such as, getting our youth released from Indian Jails and our Dharmi Fauji's taken care of. Please read the letter of a Dharmi Fauji on p.4. How can a nation that cannot solve its own problems, solve the problems of the world? Should not charity begin at home? Our scourges are RSS, quasi – Sikh scholars and leaders, and Granths, other than the Adi Granth.

- iii) "...to inculcate teachings of Gurbani, in the hearts of the Sikhs and to urge them to shape their lives accordingly, a board of Gursikh scholars should be constituted..."

Bravo! Here we thought we already have had for a long time a board of Gursikh scholars in the person of our Jathedars. What is needed is not yet another board but a body of dedicated sewadars/missionaries who would go into the villages and work at the grass roots level to spread the true message of Sikhi to the masses much in the same manner as the work done by the volunteer missionaries of the Mormon faith.

- iv) "A committee of historians dedicated to Sikh doctrine should be constituted in order to remove confusion created by anti-Panthic forces and the so-called scholars as part of a conspiracy or out of ignorance and to get Sikh history rewritten and published in a scientific manner, after getting it tested on the touch stone of Gurbani..."

This is a very noble thought but unfortunately it is merely a lip service and smoke screen. If Jathedar Vedanti wants the historians to test what they write with the touch stone of Gurbani, why did he not apply the same test to 'Gurbilas Patshahi – 6' that he compiled and had 'Who is Who' of Sikh Panth endorse in glowing terms? We have been taken for fools for a long time, but no more.

Gurmata No. 2 has three parts to it:

- i) "Today's representative Panthic gathering unanimously resolves that the Khalsa Panth...is unique and distinct, both in form and doctrine...today...it is a matter of regret that some narrow-minded forces are still not inclined to give a status of equality to men of all faiths..."

We are lead to believe that the above (narrow-minded forces) is a reference to the shenanigans of RSS but at the personal request of Mr. Badal the new acting Jathedar of Akal Takhat Joginder Singh Vedanti chose not to name RSS. So much for courage of one's conviction.

- ii) "Taking serious notice of such conspiracies and expression of sentiments and actions that smack of narrow thinking, this Panthic gathering at the Akal Takhat directs the principal party of the Sikh nation (Akali Dal) ...should get provisions included in the Constitution that will ensure the preservation of the uniqueness of doctrine, form and traditions of Sikhism..."

Now which Akali Dal does this illustrious group of Sikh leaders mean? Every time a political leader has been thrown out of the Akali Dal, he has created his own Akali Dal. What is left has no resemblance to the ideals of the original Akali Dal. The faction in power, Badal Akali Dal, preaches 'Punjabiya', whatever that term means and is lead by a Kesadhari Hindu. It is high time that there is a rebellion in all the various Akali Dals which leads to ouster of the present leadership and emergence of united original Akali Dal under new, honest and enlightened leadership that we the Sikhs in diaspora can support and be proud of.

- iii) "All Sikh organizations should feel duty bound to follow only the 'rehat maryada' approved by Sri Akal Takhat Sahib."

Left unanswered are the questions: Are Sant Smaj and Deras exempt from following Akal Takhat Maryada and free to adopt and follow their own as they currently do or; Are they to be treated as non-Sikh organizations and institutions and left alone to go their own way as are the Radhaswamis?

Gurmata No. 3 deals with only one issue that of Dasam Granth:

"Today's Panthic gathering takes a very serious note of attempts being made to raise controversy on Dasam Granth in

the press, because it is likely to further complicate matters. Therefore, it is unanimously resolved that **all controversy in the newspapers on this subject should cease forthwith.** At the same time, the SGPC, the representative religious body of the Panth, is hereby directed that through its Dharmik Salahkar Board (Religious Consultative Board), it should arrange seminars and discussions for Sikh scholars on this subject, so that, a unanimous, universally accepted and meaningful decision may be taken after deep research and investigation in a cordial and friendly manner as per Panthic practice and tradition.

How much faith can we place in the SGPC and the person of Takhat Jathedars? How long has the Dasam Granth controversy been raging? How long can we allow it to simmer? Is SGPC prepared to enforce the reading and interpretation of only Sri Adi Granth Sahib in Gurdwaras? Is it prepared to promulgate a ban on Hemkunt Yatra? Is it prepared to call for removal of Dasam Granth from Gurdwaras that already display it alongside Adi Granth and engage in its Akhandpath? We think the time for seminars and discussions on this topic is already gone and time for action has arrived. Time to rethink and redefine our Ardas and rehat maryada tested on the touchstone of Gurbani (i.e., Adi Granth only) has also arrived.

To staff the various committees suggested by the 'Guru Panth' at Sri Akal Takhat Sahib on May 14, 2000 and to accommodate the sentiments of those who would endlessly discuss, debate and delay hard decisions, The Sikh Bulletin suggests the following names for staffing Vedanti committees:

1. Joginder Singh Vedanti, Jathedar Sri Akal Takhat Sahib.
2. Manjit Singh, Jathedar Sri Kes Garh Sahib
3. Kewal Singh, Jathedar Sri Damdama Sahib
4. Bhai Ranjit Singh, Sabka Jathedar Sri Akal Takhat Sahib
5. Bhai Devinder Singh
6. Bhai Harjinder Singh (Sri Nagar Wale)
7. Bhai Harbans Singh (Jagadhari Wale)
8. Baba Thakur Singh (Damdami Taksal)
9. Baba Kashmira Singh
10. Giani Mohan Singh
11. Giani Puran Singh, Sabka Jathedar Sri Akal Takhat Sahib
12. Giani Sant Singh Maskeen
13. Mahaan Sant Shiromani Baba Maan Singh Ji Pihowa (Bhewe Wale)
14. Mahant Mangal Singh
15. Sant Baba Amar Singh Barundi
16. Sant Baba Gurbachan Singh (Kali Kambali Wale)

17. Sant Baba Darshan Singh Dhakki (Unless he is still in jail)
18. Sant Baba Jagjit Singh
19. Sant Baba Nahar Singh

Hardev Singh Shergill

ATTACK ON SIKH MISSIONARY COLLEGES

[An Editorial in The September 2002 Sikh Bulletin]

"Scholars warned against distorting Sikh History", reads the headline in Gurcharanjit Singh Lamba's internet promotion of dateline August 5, 2002, news in The Tribune. "Some Sikh missionary colleges and their writings have come under fire from certain 'Panthic' organizations and a number of intellectuals." Paper names the following:

Organisations:

Damdami Taksal
Akhand Kirtani Jatha
Budha Dal
Tarna Dal Shaheedi Misal
Tarna Dal Harijan Belan
Gurmat Sidhant Parcharak Sant Smaj

Intellectuals:

Bhai Mohkam Singh
Giani Sher Singh
Dr. Harbhajan Singh
Dr. Harpal Singh Pannu
Mr. Sukhdev Singh Bhaur

We ask the readers to please remember these organizations and Sikh intellectuals.

We invite all these intellectuals, leaders of these 'panthic' organizations, Jathedars and management committees of Patna Sahib and Hazoor Sahib, all those others who believe in Dasam Granth as the bani of The Tenth Nanak, and especially S. Gurcharanjit Singh Lamba, to please gather their wives, daughters, sons, fathers, mothers and all those family members they hold dear to read and explain the following from Dasam Granth. Since Gurbani preaches that its teachings should be made part of one's daily life, they should also have handy the ਸਮਗਰੀ (ingredients) listed in there so they might practice what Dasam Granth preaches.

ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਵੀਮ ਖਿਲਾਏ, ਆਸਨ ਤਾਂ ਤਰ ਦਿਯੋ ਬਨਾਇ ।
ਚੁੰਬਨ ਰਾਇ ਅਲਿੰਗਨ ਲਏ, ਲਿੰਗ ਦੇਤ ਤਿਹ ਭਗ ਮੋ ਭਏ ॥੨੪॥
ਭਗ ਮੋ ਲਿੰਗ ਦਿਯੋ ਰਾਜਾ ਜਬ, ਰੁਚਿ ਉਪਜੀ ਤਰਨੀ ਕੇ ਜਿਯੋ ਤਬ ।
ਲਪਟਿ ਲਪਟਿ ਆਸਨ ਤਰ ਗਈ, ਚੁੰਬਨ ਕਰਤ ਭੂਪ ਕੇ ਭਈ ॥੨੫॥
ਗਹਿ ਗਹਿ ਤਿਹ ਕੇ ਗਰੇ ਲਗਾਵਾ, ਆਸਨ ਸੋ ਆਸਨਹਿ ਛੁਹਾਵਾ ।
ਅਧਰਨ ਦੋ ਦੋਊ ਅਧਰ ਲਗਾਈ, ਦੁਹੁ ਕੂਚਨ ਸੋ ਕੂਚਨ ਮਿਲਾਈ ॥੨੬॥

(ਚਰਿਤਰ ੪੦੨) ੧੩੫੭

(ਚਰਿਤਰ ਨੰ: ੪੦੨, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੩੫੭-੫੮, ਵਾਪਕ: ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

We ask for readers' forgiveness for not giving the meaning of the above 'bani' because it is too pornographic for our tastes but we direct readers to S. Gurcharanjit Singh Lamba's address on p.31 of this issue. He can oblige you with proper meaning.

ਜੇ ਅਮਲਨ ਕਰੇ ਖਾਇ ਖਤਾ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਖਾਵੈ।

ਮੂੰਡਿ ਅਵਰ ਨਹਿ ਜਾਹਿ ਆਪੁ ਕਬਹੂੰ ਨ ਮੁੰਡਾਵੈਂ।

ਚੰਚਲਾਨ ਕੋ ਚਿੱਤ ਚੋਰ ਛਿਨ ਇਕ ਮਹਿ ਲੈਹੀਂ।

ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਭਾਮਿਨਨਿ ਭੋਗ ਭਾਵਨ ਮਨ ਦੋਹੀ॥੨੩॥੫.੧੯੯੧

ਅਮਲ ਪਾਨ ਸੁਭ ਅੰਗ ਧਨਕ ਸਰ ਜਿਨ ਲਯੋ।

ਹੈ ਸੋ ਨਰ ਜੀਵਤ ਮੁਕਤਿ ਜਗਤ ਭੀਤਰ ਭਯੋ॥੨੪॥

(ਚਰਿਤਰ ੨੪੫) ੫.੧੯੯੨

ਭਾਵ - ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ (ਸ਼ਰਾਬ, ਭੰਗ, ਅਵੀਮ ਆਦਿ ਦੇ) ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੀ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤਾਂ ਮੁਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਠੱਗ ਸਕਦਾ। ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਇਕ ਖਿਨ ਵਿਚ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ 'ਸੁੱਭ' ਨਸ਼ੇ ਜੋ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਮਾਨੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਕਬਹੂੰ ਨ ਖਾਏ ਪਾਨ, ਅਮਲ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਪੀਯੋ॥

ਕਬਹੂੰ ਨ ਖੋਲ ਅਖੋਟਨ ਸੁਖ ਸੁਰਧਨ ਕਹ ਦੀਯੋ॥

ਕਬਹੂੰ ਨ ਸੋਧਾ ਲਾਇ ਰਾਗ ਮਨ ਭਾਇਯੋ॥

ਹੋ ਕਰਯੋ ਨ ਭਾਮਿਨ ਭੋਗ, ਜਗਤ ਕਯੋ ਆਇਯੋ ॥੨੮॥

(ਚਰਿਤਰ ੨੪੫) ੫.੧੯੯੨

"They charged the missionaries, including Gurmat Missionary College, of 'distorting' and 'ridiculing' the 'Bani' of Sri Guru Gobind Singh and making an effort to 'disseminate' disbelief about history."

What is puzzling is that these 'Panthic Organizations' and intellectuals are attacking the very institutions that have managed to perpetuate correct version of Sikhi, according to Panthic Rehat Maryada, inspite of lack of cooperation from our historical institutions. Countless individuals in true Sikhi manner have given their *tan*, *man* and *dhan* to that cause. Now that finally there is some movement for cooperation between these voluntary and historical institutions, it becomes a matter for concern? Does that pose a danger to the Panth or to these 'manmati' organizations?

"Bhai Mohkam Singh of Damdami Taksal said though guruship was bestowed upon Sri Guru Granth Sahib, 'Dasam Granth' was also important for the Sikhs, as it was

the source of daily prayers and for administering 'amrit'.

Bhai Mohkam Singh is wrong when he uses the word 'amrit' for 'Khande Di Pahul'. ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏਕ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਹਿ॥ ਪ. ੧੨੩੮॥ But he is right that three of the five banis that are not in AGGS appear in Dasam Granth: Jap Sahib p.1; Sawiyya p.13; and **Chaupai in Triya Charitar 377 on p.1386**. If the readers examine Principal Harbhajan Singh's article on page 13 of this issue they will notice it was not always the case. In fact we do not know exactly what happened on Vaisakhi 1699.

Some people very strongly believe that because this has become the tradition, therefore it cannot be changed. First question is, when did it become the tradition? Secondly, why cannot an incorrect tradition be changed? After all Guru Nanak was only a child when he challenged the centuries old tradition of *janeu* and a host of other traditions. Then there are those who cite the example of USA's and the world's largest religion, Christianity, to convince us to not to question certain beliefs. We are told that Christians do not question the 'virgin' birth and resurrection of Jesus (p.11). But they fail to see that Gurbani rejects both of those concepts:

ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਿਨੁ ਬਾਲੁ ਨ ਹੋਈ॥ਬਿੰਬ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਕਪਰੇ ਧੋਈ॥ ਪ. ੮੭੨॥

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ, ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ॥

ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭੁਇ ਗਿਰਹਿ ਬਹੁਰ ਨ ਲਗਹਿ ਡਾਰ॥੩੦॥ਪ.੧੩੬੬॥

Besides, other than AGGS, ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ is a Sikh's Guru given right. **Remember Daadu's grave incident?**

"Giani Sher singh of the Nihang Jatha, Tarna Dal Harian Belan, gave details on how the 'Bani' of Sri Guru Gobind Singh was also same in spirit, tone and tenor of Sri Guru Granth Sahib. He said Akal Takhat had already given its findings that each and every word of the 'Dasam Granth' had come from the pen of Guru Gobind Singh."

Giani Ji's first statement betrays the fact that at the very least he has not read both the Granths he is talking about. Second statement is *a patent lie*. [The Shiromani Committee, in its Letter No. 36672, dated August 3, 1973 to S. Santokh Singh of Chandigarh, categorically stated that 'Chritro Pakhyan' is not the writing of the Tenth Guru.] Further statements by Dr. Harbhajan Singh and Dr. Harpal Singh Pannu of Punjabi Univ. and Mr. Sukhdev Singh Bhaur, Secretary-General of the Sarb Hind Shiromani Akali Dal (Tohra, Ghataura and Bedi) are in the same vein.

What is happening is a concerted effort to thwart every effort at reformation in Sikhi. No wonder our situation today is no different than hundred years ago when Bhai Kahn Singh Nabha had felt compelled to write '**Ham Hindu Nahin**' and for which he was condemned in certain circles and accused of fostering Hindu Sikh disunity. His observation then holds true today: He termed his critics "**ignorant Sikhs and selfish Hindus**". *It is up to Mr. Lamba and his associates in India and Messers Tarlochan Singh Nahal, Navjot Khalsa, Ajit Singh Pannu and Mukhtiar Singh Ghuman in USA to determine which one they are.*

Too much is happening, both at home and abroad, to distract us from Guru's path in a well coordinated and concerted way. Unfortunately our premier institutions such as **SGPC, Akal Takhat Sahib and Institute of Sikh Studies** are conspicuous by their silence. Only people who are **defending the faith are the Missionary colleges** themselves. We direct our readers to Mr. Lamba's attack on our Missionary Colleges in his article in the July 2002 issue of 'Sant Sipahi' and to S. Baljit Singh Khalsa's response, among others, in the August 2002 issue of 'Sikh Phulwari'. For **Lambesque lies** and distortions for events in USA, you may visit Akhand Kirtani Jatha's website at: <http://www.panthkhalsa.org>. There, in addition to Dr. Parhar's letter (p.13), you will find other material that gives you a snapshot of today's Akhand Kirtani Jatha mentality.

Unfortunately, we as a community do not read much but make strong opinions on hearsay. To discerning minds we make an appeal to read for yourself the writings of Bhai Randhir Singh, 'Sant Baba' Gurbachan Singh of Damdami Taksal, S. Gurbakhsh Singh Kala Afghana and two essays by Prof. Gurtej Singh and S. Daljeet Singh on Dasam Granth in 'Sikhism: Its Philosophy and History', published by IOSS, Chandigarh, and as a true Sikh find out for yourself who is misleading you and who is not.

We have one Guru and one Sikh Canon and that is enshrined in Guru Granth Sahib, bequeathed to us by The Tenth Nanak, Guru Gobind Singh Ji. (Hardev Singh Shergill)

WHICH 'BANIS' DID THE TENTH GURU RECITE AT THE TIME OF ADMINISTERING 'AMRIT'?

-Principal Harbhajan Singh, Satnam Singh-

Opponents of the 'rehat maryada' introduced by the SGPC after the consensus arrived at among the noted Panthic

scholars, representative Sikh institutions, Singh Sabhas, etc. after five years of research and analysis, can dupe the 'Sangat' only for some time by talking about sentimental and baseless things, but they cannot keep them permanently in the dark in the presence of information gained after considerable research. Historical references do not support their imaginary claims. Let us see what the truth is:

The 'rehat maryada' exposes the hollow claims of the opponents. This information we have culled from Prof. Piara Singh Padam's book 'Rehatnamas' and from the book on 'rehat maryada' published by the Chief Khalsa Diwan. Here to be brief, we will mention only different references given about the 'banis' recited/read at the time of administering 'amrit'. Detailed information can be had from the concerned books.

(1) Rehatnama Bhai Daya Singh (Piara): A good Sikh partakes of 'amrit' of Sri Amritsar. First, he reads or recites complete Jap ji, from the beginning to the end and the Chaupai. Which Chaupai (quartet)? (There is no indication.) He reads five different sawaiyas: 1. Srawag 2. Dinan Ki Pritpal 3. Papp smooch Binasan 4. Sat sdaiv suda brat, and 5 five stanzas of Anand Sahib. He stirs the 'armit' with a kirpan towards himself. Then one Singh places a kirpan beside him. (Note: Here there is no mention of Jaap Sahib and complete Anand Sahib. There is however mention of stirring 'amrit' with a Kirpan.)

(2) Bhai Chaupa Singh (Tenth Gurus's Hazuri Sikh): Then the perfect Guru Sahib started testing the Panth. On the seventh day of Sawan, 1756 Sambat, the consecrated drink was sought to be prepared. Guru Sahib said, "Chaupa Singh, bring water in a bowl." When water was brought, Guru Sahib commanded, "Hold the 'Khanda' (double edged sword) and stir the contents of the bowl." Then all the five started reading out 'swaiyas' each. Which five? Daya Singh.... Sahib Singh.... Himmat Singh.... Dharam Singh.... Mohkam Singh...?. When these five Singhs started reading out 'swaiyas', then Sahib Chand Diwan made a request, "True Sovereign, if 'ptashas' (sugar bubbles) are put in the bowl, it will be better." In the meanwhile, Mata Shakti, Mata Sahib kaur, assuming the form of the 'devi' (goddess) put sugar bubbles in the bowl. The perfect Guru Sahib took five palmfuls and put them on the eyes, and five palmfuls in the hair. Then he recited the following 'swaiya' from the 'Chandi Charitar':

“Deh Shiva war mohey ehay
Shubh karman te kabhon na taron.

Na daron ar siyon jab jaye laron nishchay kar apni jeet
karon.

Ar Sikh hon apne hi mann ko eh lalach han gun ton ochron.

Jab aav ki audh nidhan baney

At hi run mein tab joojh maron.

[O God of power, bless me,

That nothing deters me from gracious deeds.

And when fight I must, I fight for sure to win.

That I am instructed in wisdom only by my higher mind,

That I crave ever to utter thy praise.

When comes the end of my life,

I die fighting in the thick of a (righteous) war']

Guru Sahib administered 'amrit' to the five Singh with his own hands. Next day, more Sikhs requested the Master that they too be administered 'amrit'. He said, 'prepare 'Karah Parshad' and have it from the five Singhs after reading 'swaiyas'.

[Note: This 'Maryada' (practice) too does not accord with any current practice or any other practice.]

(3) According to Guru Bilas Patshahi Daswin: [Author: Bhai Koer Singh, p-128] It is considered to have been written in 1808 sambat, i.e. 1751 A.D. about 43 years after the passing away of the Tenth Guru]

‘Sarita jal leen achhoot mangaye kay,

Patar loh mein tan prabh beray.

Parhtey su udass hai mantron ko,

Prabh thadhey hai app bhaiye so saverey.’ (p-25)

[Note: Here there is only a mention of reading 'mantra' (mool mantra)]

(4) B a n s a w a l i n a m a: [Genealogical Tree] of the ten Guru Sahibaan written by Bhai Kesar Singh Chhiber (11826 Sambat). According to this writing: Guru Sahib said: 'Get a bowl of water at once.' When it was brought, Guru Sahib gave 'karad' (knife) to a Sikh and asked him to stir the water in the bowl. Then Guru Sahib asked him to read aloud Japu Ji Sahib and Anand (Tenth part).

Here it is worth nothing that Chhiber has used the word 'karad' instead of Khanda and has mentioned the reading out of two 'banis' 'Jap' and 'Anand'.

[Sikh Sanskar atey maryada-Chief Khalsa Diwan, p-63]

(5) History of the Sikhs, written by Khushwant Rai: 1811 sambat, i.e. 1754 A.D. In the peperation of 'amrit'

there is mention of reading aloud only five swaiyas. (p-63). *Singh Bhangu*, edited by Bhai Vir Singh Ji, published in 1941 A.D. Var Bhagauti, first pauri (stanza) swaiya No. 32, Tribhangi Chhand-Khag Khand.

[Note: Here there is mention of reading of reciting three different 'banis', which are different from those that are read these days.]

Banis read at the time of preparing 'amrit' are: Jap Ji, Swaiyas, five stanzas of Anand Sahib. [Note: Here is no mention of reading out Jaap Sahib and Chaupai. Only reading out five 'pauris' (stanzas) of Anand Sahib have been mentioned.]

(8) Guru Panth Parkash: {Giani Gian Singh}, edited by: Singh Sahib Giani Kirpal Singh, p-1573: 'Jap Ji Sahib-5pauris, Jaap Sahib-5 pauris, Das Sudh, Anand Sahib, and Chaupai.

[Note: Here is mention of reading out five 'pauris' each of Jap Ji Sahib and Jaap Sahib and this too is not clear which 'Chaupai' should be read out-the one in the beginning of 'Akal Ustat' "Pranvo aad ek nirankara" or the 27-pad kabiyo vach Chaupai from 377 ti 404 Chaupadas of Charitar No. 405 of 'Charitro Pakhiyan'?)

(9) 'Gurbilas Patshahi 10': written by Bhai Sukha Singh of Patna Sahib: The author has mentioned the reading out of some 'mantras' while preparing 'amrit'. He has not mentioned the reading out of any particular 'bani' or 'banis'.

(10) 'Guru Sobha; Likhari, Kavi Senapati (Singh): Guru Gobind Singh's poet Laureate Senapati (Singh) in his book 'Guru Sobha' has not described any method of administering the 'pahul of Khanda' (consecrated drink prepared with Khanda-two edged sword). He has only mentioned the 'kurehats' (breach of Sikh code of conduct) like mundan (tonsuring), smoking hookah and having relations with 'minas' or 'masands'.

(11) Sri Kalgidhar Chamatkar, written by Bhai Vir Singh: Bhai Vir Singh Ji writes the following on page 27-28: "At the place where yesterday Sikhi was put to test, today there is a throne around which the devotees are sitting. 'Karah Parsad' (sweet pudding) for 1100 is kept on white sheets. On the throne is sitting Guru Gobind Singh Ji apparelled in white. Before him lies a shining steel bowl containing water with a two-edged sword in it. In front of him are standing the five Sikhs of yesterday, the liberated ones, who had offered their heads. They too are clad in white. Guru Sahib spoke to them-the five-" 'Waheguru' is the 'gurmantra' chant it with perfect

concentration." While the 'Five' got busy in chanting 'Waheguru', Guru Sahib himself started stirring the 'Khanda' in the bowl and reciting 'banis'. Standing before the 'Five' who had offered their heads, he made one of them recite the 'mool mantra' five times. Then he gave him five palmfuls of 'amrit' sprinkled it on his eyes and put five palmfuls in his hair. In this manner he administered 'amrit' to the 'Five.'

{ Note: Here there is no mention of the 'banis' that were read or recited. The Five beloved ones too had been chosen a day before. Next day, one of them was made to recite the 'mool mantra' five times] (Based on the article published in the Khalsa Samachar of 6-13 April 2000).

(12) History does not testify at all that the Tenth Guru, while preparing 'amrit' with 'Khanda' recited the five 'banis', which are recited now-a-days. Making such a claim is like making a ball of salt. In such a situation, what should be done? Our humble submission is that in the entire literature written before the Singh Sabha movement, there is no mention about the recitation of the five 'banis' which are recited these days while preparing 'amrit'. It appears that before the Singh Sabha Movement there was no definite tradition regarding the recitation of 'banis' at the time of administering 'amrit.' It varied from group to group, and 'dera' to 'dera' (seminary). For details see Dr. Rattan Singh Jaggi's book on 'Dasam Granth' (page 36-37).

Humble Inquiry

The new preachers of Gurmat philosophy should kindly tell us on what grounds they wish to change the 'rehat maryada' that has been followed by the SGPC for the last 65 years with the general approval of the Panth. They have no evidence in Sikh history and religious literature for doing so. Without conducting any research, it is baseless on the part of some individuals and institutions to claim that they are in favor of introducing the 'rehat maryada' followed by Guru Gobind Singh Ji on the Baisakhi of 1699. It is based on the imagination and is against Panthic unity. Some persons claim that they support the 'rehat maryada' coming down to them from generation to generation for over three centuries. Such a claim is hollow and ridiculous in view of the evidence adduced above. It can be asked humbly: How did the 'maryada' which did not come down in the same form to Guru's court writers, contemporary historians and writers, came to our present day venerables belonging to different institutions and groups? Have these honorable men ever thought if Sri Guru Arjan Dev Ji had not compiled the entire 'Gurbani' in one authentic volume and had accepted

the tradition of passing it on from generation to generation, what our fate would have been today? It should be remembered that the unique, universal, eternal, and everlasting existence of the Panth depends on 'dhur ki bani' 'Guru Shabad' and the immortal directions contained in Sri Guru Granth Sahib.

The Spokesman Weekly's Monthly Issue Nov. 2000.

AKHAND KIRTANI JATHA MISSIVE ON EVENTS OF VAISAKHI 1699

Dear Colleagues:

The following excerpt has been taken from the missive of AKJ being circulated to various Internet Groups for distribution on Vaisakhi. I don't want to discuss this on any Internet Group, therefore, I am approaching you personally to have your views on this topic. I am thinking to report these views in the forthcoming issue of Understanding Sikhism - The Research Journal.

Thanking you and looking forward hearing from you.

Prof Devinder Singh Chahal, PhD Editor-in-Chief
UNDERSTANDING SIKHISM, The Research Journal
4418 Martin Plouffe, Laval, Quebec, Canada, H7W 5L9
Phone: 450 681-1254, Fax: 760 281-8061

Many people have commented on the events of that day. However below is the version that "Abu-ul-Turani" has narrated in his book or memoirs presumed to be held in the archives of the **Aligarh University**. It is a record of accounts that are **supposedly eye-witnessed** by "Abu-ul-Turani", who was under the employment of **Emperor Aurangzeb**. The Emperor had instructed him to keep a watchful eye on **Sahib Siri Guru Gobind Singh ji**, and act as the **Emperor's informer** to keep him informed of all the activities and movements of **Guru Sahib**.

"The day Guru Gobind Singh prepared the nectar at "Anandpur", the congregation was estimated to around thirty five to forty thousand sikhs who had come from far and wide. I had seen the grandeur of the "Mughal Darbars" but this "Guru's Darbar" had a charm of its own - simply majestic and beyond comparison.

*The Guru came on the stage and after drawing his sword **demanding a "head"** from the Sangat present. This awesome call from the Guru sent a shiver to spines of the sikhs present in the congregation. Amidst all this a brave person emerged from the crowd and with his clasped hands humbly presented himself to the Guru. **The Guru, with one stroke of his sword,***

beheaded the sikh in front of all the stunned 'sangat', and again asked for another 'head'.

***Another person** who came on the stage was **similarly beheaded**. The Guru made the eerie call **again** and simultaneously **three devout sikhs** came on the stage and met the same fate under the merciless sword of the Guru.*

The stage was a ghastly sight with the torsos and heads of the five drenched in pools of blood. All the trace of blood diminished after the Guru cleaned it with water. The Guru then medically joined each head on a different body and thereafter covered them with white sheets

*He then ordered a stone urn and on top of it he put an iron pot in which he added some water. He put his sword in it and started moving it, while chanting some words. He took some time and during this period some woman from the Guru's household came and put something in the pot. The nectar (Abe-Hayat) was now ready. **The Guru then removed the white sheets from one body and poured the nectar into the dead man's mouth, on the hair and on the body.** While he was performing this ritual he kept on pronouncing "Waheguru ji ka Khalsa, Waheguru ji ki Fateh" (The Khalsa belongs to the Almighty and to the Almighty is the victory). To the amazement of the 'sangat', the **person sat up** and loudly chanted "Waheguru ji ka Khalsa, Whегuru ji ki Fateh". The whole congregation was aghast and taken aback by this miracle. **The Guru did the same to the rest of the four bodies and they also like their counterpart rose up with shouts of "Waheguru ji ka Khalsa, Waheguru ji ki Fateh".***

The Guru then took these five sikhs into a tent and after some time they emerged wearing new The Guru named them Daya Singh, Dharam Singh, Himmat Singh, Mohkam Singh and Sahib Singh and consequently changed his name from Gobind Rai to Gobind Singh. What happened in front of my eyes completely entranced me, and my heart longed to be in the Guru's eternal feet. With a lump in my throat, I approached the Guru and begged him to baptize me and take me in his abode. The Guru smiled and baptized me and named me 'Ajmer Singh'. Thus with the Guru's blessing I attained absolute bliss. This was the last report I sent to Aurangzeb in which I mentioned that the Guru was not an ordinary person but was 'Allah' Himself. Furthermore I warned the Emperor that his enmity towards the Guru will lead to the downfall and destruction of the Mughal Empire."

[Beginning of the Book]

ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ

By S. Dalbir Singh M. Sc.

ਮੁਖਬੰਦ

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸਤਿਕਾ “ਹਲੂਣਾ” ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਸ਼ੇਰਾਂਵਾਲਾ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇਵੀ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਬਲਿ ਚੜਾਉਣ ਲਈ ਬਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੇਮਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਭੇਂਟ ਕਰਣ ਲਈ ਸਿਖੀ-ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਸਨ। ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰ ਗੁਰਸਿਖ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ (ਉਰਫ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ) ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਪੂਜਾ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹੇ-ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਿਖੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਦਾਸ, ਚੌਪਈ ਆਦਿਕ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ ਦਸਣ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ “ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ” ਲਿਖਣ ਕਰਕੇ, ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਸਫ਼ਾਈ ਸੁਣਿਆਂ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥ ‘ਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਚ ਦੇ ਰਾਹ ਚਲਣ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੰਥ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ “ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤ੍ਰਿਤਵ” ਲਿਖੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ‘ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ’ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਇਹ ਲੇਖਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈਕੇ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ (ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ), ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਸ਼ਵ ਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਟੀਕਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ (ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ) ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ “ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ”, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਸ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਗਹਰਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ, ਕਥਾ-ਵੀਚਾਰ ਵੀ ਸੁਣੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਚ

ਦਾ ਮਾਰਗ, ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਆਦਿਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਰੋਪੜ, ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ, ਕੋਲਕਾਤਾ, ਨਾਗਪੁਰ, ਜਬਲਪੁਰ, ਮੁੰਬਈ, ਕੋਟਾ, ਜੈਪੁਰ, ਭਰਤਪੁਰ, ਆਗਰਾ ਆਦਿਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ-ਕਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਆਧਾਰ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ, ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ, ਗੀਤਾ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਦੀ ੫-੯-੨੦੦੭ (ਪੰਜ ਸਿਤੰਬਰ ੨੦੦੭) ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਖ਼ਬਰ “ਛੇਵਾਂ ਗੁਰੂ ਅਪਹਰਣ ਕਰਤਾ, ਨੌਵਾਂ ਲੁਟੇਰਾ, ਦਸਵਾਂ ਡਰਪੋਕ ਅਤੇ ਦੇਵੀ-ਭਗਤ” ਨੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਛਪੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਕੂਲੀ-ਪੁਸਤਕ “ਸਾਹਿਤ ਦੀਪਿਕਾ” ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ-ਮਹਿਪਾਸੁਰ ਜੁਧ(ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪਉੜੀਆਂ) ਲੇਖ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਸਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ (ਰਾਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਜਦ ਲਾਂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨੇ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕੁਝ ਲੇਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਲਾਂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਕਈ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਲਿਖਾਰੀ ਕੌਣ ਆਦਿਕ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਹੁਣ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਅਰਥਾਤ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ-ਗ੍ਰੰਥ-ਸਾਹਿਬ-ਦਾ-ਹੁਕਮ ਹੈ “ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥” ਲਾਂਬਾ ਜੀ ਮੋਜੂਦਾ ਸਮਝੌਤਾ-ਵਾਦੀ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਂਦੇ ਖਿਸਕ ਗਏ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਦੰਡੀ ਸੰਨਿਆਸੀ “ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਰਵੋਤਮ ਗ੍ਰੰਥ” ਲਿਖਕੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵੇਦ, ਪੁਰਾਣ,

ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਆਦਿਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿਖੀ ਧਾਰਣ ਕਰ ਗਏ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਸਿਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਲਾਂਬਾ ਜੀ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀ ਮੰਨ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖਕ ਹੁਣ ਤਕ ਤਿੰਨ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਲੇਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਹਿਤ, ਭੇਜ ਚੁਕਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਨਕਲ ਪਾਠਕ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜ ਤਕ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀ ਆਇਆ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ-ਕੌਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ, ਇਤਿਹਾਸ, ਰਹਤਨਾਮਿਆਂ ਆਦਿਕ ਦੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ ਸਿਖ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ।

ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ੧੪ ਜਨਵਰੀ ੨੦੦੮ ਨੂੰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨ ਕੇ ਚੁਨੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੋਚ-ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਲਿਖਤੀ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਣ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕੁਝ ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਡਾ: ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ, ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਜਸਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਭੁਬਈ ਵਾਲੇ) ਮੋਹਾਲੀ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਚੈਅਰਮੈਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ (ਦਿੱਲੀ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ) ਡਾ: ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ, ਦਿੱਲੀ, ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਦੀ ਰੁਦ੍ਰਪੁਰ, ਭਾਈ ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਮ੍ਹੂ, ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ), ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀਉਣਵਾਲਾ ਕੈਨੇਡਾ, ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਲੀਮਾ, ਪੀਰੂ, ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ) ਨੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੋਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਇਹ ਲੇਖਕ ਸਭਦਾ ਦਿਲੋਂ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ।

ਇਹ ਲੇਖਕ ਧਨਵਾਦੀ ਹੈ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਡੀਟਰ ਇੰਡੀਆ ਅਵੇਅਰਨੈਸ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਵਡਮੁਲੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਅਤੇ ਬਾਰੰਬਾਰ ਧਨਵਾਦ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਹ

ਸਭ ਲਿਖਣ ਦਾ ਬਲ, ਬੁਧਿ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਬਖਸ਼ੀ। ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ-ਕਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ

ਗੁਰੂ-ਪੰਥ-ਸੇਵਕ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਦਿੱਲੀ, ੧ ਅਗਸਤ ੨੦੦੯. (੧੭ ਸਾਵਣ, ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਸੰਮਤ ੫੪੧)

Dalbir Singh, M.Sc., 31-D, Madan Park, Punjabi Bagh, New Delhi-110026 (India) Phone::011-91-9899058458, e-mail : ds@diopres.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਕੁੜਿਆਰੀ ਰਜੈ ਕੁੜਿ ਜਿਉ ਵਿਸਟਾ ਕਾਗੁ ਖਾਵਈ ॥
ਏਹੜ ਤੇਹੜ ਛਡਿ ਤੂ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ ਢਹਿ ਪਉ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣੈ ਜਾਣੁ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੬੪੬)

ਸਮਰਪਣ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਚਿਆਰ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਸੁੱਚੀ
ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ
ਸੁਣਿਆ
ਪੜ੍ਹਿਆ
ਸਮਝਿਆ
ਮੰਨਿਆ
ਗਾਇਆ
ਕਮਾਇਆ
ਸਮਝਾਇਆ
ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ(ਮੁਢਲਾ ਨਾਂ),

ਹੁਣ 'ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ! ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋਸ਼ਿਆਰ !!!

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਸਮਝੋ :

(੧) ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ : ੴ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਸਰਬ-ਸਮਰਥ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਪਾਰਵਤੀ ਦਾ ਭੂਤਾਂ-ਵਰਗਾ ਡਰਾਉਣਾ ਸਰੂਪ “ਮਹਾਕਾਲ - ਕਾਲਕਾ” (੨) ਮੰਗਲਾਚਰਣ : ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਜਾਂ ਮਹਾਕਾਲ ਬੋਧਕ, ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ-ਏ-ਨਮਹ॥.....ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ

ਜੀ ਸਹਾਇ ॥... ਸਰਬਲੋਹ ਕੀ ਰੱਛਾ ਹਮਨੈ ॥ ਸਰਬ ਕਾਲ ਕੀ ਸਦਾ ਰੱਛਾ ਹਮਨੈ ॥

(੩) ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ : “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਇਸ ਕਵੀ-ਰਚਿਤ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਪੰਨੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ।

(੪) ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ : ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ / ਸਰਬਕਾਲ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਵੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ।

(੫) ਅਰਦਾਸ : ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਅਥਵਾ ਭਗਉਤੀ ਅਤੇ ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

(੬) ਜਾਪ ਬਾਣੀ : ਸ਼ਿਵ ਸਹਸਰ੍ਵ-ਨਾਮਾ(ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ) ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ।

(੭) ਵਰ ਮੰਗਣਾ : ਦੇਵੀ ਸ਼ਿਵਾ / ਦੁਰਗਾ / ਜਗਮਾਇ / ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਯਾਮ ਕਵੀ ਨੇ ਵਰ ਮੰਗਿਆ ।

(੮) ਦੀਕਸ਼ਾ : ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਛਲ-ਕਪਟ ਕਰਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਾਉਣਾ ; ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਜਾਂ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।

(੯) ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ : ਕਰਤਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਾਜ ਕੇ ਪਛਤਾਇਆ; ਵਿਭਚਾਰਣ, ਕੁਲਛਣੀ,..ਲਿਖਿਆ ।

(੧੦) ਲਿਖਾਰੀ : ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ ਗਪੇੜ ਤੇ ਗਲਤ-ਬਿਆਨੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਭੁਲਣਹਾਰ ਕਵਿ ਸਯਾਮ, ਕਵਿ ਰਾਮ, ਕਵਿ ਕਾਲ ਦੀ ਛਾਪ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ। ਨਾਨਕ ਪਦ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ । ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨਹੀਂ ।

(੧੧) ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ : ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਯਾਮ ਕਵੀ (ਪੰਨਾ ੧੫੫) ; ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ-ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾ: ੧੦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

(੧੨) ਬੋਲੀ / ਸ਼ੈਲੀ : ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵਖ ; ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਾਲੀ ਛੰਦਾ-ਬੰਦੀ ।

(੧੩) ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ : ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ ਅਸਲੀਲ, ਜੋ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ।

(੧੪) ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥ : ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ, ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ , ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ । ਇਹ ਧੁਰ ਕੀ ਇਲਾਹੀ-ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ।

(੧੫) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ : ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਚੋਂ ਮੈਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ !?

(੧੬) ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁਲਾਂ : ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਪਹਿਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਦ ਵਿਚ !... ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਸਤਜੁਗ ਵਿਚ ਪਠਾਣ, ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਕਿਥੋਂ ਆਏ ?..

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ-ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਣ ਲਈ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੰਬਲ-ਭੂਸੇ ਪਾ ਕੇ ਬੇਮੁਖ ਕਰਣ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਦਰਸਾ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਣ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਨਾਪਾਕ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ।

ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਪੂਜਕ, ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ, ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ, ਵਿਭਚਾਰੀ, ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ,ਕਵੀ ਰਾਮ... ਦਾ ਰਚਿਆ ਕੂੜ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ।

ਸਰਬਕਾਲ (ਮਹਾਕਾਲ) ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥
ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥
ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਆਰਾਧੀ ॥
(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ; ਪੰਨਾ ੭੩)

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ ਤਤਕਰਾ ਪੰਨਾ ਨੰ: ੪

੧. ਸਚੁ ਲਿਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥

੨. ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਨਾਹੀ ਉਧਾਰੁ ॥

੩. ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ
੪. ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ/ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ
੫. ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਕੌਣ?
੬. ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਭੁਲਣਹਾਰ
੭. ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ
੮. ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ 'ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ'
੯. ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ
੧੦. ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚ ਲਿਖੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼
੧੧. ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ
੧੨. ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਚ ਬੇਨਤੀ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ?
੧੩. ਗੁਰਸਿਖ ਅਰਦਾਸ ਕਿਸ ਅੱਗੇ ਕਰੇ ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਭਗਉਤੀ ਅੱਗੇ?
੧੪. ਪੜਚੋਲ, ਸਿਖ ਰੀਵਿਊ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ, Did Guru worship Devi?
੧੫. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਗ੍ਰੰਥ
੧੬. ਫਿਰਿ ਨ ਖਾਈ ਮਹਾਕਾਲ ॥
੧੭. ਕਬੀਰ ਮਾਰੀ ਮਰਉ ਕੁਸੰਗ ਕੀ
੧੮. ਐਸਾ ਕੀਰਤਨ
੧੯. ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਪਛਾਣ
੨੦. ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਤ ਕੁਝ ਭੁਲੇਖਾ-ਪਾਊ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ
੨੧. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਸਵਾਲ (Facts & uestions)
੨੨. ਝਗਰਾ ਏਕੁ ਨਿਬੇਰਹੁ ਰਾਮ॥ (ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ)
੨੩. ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਗਮਨ-ਪੁਰਬ.. ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ/ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ
੨੪. ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਏ ਆਗੂਆਂ ਨੇ (ਕਵਿਤਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ, ਦਿੱਲੀ)
੨੫. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਆਂ

ਇਸ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ-ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਲਿਖਤ ਮੰਨਣ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜੇ :-

- (੧) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ (ਬਰਾਬਰ ਗੱਦੀ ਲਾਉਣ

- ਵਾਲਾ) ਮੰਨਣਾ,
- (੨) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ / ਉਪਾਸ਼ਕ ਮੰਨਣਾ,
- (੩) ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣਾ,
- (੪) ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਭੰਗ, ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਣਾ,
- (੫) ਸਿਖ ਨੂੰ ਸਿਖੀ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮ, ਪਰ-ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪਰ-ਪੁਰਸ਼ ਸੰਗ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਮੰਨਣਾ
- (੬) ਸਿਖ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਬੇਕਾਰ ਕਰਣਾ,
- (੭) ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ੨੩੯ ਸਾਲ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਿਅਰਥ ਕਰਣੀਆਂ

ਸਚੁ ਲਿਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥

ਲਿਖਦਿਆ ਲਿਖਦਿਆ ਕਾਗਦ ਮਸੁ ਖੋਈ ॥
 ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ਨ ਕੋਈ ॥
 ਕੂੜੁ ਲਿਖਹਿ ਤੈ ਕੂੜੁ ਕਮਾਵਹਿ ॥
 ਜਲਿ ਜਾਵਹਿ ਕੂੜਿ ਚਿਤੁ ਲਾਵਣਿਆ ॥੬॥
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚੇ ਸਚੁ ਲਿਖਹਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਸੇ ਜਨ ਸਚੇ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥
 ਸਚੁ ਕਾਗਦੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀ ॥
 ਸਚੁ ਲਿਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥੭॥
 (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੨੩)

ਹਰ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤ), ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਚ ਹੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਪੱਕਤੀਆਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ ! ਝੂਠ ਵਿਚ ਮਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨਮੁਖ ਲੋਗ ਝੂਠ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਝੂਠ ਹੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਝੂਠ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ। ਝੂਠ ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੇਹਨਤ, ਕਾਗਜ਼, ਕਲਮ, ਸਿਆਹੀ ਜਾਇਆ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਝੂਠ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ) ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹਨ

(ਭਾਵ, ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ; ਸੁਖ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ।੬।

ਪਰ ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ, ਸਚੇ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਣੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਨਿਰੋਲ ਸਚ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵੀਚਾਰ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਐਸੇ ਸਚੇ ਮਨੁਖ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅਰਥਾਤ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਚ ਲਿਖਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਕਾਗਜ਼, ਕਲਮ ਤੇ ਸਿਆਹੀ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਚ ਲਿਖ ਕੇ ਉਹ ਮਨੁਖ ਸਚ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।੭।

ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲਿਖਾਰੀ ਈਰਖਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਝੂਠ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਗੈਰ-ਸਿਖ ਲਿਖਾਰੀ ਈਰਖਾ-ਵਸ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ, ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਅਤੇ ਸਿਖ-ਨਿੰਦਕ ਲੇਖ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ-ਰਹਤਨਾਮਿਆਂ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਕੁਝ-ਗੁੰਥਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਹੈ:-

(੧) ਜਨਮਸਾਖੀ (ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਇਸਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਜਾਣਨ ਲਈ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ (ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ) ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕਤਕ ਕਿ ਵਿਸਾਖ' ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਗਮਨ ਦਿਵਸ ਕਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 'ਤਿੰਨ ਵਿਸਾਖ' (੧੫ ਅਪ੍ਰੈਲ) ਹੈ ।

(੨) ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ:੬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

(੩) ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁੰਥ ਵਿਚ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿਖ-ਸਿਧਾਂਤ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਇਸ ਗੁੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੂਝਵਾਨ ਕਥਾਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਪੰਕਤੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।

(੪) ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗੁੰਥ ਜਿਸਨੂੰ 'ਦਸਮ ਗੁੰਥ' ਦਸ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਦਰਸਾ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ (ਗੁਰਮਤਿ) ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਕਚੀ ਬਾਣੀ (ਮਨਮਤਿ) ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ । ਇਹ ਗੁੰਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗੁੰਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ-ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਆਂ ਦਾ ਗੁੰਥ ਹੈ।

(੫) ਸਰਬਲੋਹ ਗੁੰਥ : ਇਹ ਗੁੰਥ ਵੀ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗੁੰਥ ਵਾਂਗ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੂਜਕਾਂ ਦਾ ਗੁੰਥ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਊ ਲਿਖਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਲੋਭ, ਸੁਆਰਥ ਦੇ ਅਧੀਨ ਝੂਠ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਬੜੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਹਨਾਂ ਝੂਠ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ । ਹਰ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵਟੀ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਹਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਨਿਰੋਲ ਸਚ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇ । ਜੇ ਲਿਖਤ ਮਨ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੁਧ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ; ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧੈ ਅਪਨਾ ਪਾਛੈ ਅਵਰ ਰੀਝਾਵੈ ॥ (ਮ: ੫, ਅੰਗ ੩੮੧)

ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝ-ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸ ਗੁਰੂ-ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਥਨੀ ਅਤੇ ਕਰਣੀ ਦੇ ਸੂਰੇ ਸਨ ; ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਆਪ ਕਮਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ੧੯ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ , ਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀ ਵਿਕਾਰੀ-ਨਸ਼ਟੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਨਾਮ-ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਬਣ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸੋਖਾ ਰਾਹ ਦਸਦੀ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੋਹਿਲਾ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ :

ਛਿਅ ਘਰ ਛਿਅ ਗੁਰ ਛਿਅ ਉਪਦੇਸ ॥

ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਏਕੋ ਵੇਸ ਅਨੇਕ ॥੧॥

ਬਾਬਾ ਜੈ ਘਰਿ ਕਰਤੇ ਕੀਰਤਿ ਹੋਇ ॥

ਸੋ ਘਰੁ ਰਾਖੁ ਵਡਾਈ ਤੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੨)

ਅਰਥਾਤ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਛੇ ਗੁੰਥ ਰਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੀਰਤਿ (ਨਾਮ) ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਗੁੰਥ , ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗੁੰਥ ਤਿਆਗ ਦੇਣਗੇ । ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਕੁਝ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਝੂਠ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੁਮਤਿ ਬਖਸ਼ੇ ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਨਾਹੀ ਉਧਾਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੮੮੬)

ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ ੧੭੦੮ ਵਿਚ ਗੁਰਗੱਦੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੁਰੂ-ਲਿਖਤ ਗ੍ਰੰਥ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀ ਸੀ । ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਏ । ਸਿੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਖਿਆ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਨਿਰਮਲੇ ਵੈਦਿਕ (ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ) ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈ ਸਨ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਪੁਤਰ) ਦੇ ਚੇਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋਗ-ਮਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ । ਇਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀ ਸਨ, ਸਿੱਖੀ ਭੇਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੁਧ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੁਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ੧੮ਵੀਂ ਤੇ ੧੯ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ-ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ (ਜਿਸਦੀ ਪੜਚੋਲ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਕਰਨ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਅਜ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਨ ੧੭੨੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ । ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਵੀ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ (ਜੈਸਾ ਕਿ ਕਈ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸਮਾਪਤੀ-ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਹੈ । ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀ, ਤਤਕਰੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ “ਸੂਚੀ ਪੜ੍ਹੀ, ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੀ”। ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ (੧੪੨੮ ਪੰਨੇ) ਚਾਰ ਅਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਪੋਥੀਆਂ (ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ, ਪਟਨੇ ਵਾਲੀ, ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੀ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਫ਼ਰਕ ਸਨ, ਈਸਵੀ ਸਨ ੧੮੯੭ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਰਬ ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਸਮਝੇ-ਵੀਚਾਰੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸੋਧਿਆ । ਸੋਧਿਆ ਕਿ ਵਿਗਾੜਿਆ ? ਸੋਧਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ‘ ਦਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ’ । ਗੁਰੂ-ਪਦ ਜੋੜਨ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀ ਸੀ । ਗੁਰੂ-ਰਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀ, ਸ਼ੰਕਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲਗੀ ; ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤ੍ਰਿਤਵ’(Authorship of

Dasam Granth) ਲਿਖੀ ਜਾਣੀ ਇਸ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਤੇ ਸਵਾਲਿਆ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ।

ਪੂਰੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ :-

ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥

ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ ੭੩)

ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਸਰਬਕਾਲ, ਮਹਾਕਾਲ, ਕਾਲ, ਕਾਲੀ, ਕਾਲਕਾ, ਦੁਰਗਾ, ਸ਼ਿਵਾ, ਚੰਡੀ ... ਉਭਰ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਅਰਥਾਤ ਇਸ਼ਟ ‘ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥’ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਨਹੀ ਲਿਖਿਆ । ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇਵੀ ਪੂਜਕ ਕਵੀਆਂ (ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ) ਨੇ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ,

(੧) ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ,

(੨) ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ,

(੩) ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ (ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ) ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ੧੮-੧੯ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਿਸਦੇ ‘ਮੰਗਲਾਚਰਨ’ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

ਸ੍ਰੀ ਭਵਾਨੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਉਸਤਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਯਾ ਲਛਮੀ ਜੀ ਕੀ॥

ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ-ਪੂਜਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਚੇ ਗਏ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕੀਰਤਨ-ਪੋਥੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸਮਝੇ-ਵੀਚਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਤੁੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਠ-ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀ ਮਿਲਦਾ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਾਂਦੇੜ) ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥਕ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ਭੁੱਲੜ ਤੇ

ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਸਮ-ਨਾਨਕ-ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਸੂਝਵਾਨ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ “ਗੁਰੂ” ਪਦ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਗੱਦੀ ਪੰਚਮ-ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਚੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ (ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ) ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੰਨ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ‘ਦਸਮ’ ਪਦ ਵਰਤਣਾਂ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ-ਪਾਊ (confusing) ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਨਾਮਕ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾ ਹਨ। ਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ-ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਇਸ਼ਟ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਾਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਸਿਖ ਵੀਚਾਰਵਾਨਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ / ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪਰਖਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਜ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ-ਕੀਰਤਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਫ਼ਸੋਸ ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੇਸ-ਕਕਾਰ-ਧਾਰੀ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਰਥਾਤ ਦੇ-ਗਲੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਬਣੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭੁਲ ਗਏ ਹਾਂ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ :-

ਇਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕੁ ਗੁਰੂ ਇਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥ (ਅੰਗ ੬੪੬)

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ॥
ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ ਪਰਤਪਿ ਗੁਰੂ
ਨਿਸਤਾਰੇ॥ (੯੮੨)

ਅਜ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ੩੦੦ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸ਼ੰਕਾ, ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੌਖਾ (ਫੋਕਟ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਰਹਿਤ) ਮਾਰਗ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਮੱਥਾ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਟੇਕਣਾ ਹੈ ; ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇਹਧਾਰੀ-ਗੁਰੂ ਨੂੰ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਾਂਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੁਰਬਾਣੀ-ਰੂਪ ੩੬ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਨਹੀਂ ਕਰਣਗੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ ਝੋਲਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਸਾਡਾ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਬੇਕਾਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆਂ ਅਸੀਂ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਜੇ ਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਵੇਖੁ ਹੋਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ॥

(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੯੨੦)

ਇਕੋ-ਇਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ‘ੴ’ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਅਰਥਾਤ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ; ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਕਸਾਰ ਨਿਯਮ, ਵੀਚਾਰਧਾਰਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ-ਗੜ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕੱਚੀ ਕੂੜੀ ਬਾਣੀ ਕੱਚੇ ਸਿਖ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਣ ਲਗਿਆਂ ਚੇਤੇ ਰਖੀਏ ਕਿ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਆਪ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਕੇ ਸਾਨੂੰ ਰਬ ਨਾਲ ਮੇਲਦਾ ਹੈ :-

ਜੀਅ ਕੀ ਕੈ ਪਹਿ ਬਾਤ ਕਹਾ॥

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੋਕਉ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲੇ ਐਸੇ ਕਹਾ ਲਹਾ॥

(ਅੰਗ ੧੦੦੩)

ਜਿਵੇਂ ਕੱਚੀ ਸਰਸੌਂ ਵਿਚੋਂ ਨ ਖੱਲ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਤੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਕੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਬਣਿਆਂ ਨ ਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨ ਹੀ ਪਰਲੋਕ :-

ਕਬੀਰ ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ ਪਿਰੰਮ ਕੀ ਪਾਕੇ ਸੇਤੀ ਖੇਲੁ॥

ਕਾਚੀ ਸਰਸਉਂ ਪੇਲਿ ਕੈ ਨਾ ਖਲਿ ਭਈ ਨ ਤੇਲੁ॥

(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੩੭੭)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਸਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਗੁਰੂ-ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਅਸੀਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਵਰਣ ਵੰਡ, ਫੋਕਟ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ, ਅਵਤਾਰ-ਵਾਦ, ਤੰਤ੍ਰ-ਮੰਤ੍ਰ, ਬੇਲੋੜੇ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨਾ, ਸ਼ਗਨ-ਅਪਸ਼ਗਨ ਆਦਿਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ

ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਕਰਤਾਰ, ਪਰਮ-ਦਯਾਲੂ, ਸਰਬ-ਸਮਰਥ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ, ਸੱਚਾ ਨਾਮ-ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ, ਖਾਲਸਾ (ਸ਼ੁਧ ਮਨ ਵਾਲਾ) ਬਣ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ (ਮਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕਤ) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ :-

ਪਰਿਓਂ ਕਾਲੁ ਸਭੈ ਜਗ ਉਪਰ ਮਾਹਿ ਲਿਖੇ ਭ੍ਰਮ ਗਿਆਨੀ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਜਿਹ ਜਾਨੀ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੬੫੫)

ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ ॥
ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਲਘਾਏ ਪਾਰਿ ॥
(ਵਾਰ ਆਸਾ, ਅੰਗ ੪੬੫)

ਮਹਾਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਚਲਿਆਂ ਹੀ ਸਿਖ ਦਾ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਸਾਡਾ ਹਸ਼ਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ,

ਪੇਡੁ ਮੁੰਢਾਹੂੰ ਕਟਿਆ ਤਿਸੁ ਡਾਲ ਸੁਕੰਦੇ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੩੦੬, ੩੧੭)

ਗੁਰਸਿਖੀ-ਰੂਪੀ-ਦਰਖਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੁੱਢ-ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ-ਰੂਪੀ-ਕੁਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁ ਸਿਖ-ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀ-ਨੌਜਵਾਨ-ਬਿਰਧ-ਰੂਪੀ ਸਭ ਸਿਖ-ਟਹਿਣੀਆਂ ਸੁਕ ਜਾਣ ।

ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਤੇ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇਗੀ । ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਸਕਾਰਥਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਿਖ ਇਕੋ-ਇਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਲ ਜੁੜੇ :

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਨਾਹੀ ਉਧਾਰੁ ॥
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੮੮੬)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ
ਪੜਿਆ ਬੂਝੈ ਸੋ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਜਿਸੁ ਸਿਰਿ ਦਰਗਹ ਕਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥ (ਅੰਗ ੬੬੨)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਜਿਤਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਤਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰਣਾ ਅਤੇ ਤਤ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਗਹਰਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ । ਯਥਾ ਗੁਰਵਾਕ :

ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਹਿ ਸਬਦੁ ਨ ਵੀਚਾਰਹਿ
ਇਹੁ ਮਨਮੁਖ ਕਾ ਬੀਚਾਰ ॥ (ਅੰਗ ੮੫੨)

ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੨੨੩)

{ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲ ਸੇਵਾ ਇਉਂ ਕਰੀਏ}
ਕੁਬੁਧਿ ਮਿਟੈ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ॥ (ਅੰਗ ੯੪੪)

{ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ }
ਮਹਾ ਅਨੰਦੁ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥
ਪ੍ਰਿਅ ਸਿਉ ਰਾਤੀ ਧਨ ਸੋਹਾਗਣਿ ਨਾਰਿ ॥ (ਅੰਗ ੩੭੦)
ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੋ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਡਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥
(ਅੰਗ ੫੯੪)

ਜਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਨ ਸੇਵਿਓ ਸਬਦਿ ਨ ਕੀਤੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥
ਓਇ ਮਾਣਸ ਜੂਨਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਪਸੂ ਢੋਰ ਗਾਵਾਰ ॥
ਓਨਾ ਅੰਤਰਿ ਗਿਆਨੁ ਨ ਧਿਆਨੁ ਹੈ
ਵਹਰਿ ਸਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਪਿਆਰੁ ॥
ਮਨਮੁਖ ਮੁਏ ਵਿਕਾਰ ਮਹਿ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥
(ਅੰਗ ੧੪੧੮)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਵ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਣਾ ਤੇ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁ ਮਨੁਖ ਕੂੜ, ਭਰਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ (ਨਾਮ ਧਰਮ) ਦਾ ਧਾਰਣੀ ਬਣ ਕੇ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰ ਸਕੇ ।

ਤਜਿ ਸਭਿ ਭਰਮ ਭਜਿਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਅਟਲ ਇਹੁ ਧਰਮੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੯੬)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਨਾਲ (ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਕੇ) ਪਾਠ ਕੀਤਿਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ, ਬਾਣੀ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ-ਵੀਚਾਰਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵੀ ਨੁਕਤਾ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਿਆਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅਨਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਉਸ ਵੀਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗੇ, ਭਟਕ ਜਾਂਵਾਂਗੇ ।

(੧) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ (Uniformity of thought) ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਰਥ ਜਾਂ ਵੀਚਾਰ ਕਰਣ ਲਗਿਆਂ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਦਿ ਬੀੜ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਲਿਖਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਭਗਤਾਂ (ਕੁਆਨਾ, ਪੀਲੂ, ਛਜੂ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਆਦਿਕ) ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅੰਕਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਬਾਣੀ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ ੩੫ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਇਕੋ ਸਚ (ਨਾਮ ਧਰਮ) ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਲਗ ਅਲਗ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕਸਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਦਲਦਾ ਨਹੀਂ । ਇਹ ੩੬ ਮਹਾਪੁਰਖ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ੧੯ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਵਾਦੀ ਫੋਕਟ-ਕਰਮ ਤੇ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਭੇਖੀ-ਵਿਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਵਾਲਿਆਂ (ਸਾਕਤਮਤੀਏ, ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕਾਂ) ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ । ਚੇਤੇ ਰਖੀਏ ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ:-

ਇਕਾ ਬਾਣੀ ਇਕੁ ਗੁਰੁ ਇਕੋ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ॥ (ਅੰਗ ੬੪੬)

(੨) ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਜਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੂਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ (Central idea) ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅੰਤਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਹਾਉ ਵਾਲਾ ਬੰਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੀਰਤਨੀਏ ਇਸ ਰਹਾਉ ਵਾਲੇ ਬੰਦ ਨੂੰ 'ਅਸਥਾਈ' ਕਰਕੇ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰੀਏ :-

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਹਹੁ ਮਤ ਝੂਠੇ ਝੂਠਾ ਜੋ ਨ ਬਿਚਾਰੈ ॥
ਜਉ ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਖੁਦਾਇ ਕਹਤ ਹਉ
ਤਉ ਕਿਉ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ ॥੧॥
ਮੁਲਾਂ ਕਹਹੁ ਨਿਆਉ ਖੁਦਾਈ ॥
ਤੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਕਰਿ ਜੀਉ ਆਨਿਆ ਦੇਹ ਬਿਨਾਸੀ
ਮਾਟੀ ਕਉ ਬਿਸਮਿਲਿ ਕੀਆ ॥
ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨਾਹਤ ਲਾਗੀ
ਕਹੁ ਹਲਾਲੁ ਕਿਆ ਕੀਆ ॥੨॥

ਕਿਆ ਉਜੂ ਪਾਕੁ ਕੀਆ ਮੁਹੁ ਧੋਇਆ
ਕਿਆ ਮਸੀਤਿ ਸਿਰੁ ਲਾਇਆ ॥
ਜਉ ਦਿਲ ਮਹਿ ਕਪਟੁ ਨਿਵਾਜ
ਗੁਜਾਰਹੁ ਕਿਆ ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਇਆ ॥੩॥

ਤੂੰ ਨਾਪਾਕੁ ਪਾਕੁ ਨਹੀਂ ਸੁਝਿਆ
ਤਿਸ ਕਾ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਿਆ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਭਿਸਤਿ ਤੇ ਚੂਕਾ
ਦੋਜਕ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥੪॥
(ਰਾਗ ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਅੰਗ ੧੩੫੦)

ਅਰਥ : ਹੇ ਮੁਲਾਂ ! ਤੂੰ ਰੱਬੀ ਇਨਸਾਫ਼ (ਜੋ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਸਚ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ) ਦੀ ਗਲ ਦਸ । ਤੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਇਕ ਭਰਮ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ (ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਭਰਮ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰੇਂਗਾ)। ਰਹਾਉ।

ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਵੀਚਾਰੇ ਜੋ ਉਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖੁਦ ਝੂਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਂਜ ਤੂੰ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪੜ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਖੁਦਾ ਸਭ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਮੁਰਗੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਆਖਦਾ ਹੈਂ ਉਸ ਮੁਰਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਦਾ ਵਸਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦਸ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਉਸ ਮੁਰਗੀ (ਜਾਂ ਬਕਰਾ ਜਾਂ ਗਾਂ) ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ ॥੧॥

ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਜੀਵ (ਮੁਰਗੀ, ਗਾਂ, ਬਕਰਾ) ਪਕੜ ਕੇ ਲੈ ਆਂਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਏ ਮੁਰਦੇ ਤੇ ਤੂੰ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਆਖ ਕੇ ਕਲਮਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਸ ਜੀਵ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਖੁਦਾ ਦਾ ਨੂਰ (ਆਤਮਾ) ਖੁਦਾ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਦਸ, ਹੇ ਮੁਲਾਂ ! ਤੂੰ ਹਲਾਲ (ਜਾਇਜ਼) ਕਰਮ, ਪੁੰਨ ਕਰਮ) ਕੇਹੜਾ ਕੀਤਾ ? ॥੨॥

ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਤੂੰ ਹਥ, ਪੈਰ, ਮੂੰਹ ਧੋ ਕੇ (ਸ਼ਰੀਰਕ ਸੁਚ ਕਰਕੇ) ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ। ਜੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਫ਼ਰੋਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਤੇ ਹੱਜ ਕਰਨ ਮੱਕਾ, ਕਾਬਾ (ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨ ਤੇ) ਜਾਣ ਦਾ ॥੩॥

ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਫ਼ਰੇਬੀ ਦਿਲ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਹੇ ਮੁਲਾਂ! ਤੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੈਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਨੂੰ ਪਾਕ (ਪਵਿਤਰ ਖੁਦਾ) ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਸੂਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨ ਹੀ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰੱਬੀ-ਭੇਦ ਜਾਣ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਕਬੀਰ! ਕਹ ਦੇ ਮੁਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਫ਼ਰੇਬੀ ਦਿਲ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਵਗ਼ੈਰਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਹਿਸ਼ਤ (Heaven) ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ, ਤੇਰਾ ਮਨ ਦੋਜ਼ਕ (Hell) ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਨ ਜੋਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ॥੪॥

ਕੁਝ ਕੀਰਤਨੀਏ ਅੱਧੀ ਪੰਕਤੀ 'ਤਉ ਕਿਉ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ॥' ਅਸਥਾਈ ਕਰਕੇ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬਦ ਨੂੰ ਮਾਸ-ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਬਦ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਮੁਲਾਂ ਜੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਭਰਮ 'ਤੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਭਰਮੁ' ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭਰਮ ਹੈ 'ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ' ਅਤੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਦੂਜੇ ਅੰਤਰੇ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ 'ਮਨ ਕਾ ਭਰਮੁ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ 'ਮਨ ਕੇ ਭਰਮ' (ਭਰਮੁ = ਇਕ ਵਚਨ, ਭਰਮ = ਬਹੁਵਚਨ)।

ੴ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼

‘ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ ॥

ਗੁਰਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਵਉ ॥ (ਅੰਗ ੫੨੫),

ਆਪਾ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨ ਕਿ ਜਾਨਵਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ।

(੩) ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ :- ਹਰ ਸਾਹਿਤਕ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਲਗ ਵਿਆਕਰਣਕ-ਨਿਯਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ-ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਕੇ ਅਰਥ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਈ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਬਦ ਵਿਚ 'ਮਨ ਕਾ ਭਰਮੁ' ਦੀਆਂ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਯਤ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸਲ ਸਿਧਾਂਤ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਅਤੇ ਗੁਰ ਅਖਰਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ :

ਛਿਅ ਘਰ ਛਿਅ ਗੁਰ ਛਿਅ ਉਪਦੇਸ ॥

ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਏਕੋ ਵੇਸ ਅਨੇਕ ॥੧॥

ਬਾਬਾ ਜੈ ਘਰਿ ਕਰਤੇ ਕੀਰਤਿ ਹੋਇ ॥

ਸੋ ਘਰੁ ਰਾਖੁ ਵਡਾਈ ਤੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (ਅੰਗ ੧੨)

ਪਦ ਅਰਥ :- ਛਿਅ ਘਰ = ਛੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦ (ਘਰ ਬਹੁਵਚਨ)। ਜੈ ਘਰਿ = ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾਹੀਂ, ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ।

ਘਰੁ = ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ (ਮਾਤਰਾ - ਇਕ ਵਚਨ)। ਗੁਰੁ = ਇਕ ਗੁਰੂ। ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ = ਇਕੋ ਇਕ ਗੁਰੂ।

ਅਰਥ : ਹੇ ਭਾਈ ! ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਰਤੇ, ੴ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਇਕੋ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਰਖ ਲੈ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤਿਆਗ ਦੇ, ਤੇਰੀ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਵਡਿਆਈ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ॥ ਤਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤੇ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ; ਬਾਕੀ ਗ੍ਰੰਥ,

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ -

ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ -

ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ -

ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀ -

ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਆਦਿਕ,

ਜੋ ਕਿ ਅਵਤਾਰ-ਵਾਦੀ, ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਹਨ, ਤਿਆਗਣ ਜੋਗ ਹਨ।

ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ :

ਆਹਰ ਸਭਿ ਕਰਦਾ ਫਿਰੇ ਆਹਰੁ ਇਕੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਤੁ ਆਹਰਿ ਜਗੁ ਉਧਰੈ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ ॥

(ਅੰਗ ੯੬੫)

(ਆਹਰ = ਰ ਮੁਕਤਾ, ਬਹੁ-ਵਚਨ, ਸਾਰੇ ਆਹਰ। ਆਹਰੁ = ਇਕ ਵਚਨ, ਇਕ ਆਹਰ। ਆਹਰਿ = ਆਹਰ ਵਿਚ।)

ਅਰਥ :- ਮਨੁਖ ਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਆਹਰ, ਕੰਮ, ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵੀ ਉਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗ ਨੇ ਉਧਰਣ ਦੇ ਆਹਰ (ਨਾਮ ਧਰਮ) ਵਿਚ ਲਗਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਸਰਲ ਨੇਮ' ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(੪) ਜੇ ਵੀਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਮਿਥਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਵਾਧੂ ਅਤੇ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਮਾ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਾਧੂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ, ਸਬਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ, ਵਿਆਕਰਣ-ਨਿਯਮਾਂ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆਂ ਸਹਜੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨੁ ਤਾਈ ॥ (ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫) ਸਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਤੇ ਨਾਨਕ ਪਦ ਵਰਤ ਕੇ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਮਨ-ਘੜਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਚੌਥੇ ਨਾਨਕ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ “ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫” ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਚਾਰੀ ।

(੫) ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਅਰਥ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਾਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਕਰਮੀ’ ਦੇ ਅਰਥ :-

ਕਰਮੀ ਸਹਜੁ ਨ ਊਪਜੈ ਵਿਣੁ ਸਹਜੈ ਸਹਸਾ ਨ ਜਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੯੧੯)

ਕਰਮੀ = ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕੀਤਿਆਂ

ਏਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਕਰਮੀ ਪਾਈਐ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਆਇ ॥ (ਅੰਗ ੯੨੧)

ਕਰਮੀ = ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ

ਮੈ ਬਿਗਰੇ ਅਪਨੀ ਮਤਿ ਖੋਈ ॥
ਮੇਰੇ ਭਰਮਿ ਭੂਲਉ ਮਤਿ ਕੋਈ ॥ (੮੫੫)
ਮਤਿ ਖੋਈ = ਅਕਲ ਗੁਆਈ; ਮਤਿ ਕੋਈ = ਨ ਕੋਈ।

ਭਗਉਤੀ ਪਦ ਦੇ ਅਰਥ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਅਰਦਾਸ ‘ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ...’ ਸੰਬੰਧੀ ਪਿਆ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(੬) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੇਵਲ ਭਾਵ-ਅਰਥ :- ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸਿਖ-ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲਫਜ਼ੀ-ਅਰਥ (literal meaning) ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਕੇਵਲ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਹੀ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੁ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਵੇਖੋ ਸ਼ਲੋਕ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ:-

ਫਰੀਦਾ ਬੇਨਿਵਾਜਾ ਕੁਤਿਆ ਏਹੁ ਨ ਭਲੀ ਰੀਤਿ ॥
ਕਬਹੀ ਚਲਿ ਨ ਆਇਆ ਪੰਜੇ ਵਖਤ ਮਸੀਤਿ ॥੨੦॥
(ਅੰਗ ੧੩੮੧)

ਭਾਵ, ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕਰੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸੁਣੇ, ਨ ਕਿ ਮਸੀਤਿ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਵੇ ।

ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ :

ਕਬੀਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਇਕ ਸਿਉ ਕੀਏ ਆਨ ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਇ ॥

ਭਾਵੇ ਲਾਂਬੇ ਕੇਸ ਕਰੁ ਭਾਵੇ ਘਰਰਿ ਮੁੰਡਾਇ ॥੨੫॥

(ਅੰਗ ੧੩੬੫)

ਇਹ ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਟਾ-ਜੂਟ ਧਾਰੀ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰੁੰਡ-ਮੁੰਡ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਚਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਭੇਖ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ ਇਉਂ ਸਮਝਾਂਦੀ ਹੈ :-

ਭੇਖੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਲਭਈ ਵਿਣੁ ਸਚੀ ਸਿਖੰ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੯੯)

ਅਜ ਸਿਖ ਵੀ ਜੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਨਾਮ-ਧਰਮ , ੧੯ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਰਹਿਤ ਵਾਲਾ ਸਿਖ ਵੀ ਪਾਖੰਡੀ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਣ ਲਈ ਚਾਰ-ਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਮਨ ਦੀ ਰਹਤ (ਨਾਮ-ਧਨ) ਨੂੰ ਬਚਾਣ ਲਈ ਤਨ ਦੀ ਰਹਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਤਨ ਦੀ ਰਹਿਤ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਰਹਿਤ (ਗੁਰ-ਸਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ।

(੭) ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ, ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਬਣਤਰ-ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧ (ਅੰ:੧੩੫੩)

ਪੜ੍ਹਿ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ ॥
ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ ॥...॥
ਜੋ ਜਾਨਸਿ ਬ੍ਰਹਮੰ ਕਰਮੰ ॥
ਸਭ ਫੋਕਟ ਨਿਸਚੈ ਕਰਮੰ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਨਿਸਚੈ ਧ੍ਰਿਾਵੈ ॥
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਟ ਨ ਪਾਵੈ ॥੧॥

ਨਿਹਫਲੰ ਤਸੁ ਜਨਮਸੁ ਜਾਵਦ ਬ੍ਰਹਮ ਨ ਬਿੰਦਤੇ ॥
ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸੁ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ ਕੇ ॥
ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ ਹੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਕਾਰਣੁ ਕਰਤੇ ਵਸਿ ਹੈ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਖੀ ਧਾਰਿ ॥੨॥

ਜੋਗ ਸਬਦੰ ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ ਬੇਦ ਸਬਦੰ ਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ ॥
ਖੁੜੀ ਸਬਦੰ ਸੂਰ ਸਬਦੰ ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦੰ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤਹ ॥
ਸਰਬ ਸਬਦੰ ਤ ਏਕ ਸਬਦੰ ਜੋ ਕੋ ਜਾਨਸਿ ਭੋਉ ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੋ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥੩॥

ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ ਤ ਸਰਬ ਦੇਵਾ ਦੇਵਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਹ ॥
ਆਤਮੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸਦੇਵਸੁ ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਨਸਿ ਭੇਵ ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥੪॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਸਲੋਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਨ ਪੁਜਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਿਹਫਲ (ਬੇਕਾਰ, ਵਿਅਰਥ) ਦਸਦਾ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ :-

(ੳ) ਹਰ ਸਲੋਕ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਵਧ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਣ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨਿਯਮ ਹਨ;
(ਅ) ਹਰ ਸਲੋਕ ਵਿਚ 'ਜੇ' ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਨਿਯਮ ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ;

(ੲ) 'ਜੇ' ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਪਣਾ ਨਿਰਣਾ / ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਬਣਤਰ-ਸਾਂਝ, ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਖਿਆ-ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਚੌਥੇ ਸਲੋਕ ਦੇ ਅਰਥ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ । ਪਹਿਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਸੋ 'ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?' ਉੱਤਰ ਹੈ, ਨਹੀਂ । ਇਹ ਫੋਕਟ ਕਰਮ ਹਨ । ਅਸਲ ਰਸਤਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦਸੇਗਾ ।

ਤੀਜੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਸਭ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਵਖ ਵਖ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁਛਿਆ 'ਜੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਦਸ ਸਭ ਮਨੁਖਾਂ ਦਾ ਸਰਬ-ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ ?' ਜੇ ਦਸੋ , ਨਾਨਕ ਉਸ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈ ।

ਚੌਥੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹਰ ਮਨੁਖ ਅਤੇ ਦੇਵਤੇ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁਛਿਆ 'ਜੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਦਸੋ ਕਿ ਬਾਸਦੇਵ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਵਿਚ ਕਿਸਦੀ ਆਤਮਾ ਵਸਦੀ ਹੈ ? ਜੇ ਦਸੋ, ਨਾਨਕ ਉਸ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਤਾ ਅੰਦਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ-ਵਾਦ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਹ ਚਾਰ ਸਲੋਕ ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਤ-ਉਪਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਅਥਵਾ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤਿ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਵਰਣ-ਵੰਡ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ-ਵਾਦ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

੮

(੮) ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਅਰਥਾਓ :- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਈ ਸਬਦ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸਬਦ ਜਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ 'ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਪਟੀ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੩, ਪਟੀ' ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਤੁਖਾਰੀ ਮਹਲਾ ੧' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ-ਸਰੂਪ ਬਾਣੀ 'ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਂਝ ਮਹਲਾ ੫' ਹੈ । ਉਪਰ-ਲਿਖੇ ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸਲੋਕ 'ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ ...' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਵਤਾਰ-ਵਾਦ ਦਾ ਖੰਡਨ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ :-

ਤੁਮ ਜੁ ਕਹਤ ਹਉ ਨੰਦ ਕੇ ਨੰਦਨੁ
ਨੰਦ ਸੁ ਨੰਦਨੁ ਕਾ ਕੇ ਰੇ ॥
ਧਰਨਿ ਆਕਾਸੁ ਦਸੋ ਦਿਸ ਨਾਹੀ
ਤਬ ਇਹੁ ਨੰਦੁ ਕਹਾ ਥੇ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਕਟਿ ਨਹੀ ਪਰੈ ਜੇਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ
ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਜਾ ਕੇ ਰੇ ॥
ਕਬੀਰ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਐਸੇ ਠਾਕੁਰੁ
ਜਾ ਕੈ ਮਾਈ ਨ ਬਾਪੋ ਰੇ ॥੨॥ (ਅੰਗ ੩੩੮)

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੂਜਕੋ! ਤੁਸੀਂ ਦਸਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੰਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਦਸੋ, ਨੰਦ ਕਿਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ? ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਰਤੀ, ਆਕਾਸ਼, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਨੰਦ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ? (ਵੇਖੋ ਸਬਦ, ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਪ੍ਰੰਧੁਕਾਰਾ...)

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ (ਸੁਆਮੀ, ਠਾਕੁਰ) ਕਿਸੇ ਸੰਕਟ (ਦੁਖ, ਤਕਲੀਫ਼) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਕਿਸੇ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਓਹ ਹਸਤੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਹੀਂ ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰ-ਲਿਖੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਬਦ 'ਮੁਲਾਂ ਕਹਹੁ ਨਿਆਉ ਖੁਦਾਈ ॥' ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਭਰਮ, ਅਗਿਆਨਤਾ, ਕ੍ਰਮਤਿ (ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਮਨੁਖ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣੀ, ਕਸਾਈ ਦਾ ਕਰਮ) ਪੰਡਿਤ ਦੀ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ:-

ਪਡੀਆ ਕਵਨ ਕੁਮਤਿ ਤੁਮ ਲਾਗੇ ॥
 ਬੂਡਹੁਗੇ ਪਰਵਾਰ ਸਕਲ ਸਿਉ
 ਰਾਮੁ ਨ ਜਪਹੁ ਅਭਾਗੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ...ਜੀਅ ਬਧਹੁ ਸੁ ਧਰਮੁ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ
 ਅਧਰਮੁ ਕਹਹੁ ਕਤ ਭਾਈ ॥
 ਆਪਸ ਕਉ ਮੁਨਿਵਰ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ
 ਕਾ ਕਉ ਕਹਹੁ ਕਸਾਈ ॥ (੧੧੦੩)

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਮਤਾਂ ਮਗਰ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹੋ? ਹੇ ਬਦ-ਕਿਸਮਤ ਬੰਦੇ ! ਜੇ ਤੂੰ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਅਪਣੇ ਪਰਵਾਰ, ਚੇਲਿਆਂ-ਚਾਟੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਣੇਗਾ ॥ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਬਲਿ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਮਿਥ ਲਿਆ ਤਾਂ ਦਸੋ, ਪਾਪ-ਕਰਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹੋ? ਜੀਵ-ਹਤਿਆ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮੁਨੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਦਸੋ, ਕਸਾਈ (Butcher) ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹੋ?

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਲੋਕ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

ਕਬੀਰ ਏਕ ਮਰੰਤੇ ਦੁਇ ਮੂਏ ਦੋਇ ਮਰੰਤਹ ਚਾਰਿ ॥
 ਚਾਰਿ ਮਰੰਤਹ ਛਹ ਮੂਏ
 ਚਾਰਿ ਪੁਰਖ ਦੁਇ ਨਾਰਿ ॥ (ਅੰਗ ੧੩੬੯)

ਏਕ ਮਰੰਤੇ : ‘ਮਨੁ ਮਾਰੇ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥’ ‘ਮਨ ਹੀ ਕਉ ਮਨੁ ਮਾਰਸੀ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਸੋਇ ॥’ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆਕੇ ਮਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾ ਕੇ ਸਿਖ ਦਾ ਅਗਿਆਨੀ ਮਨ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਦੁਇ ਮਰੰਤੇ : ‘ਮਨ ਕਾ ਸੂਤਕ ਲੋਭੁ ਹੈ... ॥’ ਮਨ ਮਰਣ ਨਾਲ ਸੁਭਾ ਸੰਤੋਖੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਭ ਅਰਥਾਤ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਮਰੰਤੇ : ‘ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਨ ਮੋਹੀਐ ਬਿਨਸੈ ਲੋਭੁ ਸੁਆਨੁ ॥’ ਮਨ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਰਨ ਨਾਲ ਪਰ-ਧਨ, ਪਰ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਮੁਕ ਗਈ । ਜਰ ਤੇ ਜੋਰੁ ਨ ਮਿਲਣ ਤੇ ਮਨੁਖ ਦਾ ਸੁਭਾ ਕ੍ਰੋਧੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਧਨ ਤੇ ਜੋਬਨ ਰੂਪੀ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਂਦੀ ਹੈ । ਸੋ, ਮਨ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਰਣ ਨਾਲ ਕਾਮ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ; ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਚਾਰ। ਛੇ ਮੂਏ : ਚਾਰ ਦੇ ਮਰਣ ਨਾਲ ਮਨੁਖ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੁਣ

ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਅਵਸਥਾ ਬਣਦੀ ਹੈ

‘ਮਾਨੁ ਮੋਹੁ ਦੋਨੋ ਕਉ ਪਰਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਕਹਾਵੈ ॥’

ਹੰਕਾਰ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਅਰਥਾਤ ਹਉਮੈ ਮਰ ਗਈ ਅਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਮੋਹ ਵੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ । ਸੋ, ਮਰਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਚਾਰ ਪੁਰਖ : ਮਨ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਦੁਇ ਨਾਰ : ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਹਉਮੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ ਮਰਣ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਨ ਮਾਰਣ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ । ਬੇਅੰਤ ਪੰਕਤੀਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਮਨ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ।

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਭਇਆ ਜੈਸਾ ਗੰਗਾ ਨੀਰੁ ॥
 ਪਾਛੈ ਲਾਗੇ ਹਰਿ ਫਿਰੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ ॥੫੫॥
 (ਅੰਗ ੧੩੬੭)

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਕਬੀਰ! ਜਦੋਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਵਗਦੀ ਗੰਗਾ ਦੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਤੇਰਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਆਵੇਗਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਰਬ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਹਨ । ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ (ਜੇ ਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਵੇਮੁਖੁ ਹੋਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਮ:੩, ਅਨੰਦ, ੯੨੦)। ਗੁਰਬਾਣੀ, ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਵੀਚਾਰਣ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ; ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਹੀ ਰਾਹ ਲਭਦਾ ਹੈ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ /
 ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ
ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸਨ ੧੯੬੭ (ਸੰਮਤ ੨੦੨੪ ਬਿਕ੍ਰਮੀ) ਵਿਚ ਛਪੀ ਗਯਾਨੀ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਦੀ ਸੋਧੀ (?), ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੋ., ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਛਪੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ੧੪੨੮ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਹੈ:-

(੧) ਜਾਪੁ: ਪੰਨਾ ੧ ਤੋਂ ੧੦ : ਕੋਈ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ । ਕੀ ਅਖੀਰਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਟ ਦਿਤੀਆਂ ? ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ/ ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸ਼ਿਵ ਸਹਸਤ੍ਰ-ਨਾਮਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ (ਕਾਲ ਕਾਲ: ਨਮੋਸਤੁਤੇ = ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ)...। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਕੁਝ ਲਫਜ਼ ਹਿਕਾਯਤਾਂ, ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ (ਫਾਰਸੀ), ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

(੨) ਪੰਨਾ ੧੧ ਤੋਂ ੩੮ : ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਪਰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ-ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ’ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੰਗਲਾਚਰਨ ‘ਸਰਬਕਾਲ ਕੀ ਰਛਾ ਹਮਨੈ ॥ ਸਰਬਲੋਹ ਕੀ ਰਛਾ ਹਮਨੈ ॥’ ੧੯ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ੨੦ ਛੰਦਾਂ (੨੧੧ ਤੋਂ ੨੩੦) ਦੀ ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ “ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ...” ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ-ਉਸਤਤਿ ਹੈ ।

(੩) ਪੰਨਾ ੩੯ ਤੋਂ ੭੩ ਤਕ : ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਯਤੇ ॥ ਪੰਨਾ ੭੩ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਹਨ ; ‘ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥ ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥’ ਪਾਠਕ ਜ਼ਰੂਰ ਨੋਟ ਕਰਣ ।

(੪) ਪੰਨਾ ੭੪ ਤੋਂ ੯੯ ਤਕ: ਅਥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ ॥ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਨੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ...’ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ-ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ (ਜੋ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਕਥਾ-ਗ੍ਰੰਥ) ਹੈ । ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਸਾਫ਼ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਕੀਤੀ ਹੈ , (ਵੇਖੋ ਅੰਤਿਕਾ ਨੰਬਰ ੧ (p.29) ਦੀ ਤਾਲਿਕਾ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨੰਬਰ)।

(੫) ਪੰਨਾ ੯੯ ਤੋਂ ੧੧੯ ਤਕ : ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ “ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਉਸਤਤ...” ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ (ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲਕਾ...) ਦੀ ਉਸਤਤ ਹੈ। ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਪੰਨਾ ੭੪ ਤੋਂ ੯੯ ਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(੬) ਪੰਨਾ ੧੧੯ ਤੋਂ ੧੨੭ ਤਕ : ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ’ ਪਰ ਹੁਣ ‘ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ’ ਇਹ ਵਾਰ ‘ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ’ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ । ਇਸਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਚੰਡੀ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਵਾਰ ਸਮਾਪਤਸਤੁ ਸੁਭਮਸਤੁ ॥ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ...” ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਹੈ” ਪਰ ਆਖਰੀ ਪਉੜੀ ਨੰ: ੫੫ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ‘ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ ॥ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ’ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

(੭) ਪੰਨਾ ੧੨੭ ਤੋਂ ੧੫੫ ਤਕ : ਸਿਰਲੇਖ ‘ਅਥ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਯਤੇ’ ॥ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛੰਦ ‘ਗੁਆਲ ਛੰਦ’ ਦੇ ਸਵੈਯੇ ਨੰ: ੩੩੪, ੩੩੫ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਚਿਛੁਰ, ਬਿੜਾਰ, ਧੂਲਿਕਰਣ ਨਾਂ ਦੇ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਿਥੀ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੈਤ-ਮੇਧ ਯੱਗ ਕੀਤਾ (ਆਧਾਰ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ)। ਇਹ ਰਚਨਾ ਵੀ “ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਦੈਤ-ਮੇਧ ਯੱਗ ਦੀ ਵਿਧੀ” ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਕੋਈ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਇਹ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ।

(੮) ਪੰਨਾ ੧੫੫ ਤੋਂ ੨੫੪ ਤਕ: ਅਥ ਚੌਬੀਸ ਅਉਤਾਰ ਕਥਨ ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥..ਚੋਪਈ ॥.. ਬਰਨਤ ਸਯਾਮ ਜਥਾ ਮਤਿ ਭਾਈ ॥੧॥ (ਨੋਟ : ਇਹ ਮੁਢਲੀ ਚੋਪਈ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਯਾਮ ਕਵੀ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦’ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਧੋਖਾ!?) ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ-ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੪ ਅਉਤਾਰਾਂ ਮਛ, ਕੱਛ ਨਰ ਨਾਰਾਇਣ, ਮਹਾ ਮੋਹਨੀ ਅਵਤਾਰ, ਵਾਰਾਹ, ਨਰਸਿੰਘ, ਬਾਵਨ ਅਵਤਾਰ, ਪਰਸਰਾਮ ਅਵਤਾਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਵਤਾਰ, ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ, ਜਲੰਧਰ ਅਵਤਾਰ, ਬਿਸਨੁ ਅਵਤਾਰ, ਮਧੂ ਕੈਟਭ ਬਧ ੧੪ਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਬਿਸਨੁ, ਅਰਿਹੰਤ ਦੇਵ ਅਵਤਾਰ, ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਅਵਤਾਰ, ਧਨੰਤਰ ਵੈਦ ਅਵਤਾਰ, ਸੂਰਜ ਅਵਤਾਰ, ਚੰਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ, ਅਤੇ ਬੀਸਵਾਂ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ । ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ... ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ’ ਹਰ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਹੈ।

(੯) ਪੰਨਾ ੨੫੪ ਤੋਂ ੫੭੦ ਤਕ : ਅਥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਇਕੀਸਮੇ ਕਥਨ ॥ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ੩੧੭ ਪੰਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੧ਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ‘ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ’ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ੧੧੦੯੨

(?) ਛੰਦਾ ਦੀ (ਰਚਨਹਾਰੇ ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਮੁਤਾਬਿਕ) ਇਹ ਰਚਨਾ ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ‘ਦਸਮ ਸਕੰਧ’ (ਦਸਵਾਂ ਕਾਂਡ) ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਅੰਤਿਕਾ ਨੰਬਰ ੨ (p.30) ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਰਤੀਬ)। ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਹੀ ਹੈ। ਗੋਪੀ ਚੀਰ ਹਰਣ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ ‘ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਭਨੈ...’ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਇਸੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਚੰਡੀ ਨੂੰ ‘ਅਥ ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਥਨ’ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦਾ; ਸਾਰੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਵੈਯਾ ‘ਮੈ ਨ ਗਨੇਸ਼ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਉ ॥ ਉਚਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ‘ਮਹਾਕਾਲ ਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੇ॥’ ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਲੜ ਹੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੨੬੬ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਦੋਹਰਾ “ਮਹਾਕਾਲ ਕੋ ਸਿਖਯ ਕਰਿ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ॥” ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗ, ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਯਥਾ ਗੁਰਵਾਕ :

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਵਾਪਾਰੀ ਹੋਵੈ
ਕਿਆ ਮਦੁ ਛੁਛੈ ਭਾਉ ਧਰੇ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੩੬੦)

(੧੦) ਪੰਨਾ ੫੭੦ ਤੋਂ ੬੧੧ ਤਕ : ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੨ਵੇਂ ਨਰ ਅਵਤਾਰ, ੨੩ਵੇਂ ਬੁੱਧ ਅਵਤਾਰ, ੨੪ਵੇਂ ਨਿਹਕਲੰਕੀ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਮਹਿਦੀ ਅਵਤਾਰ (੨੫ਵਾਂ ?) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਆਧਾਰ-ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਹੈ। ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚਤੁਰਬਿਸਤਿ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਬਰਨਨੰ ਸਮਾਪਤੰ ॥’ ਸਵੈਯਾ ਛੰਦ ਦੇ ਛੰਦ ਨੰ: ੧੪੧ ਤੋਂ ੧੫੬ ਤਕ ਦੀ ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ ‘ਭਲੁ ਭਾਗ ਭਯਾ ਇਹ ਸੰਭਲ ਕੇ ਹਰਿ ਜੂ ਹਰਿ ਮੰਦਰਿ ਆਵਹਿਗੇ॥’ ਅਰਥਾਤ, ਇਸ ਸੰਭਲ ਸ਼ਹਰ ਦੇ ਭਲੇ ਭਾਗ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਇਸ ਸ਼ਹਰ ਦੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਆਉਣਗੇ। ਸੰਭਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸ਼ੁਦ੍ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ (ਹਰਿ ਜੂ) ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਦ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਉਚ-ਜਾਤੀਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ (ਛੰਦ ੧੬੯)।

(੧੧) ਪੰਨਾ ੬੧੧ ਤੋਂ ੬੩੫ ਤਕ : ਅਥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨੰ । ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਸਪਤਮੇ

ਅਵਤਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਾਲਿਦਾਸ ਸਮਾਪਤਮ॥ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਕਾਲ’ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਸਤ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ; ਬਾਲਮੀਕ, ਕਸ਼ਪ, ਸ਼ੁਕ੍ਰ, ਬਚੇਸ, ਬਿਆਸ, ਖਸਟ ਰਿਖਿ ਤੇ ਸਤਵਾਂ ਕਾਲਿਦਾਸ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

(੧੨) ਪੰਨਾ ੬੩੫ ਤੋਂ ੭੦੯ ਤਕ : ਅਥ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨੰ ॥ ਰਿਸ਼ਿ ਅਤ੍ਰੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਪਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਕੇ ਅਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹਥ ਨਾਲ ਖੱਬਾ ਹਥ ਰਗੜਿਆ ਤਾਂ ਦੱਤ ਪੁਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ !!? (ਛੰਦ ੩੪) । ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦਤ ਮਹਾਤਮੇ...’। ਦੱਤ ਨੇ ੨੪ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ; ਮਨ, ਮਕੜੀ, ਬਗੁਲਾ, ਬਿੱਲਾ, ਰੁਈ ਧੁਨਖਤਾ, ਮਛਿਆਰਾ, ਚੇਰੀ, ਬਨਜਾਰਾ, ਕਾਛਨ, ਰਾਜਾ ਸੁਰਥ, ਲੜਕੀ ਗੁਡੀ ਖੇਲਤੀ, ਸੇਵਕ(ਭ੍ਰਿਤ), ਪਤੀ ਭਗਤ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਬਾਨ ਗਰ, ਇੱਲ, ਦੁਧੀਰਾ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਨਲਨੀ ਸੁਕ, ਸ਼ਾਹ, ਤੋਤਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ, ਜਛਣੀ ਨਾਰ ਰਾਗ ਗਾਵਤੀ ਆਦਿਕ । ਰਚਨਾ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਸਯਾਮ (ਪੜ੍ਹੇ ਛੰਦ ੪੯੮) ਹੈ। ਅੱਗੇ ਹੈ ਪਾਰਸਨਾਥ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ : ਪਾਰਸਨਾਥ ਨੇ ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਸਭ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾ ਸਕਣ ਦਾ ਵਰ ਮੰਗਿਆ। ਕੋਈ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

(੧੩) ਪੰਨਾ ੭੦੯ ਤੋਂ ੭੧੭ ਤਕ : ਦਸ ਸਬਦ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ, ੩੩ ਸਵੈਯੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਘੋਖ ਕੀਤੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ-ਉਸਤਤ / ਦੇਵੀ-ਉਸਤਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ) ੩ ਸਵੈਯੇ ਅਤੇ ੧ ਦੋਹਰਾ।

(੧੪) ਪੰਨਾ ੭੧੭ ਤੋਂ ੮੦੮ ਤਕ : ਸ੍ਰੀ ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਪੁਰਾਣ ਲਿਖਯਤੇ॥ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਗਉਤੀ ਉਸਤਤ ਨਾਲ ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੇਵੀ ਭਗਵਤੀ / ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਹੋਏ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ) । ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੀਰ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਕਾਲ ਤੁਹੀ ਕਾਲੀ ਤੁਹੀ...’ਜਪਣ, ਦੇਵੀ ਪੂਜਾ, ਨਾਲ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

(੧੫) ਪੰਨਾ ੮੦੯ ਤੋਂ ੧੩੮੮ ਤਕ : ਅਥ ਪਾਖਯਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖਯਤੇ॥ ਦੇਵੀ ਪੂਜਕ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਰਚਨਹਾਰੇ ਕਬਿ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਰਾਮ, ਕਬਿ ਕਾਲ ਨਾਮਕ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵੀ ਛਾਪ (ਤਖੱਲਸ) ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ

ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੋਹਰਾ : ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਛਲ ਕਪਟ ਕਰਕੇ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਖਰੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੪੦੫ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਚੋਪਈ ॥ ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ॥..... ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ । ਅਨੇਕਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ਲੀਲ ਭਾਸ਼ਾ, ਨਸ਼ੇ ਪ੍ਰੇਰਕ, ਨਾਜਾਇਜ਼-ਸੰਬੰਧ ਪ੍ਰੇਰਕ ਕਥਾਵਾਂ, ਕੇਸ ਨਾਸ਼ਕ ਤੇਲ ਵਰਤਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ / ਸਿਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ।

(੧੬) ਪੰਨਾ ੧੩੮੯ ਤੋਂ ੧੩੯੪ ਤਕ : ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਹ॥ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਜਲਾਲ ਵਾਲਾ, ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ; +ਤੇਰੀਆਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਹਨ (ਸ਼ੇਅਰ ੮੯ ਤੋਂ ੯੩ ਤਕ) । ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਰਗੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਿਉਂ ਕਰਣਗੇ ? ਫਿਰ ਸ਼ੇਅਰ ੯੬ ਅਤੇ ੯੮ ਵਿਚ ‘ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ’ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ? ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੧ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ !?

(੧੭) ਪੰਨਾ ੧੩੯੪ ਤੋਂ ੧੪੨੮ ਤਕ: ਹਿਕਾਯਤਾਂ, (ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਹ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ੧੨) ਮਜ਼ਮੂਨ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਹੀ ਹੈ । ਰਚਨਹਾਰਾ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਹੀ ਹੈ । ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ, ਪੰਨਾ ੪੯੭, ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਾਲਜਮਨ ਦੈਤ ਬਧ)। ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੫ (ਪੰਨਾ ੧੪੦੬) ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ੨੬੭ (ਪੰਨਾ ੧੨੧੦) ਕਹਾਣੀ ਇਕੋ ਜਹੀ ਹੈ ; ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੧੨ (ਪੰਨਾ ੧੪੨੭) ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੨੧ (ਪੰਨਾ ੧੧੩੧) ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ।

ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ, ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਆਦਿਕ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ ਆਦਿਕ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਇਹ ਕਵੀ ਹੀ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ । ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਔਰਤ ਬਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਲਿਖਾਰੀ ਭੁਲਣਹਾਰ, ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਰੁਧ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਦਿਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਿਆਂ

ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਕੌਣ ?

ਦਸਮ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਦ ਸਿਖ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਣ ਲਈ ਰਚੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (Strange Drama) ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ-ਸੰਕੇਤ ਸਿਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਹਨ :-

(੧) ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ :- ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਅਥਵਾ ਨਾਂ ਭਵਾਨੀ, ਸ਼ਿਵਾ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲਕਾ, ਕਾਲ, ਕਾਲੀ, ਮਹਾਕਾਲੀ, ਚੰਡੀ.. ਹਨ ।

(੨) ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ :- ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਦੇਵਤਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਵਤਾਰ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਮੱਛ, ਕੱਛ, ਵਰਾਹ ਆਦਿਕ ੨੪ ਅਵਤਾਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

(੩) ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ :- ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਿਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਿਆਨਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ, ਸਰਬਕਾਲ ਆਦਿਕ ਹਨ । ਅਸ਼ਲੀਲ ਤ੍ਰਿਯਾ-ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਇਹੀ ਪੁਰਾਣ ਹੈ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਚੰਡੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰਾਂ, ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਆਦਿਕ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਮਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ, ਮਹਾਕਾਲੀ (ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਰੂਪ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਹੈ। ਰਚਨਹਾਰੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਾਚਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ :-

ਸਿਰਲੇਖ ‘ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦’ :

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਅਗਲੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਹਰ ਗੁਰ-ਹਸਤੀ ਲਈ 'ਮਹਲਾ' (ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸ਼ਰੀਰ') ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਲਾ ੧, ਮਹਲਾ ੨..., ਮਹਲਾ ੯ ਆਦਿਕ। ਕਿਤੇ ਵੀ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਅਦਬ-ਸਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਗੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਜਾਂ 'ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਆਖ ਕੇ ਬੇਨਤੀ / ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੌਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਨਹੀਂ ਤੋੜਿਆ। ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਲਿਖਵਾਈ ਅਤੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਮਹਲਾ ੯' ਲਿਖਵਾਇਆ, ਨ ਕਿ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯' ਪਰੰਤੂ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਾਢੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਣ ਲਈ ਪੰਥ-ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦' ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਥ-ਦੇਖੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਕੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:-

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੫੫ :- ੧੬੯ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਅਬ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ॥ ਚਉਪਈ ॥

ਅਬ ਚਉਬੀਸ ਉਚਰੋਂ ਅਵਤਾਰਾ ॥
ਜਿਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਕਾ ਲਖਾ ਅਖਾਰਾ ॥
ਸੁਨੀਅਹੁ ਸੰਤ ਸਭੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ॥

ਬਰਨਤ 'ਸਯਾਮ' ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ ॥੧॥

ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਦੀ 'ਕਵੀ ਛਾਪ' ਸਪਸ਼ਟ ਦਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੬੬੯ :-

ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਮੁਨਿ ਨੰਦਨ ਕੀ ਕਹਿਕੈ
ਮੁਖ ਸੋ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਬਖਾਨੀ ॥
ਪੂਰਨ ਧਿਆਇ ਭਯੋ ਤਬ ਹੀ

ਜਯ ਸ੍ਰੀ ਜਗਨਾਥ ਭਵੇਸ ਭਵਾਨੀ ॥ (ਭਵਾਨੀ = ਦੁਰਗਾ)

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦੱਤ ਮਹਾਤਮ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਮਾਪਤ ਸੁਭੰ ਭਵੇਤ ਗੁਰੂ ਚਉਬੀਸ ॥੨੪॥

੧੬੯ ਅਬ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨੰ ॥ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥

ਇਹ ਬਿਧ ਦੱਤ ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰਾ ॥

ਪੂਰਣ ਮਤ ਕੋ ਕੀਨ ਪਸਾਰਾ ॥

ਅੰਤ ਜੋਤ ਸੋ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਨੀ ॥

ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਭਵਾਨੀ ॥੧॥ (ਪੰਨਾ ੬੬੯)

ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਯਤ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੀ ਭਵਾਨੀ (ਦੁਰਗਾ) ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ, ਜਗਤ ਨਾਥ ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਦੁਰਗਾ-ਪੂਜਕ ਕੋਈ ਨਕਲੀ ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਵਿਚ ਪਟਨਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ੩੩ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਇਸ ਅਖਉਤੀ (so-called) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬ੍ਰਜ-ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਡਿੰਗਲ ਸ਼ੈਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਕਵੀ ਸਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ ਦੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਜਾਅਲੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵੀ ਛਾਪ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ :-

ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ:- ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰਾਂ ੧੫੫ - ੧੬੦ - ੨੧੩ - ੨੫੭ - ੨੬੫ - ੨੬੭ - ੨੬੮ - ੨੬੯ - ੨੭੦ - ੨੭੩ - ੨੮੧ - ੨੮੨ - ੨੮੪ - ੨੮੮ - ੨੯੧ - ੨੯੪ - ੨੯੭ - ੨੯੮ - ੩੦੧ - ੩੦੩ - ੩੦੪ - ੩੧੦ - ੩੧੨ - ੩੧੩ - ੩੧੪ - ੩੧੫ - ੩੧੬ - ੩੧੭ - ੩੧੮ - ੩੧੯ - ੩੨੧ ਤੋਂ ੩੨੭ ਤਕ - ੩੨੯ ਤੋਂ ੩੪੩ ਤਕ - ੩੪੬ - ੩੪੯ - ੩੫੦ - ੩੫੨ - ੩੫੩ - ੩੫੪ - ੩੫੬ - ੩੫੭ - ੩੬੦ - ੩੬੧ - ੩੬੩ - ੩੬੬ - ੩੬੭ - ੩੬੮ - ੩੭੧ - ੩੭੨ - ੩੭੩ - ੩੭੪ - ੩੭੮ ਤੋਂ ੩੮੩ - ੩੮੫ - ੩੮੭ ਤੋਂ ੩੯੦ - ੩੯੨ - ੪੦੩ - ੪੦੫ - ੪੦੬ - ੪੦੭ - ੪੦੯ - ੪੧੩ - ੪੧੪ - ੪੧੮ - ੪੨੫ - ੪੩੧ - ੪੩੪ - ੪੩੬ - ੪੩੭ - ੪੬੭ - ੪੭੧ - ੪੭੨ - ੪੭੬ - ੪੭੮ ਤੋਂ ੪੮੨ - ੪੮੪ - ੪੮੫ - ੪੮੭ - ੪੮੮ - ੪੮੯ ਤੋਂ ੪੯੫ - ੪੯੭ ਤੋਂ ੫੦੮ - ੫੧੨ - ੫੧੫ - ੫੧੬ - ੫੧੮ - ੫੧੯ - ੫੨੧ ਤੋਂ ੫੨੪ - ੫੨੬ ਤੋਂ ੫੩੨ - ੫੩੪ ਤੋਂ ੫੩੭ - ੫੩੯ ਤੋਂ ੫੪੬ - ੫੪੮ ਤੋਂ ੫੫੧ - ੫੫੩ - ੫੫੪ - ੫੫੬ - ੫੫੭ - ੫੫੯ - ੫੬੦ - ੫੬੨ ਤੋਂ ੫੬੫ - ੫੬੯ - ੬੬੯ - ੮੮੯ - ੧੧੩੮ - ੧੨੪੫ - ੧੨੯੪ - ੧੩੫੫ (ਕਈ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਦੋ, ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਵੀ 'ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਭਨੈ',

ਕਹੈ ਕਬਿ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਕਹੈ, ਬਰਨਤ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਬਖਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸਿਰਫ਼ 'ਸਯਾਮ' ਆਦਿਕ ਛਾਪ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।)

ਕਵੀ ਰਾਮ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ :- ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰਾਂ ੪੦੪ - ੪੦੮ - ੪੧੦ - ੪੧੨ - ੪੧੭ - ੪੧੯ - ੪੨੬ - ੪੩੯ - ੪੪੧ - ੪੪੪ - ੪੮੯ - ੮੩੫ - ੮੪੯ - ੮੫੧ - ੮੮੪ ਤੇ ਕਵੀ ਰਾਮ ਦੀ ਛਾਪ ਹੈ। ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਦੀ ਛਾਪ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਵੀ ਇਕੋ ਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਵਾਮ ਮਾਰਗੀ ਦੇਵੀ ਪੂਜਕ) ਹਨ ਤੇ ਲਿਖਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਇਕੋ ਜਹੀ ਹੈ।

ਕਵੀ ਕਾਲ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ : ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੧੧੨੮ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਸੁ ਕਬਿ ਕਾਲ ਤਬ ਹੀ ਭਯੋ ਪੂਰਨ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ॥' ਸਾਰਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ (ਤਖ਼ੱਲਸ) ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੈਸਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨੌਂਵੇਂ ਨਾਨਕ ਤਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਥਵਾ ਰਚਨਹਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਵਾਮ ਮਾਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜੁਗਤਿ ਵਿਚ ਮਤੱਯਯ(ਮਾਸ-ਮਛੀ), ਮਦਿਰਾ(ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ), ਮੈਥੁਨ (ਪਰ-ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪਰ-ਪੁਰਸ਼ ਸੰਬੰਧ) ਛਕਣ / ਭੋਗਣ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਛੂਟ ਹੈ। ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵੀ ਮਹਾਕਾਲੀ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਲੋਕ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ :-

ਲਿੰਗਸਥਾ ਲਿੰਗਨੀ ਲਿੰਗ-ਰੂਪਿਣੀ ਲਿੰਗ-ਸੁੰਦਰੀ ॥
ਲਿੰਗ-ਗੀਤਿ-ਮਹਾਪ੍ਰੀਤਾ ਭਗ-ਗੀਤਿ-ਮਹਾ-ਸੁਖਾ ॥
ਭਗਲਿੰਗ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਪ੍ਰੀਤਾ ਭਗ ਲਿੰਗ ਸਵਰੂਪਿਣੀ॥
ਭਗਲਿੰਗਸਯ ਰੂਪਾ ਚ ਭਗਲਿੰਗ ਸੁਖਾਵਹਾ ॥

(ਮਹਾਕਾਲੀ ਉਪਾਸਨਾ, ਪੰਨਾ ੭੭, ਲੇਖਕ ਸਵਾਮੀ ਉਗ੍ਰ ਚੰਡੇਸ਼ਵਰ 'ਕਪਾਲੀ' ਕਾਲੀ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਵਾਸੀ ; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਰਣਧੀਰ ਬੁਕ ਸੇਲਜ਼, ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ, ਆਰਤੀ ਹੋਟਲ ਕੇ ਪੀਛੇ, ਹਰਿਦਵਾਰ-੨੪੯੪੦੧; ਸਨ ੧੯੯੮ ਵਿਚ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ) ।
ਐਸੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ :-

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੪੬ :- ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਯਤ ਹੈ ਕਿਰਪਾਲ ਨ ਭੀਜਤ ਲਾਂਡ ਕਟਾਏ ॥ਛੰਦ ੧੦੦॥ (ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚੋਂ)

ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਸਾਰੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਟਪ ਗਈ ... ਪੰਨਾ ੧੩੫੮, ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੪੦੪ ...ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫ਼ੀਮ ਖਿਲਾਇ ॥ ਆਸਨ ਤਾਂ ਤਰ ਦਿਯੋ ਬਨਾਇ ॥ ਚੁੰਬਨ ਰਾਇ ਅਲਿੰਗਨ ਲਏ ॥ ਲਿੰਗ ਦੇਤ ਤਿਹ ਭਗ ਮੇ ਭਏ ॥੨੪॥ ਭਗ ਮੇ ਲਿੰਗ ਦਿਯੋ ਰਾਜਾ ਜਬ ॥ ਰੁਚਿ ਉਪਜੀ ਤਰੁਨੀ ਕੇ ਜਿਯ ਤਬ॥..... ॥੨੫॥

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਰਗੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਪੰਥ-ਦੇਖੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਕਿਰਤਯਣ ਮਨੁਖ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰੂ-ਖਾਲਸਾ-ਪੰਥ-ਦਰਦੀ । ਪੂਰੇ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ / ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ-ਪੂਜਕ ਨਕਲੀ ਕਵਿ ਸਯਾਮ, ਕਵਿ ਰਾਮ ਤੇ ਕਵਿ ਕਾਲ ਹੀ ਹਨ ।

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ, ਕੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹਨ ? ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਬਾਣੀ ਸਾਡਾ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਯਕੀਨਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ; ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ੩੫ ਪਰਵਾਨ-ਚੜ੍ਹੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਵਲ ਝਾਂਕਣ ਦੀ। ਚੇਤੇ ਰਖੀਏ, ਪਾਵਨ ਗੁਰਵਾਕ

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਉ ਸੁਹਾਗਣੀ ਤਿਨ੍ਹਾ ਝਾਕ ਨ ਹੋਰ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੩੮੪)

ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ 'ਲਿਖਾਰੀ ਭੁਲਣਹਾਰ'

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਸਿਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਤੋਂ ਕਈ ਭੁਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਠੀਕ ਲਗੇ, ਪਾਠਕ ਆਪ ਹੀ ਸੁਧਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੧੮੧ :- ਨਿਰਖ ਭੂਲਿ ਕਬਿ ਕਰੇ ਨ ਹਾਸੀ ॥

ਪੰਨਾ ੨੫੪ :- ਤਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਧਾਰਾ ॥
ਭੂਲ ਪਰੀ ਲਹੁ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰਾ ॥

ਪੰਨਾ ੩੧੦ :- ਕ੍ਰਿਸਨ ਜਥਾ ਮਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਚਾਰੇ ॥
 ਚੂਕ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੇ ॥
 ਪੰਨਾ ੩੫੪ :- ਸਤ੍ਰਹ ਸੋ ਪੈਤਾਲ ਮਹਿ ਕੀਨੀ ਕਥਾ ਸੁਧਾਰ ॥
 ਚੂਕ ਹੋਇ ਜਹ ਤਹ ਸੁ ਕਬਿ ਲੀਜਹੁ ਸਕਲ ਸੁਧਾਰ ॥
 ਪੰਨਾ ੩੮੬ :- ਖੜਗਪਾਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਪੋਥੀ ਰਚੀ ਬਿਚਾਰ ॥
 ਭੂਲ ਹੋਇ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਸੁ ਕਬਿ ਪੜੀਅਹੁ ਸਭੈ ਸੁਧਾਰ ॥
 ਪੰਨਾ ੫੭੦ :- ਤਾਂ ਤੇ ਥੋਰੀਯੈ ਕਥਾ ਕਹਾਈ ॥
 ਭੂਲ ਦੇਖ ਕਬ ਲੇਹੁ ਬਨਾਈ ॥
 ਪੰਨਾ ੧੨੭੩:- ਤਾ ਤੇ ਥੋਰੀ ਕਥਾ ਉਚਾਰੀ ॥
 ਚੂਕ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੀ ॥

ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਖੜਗਪਾਨ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਂਕਾਲ, ਸਰਬਕਾਲ, ਖੜਗਪਾਨ, ਖੜਗਕੋਤ, ਅਸਿਕੋਤ, ਅਸਿਧੁਜ ਆਦਿਕ ਇਕੋ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਕਥਾ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਦਵਾਦਸ਼ਲਿੰਗਮ (੧੨ ਲਿੰਗਾਂ) ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਮਹਾਂਕਾਲ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਉਜੈਨ ਸ਼ਹਰ (ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਚ ਹੈ।

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ, ਕਵਿ ਰਾਮ, ਕਵਿ ਕਾਲ ਆਦਿਕ ਹਨ। ਮਹਾਂਕਾਲ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ (ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਮਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ) ਭੰਗ, ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ੇ ਆਦਿਕ ਵਰਤੋਂ ਰਜ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਕਾਲ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚੋਂ ਪਰਸ਼ਾਦ ਹੀ ਇਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮਤ ਹਰ ਸਮੇਂ ਟਿਕਾਏ ਹੋਵੇ, ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਨਾ ੫੭੧ ਤੇ ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :-

ਅਬ ਮੈ ਮਹਾ ਸੁਧ ਮਤਿ ਕਰਿ ਕੈ ॥
 ਕਹੈ ਕਥਾ ਚਿਤ ਲਾਇ ਬਿਚਰ ਕੈ ॥

ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਨੇ ਅਪਣੀ ਮਤਿ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ? ਲਿਖਾਰੀ ਹੀ ਜਾਣੇ।

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਾਠਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀਆਂ ਭੁਲਾਂ, ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੋਧਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਿਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ-ਰਚਿਤ-ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ।

ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜੇਕਰ ‘ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ...’ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ‘ਪ੍ਰਿਥਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰ ਕੇ ...’ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ

‘ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦॥’ ਹਟਾ ਕੇ ਕੁਝ ਬੇਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ। ਉਪਰਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ, ਕਾਲਕਾ, ਕਾਲੀ, ਮਹਾਂਕਾਲ ਹੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ, ਮਹਾਂਨ ਕੋਸ਼, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ) ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਅਖੀਰਲੀ ਪਉੜੀ ‘ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ’ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਉਚਾਰੀ ਗਈ ‘ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ’ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਧਾਰ-ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਅੱਖਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਬਾਬਾ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਅਖਰ ‘ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ...’ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਬੇਈਮਾਨ’ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਖ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ :- ਭੁਲਣ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਅਭੁਲੁ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੬੧)

ਮਨੁਖ ਭੁਲਣਹਾਰ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੁਲਣਹਾਰ ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ (ਭੰਡਿ ਜਮੀਐ..), ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ, ਗ਼ਲਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ (ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਪਹਿਲੋਂ ਆਏ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਜੋ ਕਿ ਗ਼ਲਤ ਹੈ), ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਗਪੇੜ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਖਾਰੀ-ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਭੁਲਣਹਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਬੂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (Strange Drama) ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ (so-called) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਰਚਨਹਾਰ ‘ਅਭੁਲ’ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾੜੀ ਨੀਯਤ ਨਾਲ ਪੰਥ-ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ

ਅਨੁਵਾਦ (ਜਿਸਦੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਝ ਥਾਂਈਂ ਪੁਨਰ-ਵੀਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਦਨ, ਮਹਰੋਲੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ (ਪਟਿਆਲਾ) ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਛਪਵਾਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਥਾਂਈਂ ਪਾਠ-ਅੰਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ-ਅਨੁਵਾਦ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਤੁਲਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

(੧) ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ (ਭਾਸ਼ਾ) ; ਸੰਪਾਦਕ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਜੀ ਸ਼ਰਮਾ; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ, ੫੨੭, ਏ/੨, ਕੱਕੜ ਨਗਰ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ; ਮੁਦ੍ਰਕ ਪੰਚਾਲ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ (ਕੀਮਤ ੧੫੦ ਰੁਪਏ)। ਕੁਲ ੫੧੨ ਪੰਨੇ। ਇਸ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ੨੯੯ ਤੋਂ ੩੫੩ ਤਕ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮਧੁ-ਕੈਟਫ, ਮਹਿਸ਼ਾਸੁਰ, ਧੂਮ੍ਰਲੋਚਨ, ਚੰਡ, ਮੁੰਡ, ਰਕਤਬੀਜ, ਨਿਸ਼ੁੰਭ, ਸ਼ੁੰਭ ਦੈਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜੁਧਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਵੀ ਨੇ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦਰ ਦਾ ਖੁਸਿਆ ਰਾਜ ਦੈਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਦੁਆਇਆ। ਇੰਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ; ਦੇਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਨਾ ੩੫੩ ਤੋਂ ੩੫੭ ਤਕ ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੭੪ ਤੋਂ ੯੯ ਤਕ ਅਥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਇਸੇ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ; ਫਿਰ ਪੰਨਾਂ ੯੯ ਤੋਂ ੧੧੯ ਤਕ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਇਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੰਨਾ ੧੧੯ ਤੋਂ ੧੨੭ ਤਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ : ਅੰਤਿਕਾ ਨੰ: ੧)। ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਸੀ (ਪੰਨਾ ੩੧੪, ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)। ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਪੰਥ-ਦੋਖੀ ਨੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਬਦਲ ਕੇ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ; ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਵਾਰ ਸਮਾਪਤਸਤ' ..॥ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਨੇ ਪੋਥੀ ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਪੰਨਾ ੩੩੪ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ ਲਿਖੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥... ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਦੇ ਨਮਹ॥.. ਸਿਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ

ਲਿਖਾਰੀ ਯਕੀਨਨ ਕੋਈ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਹੀ ਹਨ; ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪੰਨਾ ੪੫੧ ਤੋਂ ਅਖੀਰਲੇ ਪੰਨੇ ੫੧੨ ਤਕ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਗਾਪਾਠ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਉਵਾਚ (ਪੰਨਾ ੪੬੨ ਤੋਂ ੪੬੫ ਤਕ) ਦੁਰਗਾ-ਉਸਤਤਿ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :-

ਓਮ ਜਯੰਤੀ ਮੰਗਲਾ ਕਾਲੀ ਭਦ੍ਰਕਾਲੀ ਕਪਾਲਿਨੀ ।
ਦੁਰਗਾ ਛਿਮਾ ਸ਼ਿਵਾ ਧਾਤ੍ਰੀ ਸਵਾਹਾ ਸਵਧਾ ਨਮੋਸਤੁ ਤੇ॥੧॥
ਰਕਤਬੀਜ ਵਧੇ ਦੇਵਿ ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਵਿਨਾਸ਼ਿਨੀ ।
..ਸ਼ੁੰਭਸਯੈਵ ਨਿਸ਼ੁੰਭਸਯ ਧੂਮ੍ਰਾਛਸਯ ਚ ਮਰਦਿਨੀ॥
ਰੁਪੰ ਦੇਹਿ ਜਯੰ ਦੇਹਿ ਯਸ਼ੋ ਦੇਹਿ
.. ਇਦੰ ਸਤੋਤ੍ਰੰ ਪਠਿਤਵਾ ਤੁ ਮਹਾਸਤੋਤ੍ਰੰ ਪਠੇਨਰ:॥
ਸ ਤੁ ਸਪਤਸ਼ਤੀ ਸੰਖਯਾਵਰ ਮਾਪਨੋਤਿ ਸੰਪਦਾਮ੍॥੨੫॥

ਇਸੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੦੯ ਤੇ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ (ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ) ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।

(੨) ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸੁਖ ਸਾਗਰ, ਬਾਰਹ ਸਕੰਧ, ਅਨੁਵਾਦ-ਕਰਤਾ ਕਵਿ-ਭੂਸ਼ਣ ਮੁਕੰਦ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੰਸਕਰਣ ੧੯੯੮; ਮੁੱਲ ੩੦੦ ਰੁਪਏ; ਨਯੂ ਸਟੈਂਡਰਡ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ੧੮੧੩, ਚੰਦ੍ਰਾਵਲ ਰੋਡ, ਦਿੱਲੀ - ੧੧੦੦੦੭, ਕੁਲ ੮੮੦ ਪੰਨੇ। ਇਸ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ੧੨ ਸਕੰਧ (ਮੁਖ-ਅਧਿਆਇ) ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਕੰਧ ਦੇ ਸਤਵੇਂ ਅਧਯਾਯ (ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ੨/੭) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ ੨੪ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸਤਵੇਂ, ਅਠਵੇਂ ਅਤੇ ਨੌਵੇਂ ਸਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੦ ਅਵਤਾਰਾਂ (ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਤਕ) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੫੫ ਤੋਂ ੨੫੪ ਤਕ ਅਥ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਦਸਮ ਸਕੰਧ (ਪੰਨਾ ੪੮੮ ਤੋਂ ੮੨੨) ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਉਸੇ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ੨੫੪ ਤੋਂ ੫੭੦ ਤਕ (ਵੇਖੋ ਅੰਤਿਕਾ ਨੰ: ੨)। (ਨੋਟ; ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੩ਵੇਂ (ਬੁੱਧ), ੨੪ਵੇਂ (ਹਰਿ ਜੂ ਅਰਥਾਤ ਨਿਹਕਲੰਕੀ, ਸ਼ੁਦ੍ਰਾਂ

ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਵਾਲਾ ਹੈ !? ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਦਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਸਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ੨੫ਵੇਂ ਮਹਿੰਦੀ ਮੀਰ (ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ?) ਦੀ ਕਥਾ, ਜੋ ਭਾਗਵਤ-ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਕਿਥੋਂ ਲਈ ਹੈ ਲਿਖਾਰੀ-ਕਵੀ-ਸ਼ਯਾਮ ਹੀ ਜਾਣੇ ।

(੩) ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਮਹਾਪੁਰਾਣ, ਸੰਪਾਦਕ ਪੰਡਿਤ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇਯ, ਤਿਲੋਈ (ਰਾਯ-ਬਰੋਲੀ), ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਯੂ ਸਟੈਂਡਰਡ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਚੰਦ੍ਰਾਵਲ ਰੋਡ, ਮਲਕਾ ਗੰਜ, ਦਿੱਲੀ-੭ ; ਮੁਲ ੧੩੦ ਰੁਪਏ। ੨੦੦੦ ਪੰਨੇ। ਇਸ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਪੰਨਾ ੪੫੪ ਤੇ ਦਵਾਦਸ਼ ਜਯੋਤੀਰਲਿੰਗ ਦੀ ਕਥਾ (ਸ਼ਿਵ ਦੇ ੧੨ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ) ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਜੈਨ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਨਰਮਦਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਡੇ) ਵਿਚ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ । ਪੰਨਾ ੪੮੭ ਤਕ ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ (ਨੋਟ : ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਆਦਿਕ ਹਰ-ਹੀਲੇ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ; ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ, ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੬੬, ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪੰਨਾ ੧੨੧੦)।

ਇਸ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ੨੮ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ-ਸਹਸਰਨਾਮਾ (੧੦੦੦ ਨਾਮ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ-ਉਵਾਚ ਦੇ ਅਰਥ (ਭਾਸ਼ਾ-ਅਨੁਵਾਦ) ਪੰਨਾ ੫੧੮ ਤੋਂ ੫੨੮ ਤਕ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗੁਣ-ਵਾਚਕ ਕੁਝ ਲਫਜ਼ / ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ :- ਸੁਖ ਕੇ ਦਾਤਾ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਵਿਸ਼ਵ-ਪਾਲਕ, ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, ਦੇਵਾਧਿਦੇਵ, ਸਾਰੇ ਦੇਵੇਂ ਮੇ ਬੜੇ, ਕਾਲੋਂ ਕੇ ਕਾਲ (ਕਾਲਕਾਲ:), ਤੇਜੋਮਯ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਯ, ਸਰਵੇਸ਼ਵਰ, ਉੱਕਾਰ ਸਰੂਪ, ਆਦਿ ਅੰਤ ਏਵੇਂ ਮੱਧ ਸੇ ਰਹਿਤ, ਨੀਲਕੰਠ, ਪਰਮ ਚਤੁਰ, ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ, ਸਰਵ-ਸਮਰਥ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਕਰਤਾ, ਮ੍ਰਿਤੂ-ਰਹਿਤ (ਅਕਾਲੇ), ਚੰਦ੍ਰ ਰੂਪ, ਸਵਯੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਸੈਭੰ), ਸਬ ਕੇ ਨਾਥ, ਸਰਵ-ਗਿਆਤਾ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਰਚਣਿਤਾ, ਸੰਸਾਰ ਚਲਾਨੇ ਵਾਲੇ, ਅਭਯ, ਸ਼ਤਰੂ ਵਿਨਾਸ਼ਕ, ਅਮਰ, ਪਰਮ ਗਿਆਨੀ, ਸਬਸੇ ਪ੍ਰਥਮ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਲੋਕ ਪਾਲਕ, ਅੰਤਰਯਾਮੀ, ਜਗਤ ਕੇ ਪਿਤਾ, ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ, ਸਭ ਕੇ ਤਾਰਕ, ਸਰਵੇਸ਼ਵਰ, ਅਜਨਮਾ, ਲੋਕ ਨਾਥ, ਨਿਤਯ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਯ, ਸ਼ਾਂਤ-ਰੂਪ, ਤੇਜੋਂ ਕੇ ਭੀ ਤੇਜਰੂਪ (ਜਾਪ, ਨਮੋ ਤੇਜ ਤੇਜੇ), ਉੱਕਾਰ, ਅਕਸ਼ਰ-ਰੂਪ, ਸਰਵ-ਮਹਾਨ, ਅਜੇਯ, ਪਾਪ-ਨਾਸ਼ਕ, ਸਰਵ-ਕਰਤਾ, ਇੰਦ੍ਰ-ਰੂਪ, ਮੁਕਤੀ-ਦਾਤਾ, ਨਿਰਭਯ, ਵਿਸ਼ਵ-ਪਾਲਕ, ਜਨਮ ਮਰਣ ਰਹਿਤ, ਵਿਸ਼ਵ-ਵਯਾਪੀ, ਅਘ-ਨਾਸ਼ਕ, ਅਗੰਮਯ, ਸ਼ਤਰੂ-

ਵਿਨਾਸ਼ਕ, ਵਿਸ਼ਵ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦਾਤਾ, ਅਹੰਕਾਰ-ਸਰੂਪ, ਦੈਤਯ-ਸ਼ਤਰੂ, ਦੇਵੇਂ ਕੇ ਰਾਜਾ, ਮੁੰਡਿਤ-ਸਿਰ, ਸੁੰਦਰ-ਸਰੂਪ, ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ, ਦੇਵ-ਦਾਨਵ-ਮਿਤ੍ਰ, ਈਸ਼ਵਰ, ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਵਤੀ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਸਰੂਪ, ਅੰਤ-ਰਹਿਤ, ਨਗਨ ਰਹਨੇ ਵਾਲੇ, ਲਿੰਗ ਸਵਾਮੀ, ਕਪਟ ਰੂਪ ਧਾਰਕ, ਮੂਰਤੀ ਆਕਾਰ ਸੇ ਰਹਿਤ, ਅੰਧਕ-ਅਸੂਰ ਸ਼ਤਰੂ (ਨਮੋ ਅੰਧਕਾਰੇ॥ ਅੰਧਕ ਦਾ ਹਤਿਆਰਾ), ਦੋਸ਼-ਰਹਿਤ, ਪਵਿਤ੍ਰ, ਭਕਤੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਧਤੂਰੇ ਕੇ ਸੇਵਨ-ਕਰਤਾ, ਕਲਾਧਾਰੀ ਮਹਾਕਾਲ-ਰੂਪ, ਅਜੇਯ, ਜਗੰਨਾਥ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ-ਨਾਥ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਯ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ-ਨਾਥ, ਬ੍ਰਹਮਰੂਪ, ਵਾਮਦੇਵ, ਨਿਤਯ-ਅਨੰਦ-ਰੂਪ, ਸਰਵ-ਆਤਮਾ, ਸਰਵਗਯ, ਸਦਾ-ਸ਼ਾਂਤ-ਰੂਪ (ਨਮੋ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪੇ), ਸਰਪ ਕੇ ਕੁੰਡਲੋਂ ਵਾਲੇ, ਸਦਾ ਅਮਰ, ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ, ਸਮਯ ਕਾਲ ਕੇ ਭੀ ਕਾਲ (ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ), ਨਿਸ਼-ਕਲੰਕ, ਸੰਤਾਨ-ਰਹਿਤ, ਸ਼ਾਂਤ-ਬੁੱਧਿ, ਰਾਤ੍ਰੀ ਕੇ ਸਵਾਮੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਵਾਮੀ, ਰਕਸ਼ਕ, ਵਿਦਵਾਨੇ ਪਰ ਦਯਾਲੂ, ਪਾਰਵਤੀ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਰਹਨੇ ਵਾਲੇ, ਵੀਰਯ-ਦਾਤਾ ਭਗਵਾਨ ਸੰਕਰ ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਮੇਰੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਪੂਜਨ ਕੀਤਾ ।

(ਨੋਟ: ਐਸੀ ਗੁਣ-ਵਾਚਕ ਉਪਮਾ ਜਾਪ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਪ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ / ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ)।

ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੬ ਤੇ ਅਥ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਸਤੋਤ੍ਰਮ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ, ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ) ਵਿਚ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ-ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਸ਼ਿਵ-ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਨਾ ੨੧ ਤੇ ਕਾਲਕਾਲ ਨਮੋਸਤੁ ਤੇ (ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ ॥..ਜਾਪ ਵਿਚ)। ਪੰਨਾ ੧੬ ਤੋਂ ੨੩ ਤਕ ਵਖ ਵਖ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਵ-ਸਤੋਤ੍ਰਮ ਨਕਲ (scanning) ਕਰਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਿਵ ਸਹਸਰ-ਨਾਮਾ ਇਸੇ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪੰਨਾ ੫੧੮ ਤੋਂ ੫੨੮ ਤਕ ਨਕਲ (scanning) ਕਰਕੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅਖੀਰ ਤੇ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਚਨਾ “ਜਾਪ” ਸ਼ਿਵ (ਮਹਾਕਾਲ) ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ-ਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਖਾਈ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਹਜ਼ਾਰ-ਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ‘ਜਾਪ’ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮਾਪਤੀ-ਸੰਕੇਤ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ; ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੀ-ਨਜ਼ਰੇ ਇਤਰਾਜ਼-ਯੋਗ ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ ਨਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ।

ਇਸੇ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪੰਨਾ ੫੮੧ - ੫੮੨ (ਨਕਲ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਪੜ ਸਕਦੇ ਹਨ) ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੇ ਸਵਭਾਵ (nature) ਕਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ, (ਨਾਰਦ ਅਤੇ ਅਪਸਰਾ ਪੰਚਰੂੜਾ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ) ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮੀ, ਕੁਟਿਲ, ਵਿਭਚਾਰਨ, ਪਾਪ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ, ਚਾਲਬਾਜ਼ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਤ੍ਰਿਯਾ-ਚਰਿਤ੍ਰ (੪੦੪ ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪਾਖਯਾਨ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ, ਕਵਿ ਰਾਮ ਨੇ ਇਸੇ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਕੇ ਲਿਖੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪੰਨਾ ੬੧੫ ਤੋਂ ੬੨੧ (ਨਕਲ, Scan, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਖੀਰ ਪਾਠਕ ਪੜ ਸਕਦੇ ਹਨ) ਤਕ ਮਧੂ-ਕੈਟਭ ਵਧ, ਮਹਾਕਾਲੀ ਕਾ ਵਰਣਨ, ਮਹਿਖਾਸੁਰ, ਧੁਮ੍ਰਲੋਚਨ, ਚੰਡ, ਮੁੰਡ, ਰਕਤਬੀਜ, ਨਿਸ਼ੰਭ, ਸ਼ੁੰਭ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਦੇਵੀ ਚੰਡਿਕਾ (ਮਹਾਕਾਲੀ) ਨੇ ਵਧ ਕੀਤਾ। ਦੁਰਗਾ-ਸਪਤਸ਼ਤੀ ਦੀ ਇਹ ਕਥਾ ਉਪਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਹੈ; ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਇਹ ਕਥਾ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਆਦਿਕ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ।

(੪) **ਮਹਾਕਾਲੀ ਉਪਾਸਨਾ**: ਲੇਖਕ ਪੰਡਿਤ ਵਾਈ. ਐਨ. ਝਾ, ਟਾਂਡਾ ਰੋਡ, ਟੋਬਰੀ ਮੁਹੱਲਾ, ਮਕਾਨ ਨੰ: ੬੧, ਜਲੰਧਰ ਸਿਟੀ (ਪੰਜਾਬ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਮਿਤ ਪਾਕਟ ਬੁਕਸ, ਗਿਆਨ ਮਾਰਕਿਟ, ਨਜ਼ਦੀਕ ਚੌਕ ਅੱਡਾ ਟਾਂਡਾ, ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)। ਕੀਮਤ ੩੦ ਰੁਪਏ। ਕੁਲ ੧੨੦ ਪੰਨੇ।

ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਵਤੀ ਦੇ ਜੁੜਵੇਂ ਰੂਪ, ਜਿਸਦਾ ਸੱਜੇ ਹਥ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਮਰਦ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਦਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਬੇ (ਵਾਮ) ਹਥ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਔਰਤ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਅਥਵਾ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਅਥਵਾ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਅਥਵਾ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਵੀ-ਪੂਜਾ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਕੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਭੋਟਾ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਦੇਵੀ-ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਸ ਦੀ ਬੋਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪਰਸ਼ਾਦ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਵੀ ਭਗਵਤੀ ਦੇ ਕਾਲੀ, ਆਦਿ-ਸ਼ਕਤੀ, ਕਾਲਕਾ, ਸ਼ਿਵਾ, ਚੰਡੀ, ਭਵਾਨੀ, ਦੁਰਗਾ ਆਦਿਕ ਨਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਉਗ੍ਰ (ਅਤੀ ਡਰਾਉਣਾ) ਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਵਖ ਵਖ ਸਮੇਂ ਅਲਗ ਅਲਗ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਦਸੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਜਟਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ (ਦਕਸ਼ ਯੱਗ ਕਥਾ ਵਿਚ, ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ) ਦਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਲੀ ਕਾਸ਼ਟਕਮ੍ (ਪੰਨਾ ੪੭) ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ --- ਜਿਨਕੇ ਕੰਠ ਮੇਂ ਰਹਨੇ ਵਾਲੀ ਮੁੰਡਮਾਲਾ ਸੇ ਨਿਰੰਤਰ ਰਕਤਸ੍ਰਾਵ ਹੋ ਰਹਾ

ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾਘੋਰ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਔਰ ਬੜੇ ਬੜੇ ਦਾਂਤ ਸੇ ਅਤਯੰਤ ਭੀਸ਼ਣ ਹੈਂ, ਨੰਗੀ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਮੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ, ਬਿਖਰੇ ਬਾਲੇਂ ਵਾਲੀ ਏਵੰ ਮਹਾਕਾਲ ਸੇ ਰਤਿ ਕੇ ਲਿਏ ਸਰਵਥਾ ਵਯਗ੍ਰ ਰਹਤੀ ਹੈਂ, ਵਹੀ ਕਾਲਿਕਾ ਕੇ ਨਾਮ ਸੇ ਵਿਖਯਾਤ ਹੈਂ। ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਐਸਾ ਹੀ ਕਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨ ਕੇ ਅੰਬਰ
ਬਾਮ ਕਰਯੋ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿ ਭਾਰੋ॥
ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਦਿਪੈ ਦੇਉ
ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਯਾਰੇ॥
ਛੁਟੇ ਹੈਂ ਬਾਲ ਮਹਾਬਿਕਰਾਲ
ਬਿਸਾਲ ਲਸੈ ਰਦ ਪੰਤਿ ਉਜਯਾਰੇ॥
ਛਾਡਤ ਜਵਾਲ ਲਏ ਕਰ ਬਯਾਲ
ਸੁ ਕਾਲ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੇ॥੧੭॥

ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਮਹਾਕਾਲੀ ਉਪਾਸਨਾ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੰਨਾ ੨੩-੨੪ ਤੇ "ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਜੀ ਔਰ ਮਹਾਕਾਲੀ ਜੀ ਕੇ ਉਪਾਸਕ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਤਥਾ 'ਸ਼ਿਵਾਜੀ' ਮਹਾਰਾਜ :- ਜਿਹੋਨੇ ਅਤਯੰਤ ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤਿ ਕੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕੀ, ਅਨਯਥਾ ਨਰਾਧਮ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੇ ਅਤਯਾਚਾਰ ਕਾਲ ਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤਿ ਕਾ ਲੇਸ਼ਮਾੜ ਭੀ ਨਹੀ ਬਚਤਾ। ਆਜ ਹਮ ਆਪ ਜੋ ਸ਼ਿਖਾ-ਯੁਕਤ ਔਰ ਜਨੇਉ-ਯੁਕਤ ਦਿਖਾਈ ਪੜ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਯਹ ਇਨਹੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵੀਰੋਂ ਕੇ ਕਾਰਯ ਕਾ ਫਲ ਹੈ। ਇਨ ਦੋਨੋ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੇ 'ਜਗਦੰਬਾ' ਜੀ ਨੇ ਆਜ ਸੇ ੫੦੦ ਵਰਸ਼ (ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ...੩੦੦ ਸਾਲ) ਪਹਲੇ ਸਾਕਸ਼ਾਤ ਦਰਸ਼ਨ ਭੀ ਦਿਯਾ ਥਾ ਜਿਨਕੇ ਪਰਿਣਾਮ-ਸਰੂਪ ਇਤਨੇ ਬੜੇ ਕਾਰਯ ਕੇ ਕਰ ਸਕੇ।

ਪਾਠਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਵਾਈ. ਐਨ. ਝਾ ਵਰਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਵਾਦੀ ਲੋਕ ਅਤੇ ਸਿਖੀ-ਸਰੂਪ-ਵਾਲੇ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕਰਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ੧੯ ਸਤਿਨਾਮ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਅਪਣੇ ਧਰਮ-ਪਿਤਾ ਸਰਬੰਸ-ਦਾਨੀ, ਮਹਾਨ ਜੋਧੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨੂਰਾਨੀ ਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਦਾ ਲੇਬਲ ਨ ਲਗਣ ਦੇਈਏ। ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖੀ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕਾਂ ਦਾ 'ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ'

ਗ੍ਰੰਥ' ਹੈ।

ਹਰ ਗੁਰਸਿਖ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ;

ਸਾਹਿਬੁ ਸੰਕਟਵੈ ਸੇਵਕੁ ਭਜੈ ॥
ਚਿਰੰਕਾਲ ਨ ਜੀਵੈ ਦੇਉ ਕੁਲ ਲਜੈ ॥
(ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੧੯੫)

ਅਰਥਾਤ, ਗੁਰੂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇ / ਸੰਕਟ ਆਵੇ ਅਤੇ ਸਿਖ ਦੋੜ ਜਾਵੇ, ਐਸਾ ਸਿਖ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਔਲਾਦ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਕਦੇ ; ਜੇ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੁਝਦਿਲ ਦੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲਤ-ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ਦਸਮ-ਗ੍ਰੰਥ-ਰੂਪੀ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ ਨੰਬਰ ੧

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਚੰਡੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ (Table) ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ :

ਤੁਲਨਾ: ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ:

ਪੰਨਾ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ	ਪੰਨਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ	ਅਖੀਰ ਤੇ ਲਿਖੇ 'ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ'
੩੦੬ - ੩੦੭	੭੪ - ੭੫	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ ਮਧਕੈਟਭ ਬਧਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਧਯਾਇ ॥੧॥
੩੦੭ - ੩੧੮	੭੫ - ੭੯	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਹਾਖਾਸੁਰ ਬਧਹਿ ॥੨॥
੩੧੮ - ੩੨੩	੭੯ - ੮੩	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਧੂਮ੍ਰਲੋਚਨ / ਧੂਮ੍ਰਨੈਨ ਬਧਹਿ ॥੩॥
੩੨੩ - ੩੩੬	੮੩ - ੮੫	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਬਧਹਿ ॥੪॥
੩੩੬ - ੩੪੧	੮੫ - ੮੯	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਕਤਬੀਜ ਬਧਹਿ ॥੫॥
੩੪੧ - ੩੪੫	੮੯ - ੯੫	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਸ਼ੰਭ ਬਧਹਿ ॥੬॥
੩੪੫ - ੩੪੮	੯੫ - ੯੮	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁੰਭ ਬਧਹਿ ॥੭॥
੩੪੮ - ੩੫੩	੯੮ - ੯੯	ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ
੩੪੮ - ੩੫੩	੧੧੫-੧੧੯	ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ / ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਸਤਤ

ਤੁਲਨਾ : ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਅਤੇ 'ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੁਜਾ' ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ੧੦੦ ਉੱਤੇ ੧੯ ਅਥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖਯਤੇ' ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਾਖਾਸੁਰ ਬਧਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਧਿਆਇ ਪੰਨਾ ੧੦੦ ਤੋਂ ੧੦੨ ਤਕ, ਧੂਮ੍ਰਨੈਣ/ਧੂਮ੍ਰਲੋਚਨ ਬਧਹਿ ਪੰਨਾ ੧੦੨ ਤੋਂ ੧੦੪ ਤਕ, ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਬਧਹਿ ਧਿਆਇ ਪੰਨਾ ੧੦੪ ਤੋਂ ੧੦੫ ਤਕ, ਰਕਤਬੀਜ ਬਧਹਿ ਧਿਆਯ ਪੰਨਾ ੧੦੫ ਤੋਂ ੧੦੮ ਤਕ, ਨਿਸ਼ੰਭ ਬਧਹਿ ਧਿਆਇ ਪੰਨਾ ੧੦੮ ਤੋਂ ੧੧੧ ਤਕ, ਸੁੰਭ ਬਧਹਿ ਧਿਆਇ ਪੰਨਾ ੧੧੧ ਤੋਂ ੧੧੫ ਤਕ ਅਤੇ ਪੰਨਾ ੧੧੫ ਤੋਂ ੧੧੯ ਤਕ ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ / ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਸਤਤ ਬਰਨਨ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ੩੪੮ - ੩੫੩ ਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਪੰਨਾ ੧੧੯ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਇਉਂ ਹੈ, "ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਸਤਤ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸਟਮੇ ਧਿਆਯ ਸੰਪੂਰਣਮਸਤ ਸੁਭਮਸਤ ॥੮॥ ਅਫਜੂ ॥

ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ:ਸਿਰਲੇਖ ਇਉਂ ਹੈ:-(ਪੰਨਾ ੧੧੯)

੧੯ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ॥
ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਚ ਉਪਰ-ਲਿਖੇ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ / ਕਾਲਕਾ / ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਜੁਧਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ ॥.. (ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ) ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੀ ਪਉੜੀ ਨੰ: ੫੫ "ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ॥" ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ" ਹੀ ਹੈ। ਪੰਨਾ ੧੨੧ ਤੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨਾਲ ਜੰਗ, ਪੰਨਾ ੧੨੨ ਤੇ ਧੂਮ੍ਰਨੈਣ ਸੰਘਾਰੇ, ਪੰਨਾ ੧੨੩ ਤੇ ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਦਾ ਵਧ, ਪੰਨਾ ੧੨੪ - ੧੨੫ ਤੇ ਸੂਣਵਤਬੀਜ (ਰਕਤਬੀਜ) ਨਾਲ ਜੰਗ, ਪੰਨਾ ੧੨੬ ਤੇ ਨਿਸ਼ੰਭ ਨਚਾਇਆ, ਪੰਨਾ ੧੨੭ ਤੇ ਸੁੰਭ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਤੀਜੀ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ / ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ / ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ਉਪਰ-ਲਿਖੇ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ਪੰਨਾ ੬੧੭ ਤੋਂ ੬੨੧ ਤਕ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਚੰਡੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਨਿਆਂ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਉਪਰ-ਲਿਖੀ ਤਾਲਿਕਾ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਿ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ (੧੯ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਸਿਖ) ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਮੂਰਖਾ ਸਿਰਿ ਮੂਰਖ ਹੈ ਜਿ ਮੰਨੈ ਨਾਹੀ ਨਾਉ॥ਹੀ ਆਖਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ 'ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ...' ਅਰਦਾਸ

ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਦਲਨਾ ਪਵੇਗਾ ।

ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਅਬਵਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਅੰਤਿਕਾ ਨੰਬਰ ੨

ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੪ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਥਮ ਸਕੰਧ ਦੇ ਪੰਨਾ ੩੬ ਤੋਂ ੪੦ ਤਕ (ਸਕੰਧ ੧ / ਅਧਯਾਯ ੩) ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੰਨਾ ੧੧੨ ਤੋਂ ੧੧੫ (ਸਕੰਧ ੧ / ਅਧਯਾਯ ੨; ਨੋਟ ਕੀਤਾ ੧/੨) ਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ । ੨੦ਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ ਨਵਮ (ਨੌਵੇਂ) ਸਕੰਧ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ੪੫੭ ਤੋਂ ੪੬੨ ਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਅੱਗੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਵਿਚ ੨੧ਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ ਪੰ:੪੮੮ ਤੋਂ ੮੨੨ ਤਕ (ਕੁਲ ੩੩੪ ਪੰਨੇ) ਪੂਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ੧੯ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਪੰਨਾ ੨੫੩ (ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਇਣ ਸਮਾਪਤਮਸਤ ॥) ਤੇ ਮੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਨਾ ੨੫੩ ਤੋਂ ੫੭੦ (ਕੁਲ ੩੧੭ ਪੰਨੇ) ਤਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਦੇਵੀ-ਭਗਤ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਆਦਿਕ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ‘ਅਥ ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਥਨ ॥’ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਪੰਨਾ ੨੫੫) ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਪੰਨਾ ੩੦੯ ਤੇ ਫਿਰ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ (ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ) ਦੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਦੇ ਅਧਯਾਯ ੧ ਤੋਂ ੯੦ ਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਹੈ :

ਪੰਨਾ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਗ੍ਰੰਥ	ਪੰਨਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ	ਪ੍ਰਸੰਗ/ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ/ਅਖੀਰ ਤੇ ਲਿਖੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ)
੪੯੨(੧੦/੧)	੨੫੫	ਅਥ ਪ੍ਰਿਥਮੀ (ਗਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਪਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰਤ ਭਈ॥
੪੯੩(੧੦/੧)	੨੫੬	(ਦੇਵਕੀ ਵਿਵਾਹ) ਅਥ ਦੇਵਕੀ ਕੋ ਬਰ ਚੁੰਢਬੋ ਕਥਨ ॥
੪੯੭(੧੦/੨)	੨੬੦	(ਬਲਰਾਮ) ਅਥ ਬਲਭਦ੍ਰ ਜਨਮ ॥
੫੦੦(੧੦/੩)	੨੬੦	ਅਥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਨਮ ॥
੫੦੫(੧੦/੬)	੨੬੪	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਪੂਤਨਾ ਬਧ॥
੫੧੧(੧੦/੮)	੨੬੫	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਾਮ ਕਰਨ ਬਰਨਨ ॥
੫੧੪(੧੦/੮)	੨੬੯	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ...ਮਾਤ ਜਸੁਧਾ ਕੋ ਮੁਖ ਪਸਾਰ ਬਿਸਵ ਰੂਪ ਦਿਖੋ ॥
੫੧੬(੧੦/੮)	੨੬੯	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਮਾਖਨ ਚੁਰੈਬੋ ਬਰਨਨ ॥
੫੨੪(੧੦/੧੦)	੨੭੧	ਇਤਿ ਜੁਮਲਾਰਜੁਨ ਉਧਾਰਬੋ ਬਰਨਨ ॥
੫੨੮(੧੦/੧੧)	੨੭੩	ਇਤਿ ਬਕਾਸੁਰ ਦੈਤ ਬਧਹਿ ॥
੫੩੦(੧੦/੧੨)	੨੭੪	ਇਤਿ ਅਘਾਸੁਰ ਦੈਤ ਬਧਹਿ ॥
੫੩੭(੧੦/੧੩)	੨੭੬	ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਵਾਰਾ ਗਾਯ-ਬਛੜੋਂ ਕਾ ਅਪਹਰਣ/ ਇਤ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਛੜੇ ਆਨ ਪਾਇ ਪਰਾ
੫੪੩(੧੦/੧੫)	੨੭੮	ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ

੫੪੫(੧੦/੧੬) ੨੮੦
੫੬੧(੧੦/੧੯) ੨੮੧
੫੫੯(੧੦/੧੮) ੨੮੨
੫੬੬(੧੦/੨੧) ੨੮੬
੫੭੧(੧੦/੨੩) ੨੯੭

੫੭੪(੧੦/੨੪) ੨੯੭
੫੮੫(੧੦/੨੮) ੩੦੭

ਨਹੀ ਹੈ ੩੦੯

੫੮੮(੧੦/੨੯) ੩੧੦

੬੦੪(੧੦/੩੩) ੩੨੩-੩੫੪

੬੨੧(੧੦/੩੬) ੩੫੫
੬੨੫(੧੦/੩੭) ੩੫੭

੬੨੯(੧੦/੩੮) ੩੫੮
੬੪੦(੧੦/੪੧) ੩੬੨
॥

੬੪੪(੧੦/੪੨) ੩੬੩

੬੪੭(੧੦/੪੩) ੩੬੬

੬੫੧(੧੦/੪੪) ੩੬੬
੬੫੪(੧੦/੪੫) ੩੬੭

੬੬੪(੧੦/੪੫) ੩੭੧
੬੭੫(੧੦/੪੭) ੩੮੬
੬੮੦(੧੦/੪੯) ੩੮੯

੬੯੧(੧੦/੪੯) ੩੯੨
੬੯੪(੧੦/੫੦) ੩੯੨
੬੯੭(੧੦/੫੦) ੪੯੫,੫੦੧

੭੦੦(੧੦/੫੧) ੪੯੮
੭੦੪(੧੦/੫੨) ੫੦੩
੭੦੮(੧੦/੫੩) ੫੦੯

੭੧੮(੧੦/੫੫) ੫੧੨

੭੧੯(੧੦/੫੬) ੫੧੫-੫੧੬

੭੨੫(੧੦/੫੭) ੫੧੬
੭੨੭(੧੦/੫੭) ੫੧੮

੭੩੧(੧੦/੫੮) ੫੧੮

੭੩੨(੧੦/੫੮) ੫੧੯

੭੩੬(੧੦/੫੮) ੫੨੦

ਧੇਨਕ ਦੈਤ ਬਧਹਿ ॥

ਇਤਿ ਕਾਲ ਨਾਗ ਨਿਕਾਰਬੋ ਬਰਨਨ ॥

ਇਤਿ ਦਾਵਾਨਲ ਤੇ ਬਚੈਬੋ ॥

ਇਤਿ ਪੂਲੰਬ ਦੈਤ ਬਧਹਿ ॥

ਗੋਪੀ ਚੀਰ ਹਰਣ ਕਥਾ

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ

ਹਰਿ ਭੋਜਨ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ਕਰਬੋ ਬਰਨਨ ॥

ਅਥ ਗੋਵਰਧਨ (ਪਰਬਤ) ਗਿਰਿ ਕਰ ਪਰ ਧਾਰਬੋ ॥

ਅਥ ਨੰਦ ਕੋ ਬਰਨ (ਵਰੁਣ ਲੋਕ ਮੇਂ)

ਬਾਂਧ ਕਰਿ ਲੇ ਗਏ ॥

ਅਥ ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਥਨ ॥

(ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀ ?)

ਅਥ ਰਾਸ ਮੰਡਲ ॥ (ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਪੰਨੇ ਤੇ

‘ਕਬਿ ਸਯਾਮ’ ਛਾਪ)

ਮਹਾਰਾਸ ਲੀਲਾ / ਅਥ ਕਰਿ ਪਕਰ ਖੇਲਬੋ ਕਥਨ ॥

ਰਾਸ ਮੰਡਲ ॥ (ਨੋਟ : ਸਯਾਮ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਨਾ ੩੫੪

ਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੪੫ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮਾ ਦਸਿਆ)

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਸ ਮੰਡਲ ਬਰਨਨ ॥

ਅਥ ਬ੍ਰਿਖਭਾਸੁਰ (ਵ੍ਰਜਾਸੁਰ) ਦੈਤ ਬਧ ਕਥਨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰੇ ਕੇਸੀ

ਬਧਹਿ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤ ॥

ਅਥ ਹਰਿ ਕੋ ਅਕੂਰ ਮਥੁਰਾ (ਨੰਦਗਵਾਂ) ਲੈਜੈਬੋ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਥੁਰਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਣ

ਅਥ ਕੁਯਜਾ ਕੋ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ॥

ਕੁਵਲਿਆਪੀੜ ਹਾਥੀ / ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਗਜ

ਬਧਹਿ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤ ॥

ਚੰਡੂਰ ਮੁਸਟ ਮੱਲ ਬਧਹਿ ਧਯਾਇ ॥

ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਕੋ ਰਾਜ / ਕੰਸ ਬਧਹਿ ਤਾਤ ਮਾਤ ਕੋ

ਫੁਰਾਵਤ ਭਏ ॥

ਕਿਸਨ ਜੂ ਕੋ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਜਗਯੇ ਪਵੀਤ ਭਾਰਾ ॥

ਗੋਪੀ ਉਧਵ ਸੰਬਾਦੇ ਬਿਰਹ ਨਾਟਕ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ

ਅਕਰੂਰ ਗ੍ਰਿਹ ਜੈਬੋ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਰੂਰ ਫੁਫੀ ਕੁੰਤੀ ਪਾਸ ਭੋਜਾ ॥

ਅਥ ਜੁੱਧ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਰਾਸਿੰਧ ਜੁੱਧ ਕਥਨ ॥

ਇਤਿ ਨ੍ਰਿਪ ਜਰਾਸਿੰਧ ਕੋ ਪਕਰ ਕਰ ਛੋਰਦੀਬੋ

ਸਮਾਪਤ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕਾਲਜਮਨ ਬਧਹਿ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਲਭਦ੍ਰ ਬਿਆਹ ਬਰਨਨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰੇ ਰੁਕਮਨੀ ਹਰਨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰੇ ਪਰਦੁਮਨ

ਸੰਬਰ ਦੈਤ ਬਧ ॥

ਜਾਂਬਵਤੀ ਔਰ ਸਤਯਭਾਮਾ ਕਾ ਵਿਵਾਹ ਕ੍ਰਿਸਨ

ਸੇ/ ਇਤਿ ਬਿਵਾਹ ਸੰਪੂਰਨ ॥

ਲਛੀਆ ਗ੍ਰਿਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ

ਸਤਧੰਨੇ ਕੋ ਬਧ ਕੈ ਅਕੂਰ ॥

ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਇੰਦ੍ਰਪ੍ਰਸਥ ਗਏ / ਕਾਨਜੂ ਕੋ ਦਿੱਲੀ

ਮਹਿ ਆਵਨ ਕਥਨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਬੋ ॥

ਸਾਤੋਂ ਬੈਲੋਂ ਕੋ ਏਕ ਸਾਥ ਨਾਥ ਭਾਲਾ / ਜੋ ਇਨ

ਸਤ ਬ੍ਰਿਖਭਨ ਕੋ ਨਾਥੈ ੨੧੦੩ ॥

- ੭੩੮(੧੦/੫੯) ੫੨੨ ਅਥ ਇੰਦ੍ਰ ਭੂਮਾਸੁਰ ਕੇ ਦੁਖ ਤੇ ਆਵਤ ਭਏ
ਕਥਨ ॥ / ਮੁਰ ਦੈਤ ਬਧਹ ॥
- ੭੪੦(੧੦/੫੯) ੫੨੫ ਸੋਲਹ ਹਜ਼ਾਰ / ਸੋਲਾ ਸਹਸ੍ਰ ਰਾਜ ਸੁਤਾ ਬਿਆਹ ਕਥਨ ॥
- ੭੪੧(੧੦/੫੯) ੫੨੭ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਇੰਦ੍ਰ ਕੇ ਜੀਤ ਕਰ
ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਲਿਆਵਤ ਭਏ ॥
- ੭੪੨(੧੦/੬੦) ੫੨੮ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਰੁਕਮਨੀ ਉਪਹਾਸ
ਸਮਾਪਤ ॥
- ੭੪੬(੧੦/੬੧) ੫੨੮ ਅਨਰੁੱਪ ਜੀ ਕੇ ਬਯਾਹ ਕਥਨ ॥
- ੭੪੮(੧੦/੬੨) ੫੩੦ ਰੁਕਮ ਬਧ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤ ॥
ਉਸ਼ਾ ਕੇ ਵਿਵਾਹ ਕੀ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ॥
- ੭੫੯(੧੦/੬੩) ੫੩੮ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਬਨਾਸੁਰ ਕੇ
ਜੀਤ ਅਨਰੁੱਪ ਉਖਾ ਕੇ ਬਯਾਹ ॥
- ੭੬੧(੧੦/੬੪) ੫੩੯ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਕਿਰਲਾ (ਗਿਰਗਿਟ) ਕੇ ਰੂਪ ਤੇ
ਕਾਵ ਕੇ ਉਪਾਰ ਕਰਤ ਭਏ ॥
- ੭੬੨(੧੦/੬੫) ੫੪੦ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਬਲਭਦ੍ਰ ਗੋਕਲ (ਬ੍ਰਜ)
ਬਿਖੇ ਜਾਇ ਕਰ ਆਵਤ ਭਏ ॥
- ੭੬੭(੧੦/੬੬) ੫੪੨ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਸ੍ਰਿਗਲ ਕਾਂਸੀ ਕੇ ਭੂਪ
ਸਹਤ ਬਧਹ (ਪਉਂਡਰੀਕ ਕਥਾ)
- ੭੬੮(੧੦/੬੭) ੫੪੪ ਇਤਿ ਕਪ (ਵਾਨਰ / ਬਾਂਦਰ) ਕੇ ਬਲਭਦ੍ਰ ਬਧ ਕੀਥੋ ॥
- ੭੭੦(੧੦/੬੮) ੫੪੫ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਬਯਾਹ
ਲਿਆਵਤ ਭਏ ॥
- ੭੭੮(੧੦/੭੨) ੫੪੯ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਜਰਾਸਿੰਧ ਕੇ ਬਧ ਕਰ ਦਿੱਲੀ
(?) ਮੇਂ ਆਵਤ ਭਏ ॥
- ੭੮੬(੧੦/੭੪) ੫੫੧ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਰਾਜਸੂ ਜੱਗ ਕਰਿ
ਸਸਪਾਲ (ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ) ਬਧਹਿ ਧਿਆਇ ॥
- ੭੮੬(੧੦/੭੫) ੫੫੪ ਪਾਂਡਵ ਸਭਾ ਮੇਂ ਦੁਰਜਯੋਨ ਕਾ ਅਪਮਾਨ/ ਜੁਧਿਸਟਰ ਕੇ
ਸਭਾ ਬਨਾਇ ਕਥਨ ॥
- ੭੮੩(੧੦/੭੮) ੫੫੬ ਦੰਤਵਕ੍ਰ ਔਰ ਵਿਦੂਰਥ ਵਧ / ਬਕਤ੍ਰ ਦੈਤ ਬਧਹ,
ਬੈਦੂਰਥ ਦੈਤ ਬਧ ॥
- ੭੮੬(੧੦/੭੯) ੫੫੯ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ (ਇਲਵਲ ਕਾ ਵਧ) ਦੈਤ ਕੇ
ਮਾਰਤ ਭਏ ॥
- ੭੮੮(੧੦/੮੦) ੫੬੦ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ
ਦਿਜ ਸੁਦਾਮਾ ਕੇ ਦਾਰਦ ਦੂਰ ॥
- ੮੦੪(੧੦/੮੨) ੫੬੧-੫੬੩ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਕੁਲਖੇਤ੍ਰ ਬਿਖੇ ਜਗ ਕਰਕੈ ॥
- ੮੧੮(੧੦/੮੮) ੫੬੬ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਭਸਮਾਂਗਤ (ਭਸਮਾਸੁਰ)
ਦੈਤ ਬਧਹ ॥
- ੮੧੯(੧੦/੮੯) ੫੬੭ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਭ੍ਰਿਗਲਤਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥
- ੮੨੨(੧੦/੯੦) --- ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੀ ਸੰਤਾਨੋਂ ਕਾ ਵਰਣਨ ਪੁਤ੍ਰ ਪੋਤ੍ਰੋਂ ਕੀ
ਸੰਖਯਾ ਇਤਨੀ ਬੜੀ ਕਿ ਉਨਕੇ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਖੇ
ਕਰੋੜੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਤੇ ਥੋ ???
- ੫੭੦ ਦਸਮ ਕਥਾ ਭਾਗੋਤ ਕੀ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਬਨਾਇ ॥

ਅਰਥਾਤ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਦੀ ਕਥਾ ਲਿਖਾਰੀ
ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਨੇ ਅਪਣੀ ਭਾਖਾ (ਬੋਲੀ) ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ
ਨੋਟ ਕਰਣ।

ਸਮਾਪਤੀ-ਸੰਕੇਤ : ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਿਤ੍ਰ
ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰੇ ਧਯਾਯ ਸਮਾਪਤਮਸਤ ਸੁਭਮਸਤ ॥
ਪੰਨਾ ੫੭੦ ॥

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ

ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸਿਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ, ਉਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪੁਰਬਲਾ ਨਾਂ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (Strange Drama)
ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਸੰਮਤ ੧੯੫੨ (ਸਨ ੧੮੯੫) ਵਿਚ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੋਧੀ
ਸਨ ੧੯੬੭ ਵਿਚ ਛਪੀ ੧੪੨੮ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਬੀੜ (ਇਹੀ ਬੀੜ ਇਸ
ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਹੈ) ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖ
ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਣ ਲਈ ਤੇ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਦਰਸਾ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਣ
ਲਈ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲਿਆ। ਵਿਦਵਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੋਜ
ਕਰਕੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਚਾਰ ਅਪ੍ਰਮਾਣੀਕ (non-authentic)
ਬੀੜਾਂ (ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ, ਪਟਨੇ ਵਾਲੀ, ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਪਟਿਆਲੇ
ਵਾਲੀ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਫਰਕ ਸਨ,
ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਟੀਕਾ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ
ਜੱਗੀ, ਭੂਮਿਕਾ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ)। ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਣ ਤੇ
ਸ਼ੰਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ, ਪੁਸਤਕ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ
ਕਰਤਿਤਵ, ਲਿਖਤ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ)। ਹੁਣ ਫਿਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ
ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ 'ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਰਖ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ,
ਕਿ ਕੈਸੀਆਂ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸਹੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦੀਆਂ!!

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ੩੨ ਵਾਰੀ
ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ 'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ
ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੀ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ
ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਥਾਵੇਂ 'ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤਿ' ਅਰਥਾਤ
ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ 'ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ
ਏ ਨਮਹ ॥' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥' ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਲਿਖੇ
ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ, ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ 'ਸੰਪੂਰਣ
ਮੂਲ-ਮੰਤਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ
ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਤਕ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ
ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਰਚਿਤ ਸਿਧ ਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ (so-
called) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਜੋ ਅਸਲੀਯਤ
ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਈ ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤ-ਹਿਤ ਅਤੇ ਵੀਚਾਰ ਲਈ ਹੇਠ

ਲਿਖੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲਿਖੇ ਸਮਾਪਤੀ-ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਰਚਨਾ-ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਤੱਥ (Fact) ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ:

(੧) ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ (ਨਾਇਕਾ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਲ, ਕਾਲੀ, ਮਹਾਕਾਲੀ, ਸ਼ਿਵਾ, ਕਾਲਕਾ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ) ,

(੨) ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ (ਨਾਇਕ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ) ,

(੩) ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ (ਨਾਇਕ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿਕ ੨੪ ਅਵਤਾਰ) ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਅਸਲੀਲ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ (ਆਧਾਰ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀਯੋ ਕੇ ਸਵਭਾਵ, ਨਾਰਦ ਅਤੇ ਇਕ ਅਪਸਰਾ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ) ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤ ਦੀ ਵਿਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਕੋੜਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ‘ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ’ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾ ਹੀ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰਿਆਂ ਸਿਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ‘ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ’ ਅਰਥਾਤ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀਂ।

ਪੰਨਾ ੧੧ :- ...ਸਰਬਕਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਛਿਆ ਹਮਨੈ ॥
ਸਰਬਲੋਹ ਜੀ ਦੀ ਸਦਾ ਰਛਿਆ ਹਮਨੈ ॥

ਸਨ ੧੯੬੭ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ। ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ੨੦ ਛੰਦ (ਨੰਬਰ ੨੧੧ ਤੋਂ ੨੩੦) ਜੋ ਜੋ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ... ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਜੋ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਾਣ ਕੇ ਇਹ ਰਚਨਾ ‘ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ’ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਪੂਰਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਹਜੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਸਰਬਕਾਲ ਅਤੇ ਸਰਬਲੋਹ, ਇਹ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ੴ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਗਏ, ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਣਗੇ।

ਪੰਨਾ ੩੦ ਤੋਂ ੩੩ ਤਕ :- ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ (?) ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਛੰਦ ਨੰਬਰ ੨੧੧ ਤੋਂ ੨੩੦ ਤਕ ੨੦ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ ‘ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ..’ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਅਥਵਾ ਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ

ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ, ਚੰਡ, ਮੁੰਡ, ਰਕਤਬੀਜ, ਧੁਮਰਲੋਚਨ ਆਦਿਕ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਇਹ ਕਥਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਤਿੰਨ ਕਵੀ ਹਨ, ਕਵੀ ਸਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ ਤੇ ਕਵੀ ਕਾਲ। ਐਸਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਹਰ ਕਵੀ ਨੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਟੁਟ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਵਾਰ (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ) ਪੰਨਾ ੧੧੯ ਤੋਂ ੧੨੭ ਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਪੜਚੋਲ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਨਾ ੩੯ :- ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ॥
ਅੱਗੇ ਕਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :-
ਪੰਨਾ ੪੧ :- ਸੁਭੰ ਜੀਭ ਜੁਆਲੰ ॥ ਸੁ ਦਾੜਾ ਕਰਾਲੰ ॥
ਬਜੀ ਬੰਬ ਸੰਖੰ ॥ ਉਠੇ ਨਾਦ ਬੰਖੰ ॥੩੩॥
ਸੁਭੰ ਰੂਪ ਸਿਆਮੰ ॥ ਮਹਾ ਸੋਭ ਧਾਮੰ ॥
ਛਬੇ ਚਾਰ ਚਿਤ੍ਰੰ ॥ ਪਰੇਅੰ ਪਵਿਤ੍ਰੰ ॥੩੪॥..
ਮਧੁਕੀਟਭੰ ਰਾਛਸੇ ਸੇ ਬਲੀਅੰ ॥
ਸਮੇ ਆਪਨੀ ‘ਕਾਲ’ ਤੇਉ ਦਲੀਅੰ ॥
ਭਏ ਸੁੰਭ ਨੈਸੁੰਭ ਸੋਣੰਤ ਬੀਜੰ (ਰਕਤਬੀਜ)॥
ਤੇਉ ‘ਕਾਲ’ ਕੀਨੇ ਪੁਰੇਜੇ ਪੁਰੇਜੰ ॥੬੪॥

ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ‘ਕਾਲ’ ਨੇ ਮਧੁਕੀਟਭ, ਸੁੰਭ, ਨੈਸੁੰਭ, ਰਕਤਬੀਜ ਆਦਿਕ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕੀਤੇ, ਉਸਦਾ ਕਾਲਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜੀਭ ਤੇ ਅਗਨੀ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਸੋਭਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਿਆਨਕ ਦਾੜਾਂ (ਦੰਦ) ਹਨ। ਪਾਠਕ ਨੋਟ ਕਰਨ ਕਿ ਚੰਡੀ (ਦੁਰਗਾ) ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ (ਪੰਨਾ ੭੪ ਤੋਂ ੧੨੭) ਵਿਚ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਅਰਥਾਤ ਦੁਰਗਾ ਅਰਥਾਤ ਕਾਲਕਾ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ, ਕਾਲਕਾ ਹੀ ਕਾਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਖਾਰੀ (ਕਵਿ) ‘ਅਕਾਲ’ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰਚਨਾ ਅਸਲ ਵਿਚ (ਵੇਖੋ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ) ‘ਕਾਲ ਉਸਤਤਿ’ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ‘ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ’ ਹੈ। ਅਗੇ ਹਨ ਹੋਰ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ :-

ਪੰਨਾ ੪੫ :- ਔਰ ਸਕਾਲ ਸਭੈ ਬਸਿ ‘ਕਾਲ’ ਕੇ,
ਏਕ ਹੀ ‘ਕਾਲ’ ਅਕਾਲ ਸਦਾ ਹੈ ॥੮੪॥

ਅਰਥਾਤ, ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਕਾਲ-ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ‘ਕਾਲ’ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਲ ਗਲੇ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘..ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਜੀ ਕੀ

ਉਸਤਤਿ' ਨਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ (ਪੰਨਾ ੪੬) ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਪੰਨਾ ੪੭ :- ਪ੍ਰਿਥਮ 'ਕਾਲ' ਜਬ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ ॥
...ਏਕ ਸ੍ਰਵਣ ਤੇ ਮੈਲ ਨਿਕਾਰਾ ॥
ਤਾਂਤੇ ਮਧੁਕੀਟਭ ਤਨ ਧਾਰਾ ॥
ਦੁਤੀਆ ਕਾਨ ਤੇ ਮੈਲੁ ਨਿਕਾਰੀ ॥
ਤਾ ਤੇ ਭਈ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ॥੧੩॥

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕੰਨ ਚੋਂ ਮੈਲ (ਕੇਵਲ ਸ਼ਰੀਰ-ਧਾਰੀ ਹੀ ਕੰਨ ਚੋਂ ਮੈਲ ਕਢਦਾ ਹੈ) ਕਢ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ 'ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੰਧੁਕਾਰਾ' ਅਤੇ 'ਸਾਚੇ ਤੇ ਪਵਨਾ ਭਇਆ ਪਵਨੇ ਤੇ ਜਲੁ ਹੋਇ॥ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਨੁ ਸਾਜਿਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੋਇ॥' ਨਾਲ ਉਕਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ । ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਰਚਨਾ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਸਿਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।

ਪੰਨਾ ੫੪-੫੫:- ਅਬ ਮੈ ਅਪਨੀ ਕਥਾ ਬਖਾਨੋ ॥
..ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾਂ॥
ਸਪਤ ਸਿੰਗ ਸੋਭਤ ਹੈ ਤਹਾਂ ॥
..ਤਹ ਹਮ ਅਧਿਕ ਤਪਸਿਆ ਸਾਧੀ ॥
ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ॥੨॥
ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪਸਿਆ ਭਯੋ ॥
ਦਵੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹਵੈ ਗਯੋ ॥...॥੩॥

ਇਹਨਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈ, ਹਮ ਅਖਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਜੋੜ ਕੇ ਕਾਲਕਾ-ਪੂਜਕ ਦਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਗੁਰਸਿਖ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ ੧੬੭੫ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ । ਸੰਨ ੧੬੭੫ - ੧੭੦੮ (੩੩ ਸਾਲ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਸਮਾਂ) ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਤੇ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਨਾ ਤਾਂ ਹੇਮਕੁੰਟ ਗੁਰਧਾਮ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਲਕਾ-ਪੂਜਨ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਧਾਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ (Definition): 'ਜਿਥੇ ਜਾਇ ਬਹੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁ ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥' ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਵਾਰ ਆਸਾ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਸੋ, ਹੇਮਕੁੰਟ ਗੁਰਧਾਮ ਨਹੀਂ ;
ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਸਿਖ ਹੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਪੰਨਾ ੬੨ :- (ਭੰਗਾਣੀ ਜੁਧ) :
ਭਈ ਜੀਤ ਮੇਰੀ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾ 'ਕਾਲ' ਕੇਰੀ ॥

(ਵੇਖੋ ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਤੇ ਕਾਲ / ਦੇਵੀ ਦਾ ਸਰੂਪ)

ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁਧ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ 'ਮੇਰੀ' ਅਖਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਜੋੜ ਕੇ 'ਕਾਲ' ਦਾ ਕਿਰਪਾ-ਪਾਤਰ ਦਰਸਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ (੧੬੮੯ ਦੇ ਉਪਾਸਕ) ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਲਿਖ ਕੇ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੈ :

ਤੂ ਕਹੀਅਤ ਹੀ ਆਇ ਭਵਾਨੀ ॥
ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਬਰੀਆ ਕਹਾ ਛਪਾਨੀ ॥ (ਅੰਗ ੮੭੪)

ਜੇ ਦੇਵੀ ਮੁਕਤੀ ਖੁਦ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ, ਉਸਦੀ ਕਥਾ, ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ਮੂਲੁ ਹੈ ਮਾਇਆ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੯) , (ਮਾਇਆ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ)

ਪੰਨਾ ੭੩ :- ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥
ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥

ਸਾਰੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸਰਬਕਾਲ (ਮਹਾਕਾਲ) ਤੇ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਕਾਲਕਾ (ਚੰਡੀ) ਹੀ ਇਸ਼ਟ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਸਰੂਪ ਅਰਧ-ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਦਾ ਦਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਜਾ ਹਿਸਾ ਮਰਦ (ਸਰਬਕਾਲ, ਮਹਾਕਾਲ) ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਬਾ ਹਿਸਾ ਔਰਤ (ਕਾਲਕਾ, ਦੁਰਗਾ) ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ ਆਦਿਕ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਖਬੇ (ਵਾਮ) ਹਿਸੇ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ ਕਾਲ, ਦੁਰਗਾ, ਕਾਲਕਾ ਦੇ ਪੂਜਾਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਅਖਰ 'ਹਮਾਰਾ' ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਣਾ(ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ) ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਗਯਾਨ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ (੧੬੮੯ ਉਪਾਸਕ) ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ॥

ਪੰਨਾ ੭੪-੭੯ :- ਅਬ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ॥ ...ਚੰਡੀ ਕਥਾ ਪਹਿਲੀ...

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ (ਦੁਰਗਾ, ਚੰਡਕਾ) ਦਾ ਮਧੁਕੈਟਭ, ਮਹਾਸੂਰ, ਸ਼ੁੰਭ ਆਦਿਕ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਅੱਯਾਸ਼ ਰਾਜੇ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦਰ ਦਾ ਰਾਜ ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤਾਂ ਦੇਵੀ ਨੇ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਇੰਦਰ ਦਾ ਖੁਸਿਆ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਦੁਆਇਆ । ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹੋ,

ਦੋਹਰਾ॥ ਲੋਪ ਚੰਡਕਾ ਹੋਇ ਗਈ ਸੁਰਪਤਿ ਕੇ ਦੇ ਰਾਜ ॥
ਅਰਥਾਤ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇ ਦੇਵੀ ਚੰਡਕਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ।
ਫਿਰ ਰਿਸ਼ਿ ਮੁਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵਤਾ ਗਣ ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਆਰਤੀ
ਕਰਦੇ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ: ਸਵੈਯਾ॥

ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਹੈ ਮਹਾਂਮੁਨ ਦੇਵਨ ਕੇ ਤਪ ਮੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ॥ ਜਗਯ ਕਰੈ
ਇਕ ਬੇਦ ਰਚੇ ਭਵ ਤਾਪ ਹਰੈ ਮਿਲਿ ਧਿਆਨਹਿ ਲਾਵੈ ॥ ਝਾਲਰ ਤਾਲ
ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ ਰਬਾਬ ਲੀਏ ਸੁਰ ਸਾਜ਼ ਮਿਲਾਵੈ ॥
ਕਿੰਨਰ ਗੰਧੂਪ ਗਾਨ ਕਰੈ ਗਨਿ ਜਛ ਅਪਛਰ ਨਿਰਤ ਦਿਖਾਵੈ॥੫੪॥
ਸੰਖਨ ਕੀ ਧੁਨ ਘੰਟਨਿ ਕੀ ਕਰਿ ਫੂਲਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਵੈ॥
ਆਰਤੀ ਕੋਟ ਕਰੈ ਸੁਰ ਸੁੰਦਰ ਪੇਖ ਪੁਰੰਦਰ (ਇੰਦਰ) ਕੇ ਬਲਿ ਜਾਵੈ॥
ਦਾਨ ਤ ਦਫਨ ਦੇ ਕੈ ਪ੍ਰਦਫਨ (ਪ੍ਰਕਰਮਾ)
ਭਾਲ ਮੈ ਕੁੰਕਮ ਅਛਤ(ਚਾਵਲ) ਲਾਵੈ ॥
ਹੋਤ ਕੁਲਾਹਲ (ਸ਼ੋਰ) ਦੇਵਪੁਰੀ
ਮਿਲਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਕੁਲਿ ਮੰਗਲਿ ਗਾਵੈ ॥੫੫॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਚੰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਦੇਵਨ ਬਢਿਓ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥
ਤੀਨ ਲੋਕ ਜੈ ਜੈ ਕਰੈ ਰਚੈ ਨਾਮ ਸਤਿ (ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸਤੀ) ਜਾਪ ॥੫੬॥

ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵੈਯੇ ਅਤੇ ਦੋਹਰਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀਚਾਰੇ ਬਗੈਰ ਆਰਤੀ ਦੇ
ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਵੈਯੇ
ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿਚਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਛ ਅਤੇ
ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਨਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਬੇਦ ਪਾਠ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਗਯ ਹੋ ਰਹੇ
ਹਨ, ਸੰਖ ਅਤੇ ਘੰਟੇ ਵਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਰੋੜਾਂ ਦੇਵਤੇ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਕੇ
ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨੂੰ ਦਾਨ ਤੇ ਦਕਸ਼ਣਾ
ਦੇ ਕੇ, ਇੰਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਚੰਦਨ ਤੇ ਚਾਵਲ ਦਾ ਟਿਕਾ ਮਥੇ ਤੇ ਲਾ
ਰਹੇ ਹਨ, ਦੇਵਪੁਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਮੰਗਲ
ਗਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਡੀ ਦੇ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੈਤਾਂ ਪਾਸੋਂ
ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੰਡੀ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਹੋਈ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸਤੀ
(ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ) ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਇਸ ਸਵੈਯੇ ਅਤੇ ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਪਾਠ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰੂ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ
ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਹੈ।

ਪੰਨਾ ੯੯ :-

ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ (ਦੁਰਗਾ) ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ
ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੈ॥ ਨ ਡਰੈ... ॥ ਛੰਦ ੨੩੧ ॥...
ਸਤਿ ਸਯ ਕੀ ਕਥਾ ਇਹ ਪੂਰੀ ਭਈ ਹੈ ॥ ਛੰਦ ੨੩੨॥
(ਸਤਿ ਸਯ = ਦੇਵੀ ਦੇ ਸਤ ਸੌ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਾਲੀ ਕਥਾ, ਦੁਰਗਾ
ਸਪਤਸਤੀ)।

ਦੋਵੇਂ ਛੰਦ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਉਚਾਰੇ ਹਨ ।
ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੮੦੯ ਤੇ ਦੇਵੀ-ਉਸਤਤਿ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ :

ਦੁਰਗਾ ਤੂ ਛਿਮਾ ਤੂ ਸ਼ਿਵਾ ਰੂਪ ਤੇਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ ੮੦੯), ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ
ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕਥਾ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਰਿਸ਼ਿ ਨੇ
੭੦੦ ਸ਼ਲੋਕਾਂ , ਦੁਰਗਾ ਸਪਤ-ਸਤੀ, ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਭਲਾ ਸੋਚੋ,
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਉਹ ਦੇਵੀ ਸ਼ਿਵਾ / ਦੁਰਗਾ
ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਵਰ ਆਦਿਕ ਮੰਗਣਗੇ ?

ਪੰਨਾ ੧੧੯ ਤੋਂ ੧੨੭ :- (ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ , ਕੁਲ ੫੫ ਪਉੜੀਆਂ)
ਪਹਿਲੋਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ’ ਸੀ (ਵੇਖੋ
ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ) । ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ‘ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ
ਜੀ ਕੀ’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

...ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥
ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥
ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ ॥...(ਪਉੜੀ ੧)
... ॥ ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ ॥
ਫੇਰਿ ਨ ਜੁਨੀ ਆਇਆ ਜਿਨ ਇਹ ਗਾਇਆ ॥...(ਪਉੜੀ ੫੫)

ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਉੜੀ ੧
ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਭਗੋਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਵੀ ਭਗਵਤੀ,
ਦੁਰਗਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ)।

ਪਉੜੀ ੫੩ ਵਿਚ ‘ਲਈ ਭਗਉਤੀ ਦੁਰਗਸ਼ਾਹ ਵਰ ਜਾਗਨ ਭਾਰੀ ॥
ਲਾਈ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੋ ਰਤੁ ਪੀਐ ਪਿਆਰੀ ॥’ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ
ਕਿਰਪਾਨ ਹੈ; ਇਹਨਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ
ਕਿਰਪਾਨ ਰਾਜੇ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਪਰ ਪਉੜੀ ੧ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ
ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ॥ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ॥
ਵਿਚ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਚੰਡੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਾਰੀ
ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ
ਗਿਆ ਹੈ॥ ਇਹ ਚਲਾਕੀ / ਧੋਖਾ-ਧੜੀ ਪੰਨਾ ੧੫੫ ਤੇ ਪਕੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਜਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਅਥ ਚੌਬੀਸ ਅਉਤਾਰ
॥...ਬਰਨਤ ‘ਸਯਾਮ’ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ ॥) ‘ਕਬਿ ਸਯਾਮ’ ਦਾ ਇਸ਼ਟ
ਭਗਉਤੀ, ਦੁਰਗਾ, ਚੰਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ
ਮਹਾਸੂਰ, ਧੂਮ੍ਰਲੋਚਨ , ਚੰਡ, ਮੁੰਡ, ਸੁਣਵਤਬੀਜ (ਰਕਤਬੀਜ), ਸੁੰਭ,
ਨਿਸੁੰਭ ਦੈਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁਧ ਕਰਕੇ ਤੇ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤੇ ਦਾ
ਖੁਸ਼ਿਆ ਰਾਜ ਵਾਪਸ ਦੁਆਇਆ । ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਬਿ

ਸਯਾਮ ਦੀ ਕਵੀ ਛਾਪ , ਕਿਵੇਂ ? ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਦੀ ਹੈ ; ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਹੀਂ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਮਰਾਹ-ਕੁਨ / ਭੁਲੇਖਾ-ਪਾਉ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਪੰਨਾ ੬੬੯ ਤੇ ਵੀ ਹੈ।

ਪੰਨਾ ੧੫੭-੧੫੮ :- ॥੨੮॥ ਚੌਪਈ ॥

ਪ੍ਰਥਮ 'ਕਾਲ' ਸਭ ਜਗ ਕੋ ਤਾਤਾ ॥

ਤਾ ਤੇ ਭਯੋ ਤੇਜ ਬਿਖਯਾਤ ॥

ਸੋਈ 'ਭਵਾਨੀ' ਨਾਮੁ ਕਹਾਈ ॥

ਜਿਨ ਸਿਗਰੀ ਯਹ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ॥੨੯॥

... 'ਕਾਲ ਰੂਪ' ਭਗਵਾਨ ਬਨੈਬੋ ॥

ਤਾ ਮਹਿ ਲੀਨ ਜਗਤਿ ਸਭ ਹਵੈਬੋ ॥੩੦॥

(ਅਰਥਾਤ, ਕਾਲ ਹੀ ਭਵਾਨੀ ਅਥਵਾ ਕਾਲ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ਹੈ, ਸ੍ਰਿਸਟੀ-ਕਰਤਾ ਹੈ!!??)

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਭਵਾਨੀ ਨੂੰ ਵਡਾ ਕਰਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਮਛ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਇਹ ਕਥਾ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਅਸ਼ਟਮ ਸਕੰਧ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਸ਼ੰਖਾਸੁਰ ਨਾਂ ਦੇ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਪਰਥਾਇੰ। ਕਾਲ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭਵਾਨੀ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਭਵਾਨੀ ਨੇ ਬਣਾਈ (?), ਇਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਿਤਾ (?) ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੧੬੦ :- ਮਿਲਿ ਦੇਵ ਅਦੇਵਨ ਸਿੰਧ ਮਥਯੋ ॥
ਕਬ ਸਯਾਮ ਕਵਿਤਨ ਮਧ ਕਥਯੋ ॥
(ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਨੋਟ ਕਰੋ ਜੀ)

ਪੰਨਾ ੧੮੨ :- ਕਾਲਪੁਰਖ ਕੀ ਦੇਹਿ ਮੋ ਕੋਟਿਕ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ ॥
ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਿਤੇ ਰਵਸਸਿ ਕ੍ਰੋਰ ਜਲੇਸ ॥
ਅਰਥਾਤ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂ, ਸ਼ਿਵ, ਇੰਦਰ, ਬ੍ਰਹਮੇ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਵਰੁਣ ਵਰਗੇ ਦੇਵਤੇ ਕਾਲਪੁਰਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹਨ !!? ਇਸ ਚੌਧਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿਛੋਂ ਅਤੇ ਕਵਿ ਛਾਪ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ 'ਕਬਿ ਸਯਾਮ' ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਸ਼ਟ 'ਕਾਲ' (ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ) ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੧੮੩ :- ਬਿਸਨ ਦੇਵ ਆਗਿਆ ਜਬ ਪਾਈ ॥
ਕਾਲਪੁਰਖ ਕੀ ਕਰੀ ਬਡਾਈ ॥
ਭੂਅ ਅਰਹੰਤ ਦੇਵ ਬਨ ਆਯੋ ॥
ਆਨ ਅਉਰ ਹੀ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ ॥ ੮॥

ਵਿਸ਼ਨੂ ਵੀ ਕਾਲਪੁਰਖ (ਭਵਾਨੀ) ਦੀ ਹੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਾ ਹੈ , ਪਰ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ?

ਪੰਨਾ ੨੪੫ :- ॥੨੨੩॥ ਮੁਨੀ ਬਾਲਮੀਕਿ ਸ੍ਰੁਤੰ ਦੀਨ ਬਾਨੀ ॥

ਚਲਯੋ ਚਉਕ ਚਿਤੰ ਤਜੀ ਮੋਨ ਧਾਨੀ ॥

ਸੀਆ (ਸੀਤਾ) ਸੰਗਿ ਲੀਨੇ ਗਯੋ ਧਾਮ ਆਪੰ ॥

ਮਨੋ ਬਚ ਕਰਮੰ 'ਦੁਰਗਾ ਜਾਪ' ਜਾਪੰ ॥੨੨੪॥

ਇਤੀ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕੇ ਰਾਮਅਵਤਾਰ ਦੁਇ ਪੁਤ੍ਰ ਉਤਪਨੇ ਧਿਆਉ ਸਮਾਪਤੰ ॥੨੧॥

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀ ਬਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਵਲੋਂ ਇਕ ਧੋਬੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ । ਮਨ, ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਅਰਥਾਤ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ-ਮਗਨ ਹੋ ਕੇ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ । ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਲਮੀਕਿ ਮੁਨੀ ਤੇ ਬੋਧ ਕੇ ਦੁਰਗਾ ਪੂਜਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ । ਯਕੀਨਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਦੇਵੀ ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੨੪੬:- ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾ ਗਯੋ ਛੀਰ ਨਿਧ ਜਹਾਂ ॥

ਕਾਲਪੁਰਖ ਇਸਥਿਤ ਥੇ ਜਹਾਂ ॥

ਕਹਯੋ ਬਿਸਨ ਕਹ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਈ ॥

ਕਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ਧਰੋ ਤੁਮ ਜਾਈ ॥ ੨॥ ਦੋਹਰਾ॥

ਕਾਲਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਤੇ ਸੰਤਨ ਹੇਤ ਸਹਾਇ ॥

ਮਥਰਾ ਮੰਡਲ ਕੇ ਬਿਖੈ ਜਨਮ ਧਰਯੋ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥੩॥

ਉਪਰ ਪੰਨਾ ੧੮੨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਨੂੰ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ? ਕਾਲਪੁਰਖ , ਭਵਾਨੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ? ਕਰੋੜਾਂ ਬਿਸ਼ਨਾਂ ਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਕਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਕਾਲ-ਦੇਵੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ? ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ ਆਦਿਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਭ ਨੂੰ ਕਾਲਪੁਰਖ, ਭਵਾਨੀ, ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ, ਕਾਲਕਾ, ਭਗਉਤੀ , ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਤੇ ਆਗਿਆ-ਕਾਰੀ ਦਸਕੇ ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੨੪੭:- ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਥਨੰ ॥ ਦੀ ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ:
ਲੋਕ ਬਿਖੈ ਉਹ ਕੀ ਸਮ ਤੁਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਨ ਦੂਸਰ ਕੋਊ ॥੮॥ ਹਰ ਜੁਗ ਵਿਚ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪੈਜ ਰਖਣ ਵਾਲਾ , ਗਰੀਬਾਂ ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ੧੮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿਕ ਨਹੀਂ ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੈ:

ਹਰਿ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ

ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥(ਆਸਾ ਮ:੧)

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿਸਾ (ਤਕਰੀਬਨ ੩੫੦ ਪੰਨੇ) ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਤੇ ਕਵੀ ਰਾਮ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਇਸੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। (ਨੋਟ: ਪੰਨਾ ੨੮੫ ਤੋਂ ੨੮੮ ਤਕ ਗੋਪੀ ਚੀਰ ਹਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲਿਖੀ ਹੈ !?)

ਪੰਨਾ ੨੮੯:- ॥ ਗੋਪੀ ਬਾਚ ॥ ਅਤਿਲ ॥
ਪੰਨਿ ਚੰਡਕਾ ਮਾਤ ਹਮੇ ਬਰ ਇਹ ਦਯੋ ॥
ਪੰਨਿ ਦਯੋਸ (ਦਿਨ) ਹੈ ਆਜ ਕਾਨ ਹਮ ਮਿਤ ਭਯੋ ॥
'ਦੁਰਗਾ' ਅਬ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਹਮ ਪਰ ਕੀਜੀਐ ॥
ਹੋ ਕਾਨ੍ਹਨ ਕੋ ਬਹੁ ਦਿਵਸ ਸੁ ਦੇਖਨ ਦੀਜੀਐ ॥੨੮੩॥

ਦੇਵੀ-ਭਗਤ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਗੋਪੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਵੀ ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਸਿਧ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪੰਨਾ ੩੦੯:- (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ ਕਿਉਂ?)
ਅਬ ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਥਨੰ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ ..
ਤੁਹੀ ਅੰਬਕਾ ਸੀਤਲਾ ਤੋਤਲਾ ਹੈ ॥
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਭੁਮ ਆਕਾਸ ਤੇ ਹੀ ਕੀਆ ਹੈ ॥੪੨੧॥
...ਤੁਹੀ ਸੁੰਭ ਨੈਸੁੰਭ ਹੰਤੀ ਭਵਾਨੀ ॥
...ਸਿਵਾ ਸੀਤਲਾ ਮੰਗਲਾ ਤੋਤਲਾ ਹੈ ॥੪੨੬॥
...ਚੌਪਈ ॥ ਮੈ ਨ ਗਨੇਸਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਉਂ ॥
ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਕਬਹੂੰ ਨਹ ਧਿਆਉਂ ॥
ਕਾਨ ਸੁਨੇ ਪਹਿਚਾਨ ਨ ਤਿਨ ਸੋ ॥
ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਮੇਰੀ ਪਗ ਇਨ ਸੋ ॥੪੩੪॥
'ਮਹਾਕਾਲ' ਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੋ ॥
'ਮਹਾਲੋਹ' ਮੈ ਕਿੰਕਰ ਬਾਰੋ ॥
ਅਪਨਾ ਜਾਨ ਕਰੋ ਰਖਵਾਰ ॥
ਬਾਹ ਗਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਬਿਚਾਰ ॥੪੩੫॥
...ਪ੍ਰਥਮ ਧਰੋ 'ਭਗਵਤ' ਕੋ ਧਯਾਨ ॥
ਬਹੁਰ ਕਰੋ ਕਬਿਤਾ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ ॥
ਕਿਸਨ ਜਥਾ ਮਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਚਾਰੋ ॥
ਚੂਕ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੋ ॥੪੪੦॥

ਕਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ (ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਅਰਥਾਤ ਦਸਵੇਂ ਅਧਯਾਯ ਦੀ ਕਥਾ) ਹਾਲੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਕਥਾ ਪੰਨਾ

੫੭੦ ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਉਂ ਪਾ ਦਿਤੀ, ਸ਼ਯਾਮ ਕਵੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ !? ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈ ਗਨੇਸ਼, ਕਿਸ਼ਨ, ਬਿਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਧਿਆਉਂਦਾ, ਕੰਨਾ ਨਾਲ ਸੁਣੇ ਹਨ ਪਰ ਪਛਾਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ਏਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਮਹਾਕਾਲ ! ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਰਖਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਹੇ ਮਹਾ ਲੋਹ ! ਮੈ ਤੇਰਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਲਿਵ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਮੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕਰ, ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਤੇ ਅਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖ। ... ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੇਵੀ ਭਗਵਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਤਨੀ ਕੁ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਹੈ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਚਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਭੁਲ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਹੇ ਪਾਠਕ! ਆਪੇ ਹੀ ਸੁਧਾਰ ਲਈਂ।

ਕਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੁਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭੁਲਣਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ। ਸੋ, ਇਹ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਭੁਲਣਹਾਰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਨ ਕਿ 'ਅਭੁਲ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਨਾਨਕ' ਦੀ।

ਪੰਨਾ ੩੫੪:- ॥੭੫੮॥ਦੋਹਰਾ॥
ਮਹਾ ਰੁਦ੍ਰ ਅਰੁ ਚੰਡ ਕੇ ਚਲੇ ਪੂਜਥੇ ਕਾਜ ॥
ਜਸੁਧਾ ਤ੍ਰੀਯਾ ਬਲਭਦ੍ਰ ਅਉ ਸੰਗਿ ਲੀਏ ਬ੍ਰਿਜਰਾਜ ॥੭੫੯॥

ਕਿਸਨ, ਬਲਰਾਮ, ਯਸ਼ੋਦਾ ਸਾਰੇ ਚੰਡੀ-ਪੂਜਕ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮਨੇ! (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਚੰਡੀ ਪੂਜ ਧਿਆਇ)

ਪੰਨਾ ੩੮੬:-ਦੋਹਰਾ॥
ਖੜਗਪਾਨ (ਮਹਾਕਾਲ) ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਪੋਥੀ ਰਚੀ ਬਿਚਾਰ ॥
ਭੂਲ ਹੋਇ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਸੁ ਕਬਿ ਪੜੀਅਹੁ ਸਭੈ ਸੁਧਾਰ ॥

ਕਵੀ ਫਿਰ ਕਬੂਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੁਲਣਹਾਰ ਹੈ, ਗਲਤੀਆਂ ਪਾਠਕ ਆਪੇ ਸੁਧਾਰ ਲਏ, ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਪੰਨਾ ੪੯੫:- ॥ਸਵੈਯਾ॥
ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਹੇ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਮੇਰੀ ਅਬੈ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ ॥
ਅਉਰ ਨ ਮਾਂਗਤ ਹਉ ਤੁਮ ਤੇ ਕਛੁ ਚਾਹਤ ਹਉ ਵਿਤ ਮੈ ਸੋਈ ਕੀਜੈ ॥
ਸਸਤ੍ਰਨ ਸਿਉ ਅਤਿ ਹੀ ਰਨ ਭੀਤਰ ਜੂਝ ਮਰੇ ਕਹਿ ਸਾਚ ਪਤੀਜੈ ॥
ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ 'ਜਗ ਮਾਇ' ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ 'ਸਯਾਮ'
ਇਹੈ ਬਹੁ ਦੀਜੈ ॥੧੯੦੦॥

(...ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰੇ...ਜਗਸਿੰਧ ..)

ਸਯਾਮ ਕਵਿ ਜਗ ਮਾਇ ਅਰਥਾਤ ਜਗਤਮਾਤਾ (ਦੁਰਗਾ) ਤੋਂ ਵਰ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਰਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਸ ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਮਨਮਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਠਾਕੁਰੁ ਛੋਡਿ ਦਾਸੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਅਗਿਆਨਾ' ਦੇ ਉਲਟ ਮਹਾ-ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਰਿਆ ਮਨਮੁਖਾਂ ਵਾਲਾ ਕਰਮ ਹੈ । ਅੱਗੇ ਲਿਖੇ ਪੰਨਾ ੫੧੫ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵਾ ਹੀ 'ਜਗਮਾਇ' ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੫੧੫:-

ਜਾਦਵ ਅਉਰ ਸਭੈ ਹਰਖੇ ਅਰ ਬਾਜਤ ਭੀ ਪੁਰ ਬੀਚ ਬਧਾਈ ॥

ਅਉਰ ਕਹੈ ਕਬਿ ਸਯਾਮ 'ਸਿਵਾ' ਸੁ

ਸਭੈ 'ਜਗਮਾਇ' ਸਹੀ ਠਹਰਾਈ ॥੨੦੬੧॥

ਪਾਠਕ ਨੋਟ ਕਰਣ ਕਿ ਪੰਨਾ ੪੯੫ ਦੇ ਸਵੈਯੇ ਵਿਚ ਮੰਗੇ ਵਰ ਵਿਚ 'ਜਗਮਾਇ' ਸ਼ਿਵਾ ਅਰਥਾਤ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਵੀ ਸਯਾਮ ਨੇ । (...ਦਸਮ ਸਿਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ ...ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰੇ...)

ਪੰਨਾ ੫੧੮, ੫੪੭:-

ਕਾਨਜੂ ਕੋ ਦਿਲੀ ਮਹਿ ਆਵਨ ਕਥਨੰ ॥

(ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਦਿਲੀ ਸ਼ਹਰ ਕਿ ਹਸਤਿਨਾਪੁਰ? ਭੁਲ ਹੋਈ ਕਵੀ ਕੋਲੋਂ)

ਪੰਨਾ ੫੨੨:- ਕ੍ਰਿਸਨ ਤੇ ਅਰਜਨ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤੇ...ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਅਠਵਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨ ਬਣਾਇਆ ? ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰੇ ਛੰਦ ੨੧੧੫) । ਭੰਗ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਪੰਨਾ ੫੭੧:- ਅਬ ਮੈ ਮਹਾ ਸੁਧ ਮਤਿ ਕਰਿ ਕੈ ॥

ਕਹੋ ਕਥਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਬਿਚਰਕੈ ॥ (ਨਿਹਕਲੰਕੀ ਅਵਤਾਰ)

ਸ਼ਰਾਬ, ਭੰਗ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਅਪਣੀ ਮਤਿ (ਅਕਲ) ਸੁਧ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ? ਜਦ ਕਿ ਪੰਨਾ ੧੧੩੭ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਖੁਦ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜੋ ਨਰ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਚੜ੍ਹਾਵੈ ॥ ਤਾ ਕਹ ਸੁਧਿ ਕਹੋ ਕਬ ਆਵੈ ॥੫॥ ਅਰਥਾਤ, ਨਸ਼ਈ ਦੀ ਮਤ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਾਰੀ ਹਰਿੰਦੀ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੫੮੩:- ...ਹਰਿ ਜੂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਆਵਹਗੇ ॥ਛੰਦ ੧੫੬॥

ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਹਰਿ ਜੂ ? ਉਹ ਨਿਹਕਲੰਕੀ (ਕਲਕੀ) ਅਵਤਾਰ ਹੈ; ਕਾਲਪੁਰਖ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ ਚੰਡਕਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ,

ਸਾਰੇ ਸ਼ੂਦ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਉਚ-ਜਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ ਹੈ : ਧਰਮਾਰਥ ਆਨਿ ਲੀਨੋ ਵਤਾਰ ॥

ਸੂਦ੍ਰ ਸਮਸਤ ਨਾਸਾਰਥ (ਨਾਸ਼) ਹੇਤੁ ॥

ਕਲਕੀ ਵਤਾਰ ਕਰਬੇ ਸਚੇਤ ॥੧੬੬॥

ਪੰਨਾ ੬੬੬ :-

ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਮੁਨਿ ਨੰਦਨ ਕੀ ਕਹਿ ਕੈ ਮੁਖ ਸੋ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਬਖਾਨੀ ॥

ਪੂਰਣ ਧਿਆਇ ਭਯੋ ਤਬ ਹੀ ਜਯ ਸ੍ਰੀ ਜਗਨਾਥ ਭਵੇਸ ਭਵਾਨੀ

॥੪੯੮॥

(ਦਤ ਮਹਾਤਮ) । ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ ਅਥਵਾ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਹੀ ਜੈ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੭੧੦:- ਰਾਗੁ ਸੋਰਠਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਤੋਕਹ ਲਾਜ ਹਮਾਰੀ ॥

... ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ 'ਕਾਲ' ਤ੍ਰੈ ਦਰਸੀ ਕੁਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਨਾਸਨ ਕਾਰੀ ॥

ਅਰਥਾਤ 'ਕਾਲ' ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਸਾਗਰ, ਅੰਤਰਯਾਮੀ, ਪਾਪ ਕਰਮ ਨਾਸ਼ਕ, ਲਾਜ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ । (੧੬੮ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ??)

ਰਾਗੁ ਕਲਿਆਣ ਪਾ: ੧੦ ॥...ਤਾਤੇ 'ਸਰਬਕਾਲ' ਕੇ ਅਸਿ ਕੋ ਘਾਇ ਬਚਾਇ ਨ ਆਯੋ ॥...

ਅਰਥਾਤ ਸਰਬਕਾਲ, ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਤਲਵਾਰ (ਅਸਿ) ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀ ਬਚ ਕੇ ਆ ਸਕਿਆ ।

ਪੰਨਾ ੭੧੧:- ਤਿਲੰਗ ਕਾਫੀ...॥ ਕੇਵਲ 'ਕਾਲ ਈ' ਕਰਤਾਰ ॥ ਆਇ ਅੰਤ ਅਨੰਤਿ ਮੂਰਤ ਗੜ੍ਹਨ ਭੰਜਨਹਾਰ॥੧॥..

ਕਾਲ / ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਐਸੀ ਗੁਣ-ਵਾਚਕ-ਉਸਤਤਿ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ-ਸਹਸਤ੍ਰਨਾਮਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਪਾ:੧੦॥...ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਉਬਾਰ ਨ ਸਕ ਹੈ ਜਾਕਰ ਨਾਮ ਰਣੈ ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਰੁਦ੍ਰ ਸੂਰਜ ਸਸਿ ਤੇ ਬਸਿ 'ਕਾਲ' ਸਭੈ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੭੧੫:- (੩੩ ਸਵੈਯੇ) ॥ ਰੇ ਮਨ ਲੈਲ (ਲੱਲੂ) ਇਕੇਲ ਹੀ 'ਕਾਲ' ਕੇ ਲਾਗਤ ਕਾਹਿ ਨ ਪਾਇਨ ਧਾਏ ॥੨੨॥

'ਕਾਲ' ਹੀ ਪਾਇ ਭਇਓ ਬ੍ਰਹਮਾ ਗਹਿ ਦੰਡ ਕਮੰਡਲ ਭੁਮ ਭ੍ਰਮਾਨਯੋ ॥

'ਕਾਲ' ਹੀ ਪਾਇ ਸਦਾ ਸਿਵਜੂ ਸਭ ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਭਇਆ ਹਮ ਜਾਨਯੋ ॥

'ਕਾਲ' ਹੀ ਪਾਇ ਭਯੋ ਮਿਟ ਗਯੋ ਜਗ ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਤਾਹਿ ਸਭੋ ਪਹਿਚਾਨਯੋ ॥

॥ ਬੇਦ ਕਤੋਬ ਕੇ ਭੇਦ ਸਭੈ ਤਜਿ ਕੇਵਲ 'ਕਾਲ' ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਮਾਨਯੋ ॥੨੩॥

...॥ ਕਾਲ (ਸਮਾ) ਗਯੋ ਇਨ ਕਾਮਨ ਸਿਉ ਜੜ, 'ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ' ਹੀਐ ਨ ਚਿਤਾਰਯੋ ॥.....॥੨੪॥

ਹਰ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਾਲ/ਮਹਾਕਾਲ, ਭਵਾਨੀ, ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ੧੬ ਦੇ ਤੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ । (ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁਧ) ।

ਪੰਨਾ ੮੦੯:- (ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਸ਼ੁਰੂ) ਫਿਰ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ

...ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ ਏ ਨਮਹ ॥

...ਤੁ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਭਵਾਨੀ ॥

...ਤੁ ਹੀ ਬਿਸਵਮਾਤਾ ॥

... ਮੰਗਲਾ ਰੂਪ ਕਾਲੀ ॥

...ਦੁਰਗਾ ਤੂ ਛਿਮਾ ਤੂ ਸ਼ਿਵਾ ਰੂਪ ਤੇਰੇ ॥

(ਦੇਵੀ ਉਸਤਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨੀ ਕਵੀ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ)
ਅਰਥਾਤ, ਭਗੋਤੀ , ਭਵਾਨੀ , ਕਾਲੀ , ਦੁਰਗਾ , ਸ਼ਿਵਾ ਆਦਿਕ ਇਕੋ ਹੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ । ਅੱਗੇ ਉਸਤਤਿ ਜਾਰੀ ਹੈ

ਪੰਨਾ ੮੧੦:- ਕਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ, (ਵੇਖੋ ਚਿਤ੍ਰ ਕਾਲ / ਕਾਲਕਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ)॥ (ਨੋਟ : ਪੰਨਾ ੮੧ ਤੇ ਵੀ ਕਾਲ ਦਾ ਐਸਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ) :-

ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨ ਕੇ ਅੰਬਰ ਬਾਮ ਕਰਯੋ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿ ਭਾਰੇ ॥

ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਦਿਪੈ ਦੇਉ ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਯਾਰੇ ॥

ਛੁਟੇ ਹੋਂ ਬਾਲ ਮਹਾ ਬਿਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਲਸੈ ਰਦ ਪੰਤਿ ਉਜਯਾਰੇ ॥

ਛਾਡਤ ਜਵਾਲ ਲਏ ਕਰ ਬਯਾਲ ਸੁ 'ਕਾਲ' ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੇ ॥

ਗਲੇ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਸਰੀਰ ਨੰਗਾ, ਖਬੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਲਵਾਰ/ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਲਾਲ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਥੇ ਤੇ ਅੰਗਾਰੇ, ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਲਟਾਂਵਾਂ, ਖੂਨ-ਭਿੱਜੇ-ਭਿਆਨਕ-ਦੰਦ, ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਅਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ , ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀ, ਐਸਾ ਹੈ ਕਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ (?) ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ ।

ਦੇਵੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਦਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਾਂ ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ, ਭਗਵਤੀ (ਭਗਉਤੀ), ਕਾਲਕਾ, ਆਦਿ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਗਦੰਬਾ, ਚੰਡੀ, ਸ਼ਿਵਾ, ਕੇਸਰੀ ਬਾਹਨੀ (ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਣ ਵਾਲੀ), ਕਾਲ ਰੂਪ ਆਦਿਕ ਹਨ । ਇਹ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇਵੀ ਪਾਰਵਤੀ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਰੂਪ ਹਨ ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਕਥਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕਰਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਜੋਤ ੧੬੮੧ ਈ ਆਰਾਧਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਬਣ ਜਾਏ । ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪੰਥ-ਦੇਖੀਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੮੧੩:- ਪ੍ਰਥਮ ਧਯਾਇ 'ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਤੀ' ਬਰਨੋ ਤ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ (ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਆਰਾਧਨਾ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦਾ) ਅਰਥਾਤ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ (ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ) ਦੇਵੀ ਭਗੋਤੀ, ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਫਿਰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ।

ਪੰਨਾ ੮੧੮:- ਜੁਧ ਕਾਜ ਸਭ ਹੀ ਚਲੀ 'ਕਾਲ' ਕਰੈ ਸੋ ਹੋਇ ॥

(ਕਾਲ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਭਗੋਤੀ ; ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੮)

ਪੰਨਾ ੧੦੦੩:- ...ਬਿਸਨ ਜਾਪ ਅਬ ਤੇ ਮੈਂ ਤਯਾਗਯੋ ॥

ਸਿਵਜੂ ਕੇ ਪਾਇਨ ਸੋ ਲਾਗਯੋ ॥ (ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੦)

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਬਿਸਨ-ਭਗਤ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਸ਼ਿਵ-ਭਗਤ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਣੀ ਛਲ ਕਰਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ-ਭਗਤ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ 'ਸਿਖਯ ਤੁਰਤੁ ਸਿਵ ਕੋ ਕਿਯੋ ਐਸੇ ਚਰਿਤ ਸੁਧਾਰਿ ॥੧੨॥' ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿਵ ਜਾਂ ਪਾਰਵਤੀ ਦਾ ਭਗਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੧੧੯੯ ਤੋਂ ੧੨੧੦ ਤਕ :- ਇਹ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰਬਰ ੨੬੬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ (ਚੇਲਾ) ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਸੀ ਗਈ ਹੈ । ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਉਂ ਹੈ :-

“ਰਾਜਾ ਸੁਮਤਿ ਸੈਨ ਧੀ ਰਨਭੰਭਕਲਾ ਇਕ ਦਿਜ (ਪੰਡਿਤ) ਪਾਸੋਂ ਵਿਦਯਾ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਸਾਲਿਗ੍ਰਾਮ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੀ ਹੈ ‘ਪਾਇ ਪਰੇ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਪਸੁ ਪਾਹਨ ਮੈ ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਹੀ॥ ੧੨ ॥’ ਫਿਰ ‘ਕਾਲ’ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਸਦੀ ਹੈ

‘ਖਯਾਲ ਕਾਲ ਕੋ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਪਾਯੋ ॥

ਜਿਨ ਇਹ ਚੋਦਹ ਲੋਕ ਬਨਾਯੋ ॥ ਛੰਦ ੪੭ ॥’

ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਕਾਲ’ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਮੇਸਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੀ ਹੈ ‘ਮੈਯਾ (ਦੁਰਗਾ) ਕੋ ਨ ਮਾਨੈ ਮਹਾਕਾਲ ਨ ਮਨਾਵੈ ਮੁੜ ਮਾਟੀ (ਮੂਰਤੀ) ਕੋ ਮਾਨਤ ਤਾਤੇ ਮਾਂਗਤ ਮਰਤ ਹੈ ॥੫੩॥’ ਫਿਰ ਭੰਗ ਪੀਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਖਦੀ ਹੈ ‘ਮਹਾਕਾਲ ਜੂ ਕੋ ਸਦਾ ਸੀਸ ਨਯੈਯੈ ॥ ਪੁਰੀ ਚੋਦਹੂੰ ਤ੍ਰਾਸ ਜਾਕੋ ਤ੍ਰਸੈਯੈ ॥...॥੮੬॥...‘ਮਹਾਕਾਲ’ ਹੀ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਪਛਾਨਾ ॥੮੯॥...॥ ਦਿਜ ਹਮ ‘ਮਹਾਕਾਲ’ ਕੋ ਮਾਨੈ ॥ ੯੧॥ ਜੇ ਨਰ ਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋ ਧਯਾਵੈ ॥ ਤੇ ਨਰ ਕਾਲ (ਮੌਤ) ਫਾਂਸ ਨਹਿ ਜਾਵੈ॥. ੯੮॥ ...ਐਸੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਹਨ । ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਣ ਨਾਲ ਜਦ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ‘ਚਰਿਤ੍ਰ’ ਵਖਾਇਆ। ਪੰਡਿਤ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ, ਅਠ ਸੌ (!) ਗੋਤੇ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜੇ ਅਗੇ ਤੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਾਂਗੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਹਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਹਥ ਕਟਵਾ ਦਿਆਂਗੀ । ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ; ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੋਹਰਾ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਇਉਂ ਦਸਦਾ ਹੈ :-

**ਇਹ ਛਲ ਸੇ ਮਿਸਰਹਿ ਛਲਾ ਪਾਹਨ ਦੇ ਬਹਾਇ॥
ਮਹਾਕਾਲ ਕੇ ਸਿਖਯ ਕਰਿ ਮਦਰਾ ਭਾਗ ਪਿਵਾਇ॥੧੨੫॥**

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ! ਛਲ ਕਪਟ ਕਰਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਾਇਆ, ਭੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਾਕਾਲ- ਕਾਲਕਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਦਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਖ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ : ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਵਾਪਾਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿਆ ਮਦੁ ਛੂਛੈ ਭਾਉ ਧਰੇ ॥’ (ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੩੬੦)

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ, ਕੀ ਐਸਾ ਮਹਾਕਾਲ (ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਕਾਲਕਾ) ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਪੰਨਾ ੧੩੫੯ ਤੋਂ ੧੩੮੮ ਤਕ:- ਆਖਰੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਨੰਬਰ ੪੦੫.....ਪ੍ਰਥਮੇ ਸਤਿਜੁਗ ਬੀਚ ਕਹਿਜੈ ॥...ਰਾਜਾ ਸਤਿਸੰਧਿ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੀਰਘ ਦਾਤ੍ਰ ਦਾਨਵ ਨਾਲ ਜੰਗ... ਦੈਤਰਾਜ ਅਤੇ ਦੇਵਰਾਜ ਦੇ ਲੋਹੇ (ਸ਼ਸਤਰ) ਆਪਸ ਵਿਚ ਟਕਰਾਉਣ ਤੇ ਅਗਨੀ ਨਿਕਲੀ ਜਿਸਤੋਂ ਇਕ ਬਾਲਾ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ (!) ਉਹ ਵੀ ਅਸਤ੍ਰ-ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗ ਕਰਣ ਲਗੀ... ਮਨ ਵਿਚ ਜਗਤਪਤਿ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਿਆ... ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਵਾਸ ਬੀਰਜ ਨਾਂ ਦੇ ਦੈਤ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ... ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾ ਕੇ ਦੈਤ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਣ ਲਗੀ, ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੈਤ ਉਪਜੇ... ਬਾਲਾ ਘਿਰ ਗਈ, ਦੇਵੀ ਕਾਲਕਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਕਾਲਕਾ ਨੇ ਭਗਤ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਫੜੀ ਤੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਗੀ...॥੬੪॥. ਅਗੇ ਛੰਦ ੭੭ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ...ਠੋਕਿ ਠੋਕਿ ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਜੋਧਾ ॥ ਧਾਵਤ ਮਹਾਕਾਲ ਪਰ ਕੋਧਾ ॥ ਬੀਸ ਪਦਮ ਦਾਨਵ (?) ਤਵ ਭਯੋ ॥ ਨਾਸ ਕਰਨ ‘ਕਾਲੀ’ ਕੋ ਧਯੋ (ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ) ॥ ਜੁਧ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਕੋਧ ਵਧਿਆ ਜਿਸਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਡਰ ਗਏ ਤੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ॥੮੯॥ ਅੱਗੇ ਛੰਦ ੯੧ ਤੋਂ ੯੯ ਤਕ ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਇਹੋ ਜਹੀ ਉਸਤਤ ‘ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੇ ਰਛਾ’ ਵਾਲੀ ਚੌਪਈ, ਛੰਦ ੩੭੭ ਤੋਂ ਛੰਦ ੪੦੨ ਤਕ, ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) :-

ਤੁਮ ਹੋ ਸਕਲ ਲੋਕ ਸਿਰਤਾਜਾ ॥ ਗਰਬਨ ਗੰਜ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ॥
ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਅਜੋਨਿ ਬਿਨਾ ਭੈ॥ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਲੰਬ ਜਗਤ ਮੈ ॥੯੧॥
ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਜੁਰ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥ਪਰਮ ਜੋਗ ਕੇ ਤਤੁ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥

ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਵ ਨਿਤਯ ਸੁਯੰਭਵ ॥ ਤਾਤ ਮਾਤ ਜਹ ਜਾਤ ਨ ਬੰਧਵ ॥੯੨॥

ਸਤ੍ਰ ਬਿਹੰਡ ਸੁ ਰਿਦਿ ਸੁਖਦਾਇਕ ॥ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਦਾਨਵ ਕੇ ਘਾਇਕ ॥
ਸਤਿ ਸੰਧਿ ਸਤਿਤਾ ਨਿਵਾਸਾ॥ ਭੁਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਨਿਰਾਸਾ ॥੯੩॥
ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਅਰੂਪ ਅਭੇਸਾ ॥ ਘਟ ਘਟ ਭੀਤਰ ਕਿਯਾ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ॥
ਅੰਤਰ ਬਸਤ ਨਿਰੰਤਰ ਰਹਈ ॥ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਸਨਾਤਨ ਕਹਈ ॥੯੪॥
ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੈ॥ ਧਰਿ ਧਰਿ ਮੂਰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਅਨੇਕੈ॥
ਸਭ ਜਗ ਕਹ ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਰਮਾਯਾ॥ਆਪੈ ਏਕ ਅਨੇਕ ਦਿਖਾਯਾ ॥੯੫॥

ਘਟ ਘਟ ਮਹਿ ਸੋਈ ਪੁਰਖ ਬਯਾਪਕ॥ ਸਕਲ ਜੀਵ ਜੰਤਨ ਕੇ ਥਾਪਕ॥
ਜਾਤੇ ਜੋਤਿ ਕਰਤ ਆਕਰਖਨ॥ਤਾਕਹ ਕਹਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਗ ਕੇ ਜਨ ॥੯੬॥

ਤੁਮ ਜਗ ਕੇ ਕਾਰਨ ਕਰਤਾਰਾ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਮਤਿ ਜਾਨਨਹਾਰਾ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਮ ॥ ਸਭਹੀ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਤੁਹਿ ਮਾਲਮ ॥੯੭॥

ਤੁਮਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਬਨਾਯੋ ॥ਮਹਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਤੁਮ ਹੀ ਉਪਜਾਯੋ ॥
ਤੁਮਹੀ ਰਿਖਿ ਕਸਪਹਿ ਬਨਾਵਾ॥ਦਿਤਜ ਅਦਿਤ ਜਨ ਬੈਰ ਬਵਾਵਾ ॥੯੮॥

ਜਗ ਕਾਰਨ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਿ ਸਵਾਮੀ ॥ਕਮਲ ਅੰਤਰਿ ਕੇ ਜਾਮੀ ॥
ਦਯਾਸਿੰਧ ਦੀਨਨ ਕੇ ਦਯਾਲਾ ॥ ਹੂਜੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੯੯॥

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਛੰਦਾਂ (੭੭ ਅਤੇ ੯੧ ਤੋਂ ੯੯ ਤਕ) ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਮਹਾਕਾਲ, ਕਾਲੀ, ਚੰਡ-ਮੁੰਡ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਆਦਿਕ ਨਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹਸਤੀ (ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਅਰਧ-ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਰੂਪ) ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਅਗੇ ਪੜ੍ਹੋ:

ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੋਪ ਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਤਬਹੀ ॥
ਰਥ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾ ਸਸਤ੍ਰ ਲੈ ਸਭਹੀ ॥...॥੧੦੨॥
...ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕੈ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੇਤਾ ॥

ਡਾਰਾ ਭੂਮਿ ਪੋਛਿ ਕਰਿ ਤੇਤਾ ॥੧੦੯॥
ਅਰਥਾਤ ਕਾਲ / ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਇਆ, ਰਥ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੈ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਗੇ ਪੜ੍ਹੋ:

ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੋਪਤ ਭਯੋ ਜਬਹੀ ॥
ਅਸੁਰ ਅਨੇਕ ਬਿਦਾਰੇ ਤਬਹੀ ॥੧੨੫॥

...॥ ਜਿਤੇ ਦੈਤ ਆਏ ਤਿਤੇ ਕਾਲ ਮਾਰੇ ॥
ਬਹੇ ਸ੍ਰੋਨ ਕੇ ਭੁਮ ਹੂੰ ਪੈ ਪਨਾਰੇ ॥...॥੧੩੯॥
ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਮੁਗ਼ਲ, ਖਾਨ, ਪਠਾਨ ‘ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ’ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ !? ਮਹਾਕਾਲ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ :
ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੋ ਕਰਤ ਪ੍ਰਹਾਰਾ ॥

ਏਕ ਨ ਉਪਰਤ ਰੋਮ ਉਪਾਰਾ ॥੨੦੦॥.....॥
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਦਾਨਵਨ ਨਾਸਾ ॥
 ਖੜਗਕੇਤ ਅਸੁ ਕਿਯਾ ਤਮਾਸਾ ॥੨੪੭॥.....॥
 ਪੁਨਿ ਅਸਿਧੁਜ ਅਸ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੇ ॥...॥੨੪੮॥
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ, ਕਾਲ, ਖੜਗਕੇਤ, ਅਸਿਧੁਜ ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ । ਅਗਲੇ ਕਈ ਛੰਦਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਕਾਲ ਦੀ ਇਹੀ ਅਸਲੀਯਤ (ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਅਰਧ-ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਰੂਪ) ਸੁਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ :-

ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੁਪਿ ਸਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ॥
 ਸਾਧ ਉਬਾਰਿ ਦੁਸਟ ਸਭ ਮਾਰੇ ॥੩੨੧॥....॥
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਜਥੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ ॥
 ਨਿਕਸੀ ਦਿਨ ਦੂਲਹ ਹਵੈ ਬਾਮਾ ॥
 ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ (ਦੁਰਗਾ) ਧੁਜਾ ਬਿਰਾਜੈ ॥
 ਜਾਹਿ ਬਿਲੋਕ ਦੈਤ ਦਲ ਭਾਜੈ ॥੩੩੧॥...
 ਕੇਤਿਕ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਕੂਟੇ ॥
 ਬਾਦਲ ਸੇ ਸਭ ਹੀ ਦਲ ਫੂਟੇ ॥੩੪੦॥.....॥
 ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੀ ਜੇ ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਸੁ ਲਏ ਬਚਾਇ ॥
 ਔਰ ਨ ਉਪਜਾ ਦੂਸ੍ਰ ਜਗ ਭਫਯੋ ਸਭੈ ਬਨਾਇ ॥੩੬੬॥
 ਜੇ ਪੂਜਾ ਅਸਿਕੇਤ ਕੀ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ ਬਨਾਇ ॥
 ਤਿਨ ਪਰ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਦੈ ਅਸਿਧੁਜ ਲੇਤ ਬਚਾਇ ॥੩੬੭॥
 ਬਹੁਰਿ ਅਸੁਰ ਕਾ ਕਾਟਸਿ ਮਾਥਾ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਜਗਤ ਕੇ ਨਾਥਾ ॥੩੭੪॥
 ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਜਗਤ ਕੇ ਈਸਾ ॥
 ਪੁਹਪਨ ਬ੍ਰਿਸਟਿ ਗਗਨ ਤੇ ਭਈ ॥
 ਸਭਹਿਨ ਆਨਿ ਬਧਾਈ ਦਈ ॥੩੭੫॥
 ਧੰਨਯ ਧੰਨਯ ਲੋਗਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ॥
 ਦੁਸਟਨ ਦਾਹ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ॥
 ਅਖਲ ਭਵਨ ਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ ॥
 ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਮੁਹਿ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ ॥੩੭੬॥

ਅੱਗੇ ਰਹਰਾਸਿ ਵਿਚ ਪੜੀ ਜਾਂਦੀ ਚੌਪਈ:

ਕਬਯੋ ਬਾਚ ਬੇਨਤੀ ॥ ਚੌਪਈ ॥

(ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾ:੧੦ ਨਹੀ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨਮਤੀਆ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ?)

ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ ॥
 ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਚਿਤ ਕੀ ਇਛਾ ॥...॥੩੭੭॥
 ਤੁਮਹਿ ਛਾਡਿ ਕੋਈ ਅਵਰ ਨ ਧਯਾਉ॥(੧੯੯ ਦਾ ਨਹੀ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂ ! ਕਿਉਂ?) ॥੩੮੦॥...

‘ਕਾਲ’ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਪੁ ਧਰਾ ॥
 ‘ਕਾਲ’ ਪਾਇ ਸ਼ਿਵ ਜੂ ਅਵਤਾਰਾ ॥
 ‘ਕਾਲ’ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬਿਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥
 ਸਕਲ ‘ਕਾਲ’ ਕਾ ਕਿਯਾ ਤਮਾਸਾ ॥ ੩੮੩॥(ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ-ਰੂਪੀ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਕਰਤਾ ਕਾਲ, ਮਹਾਕਾਲ ਹੈ) ...
 ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ ॥
 ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝਿਯਹੁ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੮੫ ॥ ...
 ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਲੰਭ ॥
 ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਸੰਭ ॥...॥੩੯੧॥ (ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖੀ ਗੁਣ ਦੇਹਧਾਰੀ ਮਹਾਕਾਲ ਲਈ ? ਸਿਖ ਕੌਮ ਏਥੇ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਗਈ) ... ॥
 ਏਕੈ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਰੂਪਾ ॥
 ਰੰਕ ਭਯੋ ਰਾਵ ਕਹੀ ਭੂਪਾ ॥...॥੩੯੪॥(ਇਹੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੰਨਾ ੧੫੮ ਤੇ ‘ਕਾਲ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ’ ਲਈ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ) ... ॥
 ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਰੂਪ ਸੁਯੰਭਵ ॥੩੯੫॥ (ਸਿਖੀ ਦੇ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਜਪੁ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਮਹਾਕਾਲ ਲਈ ?)
 ਜੇ ਅਸਿਧੁਜ ਤਵ ਸਰਨੀ ਪਰੇ ॥
 ਤਿਨਕੇ ਦੁਸਟ ਦੁਖਿਤ ਹੈ ਮਰੇ ॥...॥੩੯੭॥...
 ‘ਖੜਗਕੇਤ’ ਮੈ ਸਰਨਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥
 ਆਪੁ ਹਾਥ ਦੈ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥
 ਸਰਬ ਠੌਰ ਮੋ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥
 ਦੁਸਟ ਦੋਖ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ ॥੪੦੧॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹਮ ਪਰ ‘ਜਗਮਾਤਾ’ (ਦੁਰਗਾ) ॥
 ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾ ਪੂਰਨ ਸੁਭਰਾਤਾ ॥...॥੪੦੨॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਜਬ ਭਏ ਦਇਆਲਾ ॥
 ਪੂਰਨ ਕਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਤਤਕਾਲਾ ॥...॥੪੦੩॥... ॥(ਪੰਨਾ ੧੩੮੮)..

ਅਖੀਰ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਇਉਂ ਹੈ:-

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਖਯਾਨੇ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਭੂਪ ਸੰਬਾਦੇ ਚਾਰ ਸੌ ਪਾਂਚ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਮਾਪਤਮਸਤੁ ਸੁਭਮਸਤੁ॥੪੦੫॥

ਇਹ ਚੌਪਈ ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲ , ਜਿਸਨੂੰ ਲੜਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪਸੀਨਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੈਕੇ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਕਬਿ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਉਚਾਰੀ ਹੈ; ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਕਿਸੇ ਪੰਥ-ਦੇਖੀ ਨੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਦਸਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਤ੍ਰਿਯਾ-ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੨੬੬ ਫਿਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ; ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਹੀ ਸਿਖ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਹੀ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਪੂਜਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਵਰਤਣ ਦੀ । ਪਰ ਗੁਰੂ-ਦੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ, ਨਸ਼ੇ ਪਿਲਾਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਤੀ ਨੀਯਤ ਨਾਲ ਇਸ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਵੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਈ। ਪੰਡਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਈ. ਏਨ. ਝਾ., ਨਿਵਾਸੀ ਮਕਾਨ ਨੰ: ੬੧, ਟੋਬਰੀ ਮੁਹਲਾ, ਟਾਂਡਾ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਸਿਟੀ (ਪੰਜਾਬ) ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਮਹਾਕਾਲੀ ਉਪਾਸਨਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਮਿਤ ਪਾਕਿਟ ਬੁਕਸ, ਗਯਾਨ ਮਾਰਕਿਟ, ਨਜ਼ਦੀਕ ਚੌਂਕ ਅਡਾ ਟਾਂਡਾ, ਜਲੰਧਰ-੧੪੪੦੦੮) ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੩ - ੨੪ ਤੇ ਛਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਦੁਰਗਾ ਔਰ ਮਹਾਕਾਲੀ ਜੀ ਕੇ ਉਪਾਸਕ' ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (C.B.S.E.) ਦੀ ਮੰਜੂਰਸ਼ੁਦਾ ਨੋਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਹਿਤ ਦੀਪਿਕਾ', ਨਵੰਬਰ ੨੦੦੭ ਵਿਚ ਛਪੀ, ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੧-੧੨ ਤੇ ਛਪੀ ਰਚਨਾ 'ਦੁਰਗਾ-ਮਹਿਪਾਸੁਰ ਯੁੱਧ' ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਿਤ ਦਰਸਾ ਕੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਬੈਠੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਛਾਪ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਿਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਸਨ'। ਐਸੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿਖ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਧਰਮ 'ਤਜਿ ਸਭਿ ਭਰਮ ਭਜਿਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਅਟਲ ਇਹੁ ਧਰਮੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੯੬)' ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ੧੬ (ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ) ਦੇ ਹੀ ਉਪਾਸਕ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਦੇ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸਿਖ-ਕੌਮ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਕੇ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧੁਰ ਕੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ, ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਨਨੀ ਦਸਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ, ਵਾਰ ਆਸਾ ਵਿਚ, ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :-

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਉਪਜੈ ਭੰਡੇ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭੰਡੇ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥ (ਅੰਗ ੪੨੩)

ਸਿਰਫ਼ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 'ਸੈਭ' (ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ...) ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ। ਪਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਰ ਆਸਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹਨ:-

ਪੰਨਾ ੮੨੩:- ਗੰਧੂਬ ਜੱਛ ਭੁਜੰਗ ਗਨ ਨਰ ਬਪੁਰੇ ਕਿਨ ਮਾਹਿ ॥
ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਤ੍ਰਿਯਾਨ ਕੇ ਭੇਵ ਪਛਾਨਤ ਨਾਹਿ ॥
ਪੰਨਾ ੮੪੮:- ਚੰਚਲਾਨ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਸਕਤ ਨ ਕੋਊ ਪਾਇ ॥
ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸਨ ਸੁਰ ਰਾਇ ॥
ਪੰਨਾ ੯੯੨:- ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸਨ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਸਭ ਰੈਨਾਧਿਪ ਦਿਨਰਾਇ ॥
ਬੇਦ ਬਿਆਸ ਅਰੁ ਬੇਦ ਤ੍ਰਿਯ ਭੇਦ ਸਕੈ ਨਹਿ ਪਾਇ ॥
ਪੰਨਾ ੧੦੨੭:- ਅਤਭੁਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤ੍ਰਿਯਾਨ ਕੇ ਸਕਤ ਨ ਕੋਊ ਚੀਨ ॥
ਪੰਨਾ ੧੦੭੯:- ਇੰਦ੍ਰ ਬਿਸਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿਵ ਹੋਈ ॥
ਤ੍ਰਿਯ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੇ ਬਚਤ ਨ ਕੋਈ ॥
ਪੰਨਾ ੧੧੨੩:- ਚੰਚਲਾਨ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੇ ਚੀਨਿ ਸਕਤ ਨਹਿ ਕੋਇ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸਨ ਰੁਦ੍ਰਾਦਿ ਸਭ ਸੁਰ ਸੁਰਪਤਿ ਕੋਊ ਹੋਇ ॥
ਪੰਨਾ ੧੧੭੦:- ਤਰੁਨਿਨ ਕਰ ਹਿਯਰੇ ਨਹਿ ਦੀਜੈ ॥
ਤਿਨ ਕੋ ਚੋਰਿ ਸਦਾ ਚਿਤ ਲੀਜੈ ॥
ਤ੍ਰਿਯ ਕੋ ਕਛੁ ਬਿਸਵਾਸ ਨ ਕਰਿਯੈ ॥
ਤ੍ਰਿਯ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੇ ਜਿਯ ਅਤਿ ਡਰਿਯੈ ॥
ਪੰਨਾ ੧੨੬੭:- ਅੰਤ ਤ੍ਰਿਯਨ ਕੇ ਕਿਨੂੰ ਨ ਪਾਯੋ ॥
ਬਿਧਨਾ ਸਿਰਜਿ ਬਹੁਰਿ ਪਛੁਤਾਯੋ ॥
ਜਿਨ ਇਹ ਕਿਯੋ ਸਕਲ ਸੰਸਾਰੇ ॥
ਵਹੈ ਪਛਾਨਿ ਭੇਦ ਤ੍ਰਿਯ ਹਾਰੇ ॥
ਪੰਨਾ ੧੨੭੮:- ਇਨ ਇਸਤ੍ਰਿਨ ਕੇ ਚਰਿਤ ਅਪਾਰਾ ॥
ਸਜਿ ਪਛੁਤਾਨਯੋ ਇਨ ਕਰਤਾਰਾ ॥
ਪੰਨਾ ੧੨੯੬:- ਤ੍ਰਿਯ ਕੋ ਚਰਿਤ ਨ ਬਿਧਨਾ ਜਾਨੈ ॥
ਮਹਾ ਰੁਦ੍ਰ ਭੀ ਕਛੁ ਨ ਪਛਾਨੈ ॥
ਇਨਕੀ ਬਾਤ ਏਕ ਹੀ ਪਾਈ ॥
ਜਿਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ ਬਨਾਈ ॥

ਪੰਨਾ ੧੩੫੧ :- ਚੰਚਲਾਨ ਕੇ ਚਰਿਤ ਅਪਾਰਾ ॥
ਚਕਿਤ ਰਹਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਤਾਰਾ ॥

ਇਹਨਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਾਜ ਕੇ ਕਰਤਾਰ ਭੀ ਪਛਤਾਯਾ! ਮਨੁੱਖ ਵਿਚਾਰਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਇੰਦਰ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵ ਆਦਿਕ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇ। ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨ ਕਰਯੋ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਰਹਿਣਾ। ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸਰਬ-ਸਮਰਥ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅਸਮਰਥ ਸਿਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ (ਪੰਨਾ ੫੮੧, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ) ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਨਾਰਦ ਅਤੇ ਪੰਚਦੂਤ (ਇਕ ਅਪਸਰਾ) ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਇਸ ਗੁੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ; ਤਿਆਗਣ ਯੋਗ ਹੈ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚ ਲਿਖੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼

ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ, ਨਸ਼ਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਆਚਰਨ-ਹੀਣਤਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ :-

ਪੰਨਾ ੪੬ :- ਪ੍ਰੀਤ ਕੀਏ ਪ੍ਰਭ ਪਾਯਤ ਹੈ ਕਿਰਪਾਲ ਨ ਭੀਜਤ
'ਲਾਂਡ ਕਟਾਏ' ॥ (ਕਾਲ ਉਸਤਤਿ..)

ਪੰਨਾ ੧੦੧੭ :- ਵਾ ਕੋ ਧਾਮ ਬੁਲਾਵਨ ਕੀਨੋ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਸੋ
ਆਸਨ ਦੀਨੋ ॥੨॥ ਤਾਹਿ ਕੇਸ਼-ਅਰਿ ਬਕਤ੍ਰ ਲਗਾਯੋ ॥ ਸਭ
ਕੇਸਨ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਾਯੋ ॥੩॥ ਚਿਮਟਿ ਚਿਮਟਿ ਤਾਂ ਸੋ ਲਪਟਾਈ
॥ ਮਨ ਮਾਨਤ ਤ੍ਰਿਯ ਕੇਲ ਕਮਾਈ ॥੪॥ (ਧਾਮ=ਘਰ
; ਕੇਸ਼-ਅਰਿ-ਬਕਤ੍ਰ = ਕੇਸ ਨਾਸ਼ਕ ਤੇਲ ; ਕੇਲ = ਕਾਮ ਖੇਡਾਂ)
..ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕੇਸਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ।

ਪੰਨਾ ੧੦੪੦ :- ਮੋ ਸੋ ਭੋਗ ਮੀਤ ਅਬ ਕਰੀਯੈ ॥ ਯਾ ਚਿੰਤਾ ਤੈ
ਨੈਕ ਨ ਡਰੀਯੈ ॥ ਪਕਰਿ ਮੀਤ ਅਪਨੇ ਉਪਰਿ ਲਯੋ ਚੜ੍ਹਾਇ ॥
ਤਾਂ ਸੋਂ ਰਤਿ ਮਾਨਤ ਭਈ ਲਪਟਿ ਲਪਟਿ ਸੁਖ ਪਾਇ
॥੧੫॥ (ਨੈਕ=ਬੇੜਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ; ਰਤਿ =ਕਾਮ ਕ੍ਰੀੜਾ)

ਪੰਨਾ ੧੨੬੭ :- ਕੈ ਤਹਿ ਕਾਟਿ ਕਰੈ ਸਤ ਖੰਡਾ ॥ ਕੈ ਦੈ
ਮੋਰਿ 'ਭਗ' ਬਿਖੈ 'ਲੰਡਾ' ॥ (
ਭਗ = ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਪਤ ਅੰਗ ; ਲੰਡਾ = ਮਰਦ ਗੁਪਤ ਅੰਗ
)

ਪੰਨਾ ੧੨੮੧ :- ਰੈਨਿ ਸਕਲ ਤਿਨ ਤਰੁਨਿ ਬਜਾਈ ॥ ਭਾਂਤਿ
ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਸਾਥ ਹੰਢਾਈ ॥

ਆਸਨ ਕਰੇ ਤਰੁਨਿ ਬਹੁ ਹਾਰਾ ॥ ਚੁੰਬਨਾਦਿ ਨਖ ਘਾਤ
ਅਪਾਰਾ ॥ (ਕੁਆਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਿਖਿਆ)
(ਤਰੁਨਿ = ਕੁਆਰੀ ਲੜਕੀ ; ਬਜਾਈ = ਭੋਗ ਕੀਤਾ ; ਨਖ
ਘਾਤ = ਨਹੁੰਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮ)

ਪੰਨਾ ੧੩੧੯ :- ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਮੰਗਾਵਹਿ ॥ ਏਕ ਸੇਜ
ਦੇਉ ਬੈਠ ਚੜਾਵਹਿ ॥ ਕੈਫਹਿ ਹੋਤ ਰਸਮਸੇ ਜਬਹੀ ॥
ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਤ ਦੇਉ ਮਿਲਿ ਤਬ ਹੀ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਤਨ ਆਸਨ
ਲੈ ਕੇ ॥ ਚੁੰਬਨ ਔਰ ਆਲਿੰਗਨ ਕੈ ਕੇ ॥ (ਕੈਫਹਿ
= ਸ਼ਰਾਬ; ਰਸਮਸੇ = ਮਸਤ), ਅਰਥਾਤ
ਨਸ਼ੇ ਵਿਭਚਾਰ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ।

ਪੰਨਾ ੧੩੪੨ :- ਪ੍ਰਥਮ ਜਾਰ ਜਬ ਧਕਾ ਲਗਾਯੋ ॥ ਤਬ
ਰਾਨੀ ਲੈ ਢੋਲ ਬਜਾਯੋ ॥ ਜਬ ਤਿਹ 'ਲਿੰਗ' ਸੁ 'ਭਗ' ਤੇ
ਕਾਢਾ ॥ ਤ੍ਰਿਯ ਦਿਲ ਢੋਲ ਢਮਾਕਾ ਗਾਵਾ ॥
(ਭਗ=ਇਸਤ੍ਰੀ ਅੰਗ ; ਲਿੰਗ=ਮਰਦ ਅੰਗ)

ਪੰਨਾ ੧੩੫੮ ; ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ / ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੪੦੨
:- ਪੋਸਤ ਭਾਂਗ ਅਫੀਮ ਖਿਲਾਇ ॥ ਆਸਨ ਤਾਂ ਤਰ ਦੀਯੋ
ਬਨਾਇ ॥ ਚੁੰਬਨ ਰਾਇ ਆਲਿੰਗਨ ਲਏ ॥ 'ਲਿੰਗ' ਦੇਤ ਤਿਹ
'ਭਗ' ਮੋ ਭਏ ॥੨੩॥ 'ਭਗ' ਮੋ 'ਲਿੰਗ' ਦੀਯੋ ਰਾਜਾ ਜਬ ॥
ਰੁਚਿ ਉਪਜੀ ਤਰੁਨੀ ਕੇ ਜਿਯ ਤਬ ॥ ਲਪਟਿ ਲਪਟਿ ਆਸਨ
ਤਰਿ ਗਈ ॥ ਚੁੰਬਨ ਕਰਤ ਭੂਪ ਕੇ ਭਈ ॥੨੪॥ ਗਹਿ ਗਹਿ
ਤਹਿ ਕੇ ਗਰੇ ਲਗਾਵਾ ॥ ਆਸਨ ਸੋਂ ਆਸਨਹਿ ਛੁਹਾਵਾ ॥
ਅਧਰਨ ਸੋਂ ਦੇਉ ਅਧਰ ਲਗਾਈ ॥ ਦੁਹੂ ਕੁਚਨ ਸੋਂ ਕੁਚਨ
ਮਿਲਾਈ ॥੨੫॥ (ਅਧਰ=ਹੋਠ ; ਕੁਚਨ=ਛਾਤੀਆਂ)

ਐਸੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਪੰਕਤੀਆਂ ਸ਼ਯਾਮ ਕਵਿ ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਵਿ
ਰਚਿਤ ਇਸ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਨਾ
੮੦੯ ਤੋਂ ਪੰਨਾ ੧੩੮੮ ਤਕ ਅਰਥਾਤ ੫੮੦ ਪੰਨੇ (੪੦੫
ਨੰਬਰ ਤਕ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ)
ਪਾਠਕ ਖੁਦ ਪੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਲਈ ਡਾ:
ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦਾ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਟੀਕਾ ਪੜਿਆ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਇਤਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਲੋਗ ਹਨ ਕਿ ਦੇਵੀ-ਉਸਤਤਿ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਭਗ (ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਪਤ ਅੰਗ) ਅਤੇ ਲਿੰਗ (ਮਰਦ ਗੁਪਤ ਅੰਗ) ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਛੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਮੀ ਉਗ੍ਰ ਚੰਡੇਸ਼ਵਰ ਕਪਾਲੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਮਹਾਕਾਲੀ ਉਪਾਸਨਾ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੭੭ ਤੇ ਸ਼ਲੋਕ :-
ਲਿੰਗਸਥਾ ਲਿੰਗਨੀ ਲਿੰਗ-ਰੂਪਿਣੀ ਲਿੰਗ-ਸੁੰਦਰੀ ॥ ਲਿੰਗ-ਗੀਤਿ-ਮਹਾਪ੍ਰੀਤਾ ਭਗ-ਗੀਤਿ-ਮਹਾ-ਸੁਖਾ ॥
ਭਗ-ਲਿੰਗ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਪ੍ਰੀਤਾ ਭਗ ਲਿੰਗ ਸਵਰੂਪਿਣੀ ॥ ਭਗ-ਲਿੰਗਸਥਾ ਰੂਪਾ ਚ ਭਗ-ਲਿੰਗ ਸੁਖਾਵਹਾ ॥

ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਅਤੇ ਹਿਕਾਯਤਾਂ

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਅਤੇ ੧੧ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਹਨ। ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਦਾ ਨੰਬਰ ੧ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ੧੧ਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ (ਪੰਨਾ ੧੪੨੮) ਨੰਬਰ ੧੨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਪੰਨਾ ੧੩੮੯ ਤੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਦਾ ਮੰਗਲਾਚਰਨ “ੴ ਹੁਕਮ ਸੱਤਿ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ॥” ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਕਲਾ ਹੀ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਸੱਤਿ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਫਤਹ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣਾ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ੋਅਰ (ਨੰ:੮੯,੯੦,੯੧,੯੨,੯੩) ਜ਼ਾਲਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਧਰਮੀ, ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ੋਅਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਫ਼ਰੋਬੀ, ਜ਼ਾਲਮ ਮੱਕਾਰ ਆਦਿਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਖ਼ਿਆਲ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹੋਣਗੇ ?

ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ (subject matter) ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ / ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਤੇ ਕਵਿ ਰਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ (ਵੇਖੋ,

ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ) ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ :-

(੧) ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੬੭ (ਪੰਨਾ ੧੨੧੦) ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੫ (ਪੰਨਾ ੧੪੦੬) ‘ਹਿਕਾਯਤ ਸ਼ੁਨੀਦਮ ਯਕੇ ਕਾਜ਼ੀਅਸ਼’ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ; ਸਿਰਫ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਿਕਾਯਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :-

ਇਕ ਕਾਜ਼ੀ...ਉਸਦੀ ਸੁੰਦਰ ਪਤਨੀ...ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਜੇ ਸਬਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਛੁਕ...ਰਾਜੇ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰਖੀ...ਸੁੱਤੇ ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਲਿਆਈ...ਰਾਜਾ ਡਰ ਗਿਆ...ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ...ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਓਥੇ ਹੀ ਸੁਟ ਕੇ ਆ ਗਈ...ਪਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾ ਕੇ ਲੋਕ ਕੱਠੇ ਕੀਤੇ...ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲਹੂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਾਜੇ ਤਕ ਲੈ ਗਏ...ਕਤਲ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ...ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ੀ.. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ- ਕਾਤਲ ਨਾਲ ਔਰਤ ਜੋ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ,ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ... ਔਰਤ ਨੇ ਗਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੌਤ... ਰਾਜੇ ਨੇ ਗਲ ਮੰਨ ਲਈ... ਬਰੀ ਕਰਾ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਆਈ... ਅਧੀ ਰਾਤ ਯਾਰ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਰ ਛੱਡ ਗਈ।

ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੬੭ ਦੀ ਕਹਾਣੀ (ਪੰਨਾ ੧੨੧੦) :-
ਰਾਜਾ ਰੂਪਸੈਨ...ਇਕ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਾਜੇ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ... ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ...ਸਿਰ ਕੱਟ ਲਿਆਈ...ਰਾਜਾ ਡਰ ਗਿਆ... ਕਟਿਆ ਸਿਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਤੇ ਰਾਜੇ ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼...ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ...ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੁਲਹ ਕੀਤੀ...ਮੱਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਆ ਗਈ।

(੨) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੧੨ (ਪੰਨਾ ੧੪੨੭) ‘ਸ਼ੁਨੀਦਮ ਸੁਖਨ ਕੋਹ ਕੈਬਰ ਅਜ਼ੀਮ’ ਅਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੨੧ (ਪੰਨਾ ੧੧੩੧) ; ਦੋਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਬੇਵਫ਼ਾ...ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਪਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸਚੀ ਬਣ ਗਈ...ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਦਾ ਮਾਸ ਪਤੀ ਨੂੰ ਖੁਆ ਦਿੱਤਾ।

(੩) ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ:੧੨ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ੋਅਰ :-

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਰੀ ॥

ਕਿ ਮਾ ਰਾ ਬਕਾਰਸਤ ਜੰਗ ਅੰਦਰੂੰ ॥੨੦॥

ਲਬਾਲਬ ਬਕੁਨ ਦਮ ਬਦਮ ਨੋਸ਼ ਕੁਨ ॥

ਗਮੇ ਹਰ ਦੁ ਆਲਮ ਫ਼ਰਾਮੋਸ ਕੁਨ ॥੨੧॥੧੨॥

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਸਾਕੀ! ਮੈਨੂੰ ਹਰੇ ਰੰਗ (ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ) ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਦੇ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ੨੦। ਉਹ ਪਿਆਲਾ ਕੰਢੇ ਤਕ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪੀਂਦਾ ਰਹਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਦੇ ਗ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਆਂ। ੨੧।੧੨।

ਇਸੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਤੇ ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੨ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਨੰ:੬੪, ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੩ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਨੰ: ੫੬, ਹਿਕਾਯਤ ੪ ਸ਼ੇਅਰ ੧੩੮ ਅਤੇ ੧੩੯, ਹਿਕਾਯਤ ੫ ਸ਼ੇਅਰ ੫੦, ਹਿਕਾਯਤ ੬ ਸ਼ੇਅਰ ੪੩, ਹਿਕਾਯਤ ੭ ਸ਼ੇਅਰ ੪੮ ਅਤੇ ੪੯, ਹਿਕਾਯਤ ੮ ਸ਼ੇਅਰ ੪੬, ਹਿਕਾਯਤ ੯ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ੪੩ ਅਤੇ ੪੪, ਹਿਕਾਯਤ ੧੦ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ੧੭੮ ਅਤੇ ੧੭੯, ਹਿਕਾਯਤ ੧੧ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ੫੯ ਅਤੇ ੬੦ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਕਸਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਿਕਾਯਤ ੧੧ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ੫੯ ਅਤੇ ੬੦:-

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਕੋਕਨਾਰ ॥
ਦਰੇ ਵਕਤ ਜੰਗਸ਼ ਬਿਯਾਮਦ ਬ ਕਾਰ ॥੫੯॥
ਕਿ ਖੂਬਸਤ ਦਰ ਦਰ ਵਕਤ ਖ਼ਸਮ ਅਫ਼ਕਨੀ ॥
ਕਿ ਯਕ ਕੁਰਤਯਸ ਫ਼ੀਲ ਰਾ ਪੈਕਨੀ ॥੬੦॥੧੧॥

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਸਾਕੀ! ਮੈਨੂੰ ਪੋਸਤ ਦੇ ਡੋਡਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਜੋ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕੇ ॥੫੯॥ ਇਸਦਾ ਇਕ ਘੁਟ ਪੀ ਕੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਡੇਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥੬੦॥੧੧॥

(੪) ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ 'ਜਾਪ' ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ :-

ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੨ :- (ਪੰਨਾ ੧੩੯੪)
ਅਗੰਜੇ ਅਭੰਜੇ ਅਰੂਪੇ ਅਰੇਖ ॥
ਅਗਾਧੇ ਅਬਾਧੇ ਅਭਰਮੇ ਅਲੇਖ ॥੧॥
ਅਰਾਗੇ ਅਰੂਪੇ ਅਰੇਖੇ ਅਰੰਗ ॥
ਅਜਨਮੇ ਅਬਰਨੇ ਅਭੂਤੇ ਅਭੰਗ ॥੨॥
ਅਛੇਦੇ ਅਭੇਦੇ ਅਕਰਮੇ ਅਕਾਮ ॥
ਅਖੇਦੇ ਅਭੇਦੇ ਅਭਰਮੇ ਅਭਾਮ ॥੩॥
ਅਰੇਖੇ ਅਭੇਖੇ ਅਲੇਖੇ ਅਭੰਗ ॥
ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦੇ ਹੇ ਰੰਗ ਰੰਗ ॥੪॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸ਼ੁਨੀਦੇਮ ...ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੪ :-
ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੰਦ ਅਸਤੁ ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ॥

ਰਹਾਈ ਦਿਹੇ ਰਹਿਨੁਮਾਏ ਕਰੀਮ ॥੧॥

ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ:੬ :- ਹਿਕਾਯਤ ਸ਼ੁਨੀਦੇਮ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥੩॥

ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ: ੭:- ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥

ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰ ਅਸਤੁ ਸਾਹਿਬ ਦਿਯਾਰ ॥੧॥

ਤਬੀਅਤ ਬਹਾਲਸਤ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ॥

ਚੁ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲੋ ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ ਕਮਾਲ ॥੨॥

ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ:੮ :-ਹਿਕਾਯਤ ਸ਼ੁਨੀਦੇਮ ਸ਼ਾਹੇ ਅਜੰਮ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਸਾਹਿਬ ਕਰੰਮ ॥੩॥

ਹਿਕਾਯਤ ਨੰ:੧੦:- ਕਿ ਨਾਮਸ਼ ਵਜ਼ੀਰਸਤ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਊਰ ॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਿਮਾਗ ਅਸਤੁ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰ ॥੪॥

ਕਿ ਪਿਸਰੇ ਅਜ਼ਾਂ ਬੂਦ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਸਾਹਿਬ ਅਮੀਰ ॥੫॥

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ (੧),(੨),(੩) ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪਾਖਯਾਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਕਾਰੀ, ਵਿਭਚਾਰੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ, ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਸਾਥੀ ਕਵਿ ਰਾਮ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੇ (ਪੰਨਾ ੪੯੭) ਕਾਲਜਮਨ ਬਧ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਸਵੈਯਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :-

ਸਵੈਯਾ ॥

ਜੰਗ ਦਰਾਇਦ ਕਾਲਜਮਨ ਬਗੋਇਦ
ਕੀਮਨ ਫੌਜ ਕੇ ਸ਼ਾਹਮ ॥

ਬਾ ਮਨ ਜੰਗ ਬੁਗੋ ਕੁਨ ਬਯਾ ਹਰਗਿਜ
ਦਿਲ ਮੇ ਜਰਾ ਕੁਨ ਵਾਹਮ ॥

ਰੋਜ ਮਯਾਂ ਦੁਨੀਆ ਅਫਤਾਬਮ

‘ਸਯਾਮ’ ਸ਼ਬੇ ਅਦਲੀ ਸਭ ਸ਼ਾਹਮ ॥

ਕਾਨ੍ਹ ਗੁਰੈਜੀ ਮਕੁਨ ਤੁ ਬਿਆ

ਖ਼ੁਸਮਾਤੁਕੁ ਨੇਮ ਜਿ ਜੰਗ ਗੁਆਹਮ ॥੧੯੧੭॥

ਇਸ ਸਵੈਯੇ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਾ (੪) ਵਿਚ ਦਰਸਾਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ‘ਜਾਪੁ’ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਾਪੁ’ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਚੁਰਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ‘ਜਾਪੁ’ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ?

ਪੰਨਾ ੧ : ੧੯ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ

ਫਤਹ ॥ ਜਾਪੁ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥
ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਸਮੇਂ ਆਖਦਾ ਹੈ: ‘ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥’ ਤਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ
ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਸ੍ਰੀ’ ਅੱਖਰ ਹਟਾ ਕੇ ਫਤਹ ਗਜਾਈ ਜਾਵੇ ।
ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼
ਨਹੀਂ।

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਲਿਖੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ ਪੰਨਾ ੧੫੫ ਤੇ
ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ : ੧੬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ
੧੦ ॥ ਅਬ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰਾ ॥ ਚਉਪਈ ॥

ਅਬ ਚਉਬੀਸ ਉਚਰੇਂ ਅਵਤਾਰਾ ॥

ਜਿਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਕਾ ਲਖਾ ਅਪਾਰਾ ॥

ਸੁਨੀਅਹੁ ਸੰਤ ਸਭੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ॥

ਬਰਨਤ ‘ਸਯਾਮ’ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ ॥੧॥

ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਨੇ ਅਪਣੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਸਿਧ ਕਰਣ ਲਈ
‘ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦’ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ ॥...ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਾਲੇ ॥ ...ਉਚਾਰਦਿਆਂ
ਸੁਰਤਿ ਪੰਨਾ ੭੩ ਦੀ ਪੰਕਤੀ (ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ) ‘ਸਰਬਕਾਲ
ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥ ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥’ ਅਤੇ
‘ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ’ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਅਰਧ-
ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾ ਜੁੜਦੀ ਹੈ; ‘੧੬ ਸਤਿਨਾਮੁ’ ਤੋਂ ਟੁਟ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ‘ਜਾਪੁ’ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀਏ ਕਿ ਨ?

ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਸਹਸਰ-ਨਾਮਾ (੧੦੦੦ ਨਾਂ), ਦੇਵੀ-ਦੁਰਗਾ-ਉਸਤਤਿ
ਦੇ ੭੦੦ ਸ਼ਲੋਕ (ਦੁਰਗਾ ਸਪਤ-ਸ਼ਤੀ) ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ
ਬਾਦ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਪੁ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨਾਂਵਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਾਂ (ਜਿਵੇਂ ‘ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ’ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਸ਼ਿਵ
ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ‘ਅਬ ਸ਼ਿਵ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਸਤੋਤ੍ਰਮ’ ਵਿਚ ‘ਕਾਲ
ਕਾਲੇ ਨਮੋਸਤੁਤੇ ਅਤੇ ‘ਨਮੋ ਲੋਕ ਮਾਤਾ’ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਜਗਮਾਇ
ਅਤੇ ਜਗਮਾਤਾ ਬੋਧਕ ਨਾਂ) ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਜੇ ਇਹ
ਬਾਣੀ ਵਾਕਈ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਬਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ
ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ‘ਜਾਪੁ’ ਵਿਚ ਜਾਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ
ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾਨਕ ਪਦ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ (ਜੈਸਾ ਕਿ
ਨੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ)। ਨਵੀਂ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਛੰਦਾ-
ਬੰਦੀ, ਵਖਰੀ ਬੋਲੀ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ
ਰਚਨਾਵਾਂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ
ਗ੍ਰੰਥ ਹੁਣ ਤਕ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸਾਡਾ ਭਵਿਖ ਤਾਂ ਹੀ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸਾਡੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਤਾਂ
ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਮੰਨੀਏ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ
ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਖ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੀਚਾਰ ਕੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਈਏ, ਜੋ ਪੂਰੇ ਪੰਥ ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਲਾਗੂ
ਹੋਵੇ।

“ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੇ ਰੱਛਾ ॥”

ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ?

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ
ਦਰਜ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਦਾ ਅੰਸ਼
ਕਬਯੋ ਬਾਚ ਬੇਨਤੀ ॥ ਚੌਪਈ ॥

ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰਬਰ ੪੦੫ (ਪੰਨਾ
੧੩੫੯ ਤੋਂ ੧੩੮੮ ਤਕ) ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ
੩੦ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ
ਹੋਇਆ। ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਇਉਂ ਹੈ : ‘ਇਤੀ ਸ੍ਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰ
ਪਾਖਯਾਨੇ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰੀ ਭੂਪ ਸੰਬਾਦੇ ਚਾਰ ਸੋ ਪਾਂਚ ਚਰਿਤ੍ਰ
ਸਮਾਪਤਮਸਤੁ ਸੁਭਮਸਤ ॥੪੦੫॥ ੭੫੫੫॥ ਅਫਜੂ ॥’
ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਕਾਲ, ਅਸਿਧੂਜ, ਖੜਗਕੇਤ ਦੇ
ਅਰਥ ਪੂਰੀ ਗਹਰਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ
ਅਥਵਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰਬਰ ੧, ਨੰਬਰ ੨੬੬ ਅਤੇ ਨੰਬਰ
੪੦੫ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾੜਾ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨਿਤਨੇਮ
ਸਰਲ ਸਟੀਕ (ਅਪ੍ਰੈਲ ੨੦੦੩) ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੧੪ ਤੋਂ ੨੩੧ ਤਕ
ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਦੇ ਅਰਥ ਮੂਲ-ਪਾਠ-ਸਹਿਤ ਲਿਖੇ
ਹਨ। ਪੰਨਾ ੨੧੪ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਲੇਖ “੧੬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਕੀ ਫਤਿਹ ॥ ਪਾ : ੧੦” ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ੪੦੫ਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇ
੩੦ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ; ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ? ‘ਕਬਯੋ ਬਾਚ’ ਨੂੰ
‘ਕਬਿਯੋ ਬਾਚ’ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਅਸਿਧੂਜ,
ਕਾਲ, ਖੜਗਕੇਤ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ‘ਹੇ
ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ!’ ਲਿਖੇ ਹਨ, ੪੦੫ਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਰਣ
ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਪਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
ਜੀਉ !, ਹੇ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਜੀਉ ! ਪ੍ਰਕਰਣ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼
ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ। ਅਖੀਰ ਤੇ ਪੰਨਾ ੨੩੧ ਤੇ ਲਿਖੇ
ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ,

ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀ ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :- ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ‘ਕਾਲ’ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਮਹਾ ਕਾਲ’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ‘ਮਹਾ ਕਾਲ’ ਕਾਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਮਹਾ ਕਾਲ ਦਾ ਵਾਚਕ ਨਹੀ ।

ਇਸ ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁਧ ।

ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ‘ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੮੮੫’ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:

ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗੋਪਾਲ ਲਾਲੁ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿ ਤੂ ਜੀਵਹਿ
ਫਿਰਿ ਨ ਖਾਈ ਮਹਾਕਾਲੁ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਗੋਬਿੰਦ ਨਿਰਾਕਾਰ ਰਾਮ ਦਾ (ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨਾਮਕ ਮੌਤ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ ।

ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਵਾਦਸ਼ਲਿੰਗ ਦੀ ਕਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਲਿੰਗ ਦੇ ੧੨ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ; ਜੋ ਟੁਕੜਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਜੈਨ ਸ਼ਹਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗਾ, ਉਥੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਜੋ ਮੂਰਤੀ ਉਸ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸਦਾ ਸਰੂਪ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੧੦ (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ‘ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ...’ ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਪੂਰੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਹੀ ਇਸ਼ਟ ਵਜੋਂ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪੀਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ (ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ : ੨੬੬) । ਇਸੇ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ-ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਅਜ ਨਿਹੰਗ ਸਿਖ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਛਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਂਦੇੜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਬਕਰੇ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰਾਸਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ ੮੦੯ ਤੋਂ ੧੩੮੮ ਤਕ ਦਰਜ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਉਸਤਤਿ (ਜਿਸਦਾ ਆਧਾਰ ਦੁਰਗਾ ਸਪਤ-ਸ਼ਤੀ ਹੈ , ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ-ਉਸਤਤਿ ਦੇ ੭੦੦ ਸ਼ਲੋਕ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ) ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪੂਰੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ :

ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥

ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥

(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੭੩)

ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ੧੯ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤ “ਤੂ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ॥” ਨਾਲ ਉੱਕਾ ਮੇਲ ਨਹੀ ਖਾਂਦਾ। ਮੰਗਲਾਚਰਣ “ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ” ਜਾਂ “ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ ਏ ਨਮਹ” ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਬੋਧਕ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪਾਖਯਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਆਚਰਣ-ਹੀਣ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਕਿੱਸੇ, ਭੰਗ - ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਹੋਰ ਕਈ ਭੈੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੁਧ ਚਲਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ (ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ । ਸੂਝਵਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਦਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀ ਮੰਨਦੇ । ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਕਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ (ਤਖੱਲਸ) ਕਵਿ ਸਯਾਮ, ਕਵਿ ਰਾਮ, ਕਵਿ ਕਾਲ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਛਪੇ ਹਨ :-

ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਦੀ ਕਵਿ-ਛਾਪ :- ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ਨੰਬਰਾਂ
੧੫੫ - ੧੬੦ - ੨੧੩ - ੨੫੭ - ੨੬੫ - ੨੬੭ - ੨੬੮
- ੨੬੯ - ੨੭੦ - ੨੭੩ - ੨੮੧ - ੨੮੨ - ੨੮੪ -
੨੯੧ - ੨੯੪ - ੨੯੭ - ੨੯੮ - ੩੦੧ - ੩੦੩ - ੩੦੪
- ੩੧੦ - ੩੧੨ ਤੋਂ ੩੧੯ - ੩੨੧ ਤੋਂ ੩੩੭ - ੩੩੯ ਤੋਂ
੩੪੩ - ੩੪੬ - ੩੪੯ - ੩੫੦ - ੩੫੨ - ੩੫੩ - ੩੫੪
- ੩੫੬ - ੩੫੭ - ੩੬੦ - ੩੬੧ - ੩੬੩ - ੩੬੬ - ੩੬੭ -
੩੬੮ - ੩੭੧ - ੩੭੨ - ੩੭੩ - ੩੭੪ - ੩੭੮ ਤੋਂ
੩੮੩ - ੩੮੫ - ੩੮੭ ਤੋਂ ੩੯੦ - ੩੯੨ - ੪੦੩ - ੪੦੫
- ੪੦੬ - ੪੦੭ - ੪੦੯ - ੪੧੩ - ੪੧੪ - ੪੧੮ -
੪੨੫ - ੪੩੧ - ੪੩੪ - ੪੩੬ - ੪੩੭ - ੪੬੭ - ੪੭੧ -
੪੭੨ - ੪੭੬ - ੪੭੮ ਤੋਂ ੪੮੨ - ੪੮੪ - ੪੮੫ - ੪੮੭
- ੪੮੮ - ੪੯੧ ਤੋਂ ੪੯੫ - ੪੯੭ ਤੋਂ ੫੦੮ - ੫੧੨ -
੫੧੫ - ੫੧੬ - ੫੧੮ - ੫੧੯ - ੫੨੧ ਤੋਂ ੫੨੪ - ੫੨੬
ਤੋਂ ੫੩੨ - ੫੩੪ ਤੋਂ ੫੩੭ - ੫੩੯ ਤੋਂ ੫੪੬ - ੫੪੮ ਤੋਂ

੫੫੧ - ੫੫੩ - ੫੫੪ - ੫੫੬ - ੫੫੭ - ੫੫੯ - ੫੬੦ -
੫੬੨ ਤੋਂ ੫੬੫ - ੫੬੬ - ੬੬੯ - ੯੯੯ - ੧੧੩੮ -
੧੨੪੫ - ੧੨੯੪ - ੧੩੫੫ -.

(ਕਈ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਦੇ, ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਵੀ 'ਕਬਿ ਸਯਾਮ' ਭਨੈ, ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਕਹੈ, ਬਰਨਤ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਬਖਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸਿਰਫ 'ਸਯਾਮ' ਕਵੀ-ਛਾਪ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ)

ਕਵੀ ਰਾਮ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ :- ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ਨੰਬਰਾਂ ੪੦੪
- ੪੦੮ - ੪੧੦ - ੪੧੨ - ੪੧੭ - ੪੧੯ - ੪੨੬ - ੪੩੯
- ੪੪੧ - ੪੫੪ - ੪੮੯ - ੮੩੫ - ੮੪੯ - ੮੫੧ -
੮੮੪ ਤੇ ਕਵੀ ਰਾਮ ਦੀ ਛਾਪ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਕਵੀ ਕਾਲ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ:- ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ ੧੧੨੮ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਸੁ ਕਬਿ ਕਾਲ ਤਬ ਹੀ ਭਯੋ ਪੂਰਨ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥' ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਸੋ, 'ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਗ੍ਰੰਥ' ਨਾਂ ਹੀ ਢੁਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ (ਤਖ਼ਲਸ) ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੈਸਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਤਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਵੇਂ?

ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ:੪੦੫ (ਪੰਨਾ ੧੩੫੯) ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :- (ਚੋਣਵੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ) ਚੌਪਈ ॥

ਸੱਤਿ ਸੰਧਿ ਇਕ ਭੂਪ ਭਨਿਜੈ।
ਪ੍ਰਥਮੇ ਸਤਿਜੁਗ ਬੀਚ ਕਹਿਜੈ।
ਜਿਹ ਜਸ ਪੁਰੀ ਚੌਦਹੁ ਛਾਯੋ।
ਨਾਰਦ ਰਿਖਿ ਤਬ ਰਾਇ ਮੰਗਾਯੋ ॥੧॥
ਸਭ ਦੇਵਨ ਕੋ ਰਾਜਾ ਭਯੋ।
ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਿਲਕ ਆਪੁ ਤਿਹ ਦਯੋ।.....॥੨॥
ਇਹ ਬਿਧਿ ਰਾਜ ਬਰਖ ਬਹੁ ਕੀਆ।
ਦੀਰਘ ਦਾੜ ਦੈਤ ਭਵ ਲਿਯਾ।
ਦਸ ਸਹਸ ਛੂਹਨਿ ਦਲ ਲੈ ਕੈ।
ਚੜਿ ਆਯੋ ਤਿਹ ਉਪਰ ਤੈ ਕੈ ॥੩॥

ਅਰਥਾਤ, ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸਤਿ ਸੰਧਿ ਉੱਤੇ ਦੀਰਘ ਦਾੜ ਨਾਂ ਦੇ ਦੈਤ ਨੇ ੧੦੦,੦੦ ਪਦਮ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜੰਗ ੨੦ ਸਾਲ ਤਕ ਚਲੀ। ਸਾਰੀ ਫੌਜ

ਮਾਰੀ ਗਈ ਪਰ ਹਾਰ-ਜਿਤ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਸਤਿ ਸੰਧਿ ਤੇ ਦੀਰਘ ਦਾੜ ਦੈਤ ਦੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖੜਕੇ ਤਾਂ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪਟ ਨਿਕਲੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ! ਉਸਨੂੰ ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਫੁਰਿਆ, ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਹਾਕਾਲ (ਕਾਲਕਾ ਦੇਵਾ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਸਕੇ :-

ਫਿਰ ਜਿਯ ਮੈ ਇਹ ਭਾਤਿ ਬੀਚਾਰੀ॥
ਬਰੋ ਜਗਤ ਕੇ ਪਤਿਹਿ ਸੁਧਾਰੀ॥
ਤਾ ਤੇ ਕਰੋ ਦੀਨ ਹਵੈ ਸੇਵਾ॥
ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਾਲਿਕਾ ਦੇਵਾ॥੩੧॥
...ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਜਗਮਾਤ ਭਵਾਨੀ।
ਇਹ ਬਿਧ ਬਤਿਯਾ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨੀ ॥੩੨॥

ਫਿਰ ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ ਨੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨਿਰੰਕਾਰ (?) ਅਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਵਾਸ ਬੀਰਜ ਦਾਨਵ ਨੂੰ ਮਾਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਹੇ ਸੁੰਦਰੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਵਰੇਗੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾ ਕੇ, ਨਾਲ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਵੈਰੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੁਰ ਮਾਰਦੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਅਸੁਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਦੈਤ ਹੀ ਦੈਤ ਦਿਸ ਪੈਂਦੇ ॥੫੧॥

ਚਿਤ ਮੋ ਕਿਯੋ ਕਾਲਕਾ ਧਯਾਨਾ।
ਦਰਸਨ ਦਿਯਾ ਆਨਿ ਭਗਵਾਨਾ।...॥੫੨॥
ਫਿਰ ਕਾਲਕਾ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾ ਦੈਤਾਂ ਤੇ ਬਚਾ। ਤਾਂ ਕਾਲ ਹਸਿਆ, ਲਕ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ (ਅਸਿ) ਕੱਸੀ, ਭਗਤ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਗਾ। ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਜੁਧ ਮਚਿਆ...

ਦੀਰਘ ਦਾਤ ਕਾਢਿ ਕਈ ਕੋਸਾ॥
ਧਾਵਤ ਅਸੁਰ ਹੀਏ ਕਰਿ ਜੋਸਾ॥
ਮਾਰਨ ਮਹਾਕਾਲ ਕਹ ਧਾਵੈ॥
ਮਨੋ ਮਾਰਤ ਵੇਈ ਮਰਿ ਜਾਵੈ॥੭੪॥
(ਦੈਤ ਕਈ ਕੋਹਾਂ ਜਿਨੇ ਲੰਬੇ ਦੰਦ ਕਢਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਦੇੜਿਆ)

ਚਾਹਤ ਮਹਾਕਾਲ ਕਹ ਮਾਰੋ॥
ਮਹਾ ਮੁਰਖ ਨਹਿ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰੋ॥
ਜਿਨ ਸਭ ਜਗ ਕਾ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ॥
ਤਾਹਿ ਚਹਤ ਤੇ ਮੂੜ ਸੰਘਾਰਾ॥੭੬॥

(ਮਹਾਕਾਲ, ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ, ਜਗਤ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ? ਜਿਸਨੂੰ ਮੂਰਖ
ਦੈਤ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ)

ਠੋਕ ਠੋਕ ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਜੋਧਾ ॥
ਧਾਵਤ ਮਹਾਕਾਲ ਪਰ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥
ਬੀਸ ਪਦਮ ਦਾਨਵ ਤਵ ਭਯੋ ॥
ਨਾਸ ਕਰਨ ਕਾਲੀ ਕੋ ਧਯੋ ॥੨੭॥

(ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਲਈ ਵੀਹ ਪਦਮ ਦੈਤ ਗੁੱਸਾ ਖਾ
ਕੇ ਧਾਏ। (ਨੋਟ: ਮਹਾਕਾਲ ਤੇ ਕਾਲੀ ਦੋਵੇਂ ਨਾਂ ਇਕੱਠੇ ਇਕੋ
ਚੋਪਈ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜਿਸਤੋਂ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਅਰਧ-
ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ / ਸਰਬਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਸਿਧ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੩ ਤੇ ਲਿਖੇ ਮੁਤਾਬਿਕ

“ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥
ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥”

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਰਬਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਜੋ
ਮਹਾਕਾਲ - ਕਾਲਕਾ ਹੀ ਹੈ।) ਫਿਰ ਘਮਸਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ,
ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਡਰ ਗਏ, ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆ
ਗਏ॥੮੯॥ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲ ਦੀ
ਵਡਿਆਈ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ :-

ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਭੈ ਪੁਕਾਰਤ ਭਏ ॥
ਜਨ ਕਰ ਲੂਟ ਬਨਿਕ ਸੇ ਲਏ ॥
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਹਮ ਸਰਨ ਤਿਹਾਰੀ ॥
ਸਭ ਭੈ ਤੇ ਹਮ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥੯੦॥
ਤੁਮ ਹੋ ਸਕਲ ਲੋਕ ਸਿਰਤਾਜਾ ॥
ਗਰਬਨ ਗੰਜ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ॥
ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਅਜੋਨਿ ਬਿਨਾ ਭੈ ॥
ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਲੰਬ ਜਗਤ ਮੈ ॥੯੧॥
ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਰਜੁਰ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥
ਪਰਮ ਜੋਗ ਕੇ ਤਤੁ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਵ ਨਿਤਯ ਸੁਯੰਭਵ ॥
ਤਾਤ ਮਾਤ ਜਹ ਜਾਤ ਨ ਬੰਧਵ ॥੯੨॥
ਸਤ੍ਰ ਬਿਹੰਡ ਸੁਰਿਦਿ (ਭਗਤਾਂ) ਸੁਖਦਾਇਕ ॥
ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਦਾਨਵ ਕੇ ਘਾਇਕ ॥੯੩॥
(ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਇਹਨਾ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਵੇਖੋ ਦੁਰਗਾ /
ਭਗਉਤੀ ਕੀਆਂ ਵਾਰਾਂ) ॥
ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਅਰੂਪ ਅਭੇਸਾ ॥

ਘਟ ਘਟ ਭੀਤਰ ਕੀਯਾ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ॥
ਅੰਤਰ ਬਸਤ ਨਿਰੰਤਰ ਰਹਈ ॥
ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਸਨਾਤਨ ਕਹਈ ॥੯੪॥
ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੈ ॥
ਧਰਿ ਧਰਿ ਮੂਰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਅਨੇਕੈ ॥
ਸਭ ਜਗ ਕਹ ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਰਮਾਯਾ ॥
ਆਪੇ ਏਕ ਅਨੇਕ ਦਿਖਾਯਾ ॥੯੫॥
ਘਟ ਘਟ ਮਹਿ ਸੋਈ ਪੁਰਖ ਬਯਾਪਕ ॥
ਸਕਲ ਜੀਵ ਜੰਤਨ ਕੇ ਥਾਪਕ ॥
ਜਾ ਤੇ ਜੋਤਿ ਕਰਤ ਆਕਰਖਨ ॥
ਤਾ ਕਹ ਕਹਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਗ ਕੇ ਜਨ ॥੯੬॥
ਤੁਮ ਜਗ ਕੇ ਕਾਰਨ ਕਰਤਾਰਾ ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਮਤਿ ਜਾਨਨਹਾਰਾ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਮ ॥
ਸਭ ਹੀ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਤੁਹਿ ਮਾਲਮ ॥੯੭॥
ਤੁਮ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਬਨਾਯੋ ॥
ਮਹਾ ਰੁਦ੍ਰ ਤੁਮ ਹੀ ਉਪਜਾਯੋ ॥੯੮॥
ਜਗ ਕਾਰਨ ਕਰੁਨਾਨਿਧਿ ਸਵਾਮੀ ॥
ਕਮਲ ਨੈਨ ਅੰਤਰ ਕੇ ਜਾਮੀ ॥
ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਦੀਨਨ ਕੇ ਦਯਾਲਾ ॥
ਹੂਜੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੯੯॥
ਚਰਨ ਪਰੇ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ॥
ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਰਾਖਹੁ ਹਮ ਧੁਰਧਰ ॥
ਕਹ ਕਹ ਹਸਾ ਬਚਨ ਸੁਨ ਕਾਲਾ ॥
ਭਗਤ ਜਾਨ ਕਰ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੧੦੦॥

ਪਾਠਕ ਨੋਟ ਕਰਣ ਕਿ ਚੰਡ, ਮੁੰਡ ਨਾਂ ਦੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਣ
ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਰੱਬੀ-ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਇਸੇ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਹੀ-ਜਾਂਦੀ-ਅਕਾਲ-
ਉਸਤਤਿ (ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਲ / ਸਰਬਕਾਲ / ਸਰਬਲੋਹ
ਉਸਤਤਿ) ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ੨੦ ਛੰਦਾਂ (ਛੰਦ ਨੰ: ੨੧੧ ਤੋਂ
੨੩੦ ਤਕ) “ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ...” ਵਿਚ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਅਥਵਾ ਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ
ਕਈ ਥਾਈਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਲਿਖਿਆ “ਕਾਲ ਦਾ
ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ” ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨ ਕੇ ਅੰਬਰ ਬਾਮ
ਕਰਯੋ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿ ਭਾਰੇ ॥...ਅੱਗੇ ਪੜਨਾ ਜੀ। ਦੋਵੇਂ ਚੰਡੀ
ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ / ਭਗਉਤੀ ਕੀ (ਪੰਨਾ ੨੪ ਤੋਂ ੧੨੭
ਤਕ) ਇਸੇ ਕਾਲ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ
। ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਕਥਾ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਲਿਖੀਆਂ ਚੌਪਈਆਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲ (੧੦੨) / ਅਸਿਧੁਜ (੧੦੪) / ਮਹਾਕਾਲ (੧੦੫) ਰਬ ਤੇ ਚੜਿਆ, ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ (੧੦੮)। ਫਿਰ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਇਆ (ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੇਤਾ, ੧੦੯) ; ਪਸੀਨਾ ਤਾਂ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲ ਅਜੋਨਿ ਨਹੀ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਚੌਪਈਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੈਂਤ ੧੦੦੦੦ ਘੜੇ ਭੰਗ ਦੇ ਪੀ ਪੀ ਕੇ ਝਟਪਟ ਜੰਗ ਵਿਚ ਆ ਭਿੜਦੇ ਸਨ ॥੧੨੩॥ (ਗਪੋੜ !!)।

ਮਹਾਕਾਲ ਕੋਪਤ ਭਯੋ ਜਬ ਹੀ ॥
ਅਸੁਰ ਅਨੇਕ ਬਿਦਾਰੇ ਤਬ ਹੀ ॥੧੨੪॥

(ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ...)

ਜਿਤੇ ਦੈਤ ਆਏ ਤਿਤੇ ਕਾਲ ਮਾਰੇ ॥
ਬਹੇ ਸ਼੍ਰੋਨ ਕੇ ਭੂਮ ਹੂੰ ਪੈ ਪਨਾਰੇ ॥੧੨੫॥

(ਕਾਲ ਨੇ ਦੈਂਤ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਖੂਨ ਦੇ ਪਰਨਾਲੇ ਵੱਗੇ)

ਜਾ ਪਰ ਮਹਾਕਾਲ ਅਸਿ ਝਾਰਾ ॥
ਏਕ ਸੁਭਟ ਤੇ ਦਵੈ ਕਰਿ ਡਾਰਾ ॥੧੨੬॥

(ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਨਾਲ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿਤੇ)

ਜਵਾਲ ਤਜੀ ਕਰਿ ਕੋਪ ਨਿਸਾਚਰ ॥
ਤਿਨ ਤੇ ਭਏ ਪਠਾਨ ਧਨੁਖ ਧਰ ॥੧੨੭॥

(ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਕੱਢੀ ਤਾਂ ਪਠਾਨ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਫੜੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ!!?)

ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਪਠਾਨ ਕਿਥੋਂ ? ਨਿਰਾ ਝੂਠ ਤੇ ਗਪੋੜ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਾਰੀ ਕੌਣ ??) ਫਿਰ ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਸਾਹ ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਸੈਯਦ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ (੧੨੮)। ਅਮਿਤ ਖਾਨ, ਨਾਹਰ ਖਾਨ, ਬੈਰਮ ਖਾਨ, ਹਸਨ ਖਾਨ, ਗੈਰਤ ਖਾਨ, ਬਲਵੰਡ ਖਾਨ... ਯੂਸਫ ਖਾ (੨੧੧), ਨੂਰਮ ਬੇਗ, ... ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ, ਸ਼ੇਖ ਉਜੈਨ (੨੧੨) ... ਗਪੋੜ !!? ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ? ਕੀ ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲ ਜਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਸੀ ? ਜੰਗ ਹਾਲੇ ਜਾਰੀ ਹੈ । ...

ਹੁੰਅ ਸਬਦ ਅਸਿਧੁਜਹਿ (ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ) ਉਚਾਰਾ ॥

ਤਿਹ ਤੇ ਆਪਿ ਬਯਾਪਿ ਬਪੁ ਧਾਰਾ ॥੨੨੪॥
ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੀਟ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੇ (Biological warfare) ਤਾਂ ਦੈਂਤ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਰਣ ਲਗੇ ॥੨੪੬॥

... ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਦਾਨਵਨ ਨਾਸਾ ॥
ਖੜਗਕੋਤ (ਮਹਾਕਾਲ) ਅਸੁ ਕਿਯਾ ਤਮਾਸਾ ॥੨੪੭॥

ਫਿਰ ਅਗਨੀ-ਅਸਤ੍ਰ, ਵਰੁਣ-ਅਸਤ੍ਰ, ਮੇਘ-ਅਸਤ੍ਰ, ਵਾਯੂ-ਅਸਤ੍ਰ...ਆਦਿਕ ਅਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਘੋਰ ਜੰਗ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ । ਜੂਝਿ ਗਿਰੇ ਖੜਗਾਧੁਜ ਸੌ ਲਰਿ ਸ਼੍ਰੋਨਿਤ ਸੌ ਸਿਗਰੇ ਅੰਗ ਭੀਨੇ ॥੨੪੮॥ (ਖੂਨ-ਸਨੇ ਦੈਂਤ ਮਹਾਕਾਲ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਡਿੱਗੇ)

ਫਿਰ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਪਾਵਕ-ਅਸਤ੍ਰ...ਆਦਿਕ ਵਰਤੇ,

ਮਹਾਕਾਲ ਤਬ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ॥
ਦਾਨਵ ਏਕ ਏਕ ਕਰਿ ਮਾਰੇ ॥ ੨੪੯॥

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਭੰਗ ਬਹੁਤੀ ਚਾੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਜੰਗ ਦਾ ਹਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਬਹੁ ਜੁਝੇ ਇਹ ਭਾਤਿ ਸਿਪਾਹੀ ॥
ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਧੁਜਨੀ ਰਿਪੁ ਗਾਹੀ ॥
ਉਤ ਕੀਯ ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ (ਦੁਰਗਾ,ਕਾਲ) ਕੋਪੈ ॥
ਇਤਿ ਅਸਿਧੁਜ (ਮਹਾਕਾਲ) ਲੈ ਧਾਯੋ ਧੋਪੈ ॥੨੫੧॥

(ਦੁਰਗਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇ ਮਹਾਕਾਲ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ) ਅਖੀਰ,

ਤਬ ਅਸਿਧੁਜ (ਮਹਾਕਾਲ) ਅਸ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੇ ॥
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਤੇ ਦਾਨਵਹਿ ਸੰਘਾਰੇ ॥੨੬੩॥
ਸਰਬਾਕਰਖਨ ਕਿਯ ਜਬ ॥
ਉਪਜਤ ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਅਸੁਰ ਤਬ ॥
ਆਗਯਾ ਬਹੁਰਿ ਕਾਲਿ (ਕਾਲਿਕਾ) ਕਹ ਦਈ ॥
ਸਤ੍ਰ ਸੈਨ ਭਫਨ ਕਰਿ ਗਈ ॥੨੬੪॥

ਫਿਰ ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਬਲ ਖਿਚ ਲਿਆ, ਹੋਰ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕਾਲੀ ਬਾਕੀ ਦਾਨਵ ਸੇਨਾ ਖਾ ਗਈ। ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ ! ਇਹ ਸੋਝੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਕਿਉਂ ਨ ਆਈ, ਐਵੇਂ ਲੰਮੀ

ਜੰਗ ਵਿਚ ੨੦ ਪਦਮ ਅਪਣੀ ਸੇਨਾ ਮਰਵਾਈ ।

ਏਕੈ ਅਸੁਰ ਤਬੈ ਰਹਿ ਗਏ ॥
ਤ੍ਰਾਸਿਤ ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਮਹਿ ਭਯੋ ॥੩੬੫॥

(ਇਕ ਦੈਂਤ ਬਚ ਗਿਆ, ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡਰਿਆ) ਦੋਹਰਾ ॥

ਮਹਾਕਾਲ ਕੀ ਸਰਨਿ ਜੇ ਪਰੇ ਸੁ ਲਏ ਬਚਾਇ ॥
ਔਰ ਨ ਉਪਜਾ ਦੂਸਰ ਜਗ ਭਛਿਯੋ ਸਭੈ ਬਨਾਇ ॥੩੬੬॥
ਜੇ ਪੂਜਾ ਅਸਿਕੇਤੁ ਕੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ ਬਨਾਇ ॥ ਤਿਨ ਪਰ
ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਦੈ ਅਸਿਪੁਜ ਲੇਤ ਬਚਾਇ ॥੩੬੭॥

ਅਰਥਾਤ, ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਮਹਾਕਾਲ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀ ਹੋਇਆ (ਕਾਲਿ) ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ ॥੩੬੬॥ ਜੋ ਅਸਿਕੇਤ (ਮਹਾਕਾਲ) ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਥ ਦੇ ਕੇ ਅਸਿਪੁਜ (ਮਹਾਕਾਲ) ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ॥੩੬੭॥ ਇਹੀ ਸਾਰੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ । ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਹਰ ਹੀਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਦੈਂਤ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਸਨੇ ਬਹੁਤ ਤੀਰ ਚਲਾ ਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਕਾਲ ਨੇ ਵੀ ੨੦੦੦੦ ਤੀਰ ਚਲਾਕੇ ਵਾਰ ਚੋਕੇ ।

ਮਹਾਕਾਲ ਪੁਨਿ ਜੀਯ ਮੈਂ ਕੋਪਾ ॥
ਧਨੁਖ ਟੰਕੋਰਿ ਬਹੁਰਿ ਰਨ ਰੋਪਾ ॥
ਏਕ ਬਾਨ ਤੇ ਧੁਜਹਿ ਗਿਰਾਯੋ ॥
ਦੁਤਿਯ ਸੱਤ੍ਰ ਕੇ ਸੀਸ ਉਡਾਯੋ ॥ ੩੭੨ ॥
...ਬਹੁਰਿ ਅਸੁਰ ਕਾ ਕਾਟਸਿ ਮਾਥਾ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਜਗਤ ਕੇ ਨਾਥਾ ॥੩੭੪॥

ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ! ਸਿਰ ਉਡਾ ਕੇ ਮਾਰੇ ਹੋਇ ਰਾਛਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਕਟ ਰਹੇ ਹੋ, ਬੜੇ ਬਹਾਦਰ ਹੋ! ਹੁਣ ਫਿਰ ਸਿਰ ਕੱਟਣ ਚਲੇ ਹਨ,

ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤੁ ਜਗਤ ਕੇ ਈਸਾ ॥
ਪ੍ਰਹਪਨ ਬ੍ਰਿਸਟਿ ਗਗਨ ਤੇ ਭਈ ॥
ਸਬਹਿਨ ਆਨ ਬਧਾਈ ਦਈ ॥ ੩੭੫ ॥
ਧੰਨਯ ਧੰਨਯ ਲੋਗਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ॥

ਦੁਸਟਨ ਦਾਹ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ॥
ਅਖਲ ਭਵਨ ਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ ॥
ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਮੁਹਿ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ ॥ ੩੭੬ ॥

ਕਬਯੋ ਬਾਚ ॥ ਬੇਨਤੀ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ ॥
ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਚਿਤ ਕੀ ਇਛਾ ॥
ਤਵ ਚਰਨਨ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮਾਰਾ ॥
ਅਪਨਾ ਜਾਨ ਕਰੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਾ ॥ ੩੭੭ ॥

{ਨੋਟ: ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਮਹਾਕਾਲ / ਅਸਿਕੇਤ / ਅਸਿਪੁਜ / ਜਗਤ ਕੇ ਈਸ਼ਵਰ (?) / ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ (?) ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ, ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਚੌਪਈਆਂ ੯੦ ਤੋਂ ੧੦੦ ਤਕ; ੩੬੬, ੩੬੭, ੩੭੫, ੩੭੬। ਇਥੇ ‘ਤਵ ਚਰਨਨ’ ਦਾ ਅਰਥ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਚਰਨ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ੧੯ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਉਪਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜੈਸਾ ਕਿ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਕੀ ਏਹ ਸਰਾਸਰ ਧੋਖਾ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਹੀਂ? }

ਤੁਮਹਿ ਛਾਡਿ ਕੋਈ ਅਵਰ ਨ ਧਯਾਊਂ ॥
ਜੋ ਬਰ ਚਾਹੈ ਸੁ ਤੁਮ ਤੇ ਪਾਊਂ ॥...॥੩੮੦॥

ਅਰਥਾਤ, ਸਿਖ ੧੯ ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ‘ਮਹਾਕਾਲ ਮਹਾਕਾਲ’ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਇਆ ਕਰਣ ! ਕਿਉਂ?

ਹੁਜੋ ਸਦਾ ਹਮਾਰੇ ਪੱਛਾ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਪੁਜ ਜੂ ਕਰਿਯਹੁ ਰੱਛਾ ॥ ੩੮੧ ॥

ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਅਸਿਪੁਜ / ਮਹਾਕਾਲ ਅੱਗੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਿਖ ਬਣਾਨ ਸਮੇਂ ਸਿਖ ਨੂੰ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਸਾਰਾ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੇ: ੨੬੬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਖਰੀ ਦੋਹਿਰਾ “ਮਹਾਕਾਲ ਕੇ ਸਿੱਖਯ ਕਰਿ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ ॥ ਪੰਨਾ ੧੨੧੦” ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜੀ ।

ਕਾਲ ਪਾਇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਪੁ ਧਰਾ ॥
ਕਾਲ ਪਾਇ ਸਿਵ ਜੂ ਅਵਤਰਾ ॥
ਕਾਲ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬਿਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥
ਸਕਲ ਕਾਲ ਕਾ ਕੀਆ ਤਮਾਸਾ ॥੩੮੩॥
ਜਵਨ ਕਾਲ ਜੋਗੀ ਸਿਵ ਕੀਯੋ ॥

ਬੇਦ ਰਾਜ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੂ ਥੀਯੋ ॥
 ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਸਵਾਰਾ ॥
 ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਤਾਹਿ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੮੪ ॥
 ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗਤ ਬਨਾਯੋ ॥
 ਦੇਵ ਦੈਤ ਜੱਛਨ ਉਪਜਾਯੋ ॥
 ਆਦਿ ਅੰਤ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ ॥
 ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝਿਯਹੁ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੮੫ ॥
 ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਸਹੀ ਕੇ ਹਮਾਰੀ ॥
 ਸਕਲ ਪ੍ਰਜਾ ਜਿਨ ਆਪ ਸਵਾਰੀ ॥..॥ ੩੮੬ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਜਿਸ ਕਾਲ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸਾਰਾ ਜਗਤ, ਹੋਰ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਰਾਛਸ ਆਦਿਕ ਬਣਾਏ; ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਰੰਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਓਹੀ ਆਦਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਚੌਪਈ ੩੮੫ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਕਾਲ ਨੂੰ “ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਰੂਪ ਸੁਯੋਭਵ॥” ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ : ੧੯ ਸਤਿਨਾਮੁ...ਹੀ ਜਗਤ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਸੈਭੰ ਹੈ ਅਤੇ ਓਹੀ ਹੈ “ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥” ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥” ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ; ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ? ਕਾਲ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੧ (ਪੰਨਾ ੮੦੯ ਤੋਂ ਪੰਨਾ ੮੧੩) ਦਾ ਸਵੈਯਾ ੧੭ਵਾਂ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ :-

ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨ ਕੇ ਅੰਬਰ
 ਬਾਮ ਕਰਯੋ ਗਲ ਮੈਂ ਅਸਿ ਭਾਰੇ ॥
 ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਦਿਪੈ ਦੇਉ
 ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਯਾਰੇ ॥
 ਛੁਟੇ ਹੈਂ ਬਾਲ ਮਹਾ ਬਿਕਰਾਲ
 ਬਿਸਾਲ ਲਸੈ ਰਦ ਪੰਤਿ ਉਜਯਾਰੇ ॥
 ਛਾਡਤ ਜਵਾਲ ਲਏ ਕਰ ਬਯਾਲ
 ਸੁ ਕਾਲ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ (ਪੰਨਾ ੮੧੦)

...ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਖਯਾਨੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪ੍ਰਥਮ ਧਯਾਇ...
 ਗਲੇ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਨੰਗਾ ਸਰੀਰ, ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰੀ ਤਲਵਾਰ, ਮਥੇ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਅੰਗਾਰੇ ਵਾਂਗ, ਵਾਲ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ, ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਦੰਦ ਤੇ ਜੀਭ, ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ, ਇਕ ਹਥ ਵਿਚ ਕਟੀ ਹੋਈ ਖੋਪੜੀ...ਐਸੇ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ ‘ਕਾਲ’, ਤੁਹਾਡਾ ਸਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰਾ। (ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ, ਲੇਖ “ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ”) ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਨਿਲੰਭ ॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਸੰਭ ॥...॥ ੩੯੧ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਮਹਾਕਾਲ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਭੰਗ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ-ਪਿਲਾਣ ਵਾਲਾ ?) ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ; ਮਹਾਕਾਲ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਬੇਦਾਗ ਹੈ, ਅਨਾਦੀ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਣ-ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਤ ਹੈ !!? ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਪੁ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ੧੯ ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ‘ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੈ ਵੇਸੁ ॥ਪਉੜੀ ੨੮॥’

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਜਪੁ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਏਕੈ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਰੂਪਾ॥
 ਰੰਕ ਭਯੋ ਰਾਵ ਕਹੀ ਭੂਪਾ ॥..॥ ੩੯੪ ॥

ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਇਹੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੧੫੮ ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਚੌਪਈ ੩੬ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਾਲ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ:-

ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗ ਕੇ ਤਾਤਾ ॥
 ਤਾ ਤੇ ਭਯੋ ਤੇਜ ਬਿਖਯਾਤਾ ॥
 ਸੋਈ ਭਵਾਨੀ ਨਾਮ ਕਹਾਈ ॥
 ਜਿਨ ਸਿਗਰੀ ਯਹ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ॥ ੨੯ ॥
 ...ਕਾਲ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ ਭਨੈਬੋ ॥
 ਤਾ ਮਹਿ ਲੀਨ ਜਗਤਿ ਸਭ ਹਵੈਬੋ ॥ ੩੪ ॥
 ...ਏਕਹ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਰੂਪਾ॥
 ਰੰਕ ਭਯੋ ਰਾਵ ਕਹੂ ਭੂਪਾ ॥ ੩੭ ॥

(ਅਰਥਾਤ, ਕਾਲ ਹੀ ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ / ਕਾਲ-ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ / ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਤਾ ਹੈ !!?)

ਜੇ ਅਸਿਧੁਜ ਤਵ ਸਰਣੀ ਪਰੇ ॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਦੁਸਟ ਦੁਖਿਤ ਹਵੈ ਮਰੇ ॥..॥ ੩੯੭ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਝੰਡੇ ਉਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ ! ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆ ਪਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਟ-ਦੇਖੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਏ ।

ਏਕ ਬਾਰ ਜਿਨ ਤੁਮੈਂ ਸੰਭਾਰਾ ॥
 ਕਾਲ ਫਾਂਸ ਤੇ ਤਾਹਿ ਉਬਾਰਾ ॥
 ਜਿਨ ਨਰ ਨਾਮ ਤਿਹਾਰੇ ਕਹਾ ॥
 ਦਾਰਿਦ ਦੁਸਟ ਦੇਖ ਤੇ ਰਹਾ ॥ ੪੦੦ ॥

ਖੜਗਕੋਤ ਮੈਂ ਸਰਨਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥
ਆਪੁ ਹਾਥ ਦੈ ਲੇਹੁ ਊਬਾਰੀ ॥
ਸਰਬ ਠੌਰ ਮੇਂ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥
ਦੁਸਟ ਦੇਖ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ ॥੪੦੧॥

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ ! ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆ, ਉਹ ਗਰੀਬੀ (ਕੰਗਾਲੀ), ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਅਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ। ੪੦੦। ਹੇ ਖੜਗ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ ! ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਅਪਣੇ ਹਥ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਉ। ਹਰ ਥਾਂ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਦੁਸਟ-ਦੇਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਉ। ੪੦੧।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਜਗਮਾਤਾ (ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਕਾਲਕਾ) ਤੇ ਅਸਿਧੁਜ (ਮਹਾਕਾਲ) ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ :-

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਹਮ ਪਰ ਜਗਮਾਤਾ ॥
ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾ ਪੂਰਨ ਸੁਭਰਾਤਾ ॥ ...॥੪੦੨॥
ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਜਬ ਭਏ ਦਇਆਲਾ ॥
ਪੂਰਨ ਕਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਤਤਕਾਲਾ ॥...॥੪੦੩॥

ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਨੁਕਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ :-

- (੧) ਮਹਾਕਾਲ ਰਬ ਤੇ ਚੜਿਆ, ਧਨੁਖ-ਬਾਣ ਚਲਾਏ, ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਚਲਾਈ... ; ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੈ,
- (੨) ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ; ਅਸੀਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਸੀਨਾ ਕੇਵਲ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ,
- (੩) ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ- ਪਾਰਵਤੀ ਦਾ ਡਰਾਉਣਾ ਸਰੂਪ ਹੈ,
- (੪) ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਮਹਾਕਾਲ / ਕਾਲਕਾ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਦੇਵਤਾ ਹੈ, ਨ ਕਿ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ”। ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ।

ਕਬਯੋ ਬਾਚ ਅਰਥਾਤ ਕਵੀ (ਸ਼ਯਾਮ) ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ । ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ : ਬਿਖ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਿੰਚੀਐ ਬਿਖ ਕਾ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ॥(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੨੪੪) ਭਾਵ, ਜ਼ਹਰ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਵਾਦ ਕਿਵੇਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਮੰਨਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ :

(੧) ਹਮਰਾ ਝਗਰਾ ਰਹਾ ਨ ਕੋਊ ॥
ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਊ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖਿ ਦੀਆ ॥
ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੫੮)

(੨) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰਨਿ ਪੋਥੀਆ ॥
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੂੜੁ ਗਾਲੀ ਹੋਛੀਆ ॥ (ਅੰਗ ੭੬੧)

(੩) ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਕਚੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਝੁ ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ॥(੯੨੦)

(੪) ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ
ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥
(ਅਨੰਦੁ ਬਾਣੀ, ਅੰਗ ੯੨੦)
(੫) ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਬਾਦੰ ॥
ਮਨ ਛੋਡਿ ਛੋਡਿ ਸਗਲ ਭੇਦੰ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੋਬਿੰਦੰ ॥
ਭਜੁ ਨਾਮਾ ਤਰਸਿ ਭਵ ਸਿੰਧੰ॥(੮੭੩)

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਮਨ ! ਸ਼ਿਵਾ-ਸ਼ਕਤੀ (ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਰਤੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਦੀਆਂ ਹੋਛੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਚਰਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿਮਰ, ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ।

ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਅਨਮਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਕਰਕੇ ਮੰਨਣੀ ਹੈ ।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਕਿਸ ਅੱਗੇ ਕਰੇ ?

ਪ੍ਰਿਥਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰ ਕੇ ..., ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ..., ਜਾਂ...?

(ਸਿਖ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਇਹ ਦੋਗਲਾ-ਪਨ ਦੂਰ ਕਰਣ ਲਈ
ਸਿਖ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਸੋਧ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :

ਜੀਅ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਗੁਰ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਿ ॥ (੫੧੯)
ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਵਸਦਾ ਹੈ : ਸਤਿਗੁਰ
ਵਿਚਿ ਆਪੁ ਰਖਿਓਨੁ ਕਰਿ ਪਰਗਟੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ॥ (ਵਾਰ
ਆਸਾ , ਅੰਗ ੬੬੬) । ਪੰਥ-ਪਰਵਾਣਤ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸਿੱਖ ਰਹਤ
ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ
ਹੈ: ਸਿਖ ਦੀ ਆਮ ਰਹਿਣੀ, ਕ੍ਰਿਤ, ਵਿਰਤ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ ।
ਗੁਰਮਤਿ ਇਹ ਹੈ :

(ੳ) ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਦੀ
ਉਪਾਸਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ।...

(ੲ) ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜੇਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਕੋ ਰੂਪ
ਕਰਕੇਮੰਨਣਾ ।...

(ੳ) ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ
ਕਰੇ ।...

(ੴ) ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੱਕ ਗੁਰ ਮਰਯਾਦਾ
ਕਰੇ ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਰ-ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ
ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦੇਹਾਂਤ
ਤੱਕ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਦਸ ਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬਾਨ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨ ਕਿ
ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਅੱਗੇ ।

ਭਗੋਤੀ / ਭਗਉਤੀ ਪਦ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਕਰਣ ਲਈ ਅਰਥ
ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ (ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ) ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ :-

(੧). ਭਗਵਤ ਭਕਤ, ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਉਪਾਸਕ.

“ਸੋ ਭਗਉਤੀ ਜੋ ਭਗਵੰਤੈ ਜਾਣੈ ॥

ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ॥

ਧਾਵਤੁ ਰਾਖੈ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣੈ ॥

ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਹਰਿਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ॥

ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ ਉਤਮੁ ਹੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਸਚਿ ਸਮਾਵੈ ਸੋਇ ॥”

(ਮ :੩, ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ, ਅੰਗ ੮੮);

ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਾਪਾ ਮਲੁ ਖੋਵੈ ॥

ਤਿਸੁ ਭਗਉਤੀ ਕੀ ਮਤਿ ਉਤਮ ਹੋਵੈ ॥

(ਸੁਖਮਨੀ , ਮ:੫, ਅੰਗ ੨੭੪) ॥

(੨). ਭਗਵਤ ਦੀ, “ਭਗਉਤੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ
ਮਾਇਆ ॥ (ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਅ:ਮ:੫), ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਭੇਖ ਦੀ ਮੁਦ੍ਰਾ
ਹੈ ਪਰ ਮਨ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ .

(੩). ਭਗਵਤੀ, ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ “ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ”
(ਚੰਡੀ ੩).

(੪). ਖੜਗ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵਾਰ “ਲਈ ਭਗਉਤੀ
ਦੁਰਗਸਾਹ”(ਚੰਡੀ ੩) “ਲਏ ਭਗਉਤੀ ਨਿਕਸ ਹੈ ਆਪ
ਕਲੰਕੀ ਹਾਥ” (ਸਨਾਮਾ), “ਨਾਉ ਭਗਉਤੀ ਲੋਹ ਘੜਾਇਆ
(ਭਾਗੁ)

(੫). ਮਹਾਕਾਲ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ”(ਚੰਡੀ ੩).

(੬). ਇਕ ਛੰਦ, ਕਈ ਥਾਂਈ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਤੀ ਭੀ ਇਸ ਛੰਦ ਦਾ
ਨਾਮ ਹੈ।

ਭਗਉਤੀ ਪਰਥਾਂਇ ਗੁਰਬਾਣੀ (ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ, ਮ:੩, ਅੰਗ
੮੮) ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ “ਭਗਉਤੀ ਐਸਾ ਉਤਮ ਮਨੁਖ ਹੈ
ਜਿਸਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ
ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਆਪਾ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ (ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ
ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥) ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਟਕਦੇ ਮਨ ਨੂੰ
ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ-
ਹੁਕਮ ਬੁਝ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ‘ਜੀਵਤੁ ਮਰਹੁ ਮਰਹੁ
ਫੁਨਿ ਜੀਵਹੁ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮੁ ਨ ਹੋਈ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੦੪)’ ਦੀ
ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਸਿਖ ਲਈ ਹੈ ; ਹੇ ਨਾਨਕ! ਐਸਾ ਉਤਮ ਪ੍ਰਭੂ-
ਭਗਤ ਮਨੁਖ ਹੀ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਭਗਉਤੀ ਕਹਾਏ ॥

ਪਾਖੰਡਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਦੇ ਨ ਪਾਏ ॥ (ਮ:੩, ਅੰਗ ੮੮)

ਅਰਥਾਤ, ਜਿਸ ਮਨੁਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਛਲ-ਕਪਟ ਹੋਵੇ ਪਰ
ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤ ਅਖਵਾਏ, ਪਾਖੰਡ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਐਸਾ
ਮਨੁਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਦੀ ਪਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਸੋ, ਇਥੇ
ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਭਗਵਤ ਭਕਤ / ਕਰਤਾਰ ਦਾ
ਉਪਾਸਕ।

ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਹਲਾ ੫ ਦੀ ਪਦੀ ... (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ,
ਅੰਗ ੨੭੪) :-

ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਕਾ ਰੰਗੁ ॥

ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਦੁਸਟ ਕਾ ਸੰਗੁ ॥

ਮਨ ਤੇ ਬਿਨਸੈ ਸਗਲਾ ਭਰਮੁ ॥
 ਕਰਿ ਪੂਜੈ ਸਗਲ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਾਪਾ ਮਲੁ ਖੋਵੈ ॥
 ਤਿਸੁ ਭਗਉਤੀ ਕੀ ਮਤਿ ਊਤਮ ਹੋਵੈ ॥
 ਭਗਵੰਤ ਕੀ ਟਹਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ਨੀਤਿ ॥
 ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪੈ ਬਿਸਨ ਪਰੀਤਿ ॥
 ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਬਸਾਵੈ ॥
 ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਕਉ ਪਾਵੈ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਭਗਉਤੀ ਐਸਾ ਮਨੁਖ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਮਨਮੁਖ ਸਾਕਤ ਦਾ ਸੰਗ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਦਾ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਪਾਪਾਂ (ਮਨਮੁਖੀ ਕਰਮਾਂ) ਦੀ ਮੈਲ ਹਟਾ ਲਈ ਹੈ, ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤ ਦੀ ਸੋਚਣੀ / ਅਕਲ ਸਰਬ-ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਐਸੀ ਉਤਮ ਸੋਚਣੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁਖ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖਾਲਕ ਤੇ ਖਲਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੀਤ ਖਾਤਰ ਆਪਾ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, “ਹਿਰਦੈ ਚਰਣ ਸਬਦੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨਾਨਕ ਬਾਂਧਿਓ ਪਾਲਿ॥ (ਅੰਗ ੬੮੦)” ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ (ਗੁਰ-ਸਬਦ, ਗੁਰ-ਮੰਤਰ) ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ / ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਹੀ ਮਨੁਖਾ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ “ਅਕਾਲਪੁਰਖੁ” ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਕੁਝ “ਅਗਿਆਨੀ / ਚੁੰਚ-ਗਿਆਨੀ” ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਮ:੩ ਅਤੇ ਮ:੫ ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਸੁਣਾ ਕੇ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ...” ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਅਰਥਾਉਂਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ / ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਅਰਥ ਕਰਣ ਵਾਲੇ “ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਕਉ ਪਾਵੈ ॥” ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕਰਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥ ਹੋਣਗੇ ਕਿ “ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਐਸਾ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।” ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਗਲਤ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਘੋਰ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਣੀ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਦਕ ਦਾ ਅੰਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ... ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਭਗੌਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਉਪਰ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ‘ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ’ ਅਥਵਾ ‘ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ’ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਹ ਵਾਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ (ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ) ਵਿਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ ੧੧੯ ਤੋਂ

੧੨੭ ਤਕ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ੫੫ ਪਉੜੀਆਂ ਹਨ । ਸਾਰੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ (ਚੰਡੀ ਦਾ ਮਹਿਕਾਸੁਰ, ਧੂਮ੍ਰਲੋਚਨ, ਚੰਡ, ਮੁੰਡ, ਸ੍ਰਣਵਤਬੀਜ (ਰਕਤਬੀਜ), ਸੂਭ, ਨਿਸੂਭ ਨਾਂ ਦੇ ਦੈਂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁਧਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ । ਇਸਦਾ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਹੈ । ਪੰਨਾ ੯੧ ਅਤੇ ੯੫ ਤੇ ਵੀ ਚੰਡੀ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਇਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ :

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ...), ਜਿਸਦੀ ਨਾਇਕਾ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਆਦਿ-ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਿਵਾ, ਜਗਮਾਇ, ਜਗਮਾਤਾ, ਭਵਾਨੀ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲ, ਕਾਲੀ, ਕਾਲਕਾ, ਮਹਾਕਾਲੀ ਆਦਿਕ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । (ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਉਸਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪੁਸਤਕ ਸ੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਸਪਤ-ਸ਼ਤੀ) ।

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ:- ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ ॥... ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਪਉੜੀ ਨੰ: ੫੫ : ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ॥ਫੇਰ ਨ ਜੂਨੀ ਆਇਆ ਜਿਨ ਇਹ ਗਾਇਆ॥

ਅਰਥਾਤ, ਸਾਰੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਉਸਤਤਿ, ਵਡਿਆਈ ਕਰਣ ਲਈ ਹੀ ਰਚੀਆਂ ਹਨ । ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦਸਣ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਜੋਤ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨੀਏ ? ਜੇ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਮਰਯਾਦਾ (ੳ) ਤੇ (ੲ) ਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰਵਾਕ ‘ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ ॥ (੯੬੬) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਗਲ, ਗੁਰਵਾਕ: ਤੂ ਕਹੀਅਤ ਹੀ ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ॥ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਬਰੀਆ ਕਹਾ ਛਪਾਨੀ ॥ (ਅੰਗ ੮੭੪), ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ ਅਰਥਾਤ ਦੁਰਗਾ ਖੁਦ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ । ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਪਾਠ ਕਿਵੇਂ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ ... ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ / ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ” ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰ-ਫੁਰਮਾਨ “ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾ ਜੋ ਲਿਖ ਦੀਆ ॥ ਛਾਡਿ ਚਲੇ

ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ ॥” ਜੇ ਅਸੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਰਮਤਿ ਵੀਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਉਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ; (ਸੁਝਾਅ ਹੈ, ਪੰਥ ਗੌਰ ਕਰੋ):-

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਜੀਉ ॥ ਜੋਤਿ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਆਪਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਕਹਾਯਉ ॥ ਤਾ ਤੇ ਅੰਗਦੁ ਭਯਉ ਤਤ ਸਿਉ ਤਤੁ ਮਿਲਾਯਉ ॥ ਅੰਗਦਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਅਮਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਥਿਰੁ ਕੀਅਉ ॥ ਅਮਰਦਾਸਿ ਅਮਰਤੁ ਛੜੁ ਗੁਰ ਰਾਮਹਿ ਦੀਅਉ ॥ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਦਰਸਨੁ ਪਰਸਿ ਕਹਿ ਮਥੁਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਯਣ ॥ ਮੂਰਤਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨੁ ਪਿਖਹੁ ਨਯਣ ॥ (ਅੰਗ ੧੪੦੮)। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਜਿਨਿ ਭਰਮ ਗੜੁ ਤੋੜਿਆ ॥ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਜੋੜਿਆ ॥ (ਅੰਗ ੫੨੨) । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ । ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਜੋਤ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਬੋਲੇ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ॥

ਅੱਗੇ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਛਪੀ ਅਰਦਾਸ (ਕੁਝ ਥਾਂਈਂ ਸੁਧਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ), ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ‘ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ’ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ।’ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ (ਨਾਨਕ ਪਦ ਵਰਤ ਕੇ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਜਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ)। ਵਾਹਿਗੁਰੂ / ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਨਿਮਾਣੇ ਜਨ ਬਣ ਕੇ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਨੋਟ: ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਸਿਮਰ ਕੇ ... ਬੋਲਿਆਂ ‘ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ’ ਅਤੇ ‘ਕਾਲ ਪੁਰਖ =ਦੇਵੀ’ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ)

DID GURU GOBIND SINGH WORSHIP CHANDI DEVI BHAGVATI ?

(Note: This is to clarify some points, on above subject, in the article written by Dr. Debabrata Das of Kolkata printed in Sikh Review of January, 2008)

Dr. D. Das has very nicely interpreted the quotations from Guru Granth Sahib on pages 227, 456, 1138 and 1162 on the principle of worshipping one and only

transcendental Brahm (Nirguna Brahm). He has very correctly summed up that

- (1) Sikhs reject all the gods and the goddesses,
 - (2) these deities, being under the influence of Maya, are unable to know the secrets of the Lord,
 - (3) these deities cannot help their devotees in the attainment of emancipation,
 - (4) these deities are prone to death like other beings.
- So far all O.K.

Dr. D. Das has not gone deep into the question “Who is the Author of the Bachitra Natak Granth or the so-called Dasam Granth?” Critical study of this Granth reveals the names of the poet Shyaam (Kabi Shyaam), poet Raam (Kabi Raam) and poet Kaal (Kabi Kaal). These poets were worshippers of Mahakal-Kalka or destructive-Ardh-narishwar form of Shiv/Durga; the fact amply proved by following statement in the Bachitra Natak Granth or the so called Dasam Granth:-

Sarabkaal hai Pitaa apaaraa .

Debi Kaalka Maat hamaaraa (page 73)

Reference to Mahakal (destructive form of Shiv) is taken from Shiv Purana (story of Dvadash-lingama) and reference to Kalka (destructive form of goddess Parvati / Durga) is taken from Markanday Purana. In Debi-Ustat (page 809 in Bachitra Natak Granth) many names have been assigned to this goddess (derived from Markanday Purana’s Durga Sapt-shatee, 700 shlokas or verses), such as Durga, Bhavani, Shakti, Bhagvati, Shiva, Kaali, Mahakaali, Kaal, Kaalka, Chhima, Manglaa, totalaa and so on.

Even the composition wrongly-called Akaal Ustat has 20 stanzas (211 to 230) praising Goddess Durga, the killer of demon Mahikhasur; last line of each stanza is Jai jai Hosee Mahikhasur mardan...which shows that Akaal Ustat is actually Kaal – Ustat or Devi-Durga-Ustat.

Poets Shyaam & Raam further emphasise that they are worshippers of Mahakal / Kalka:-

Maen Na Ganeshaeh Pritham Manaun.

Kishan Bishan Kabhun Na Dheayaun
 Kaan sunay Pehchaan na tinn sion.
 Liv laagee Moree pug ein sion
 MAHAAKAAL Rakhvaaar Hamaaro.
 Mahaaloh Hum Kinkar Thaaro.
 (Page 309 of B.N. Grnth)

These lines very clearly show that writers know no other deity than Mahakaal, also called Mahaaloh. A disciple (Sikh) of Mahakaal is baptised by forcing him to drink wine & narcotics :-

Eh Chhal so Misrah Chhalaa Paahan Dae Bahaae.]
 Mahakaal ko Sikh Kar Madiraa Bhaang ivaee.]
 (page 1210 of Bachittar Natak Granth)

In Mahakal / Kalka temples OR Shiv / Parvati temples madira (alcohol/wine) & Bhang (intoxicant) are distributed as PRASAD, whereas Guru Granth Sahib very strongly forbids the consumption of alcohol, wine, drugs, narcotics etc. in any form as an intoxicant:

Amrit Ka Vapaaree hovae Kyaa Mad Chhuchhae Bhao
 Dhrae. (page 360;Guru Granth Sahib)

Thus, we can easily conclude that Bachittar Natak Granth or the so-called Dasam Granth was not written by Guru Gobind Singh, because in this Granth:

- (i) one & only transcendental Brahm (ੴ) is not worshipped;
- (ii) consumption of wine/alcohol/ intoxicants is permitted;
- (iii) adultery / homosexuality is also allowed;
- (iv) women are defamed ; said to be treacherous;
- (v) writer-poets commit mistakes / wrong history etc. & permit the reader to mistakes

All these are opposed to basic principles laid down in the holy Guru Granth Sahib.

We have to interpret the verses from the so-called Dasam granth with reference to context, especially Bhagvati in Chandi Chritras. In Var Sri Bhagauti ji ki or Durga ki Var (see ending remarks in earlier copies

of Bachitra Natak Granth) where First stanza begins with 'Pritham Bhgauti Simar Ke...' and the last 55th stanza is " Durga Paath Banaeya Sabhaey Pauriaan..." that entire composition is Durga-Paath only (translated form of 700 shlokas) & this proves beyond any doubt that Bhagvati is Durga, the killer of demons named Mahikhasur, Dhumar-lochan, Shumbh, Nishumbh etc. as described in Markanday Puraan and translated by Poets Shyaam, Raam & Kaal (apparent reason for three-Durga-chritras in Dasam granth).

In the following line of Guru Granth Sahib, Sukhmani Mahla 5, Bhagauti Bhagwant Bhagat Ka Rang, Bhagauti is in entirely different context; here Bhagauti is a 'person' who is devotee of ੴ, the formless God.

The title Patshaahee 10 written on some pages of the so-called Dasam Granth is also a big fraud. This fraud is revealed on page 155 of this so-called Dasam Granth when we go through the lines:

Patshaahee10. Ath Chaubees Avtar. ...Barnat 'Shyaam' Jathaa Mat Bhaaee. Name of the writer / Poet Shyaam is very clearly written and this leaves no doubt that Patshahee 10 is written by some mischievous person to defame Guru Gobind Singh and to misguide the Sikhs ; this fraud / trick is played in similar way on page 669 of the so-called Dasam Granth also. In Guru Granth Sahib, Mahla 1, Mahla 2, Mahla 9 are written for Gurus upto 9th but for tenth Guru why is Patshaahee 10 instead of Mahla 10 ? Sikhs, having utmost regard for the Guru, used to address the Guru very humbly with the word Patshaah and thus, Patshaahee 10 is not written by the Guru but by some-one else with malafide intentions. All research scholars should read original texts and should not just copy other writers; secondary evidence is usually not reliable.

While quoting Sikh history, we have to be careful to analyse it in the light of Guru Granth Sahib Vaani and philosophy. Any story that goes against Gurbanee and /or Sikh traditions is not Sikh History which could be distorted by some anti-Guru writers; the fact rightly

understood by Dr. D. Das. All the Sikh Gurus were the same Jyot (ੴ) & preached same way / principles of life (jugat) as clarified in Guru Granth Sahib:-

Jot ohaa Jugat Saai
Saih Kaaeyaa Pher palateae.
(Page 966 , Guru Grnth Sahib)

Sixth Guru, Guru Hargobind Sahib, after the martyrdom of his father Guru, Guru Arjan Sahib, kept two swords and this tradition of martial spirit was kept alive by the successors. Ninth Guru, Guru Teg Bahadar Sahib earned this name when he showed prowess in fighting with a sword (Teg) when he was 14 years of age, in a battle against Muslim forces. These Gurus never called sword or Khanda as any Goddess as Creator and nowhere they said anything which could be similar to saying "Jai Tegum..." Why should Guru Gobind Singh be defamed as worshipper of Khanda / Teg / Devi CHANDI /SHIVA etc.etc.? It is an historical fact that Bhai Lehna (who later on became 2nd Guru of the Sikhs, Guru Angad) was worshipper of Devi Durga, but after serving Guru Nanak for many years, he clearly understood the real path to God, the GURMAT, and the reality that Devi Durga cannot help him in attainment emancipation. This is very clearly written in the Holy Guru Granth Sahib :

Tu Kaheeat hi Adi-Bhavani.

Mukat ki bareeaa kahaan chhapaanee. (page 874)

It is further clarified in Gurbani, Gaurhi Sukhmani Mahla 5:

Jab Nirgun Prabh Sahaj Subhai.
Tab Shiv Shakti kahau kit thaien.

which means that, when God did not create the **visible world/universe, where were Shiva and his wife Parvati (Shakti)? i. e. these so-called Gods & Goddesses did not exist.**

This year, the Sikhs are celebrating 300th anniversary of Guruship of Guru Granth Sahib. Guruship was endowed by Guru Gobind Singh 300 years ago on this very Granth only which was got written by Guru

Gobind Singh at Sabo Ki Talvandi (Punjab) after including Gurbani of Ninth Guru in the Adi Granth. At that time Dasam Granth did not even exist (refer to introduction by Dr. Ratan Singh Jaggi in the first volume translating the so-called Dasam Granth in five volumes); this is an historical fact every historian ought to know.

In nutshell, we conclude that the so-called Dasam Granth, which was originally named as Bachitra Natak Granth, is based on Markanday Puraan, Shiv Puraan, Srimad Bhaagvat Puran (stories of Ramayan, Krisnavtaar, 24 avtaars of Vishnu) and translated by the poets Shyaam, Raam etc in a language, style and principles entirely different from those of the Nine Sikh Guru Nanak(s) & Guru Granth Sahib. Guru Gobind Singh during Guruship period (1675 to 1708) never visited Hemkunt & never written or followed or preached anything against the holy Guru Granth Sahib. He was undoubtedly worshipper of only & only ੴ.

GURU GOBIND SINGH NEVER WORSHIPPED DURGA / CHANDI / SHIVA / KALKA. Every Gur-Sikh should follow Guru Granth Sahib only as ordained by Guru Gobind Singh in 1708. All other Granths are just literature (Kachchee Bani) and not Gurbani.

(Dalbir Singh, M.Sc.,31-D, Madan Park, East Punjabi Bagh, New Delhi-110026, Ph.91-9899058458)

**ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ
ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ-ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ
ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ
ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ / ਕਵਿ ਰਾਮ ਗ੍ਰੰਥ**

**ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ
ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੋਲਾ ॥
(ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੭੨੩)**

ਸਿਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ 'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ' ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਵਤੀ ਦਾ ਜੁੜਵਾਂ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਲਿਖਾਰੀ-ਕਵੀ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ, ਕਵੀ ਰਾਮ...ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਸਨ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ :-

(੧) ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ :- ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇਵੀ ਪਾਰਵਤੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ, ਸ਼ਿਵਾ, ਕਾਲ, ਭਗੋਤੀ, ਭਵਾਨੀ, ਕਾਲੀ ਮਹਾਕਾਲੀ, ਕਾਲਕਾ ਦੀਆਂ ਦੈਂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ-ਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ। ਦੇਵੀ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ 'ਇਤੀ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ...' ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ੧੨ ਲਿੰਗਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ (ਜਿਸਦਾ ਮੰਦਿਰ ਉਜੈਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ), ਜਿਸਦੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸਰਬਕਾਲ, ਸਰਬਲੋਹ, ਖੜਗਕੇਤ, ਅਸਿਧੁਜ, ਅਸਿਕੇਤ ਵਗੈਰਾ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸਹਸਰ-ਨਾਮਾ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਕੇ 'ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ', 'ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਾਲੇ' ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਉਸਤਤਿ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਚਲਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; (ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਦਾ ਆਧਾਰ)।

(੨) ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ :- ਇਸ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ (ਦਸਵਾਂ ਕਾਂਡ) ਦੀਆਂ ਲੜੀਵਾਰ ਕਥਾਵਾਂ ਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਵਤਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ੨੪ ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿਕ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੇ ਮਲਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ 'ਇਤੀ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ...' ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਚਲਾਕ ਸਿਖ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ 'ਦਸਮ ਸਕੰਧ' ਨੂੰ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਕਰਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕਵਿ

ਰਾਮ / ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਵ-ਦੁਰਗਾ ਅਥਵਾ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਸਿਧ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (Strange Drama) ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖੌਤੀ (so called) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ ਸਹਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ (ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ... ਤੋਂ ਤੋੜਨ) ਲਈ ਹੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ :-

ਪੰਨਾ ੭੩: ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ॥
ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ॥ (ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ)

ਅਰਥਾਤ, ਸਰਬਕਾਲ (ਮਹਾਕਾਲ) ਪਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤਾ ਹੈ; ਇਹ ਹੈ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਰਥਾਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ "ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ॥" ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਵਿ-ਰਚਿਤ-ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ।

ਇਸ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਈ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭੁਲਣਹਾਰ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੌਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ :

ਪੰਨਾ ੪੭: ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਲ ਜਬ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ॥
...ਏਕ ਸ੍ਰਵਣ (ਕਾਨ) ਤੇ ਮੈਲ ਨਿਕਾਰਾ॥
ਤਾਂਤੇ ਮਧੁ ਕੀਟਭ ਤਨ ਧਾਰਾ॥
ਦੁਤੀਆ ਕਾਨ ਤੇ ਮੈਲ ਨਿਕਾਰੀ॥
ਤਾਂਤੇ ਭਈ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਸਾਰੀ॥

(ਨੋਟ: ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ 'ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਪੁੰਧੂਕਾਰਾ...' ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਕਿਵੇਂ? ਕੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੈ?)

ਪੰਨਾ ੧੧੯: ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ (ਵੇਖੋ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ ਟੀਕਾ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜਗੀ) ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ - "ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ॥" ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਪਉੜੀ-"ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ॥...੫੫॥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ

ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਹੈ । ਸਿਖ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਅੰਗੇ । ਜੇਕਰ ਸਿਖ ਪੰਥ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਕਤੀ ਬਦਲ ਕੇ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਮਰ ਕੇ ...” ਸੋਧ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਬੇਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ।

(ਨੋਟ : ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਭੁਲਣਹਾਰ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :- “ਭੂਲ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੀ ॥” ਅਰਥਾਤ, ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਪੰਕਤੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਲਈਏ ਜਾਂ ਹਟਾ ਦਈਏ ।)

ਪੰਨਾ ੧੫੫: ॥ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥ ਅਥ ਚੋਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ॥ ...

ਸੁਨੀਅਹੁ ਸੰਤ ਸਭੇ ਚਿਤ ਲਾਈ॥

ਬਰਨਤ ਸਯਾਮ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ॥੧॥

ਸਯਾਮ-ਕਵਿ-ਛਾਪ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਲਿਖ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ “ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦” ਹਟਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ । ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਸਿਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੂਕੂਲ ਸੋਧ ਦੇਣ ।

ਪੰਨਾ ੩੦੯: ॥ ਚੋਪਈ॥

ਮੈ ਨ ਗਨੇਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਊ॥

ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਕਬਹੂ ਨ ਧਿਆਊ॥...ਛੰਦ-੪੩੪॥

ਮਹਾਕਾਲ ਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੇ॥

ਮਹਾਲੋਹ ਹਮ ਕਿੰਕਰ ਥਾਰੇ॥ਛੰਦ-੪੩੫॥

(ਨੋਟ: ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਉਸਦਾ ਇਸ਼ਟ ਮਹਾਕਾਲ ਅਥਵਾ ਮਹਾਲੋਹ / ਸਰਬਲੋਹ ਹੈ । ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ; ਅੰਗੇ ਪੰਨਾ ੧੨੧੦ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ ।

ਪੰਨਾ ੭੧੧: ਕੇਵਲ ‘ਕਾਲ’ ਈ ਕਰਤਾਰ॥(ਕਾਲ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ? (ਵੇਖੋ ਉਪਰ ਪੰ: ੪੭)

ਪੰਨਾ ੮੦੯: ਦੁਰਗਾ ਤੂੰ ਛਿਮਾ ਤੂੰ ਸ਼ਿਵਾ ਰੂਪ ਤੇਰੇ ॥(ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਅਨੇਕ ਨਾਂ; ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪਾਖਯਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦੇਵੀ-ਉਸਤਤ ਵਿਚੋਂ । ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਹੀ ਸ਼ਿਵਾ ਹੈ) । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੯੯ ਤੇ ਲਿਖੀ ਰਚਨਾ “ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ

ਇਹੈ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੈ ॥” ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦੁਰਗਾ ਹੀ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ੧੯ ਦਾ ਸੇਵਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ “ਦੁਰਗਾ ਕੋਟਿ ਜਾ ਕੇ ਮਰਦਨ ਕਰਹਿ ॥” ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ “ ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ...” ਰਚਨਾ ਨ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨ ਗਾਇਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਪੰਨਾ ੮੧੦:-‘ਕਾਲ / ਕਾਲਕਾ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਜਗ ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰ (?) (ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ):

ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨ ਕੇ ਅੰਬਰ

ਬਾਮ ਕਰਯੋ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿ ਭਾਰੋ॥

ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਦਿਪੈ ਦੇਊ

ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਯਾਰੋ॥

ਛੁਟੇ ਹੈ ਬਾਲ ਮਹਾ ਬਿਕਰਾਲ

ਬਿਸਾਲ ਲਸੈ ਰਦ ਪੰਤਿ ਉਜਯਾਰੋ॥

ਛਾਡਤ ਜਵਾਲ ਲਏ ਕਰ ਬਯਾਲ

ਸੁ ‘ਕਾਲ’ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੋ॥

ਅਰਥਾਤ ਗਲੇ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਸਰੀਰ ਨੰਗਾ, ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰੀ ਤਲਵਾਰ, ਲਾਲ ਅੰਗਾਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਬਿਖਰੇ ਵਾਲ, ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਦੰਦ, ਮੂੰਹ ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ... ਇਹ ‘ਕਾਲ’ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਲਣਹਾਰ !??? ਚੋਪਈ ‘ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੇ ਰਛਾ’ ਵਿਚ ਇਸੇ ਮਹਾਕਾਲ/ ਕਾਲ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਨਾ ੧੨੧੦:- ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੬੬ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੋਹਰਾ :

ਇਹ ਛਲ ਸੋ ਮਿਸਰਹ ਛਲਾ ਪਾਹਨ ਦਏ ਬਹਾਇ॥

ਮਹਾਕਾਲ ਕੋ ਸਿਖਯ ਕਰਿ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ॥

ਅਰਥਾਤ ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕੜਾਹ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ, ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਛਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵਰਤਣ ਵਰਤਾਣ, ਛਕਣ ਛਕਾਉਣ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਸਪਸ਼ਟ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਮੂਲ-ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਾਂ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ । ਸ਼ਿਵ/ਕਾਲੀ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਭੰਗ/ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਹੀ ਪਰਸ਼ਾਦ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਨਾ ੧੩੮੭॥ ਕਬਯੋ ਬਾਚ ਬੇਨਤੀ॥ਚੋਪਈ॥(ਰਹਿਰਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਚੋਪਈ : ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਾ:੧੦ ਅੰਕਤ ਨਹੀ ਪਰ ਗੁਟਕੇ ਛਾਪਣ ਵਾਲੇ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।)

ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ॥
...ਜਵਨ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗਤ ਬਨਾਯੋ॥
...ਆਦਿ ਅੰਤ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ(?)॥

ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਸਮਝਿਯੋ ਹਮਾਰਾ॥

... ਖੜਗਕੇਤ (ਮਹਾਕਾਲ) ਮੈ ਸਰਨ ਤੁਮਾਰੀ ॥

(ਨੋਟ :ਇਹ ਰਚਨਾ ਆਖਰੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ, ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਦਾ ਦੈਤਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ; ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਉਣਾ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇਵਤਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਸ਼ਲੀਲ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁਧ ਹਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ-ਰਚਿਤ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀ ਸਕਦੇ)। ਇਹ ਚੋਪਈ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ / ਕਵਿ ਰਾਮ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਰਖਕੇ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸਿਖ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ ਜੁੜਵਾਂ ਅਰਧ-ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਰੂਪ 'ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ' ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ।

ਫਿਰਿ ਨ ਖਾਈ ਮਹਾਕਾਲੁ ॥(ਅੰਗ ੮੮੫)

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗੋਪਾਲ ਲਾਲੁ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿ ਤੂ ਜੀਵਹਿ
ਫਿਰਿ ਨ ਖਾਈ ਮਹਾਕਾਲੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਆਇਓ ॥
ਬਡੈ ਭਾਗਿ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਪਾਇਓ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਨਾਹੀ ਉਧਾਰੁ ॥
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥੨॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਜਪਿ - ਸਿਮਰ ਕੇ ॥ ਲਾਲੁ - ਅਮੋਲਕ ॥
ਤੂ ਜੀਵਹਿ - ਤੂ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ ਰਹੇਗਾ ॥ ਮਹਾਕਾਲੁ - ਮੌਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥ ਕੋਟਿ - ਕਰੋੜਾਂ ॥ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ - ਮੁੜ ਮੁੜ ਭਟਕ ਭਟਕ ਕੇ ॥ ਆਇਓ - ਤੂੰ (ਇਸ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਵਿਚ) ਆਇਆ ਹੈਂ ॥ ਵਡੈ ਭਾਗਿ - ਵੱਡੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ॥

ਪਾਇਓ - ਮਿਲਿਆ ਹੈ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗੁ - ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ॥
ਉਧਾਰੁ - ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਗੇੜ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ॥ ਬਾਬਾ - ਹੇ ਭਾਈ ॥ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ - ਨਾਨਕ ਦਸਦਾ ਹੈ ॥

ਅਰਥ :- ਹੇ ਭਾਈ ! ਅਮੋਲਕ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ, ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਮਿਲਿਆ ਰਹੇਗਾ; ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ ਖਾ ਨਹੀ ਸਕੇਗਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥ਹੇ ਭਾਈ ! ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਭਟਕਣਾ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਸ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈਂ; ਤੇ ਇਥੇ ਵੱਡੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ॥੧॥ ਹੇ ਭਾਈ ! ਨਾਨਕ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਗੇੜ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ॥੨॥

ਵਿਆਖਿਆ :- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵ ਜਾਤਿ ਨੂੰ ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਸਾਰਥਕ ਕਰਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਸਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ (ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ) ਦਾ ਨਾਮ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜਪਿਆਂ ਹੀ ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ

‘ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥
ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੇ ਨ ਕਾਮ ॥
ਮਿਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥’
(ਅੰਗ ੧੨), ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੋਬਿੰਦ, ਗੋਪਾਲ, ਰਾਮ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਯਥਾ ਗੁਰਵਾਕ :-

ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥ (ਅੰਗ ੪੮੫)
ਗੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ ॥
ਜੋ ਜਨ ਤੁਮਰੀ ਭਗਤਿ ਕਰੰਤੇ
ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤਾ ॥(ਅੰਗ ੬੯੫)
ਅਸੁਰ ਸਘਾਰਣ ਰਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਰਾਮੁ ਪਿਆਰਾ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੨੮)

ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ (ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਸਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਭਿਆਨਕ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲ ਹੈ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਵੀ ਪਾਰਵਤੀ (ਜਿਸਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਰੂਪ ਮਹਾਕਾਲੀ ਅਥਵਾ ਕਾਲਕਾ, ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ, ਭਗਉਤੀ ਹੈ।)

ਆਦਿਕ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਇਹ ਸੇਵਕ ਹਨ।

ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ
ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥
(ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩, ਅਨੰਦੁ, ਅੰ:੯੨੦)

ਪੜ੍ਹੋ, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਅਸ਼ਟਪਦੀ ੨੧, ਸਲੋਕ ॥
ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ...

ਜਬ ਨਿਰਗੁਨ ਪ੍ਰਭ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ॥
ਤਬ ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਤੁ ਠਾਇ ॥ (੨੯੧)

ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਾਕਾਰ ਸਰੂਪ ਹੀ ਸੀ, ਸਰਗੁਨ (ਸਾਕਾਰ, ਸੰਸਾਰ-ਰਚਨਾ) ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਦੋਂ ਦਸੋ, ਸ਼ਿਵ (ਮਹਾਕਾਲ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (ਕਾਲਿਕਾ, ਦੁਰਗਾ) ਕਿਥੇ ਸਨ ? ਭਾਵ, ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਬਾਦੰ ॥
ਮਨ ਛੋਡਿ ਛੋਡਿ ਸਗਲ ਭੇਦੰ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੋਬਿੰਦੰ ॥
ਭਜੁ ਨਾਮਾ ਤਰਸਿ ਭਵ ਸਿੰਧੰ ॥ (ਅੰ:੮੭੩)

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਮਨ ! ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਵਤੀ (ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ) ਦੀਆਂ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਭੇਦ ਸਮਝਣੇ ਛੱਡ ਦੇ । ਹੇ ਨਾਮਦੇਵ ! ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਸਿਮਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾ । ਜੋ ਮਨੁਖ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਨਿਰਭਉ ਹਸਤੀ (੧੬ ਸਤਿਨਾਮੁ ...) ਦਾ ਨਾਮ, ਗੁਰ-ਮੰਤ੍ਰ, ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਜਪਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਮਹਾਕਾਲ ਵਰਗੀ ਛੋਟੀ ਹਸਤੀ ਜਾਂ ਧਰਮਰਾਜ ਜਾਂ ਜਮਦੂਤ ਤੋਂ ਡਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ; ਯਥਾ ਗੁਰਵਾਕ ਅਫਰਿਓ

ਜਮੁ ਮਾਰਿਆ ਨ ਜਾਈ ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦੇ ਨੇੜਿ ਨ ਆਈ ॥
ਸਬਦੁ ਸੁਣੇ ਤਾ ਦੂਰਹੁ ਭਾਗੈ
ਮਤੁ ਮਾਰੇ ਹਰਿ ਜੀਉ ਵੇਪਰਵਾਹਾ ਹੈ ॥ (ਅੰ: ੧੦੫੪)
ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਾਜਨਾ ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤਿ ॥
ਨਾਨਕ ਧਰਮ ਐਸੇ ਚਵਹਿ ਕੀਤੇ ਭਵਨੁ ਪੁਨੀਤ ॥
(ਅੰ: ੧੪੨੫)

ਅਰਥਾਤ, ਧਰਮਰਾਜ ਵਰਗੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਸਜਣੋ! ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਭਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਸੋ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਰਹਾਉ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਮਝਾਈ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਭਟਕਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿਮਰਨ-ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ ਜੈਸਾ ਕਿ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਂਦੇ ਹਨ

(ਅੰਗ ੬੯੪) : ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ
ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ
ਚਿਰੁ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸਨ-ਦੀਦਾਰ (realization) ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਧ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ

ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੋਟਿਓ ਪੂਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ (ਅੰਗ ੨੦੪)

ਨਾਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਸੱਚੇ ਸੰਤ-ਗੁਰੂ 'ਪੂਰਖੁ ਬੈਰਾਗੀ' ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆਂ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਤਰਾਂ ਦਾ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੀ ਆਤਮਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਜਾਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅਖੀਰਲੇ ਅੰਤਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲਗੀਂ।
ਗੁਰਵਾਕ:-

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕਾ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸੁ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਪੇਖੁ ॥ (ਅੰਗ ੨੯੫)
ਕਬੀਰ ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ ਪਿਰੰਮ ਕੀ ਪਾਕੇ ਸੋਤੀ ਖੇਲੁ ॥
ਕਾਚੀ ਸਰਸਉ ਪੇਲਿ ਕੈ ਨਾ ਖਲਿ ਭਈ ਨ ਤੇਲੁ ॥
(ਅੰਗ ੧੩੭੭)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਅਰਥਾਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਵੀ ਦਸਦੀ ਹੈ :

ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸਕਾ ਨਾਉ ॥
ਤਿਸਕੈ ਸੰਗਿ ਸਿਖੁ ਉਧਰੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਉ ॥
(ਅੰਗ ੨੮੬)

ਭੁਲੇ ਮਾਰਗੁ ਜਿਨਹਿ ਬਤਾਇਆ ॥
ਐਸਾ ਗੁਰੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਇਆ ॥ (ਅੰਗ ੮੦੩)

ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਜਿਨਿ ਭਰਮ ਗੜ੍ਹ ਤੋੜਿਆ ॥
ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਾਹੁ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਜੋੜਿਆ ॥
(ਅੰਗ ੫੨੨)

ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਭੁਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਦਸਕੇ
ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਕਿਲੇ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ,
ਆਪ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਵੀ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਕੋਈ ਵਿਚਲਾ ਹੀ ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭੱਟ ਭਿੱਖਾ
ਜੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਭਾਲਦੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨ
ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਪ-ਬੀਤੀ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ
ਹਨ :

ਰਹਿਓ ਸੰਤ ਹਉ ਟੋਲਿ ਸਾਧ ਬਹੁਤੇਰੇ ਡਿਠੇ ॥
ਸੰਨਿਆਸੀ ਤਪਸੀਅਹ ਮੁਖਹੁ ਏ ਪੰਡਿਤ ਮਿਠੇ ॥
ਬਰਸੁ ਏਕੁ ਹਉ ਫਿਰਿਓ ਕਿਨੈ ਨਹੁ ਪਰਚਉ ਲਾਯਉ ॥
ਕਹਤਿਅਹ ਕਹਤੀ ਸੁਣੀ ਰਹਤ ਕੇ ਖੁਸੀ ਨ ਆਯਉ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੈ ਲਗੇ ਤਿਨ੍ਹ ਕੇ ਗੁਣ ਹਉ ਕਿਆ ਕਹਉ ॥
ਗੁਰੁ ਦਯਿ ਮਿਲਾਯਉ ਭਿਖਿਆ ਜਿਵ ਤੂ ਰਖਹਿ ਤਿਵ ਰਹਉ ॥
(ਅੰਗ ੧੩੯੫)

ਅਜ ਦੇ ਸਮੇ ਅਸੀਂ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਨਿਤ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖੌਤੀ
ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਗੁਰੂ, ਸੰਤ, ਸਾਧ ਆਦਿਕ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਮਾਉਂਦੇ ; ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭੇਰਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ
ਕੁਕਰਮ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਭੁਲੜ ਸਿਖ ਹੀ
ਇਹਨਾਂ ਭੇਰਿਆਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ
ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਗਏ। ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ
ਬਾਣੀ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ ੩੫ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦ੍ਰਿੜ
ਕਰਾ ਦੇਣ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ੩੬ਵੇਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਤਤ-ਉਪਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ
ਮਨੁਖ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਕਰੇ
ਤਾਂ ਮਹਾਕਾਲ ਵਰਗੇ ਮੌਤ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਡਰਣ ਦੀ, ਪੂਜਾ ਕਰਣ
ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਮਹਾਕਾਲ
(ਚੌਪਈ : ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੇ ਰਛਾ ॥...ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ
ਇਸ਼ਟ ਕਾਲ, ਅਸਿਕੇਤ, ਅਸਿਪੁਜ, ਖੜਗਕੇਤ...) ਨੂੰ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭੁੱਲੜ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ
ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਨ ਲਈ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਪੈਂਦੀ
ਹੈ। ਪੜੇ ਜੀ : ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ
ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਨੰ: ੨੬੬ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੋਹਰਾ :

ਇਹ ਛਲ ਸੇ ਮਿਸਰਹ ਛਲਾ ਪਾਹਨ ਦਏ ਬਹਾਇ ॥
ਮਹਾਕਾਲ ਕੇ ਸਿਖ ਕਰਿ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ ॥

ਅਤੇ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ, ਜੋ ਕਿ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ,
ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ (ਪੰਨਾ ੭੩) :

ਸਰਬਕਾਲ (ਮਹਾਕਾਲ) ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥
ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥

(ਨੋਟ : ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ...(ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਤੀਜੀ ;
ਪੁਰਾਤਨ ਸਿਰਲੇਖ 'ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਵਾਰ) ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਭਗਉਤੀ
ਦੇ ਅਰਥ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ' ਨੇ
ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਮਹਾਕਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ।)

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਰਚਿਤ ਮੰਨਣ ਦੇ
ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜੇ :-

- (੧) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਆਖ ਕੇ ਬਦਨਾਮ
ਕਰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ,
- (੨) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ
ਵਾਲੇ ਮੰਨਣਾ,
- (੩) ਪਰ-ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪਰ-ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਣ ਦੀ ਛੂਟ ਜਾਂ
ਖੁੱਲ ਦੇਣੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨਾ,
- (੪) ਕੇਸ-ਨਾਸ਼ਕ-ਤੋਲ ਆਦਿਕ ਵਰਤਣ ਦੀ ਛੂਟ ਦੇਣਾ,
(ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਹਮਲਾ),
- (੫) ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁਟ ਕੇ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ
ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆਉਣਾ,
- (੬) ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਰਕੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਵਾਦ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣਾ,
- (੭) ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ੨੩੯ ਸਾਲ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ
ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਸਿਧ ਕਰਣਾ...

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਭੁੱਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਨਮਤੀ-ਗੁੰਥਾਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੋ ਜੀ ।

ਸ਼ਾਕਤ ਮਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਗੁੰਥ : ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗੁੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗੁੰਥ।

ਕਬੀਰ ਮਾਰੀ ਮਰਉ ਕੁਸੰਗ ਕੀ ਕੇਲੇ ਨਿਕਟ ਜੁ ਬੇਰਿ ॥
ਉਹ ਝੁਲੈ ਉਹ ਚੀਰੀਐ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਹੋਰਿ ॥
(ਸਲੋਕ ੮੮, ਅੰਗ ੧੩੬੯)

(ਸਾਕਤ = ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਆ, ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਦੁਰਗਾ ਪੂਜਕ, ਕਾਲੀ ਦਾ ਭਗਤ । ਸ਼ਾਕਤ ਮਤ = ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ; ਸ਼ਾਕਤ ਲੋਕ ਦਸ ਮਹਾਵਿਦਯਾ ਅਰਥਾਤ ਦਸ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਾਲੀ, ਤਾਰਾ, ਖੋੜਸ਼ੀ, ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰੀ, ਭੈਰਵੀ, ਛਿਨ ਮਸਤਕਾ, ਧੂਮਾਵਤੀ, ਵਗਲਾ, ਮਾਤੰਗੀ ਅਤੇ ਕਮਲਾ । ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵ-ਸ਼ਕਤੀ (ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਵਤੀ) ਦੇ ਅਰਧ-ਨਾਰੀਸ਼ਵਰ ਰੂਪ, ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ, ਦੇ ਖੱਬੇ(ਵਾਮ) ਪਾਸੇ (ਦੇਵੀ) ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹਨ ਜੋ ਮਾਸ, ਮਦਿਰਾ, ਮੈਥੁਨ (ਸ਼ਰਮੋ-ਹਯਾ ਪਾਸੇ ਰਖ ਕੇ ਖੁਲੇ-ਆਮ ਮਾਂ-ਪੁਤਰ, ਪਿਉ-ਧੀ, ਭੈਣ-ਭਰਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਵਿਭਚਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਚੋਲੀ ਪੰਥ), ਮਾਇਆ, ਮੁਦ੍ਰਾ ਪੰਜ ਮਕਾਰ ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ-ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ ਸਾਕਤ (ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ, ਸ਼ਕਤੀ-ਪੂਜਕ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ) ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੇਲੇ ਦੇ ਨਰਮ ਪੇੜ ਨੂੰ ਬੇਰ ਦੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਝਾੜ ਹਵਾ ਝੁਲਣ ਤੇ ਚੀਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਦਾ ਸੰਗ ਤਾਂ ਆਤਮਕ-ਮੌਤ ਸਹੇੜਨਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੋ । ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਸੂਅਰ (ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਤੇ ਸੂਕਰ ਭਲਾ...) ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੰਦ ਖਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਗੁਰਸਿਖ ਨੇ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਅਪਨਾਉਣੀ ਹੈ :

ਉਲਟੀ ਰੇ ਮਨ ਉਲਟੀ ਰੇ ॥
ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਕਰਿ ਉਲਟੀ ਰੇ ॥
(ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੫੩੫)

ਅਜ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਖਤਰਾ ਸਿੱਖੀ-ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗੁੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਸ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਸਿਖੋ ! ਖ਼ਬਰਦਾਰ!! ਇਸ ਗੁੰਥ ਨੂੰ ਆਪ ਪੜ ਕੇ, ਸਮਝ ਕੇ, ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਘੁਮਣ-ਘੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਦਸਣਾ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਗੁੰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਹਿਲੋਂ ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਫਿਰ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ :

(੧) ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ (ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਸ਼ਿਵਾ, ਚੰਡੀ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲਕਾ, ਕਾਲ ... ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ; ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ);

(੨) ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ (ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਿਵ, ਮਹਾਕਾਲ..., ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ-ਸਹਸਰ-ਨਾਮਾ);

(੩) ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ (ਦੇਵਤਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ੨੪ ਅਵਤਾਰਾਂ, ਰਾਮ-ਅਵਤਾਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਅਵਤਾਰ ... ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ);

(੪) ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦਾ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਦਸਮ ਗੁੰਥ ਦਾ ਟੀਕਾ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗੁੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕੌਣ : ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਕਵੀ ਸ਼ਯਾਮ , ਕਵੀ ਰਾਮ , ਕਵੀ ਕਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿ-ਛਾਪ ਕਈ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸਦੀ ਹੈ (ਕੁਝ ਖਾਸ ਪੰਨੇ ਨੰਬਰ ੧੫੫, ੨੧੩, ੩੦੪, ੩੬੭, ੪੦੬, ੪੮੭, ੪੮੯, ੫੧੬, ੫੬੦, ੬੬੯, ੮੮੪, ੯੮੯, ੧੧੨੮, ੧੧੩੮, ੧੨੪੫, ੧੨੯੪, ੧੩੫੫) ਪੰਨਾ ੧੫੫ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧੋਖਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਤਖੱਲਸ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ : ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦॥ ਅਥ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ॥...ਬਰਨਤ 'ਸ਼ਯਾਮ' ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਲਿਖਿਆ ਧੋਖਾ (Fraud) ਪੰਨਾ ੬੬੯ ਤੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਹਿਰਾਸ ਵਿਚ ਪੜੀ ਜਾਂਦੀ ਕਬਿਯੋ ਵਾਚ ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਨੇ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗੁੰਥ ਵਿਚ ਇਸ ਚੌਪਈ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਨਹੀਂ । ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਮਹਲਾ ੧, ਮਹਲਾ ੨,..., ਮਹਲਾ ੯ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹੈ ਨ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧, ੨...੯ ਲਿਖਣ ਦੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਭੰਗ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ, ਵਿਭਚਾਰੀ ਅਤੇ ਮਨਮੁਖੀ ਜੀਵਨ ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ:

(੧) ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ... (ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਜਿਸਨੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਦੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕਰਦੇ ੨੦ ਸਵੈਯੇ, ੨੧੧ ਤੋਂ ੨੩੦ ਤਕ, ਪੰਨਾ ੩੦ ਤੋਂ ੩੩ ਤਕ)

(੨) ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ ... (ਪਉੜੀ ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੯) ਅਤੇ ਪੰਨਾ ੧੨੭ ਤੇ ਆਖਰੀ ਪਉੜੀ; ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ ॥ ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ / ਚੰਡੀ / ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇਵੀ-ਦੁਰਗਾ-ਪਾਠ ਹਨ। (ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੁਰਗਾ-ਪਾਠ)।

(੩) ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥ ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ ੭੩) ਇਹ ਹੈ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ। ਸਰਬਕਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹਾਕਾਲ (ਜਿਸਦੀ ਸੰਗਿਨੀ ਦੇਵੀ ਕਾਲਕਾ, ਭਵਾਨੀ, ਦੁਰਗਾ, ਕਾਲੀ, ਮਹਾਕਾਲੀ ਹੈ) ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(੪) ਮੈ ਨ ਗਨੇਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਉ ॥ ਕਿਸ਼ਨ ਬਿਸ਼ਨ ਕਬਹੂੰ ਨ ਧਿਆਉ ॥ ਕਾਨ ਸੁਨੇ ਪਹਿਚਾਨ ਨ ਤਿਨ ਸੋ ॥ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਮੇਰੀ ਪਗ ਇਨ ਸੋ ॥ ਮਹਾਕਾਲ ਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੇ ॥ ਮਹਾਲੋਹ ਹਮ ਕਿੰਕਰ ਥਾਰੇ ॥ (ਛੰਦ ੪੩੪-੪੩੫) (ਪੰਨਾ ੩੦੯)

(੫) ਕੇਵਲ 'ਕਾਲ' ਈ ਕਰਤਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ ੭੧੧), ਅਰਥਾਤ ੧੯ ਕਰਤਾਰ ਨਹੀ, ਕਾਲ ਜੋ ਕਿ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਲ ਕਢ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਦਾ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਰਤਾਰ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਮੰਨੀਏ? ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਲ (ਕਿਤੇ ਮਹਾਕਾਲ, ਆਖਰੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪੰਨਾ ੧੩੮੭) ਅੱਗੇ ਚੋਪਈ 'ਹਮਰੀ ਹਾਥ ਦੇ ਰੱਛਾ ॥.....' ਉਚਾਰ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਵਿ ਸ਼ਯਾਮ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਬੇਨਤੀ /ਅਰਦਾਸ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ-ਕਾਲਕਾ ਅੱਗੇ।

(੬) ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਦਿਸਾਨ ਕੇ ਬਾਮ ਕਰਿਓ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿ ਭਾਰੇ ॥ ਬਾਮ ਕਰਿਯੋ ਗਲ ਮੈ ਅਸਿ ਭਾਰੇ ॥ ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਦਿਪੈ ਦੇਉ ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਯਾਰੇ ॥ ਛੁਟੇ ਹੈਂ ਬਾਲ ਮਹਾ ਬਿਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲ ਲਸੈ ਰਦ ਪੰਤਿ ਉਜਯਾਰੇ ॥ ਛਾਡਤ ਜਵਾਲ ਲਏ ਕਰ ਬਯਾਲ ਸੁ 'ਕਾਲ' ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਤੇ ਕਾਲ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ) ਅਰਥਾਤ ਗਲੇ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਸਰੀਰ ਨੰਗਾ, ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰੀ ਤਲਵਾਰ, ਲਾਲ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੱਥੇ ਤੇ ਅੰਗਾਰੇ,

ਡਰਾਉਣੇ ਬਿਖਰੇ ਵਾਲ, ਭਿਆਨਕ ਦੰਦ, ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ; ਐਸਾ ਕਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ (ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀਆਂ ਦਾ ਜਾਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦਾ?) ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ।

(੭) ਅਉਰ ਸਕਾਲ ਸਭੈ ਬਸਿ ਕਾਲ ਕੇ ਏਕ ਹੀ ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਸਦਾ ਹੈ ॥ (ਕੀ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਕਾਲ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ?)

(੮) ਮਹਾਕਾਲ ਕੋ ਸਿਖਯ ਕਰਿ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ ੧੨੧੦) ਜਿਸ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣ ਕੇ ਭੰਗ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਪਵੇ, ਉਸ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾ ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਮਹਾ-ਮੂਰਖਤਾ ਹੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਿਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਖਾਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਓਟ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਿਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਨੇ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਟੀਕਾ (ਅਰਥ) ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਨਤ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੋਧ ਕੇ ਮੋਜੂਦਾ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਦਸੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਖ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਸੋਧ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਅੱਖਰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਪਰ ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੰਪਾਦਨ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੰਨਣਾ ਵਡੀ ਘਾਤਕ ਭੁਲ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀ ਅਤੇ ਸੋਧਣ ਦਾ ਹਕ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਰਚਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਅਭੁਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਭੁਲਣਹਾਰ ਮਨੁਖ ਕਿਵੇਂ ਸੋਧ ਸਕਦੇ? ਅਖਉਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਵਾਦੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਧੂਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਯਾਦ ਰਖੀਏ:

ਦੁਇ ਪੁਤ ਚਕੀ ਜੋੜਿ ਕੈ ਪੀਸਣ ਆਏ ਬਹਿਨੁ ॥
ਜੋ ਦਰਿ ਰਹੇ ਸੁ ਉਬਰੇ ਨਾਨਕ ਅਜਬੁ ਡਿਨੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੪੨)

ਚੱਕੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦਾਣੇ ਚੱਕੀ ਦੇ ਧੁਰੇ (ਕਿੱਲੀ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਦਾਣੇ ਬਚ ਗਏ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਦਾਣੇ ਧੁਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਹ ਰਗੜੇ ਗਏ । ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਨਾਲ ਜੁੜਨਗੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬਚਾਅ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਰੇ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵੇ । ਸਿੱਖ ਮੱਥਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਟੇਕੇ ਪਰ ਬਾਣੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧੋਖਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਯਕੀਨਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਨੰਦ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪਉੜੀ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥ ਬਗੈਰ ਸਮਝੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਚੇਤੇ ਰਖੀਏ ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ : ਲੋਕ ਪਤੀਣੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੇ ਨਾਹੀ ਰਾਮੁ ਅਯਾਨਾ ॥ (ਅੰਗ ੪੮੪), ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿਆਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਕਤ-ਮਤੀਆਂ ਵਾਂਙ ਸ਼ਿਵ (ਮਹਾਕਾਲ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸੰਗਿਨੀ ਸ਼ਕਤੀ (ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ, ਕਾਲ, ਕਾਲਕਾ...) ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹਨ : ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੯੨੦), ਅਰਥਾਤ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤਿ ੧੯ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ੧੯ ਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ ।

ਜਬ ਨਿਰਗੁਨ ਪ੍ਰਭ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ਤਬ ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਤੁ ਠਾਇ ॥ (ਅੰਗ ੨੯੧), ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ੧੯ ਦਾ ਕੇਵਲ ਨਿਰਗੁਨ (Formless) ਸਰੂਪ ਹੀ ਸੀ (ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵੀ ਰਹੇਗਾ) ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ (ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਦਸੋ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸ ਥਾਂ ਸਨ ? ਭਾਵ, ਨਹੀਂ ਸਨ । ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਦਾ ਸਬਦ :

ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁੰਧੁਕਾਰਾ ॥

ਧਰਣਿ ਨ ਗਗਨਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰਾ ॥
... ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ ਨ ਕੋਈ ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕੋ ਸੋਈ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੩੫)
ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਬਾਦੰ ॥
ਮਨ ਛੋਡਿ ਛੋਡਿ ਸਗਲ ਭੇਦੰ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੋਬਿੰਦੰ ॥
ਭਜੁ ਨਾਮਾ ਤਰਸਿ ਭਵ ਸਿੰਧੰ ॥ (੮੭੩)

ਹੇ ਮਨ ! ਸ਼ਿਵ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ (ਦੁਰਗਾ) ਦੀਆਂ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਕਥਾ / ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਭੇਦ ਸਮਝਣੇ ਛੱਡ ਦੇ। ਹੇ ਨਾਮਦੇਵ! ੧੯ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਜਪ ਕੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਣ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰ ।

ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ / ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨ ਮੰਨੇ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨ ਹੋਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਦਾ ਹੀ ਹੈ :

ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਆ ਕਰੇ
ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ ॥
ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਗਈ

ਜਿਉ ਬਾਂਸ ਬਜਾਈਐ ਫੂਕ ॥ (ਅੰਗ ੧੩੭੨)
ਜਿਹ ਕਰਣੀ ਹੋਵਹਿ ਸਰਮਿੰਦਾ ਇਹਾ ਕਮਾਨੀ ਚੀਤਿ ॥
ਸੰਤ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਸਾਕਤ ਕੀ ਪੂਜਾ ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜੀ ਬਿਪਰੀਤਿ ॥
(ਅੰ: ੬੭੩)

**ਐਸਾ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥ ਈਹਾ ਊਹਾ ਜੋ
ਕਾਮਿ ਤੇਰੈ ॥ (ਅੰਗ ੨੩੬)**

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਡੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹਨ (ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩, ਅਨੰਦੁ)

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ॥
(ਪਉੜੀ ੨੩, ਅੰਗ ੯੨੦)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥
 ਬਾਣੀ ਤ ਕਚੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ॥
 ਕਹਿੰਦੇ ਕਚੇ ਸੁਣਦੇ ਕਚੇ ਕਚੀਂ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ ॥
 ... (ਪਉੜੀ ੨੪, ਅੰਗ ੯੨੦)
 ਏ ਸੁਣਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ॥
 ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ ਸਰੀਰਿ ਲਾਏ ਸੁਣਹੁ ਸਤਿ ਬਾਣੀ ॥
 (ਪਉੜੀ ੩੭, ਅੰਗ ੯੨੨)
 ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੰਤਾਪ ਉਤਰੇ ਸੁਣੀ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
 ... (ਪਉੜੀ ੪੦, ਅੰਗ ੯੨੨)

ਇਹ ਗੁਰ-ਫੁਰਮਾਨ ਸਾਨੂੰ ਚੇਤਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀਰਤਨੀਏ ਨੇ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਗਾਇਨ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖ-ਸੰਗਤ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਸੁਣਨੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੱਚਾ ਸਿਖ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੱਚੇ ਸਿਖ ਹੋਣਗੇ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਸਭ ਬਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ । ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ੧੯੯੯ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ । ਅਜ ਕਈ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ, ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ-ਫੁਰਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ ਹੈ । ਐਸੇ ਕੀਰਤਨੀਏ 'ਜੇ ਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਵੇਮੁਖ ਹੋਵੇ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ ॥' ਵਾਲੀ ਅਨੰਦ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਪਉੜੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਗੇ । ਕੱਚੀ ਤੇ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਸਿਖ ਜਾਂ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ । ਕੀ ਕੋਈ ਸਿਖ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਜਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਸਬਦ ਦੇ ਅਰਥ / ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝਾ ਕੇ ਫਿਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਣ । ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ ਵਿਚ ਸਹਜੇ ਹੀ ਜੁੜ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਸਲ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਸਭ ਦੂਖ, ਰੋਗ, ਸੰਤਾਪ ਉਤਰ ਜਾਣਗੇ।

ਜਿਹੜਾ ਕੀਰਤਨ ਸਿਖ-ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦੇ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦਾ, ਐਸਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ । ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ :-

- (੧) ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ (ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਰਗਾ) ਬਰ ਮੋਹੇ ਇਹੈ... (ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਤੋਂ ਵਰ ਮੰਗਣਾ) । ਇਸ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਸਬਦ “ਗਗਨ ਦਮਾਮਾ ਬਾਜਿਓ ਪਰਿਓ ਨੀਸਾਨੇ ਘਾਉ ॥...” ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
- (੨) ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਹੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ... ॥ ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਗਮਾਇ (ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਸਯਾਮ ਇਹੈ ਬਰ ਦੀਜੈ ॥ (ਸਯਾਮ = ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਕਵੀ ਸਯਾਮ, ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ)
- (੩) ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਹੈ ਮਹਾ ਮੁਨਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਤਪ ਮਹਿ... ॥ ਸੰਖਨ ਕੀ ਧੁਨਿ ਘੰਟਨ ਕੀ... (ਦੇਵਤੇ ਇੰਦਰ ਦੀ ਆਰਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਨ ਬਣੇ ।
- (੪) ਐਸੇ ਚੰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ... ॥ (ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਗਾਉਣੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ / ਪਿਛੋਕੜ ਨਾ ਸਮਝ ਆਵੇ, ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕਦੇ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ । ਜੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਆਪਣਾ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਣ ।

ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਪਛਾਣ

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਹਰ ਸਿਖ, ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਰਦ, ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮ ਚੇਤੇ ਰਖਕੇ ਕਮਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ :

- (੧) ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ । ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਹਜ ਪਾਠ, ਵੀਚਾਰ ਕੇ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਤ ਕਰੇ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ, ਭਰਮ ਵਗੈਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ।
- (੨) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ ।
- (੩) ੴ ਅਰਥਾਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਨ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ ।

(੪) ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਚਲਣਾ ।

(੫) ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਦਿਹਾੜੇ, ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਭਰਮ ਨ ਕਰੇ ।

(੬) ਸਿਖ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁਰਹਤਾਂ ਨ ਕਰੇ ।

(੭) ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਨ ਮੰਨੇ ।

(੮) ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਤਨੇਮ-ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਕਰੇ ।

(੯) ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾਵੇ; ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ-ਵੀਚਾਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਮਾਵੇ। ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਹੀ ਮਨਾਵੇ।

(੧੦) ਕੇਸ ਨ ਕਟਦਾ ਹੋਵੇ ਨ ਹੀ ਰੰਗਦਾ ਹੋਵੇ ।

(੧੧) ਤਮਾਕੂ, ਜ਼ਰਦਾ, ਪਾਨ ਮਸਾਲਾ, ਭੰਗ, ਅਫ਼ੀਮ, ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਵਾਪਾਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿਆ ਮਦੁ ਛੂਛੇ ਭਾਉ ਧਰੇ)।

(੧੨) 'ਕਿਰਤ ਕਰਣੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਵੱਡ ਛਕਣਾ' ਅਸੂਲ ਚੇਤੇ ਰਖੇ ਅਤੇ ਕਮਾਵੇ ।

(੧੩) ਸਿਖ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਿਖ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਔਲਾਦ ਅਧਰਮੀ ਜਾਂ ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

(੧੪) ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਿਖ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਲਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਜਾਣ ।

(੧੫) ਕਿਸੇ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂ ਮਿਤਰ ਦੇ ਚਲਾਏ ਉਪਰੰਤ ਰੋਣਾ ਪਿਟਣਾ ਨਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇ। ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪੂਰਾ ਅੰਗੀਠਾ ਸਮੇਟ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਲ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀ ਕਰਣਾ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਈ ਰਸਮ ਨਹੀ ਕਰਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । ਵਰ੍ਹੀਣਾ (ਜੋ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਮ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ) ਕਰਣਾ ਮਨਮਤ ਹੈ । ਐਸੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਤੇ 'ਰਾਮਕਲੀ ਸਦੁ' (ਅੰਕ ੯੨੩) ਬਾਣੀ ਦੀ ਵੀਚਾਰ / ਕਥਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

(੧੬) ਗੁਰਬਾਣੀ-ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਨਹੀ ਕਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

(੧੭) ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ (ਪੰਜਾਬੀ) ਬੋਲਨੀ, ਪੜ੍ਹਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿਖਾਉਣ। ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਣ ।

(੧੮) ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਸਿਖ ਲੜਕੇ ਆਪ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ।

(੧੯) ਹਰ ਸਿਖ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ੧੫ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

(੨੦) ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਪਣੇ ਧਰਮ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ) ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਗਿਆਨੀਆ ਨੋ ਸਭੁ ਸਚੁ ਹੈ ਸਚੁ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ॥
ਓਇ ਭੁਲਾਏ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨ ਭੁਲਨੀ ਸਚੁ ਜਾਣਨਿ ਸੋਈ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੪੨੫)

ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਖਾਲਸਾ/ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਤ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ 'ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ' ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਭੁਲੇਖਾ-ਪਾਊ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ

(Review of Self-contradictory & confusing articles, pages 1 to 33, on Chandi Chritras)

ਪਹਿਲਾ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੧) :- ਡਾ: ਹਿਰਦੇਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੋਗਲ ਦਾ ਲੇਖ "ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ : ਇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ" :
ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ;

(ੳ) ਇਸ ਮਿਥਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਚੋਣ ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। (ਅਰਥਾਤ, ਸਾਹਿਤ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀ)

(ਅ) ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। (ਸੁਤੰਤਰ ?, ਨਹੀ, ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ । ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੁਲ ਗਏ ਸਨ ਕਿ "ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖਿ ਦੀਆ॥ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ॥" ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰ: ੧੧੫੯

(ੲ) ਬੀਰ ਰਸੀ ਕਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। (ਜੇ ਇਸ ਕਥਾ ਨਾਲ ਬੀਰਤਾ ਆ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ੧੦੦੦ ਸਾਲ ਗੁਲਾਮ ਨ ਰਹਿੰਦਾ । ਛੇਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲੜੇ ਅਤੇ ਜਿੱਤੇ ਪਰ ਚੰਡੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਨਹੀ। ਲੇਖਕ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਲਗਦਾ ਹੈ।)

(ਸ) ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੀ ਇਸ ਪੋਰਾਣਕ ਮਿਥ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ਿਆ ਤੇ ਸੰਵਾਰਿਆ ਹੈ। (ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ? ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ, ਜਿਸਦਾ ਪੂਰਬਲਾ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਹੈ, ਦੀ ਪਉੜੀ ੪੧ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ “ਚੰਡੀ ਦਾ ਮੱਥਾ ਫੋੜ ਕੇ, ਬਾਪ ਦੇ ਬਿਨਾ, ਕਾਲਕਾ ਨਿਕਲੀ” ਜਦਕਿ ਗੁਰਮਤਿ-ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ:

“ਮਾਇ ਨ ਹੋਤੀ ਬਾਪੁ ਨ ਹੋਤਾ ਕਰਮੁ ਨ ਹੋਤੀ ਕਾਇਆ॥ ਹਮ ਨਹੀ ਹੋਤੇ ਤੁਮ ਨਹੀ ਹੋਤੇ ਕਵਨੁ ਕਹਾਂ ਤੇ ਆਇਆ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੯੭੩)”

ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ / ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਉਲਟ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਵੇਂ ?)

(ਹ) ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਡਰ ਮਿਟਾਣ ਵਾਲੀ ਚੰਡੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। (ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ “ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ॥ (ਅੰਗ ੨੯੩)” ਕਿਥੇ ਗਿਆ ? ਸ਼ਾਇਦ ਹਿਰਦੇਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ “ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ” ਨੂੰ ਨਹੀ ਜਪਿਆ, ਇਹ ਲੇਖਕ “ਠਾਕੁਰ ਛੇਡਿ ਦਾਸੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਅਗਿਆਨਾ॥ (ਅੰਗ ੧੧੩੮)” ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਐਸੀਆਂ ਹੋਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਰੀਆਂ, ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਪੰਕਤੀਆਂ ਹਿਰਦੇਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਸੁਮਤਿ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ ਇਸ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਨੂੰ।)

ਦੂਜਾ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੯) :- ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ :- “ਭਗਉਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਰਿਆ ਭੁਲੇਖਾ”। ਇਸ ਲੇਖ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੜਚੋਲ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਹਨ:-

(ੳ) ...ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖੰਡਾ ਹੀ ਸੱਚੀ ਭਗਉਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ। (ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਦਲੀਲ, ਢੁਕਵੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖੇ ਬਿਨਾ ਆਪਣਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ !? ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਭਗਉਤੀ ਪਦ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀ ਲਿਖੇ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਸਚ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀ।)

(ਅ) ...ਅੱਗੇ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣ “ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ॥” ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮ:੫ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ “ਨਾਮ” ੧ੳ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥, ਅਰਥਾਤ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ

ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖੁ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਦੁਰਗਾ, ਚੰਡੀ ਜਾਂ ਭਗਉਤੀ ਲਈ। ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਤੁਕ-ਤਤਕਰਾ ਲਿਖਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾ ਜ਼ਾਇਆ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਵੀ ਪੰਨੇ ਤੇ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਨਹੀ ਲੱਭਾ, ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀ।

(ੲ) ...“ਖੰਡਾ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸਾਜਿ ਕੈ ...॥ ਕਿਨੀ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਇਆ॥ ੨॥ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਪਾ:੧੦

ਪੜਚੋਲ :-ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨੇ ਨੰ: ੧੫੫ ਅਤੇ ੬੬੯ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਨਹੀ ਪੜੇ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਪਾ:੧੦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ “ਕਵਿ ਸਯਾਮ” ਵਰਗਾ ਪੋਰਾਣਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ, ਸਿਵ ਪੁਰਾਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਘਟੀਆ ਛੰਦਾ-ਬੰਦੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਅਨੇਕਾਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕਰਣ ਵਾਲਾ, “ਚੂਕ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੀ॥” ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਭੁਲਣਹਾਰ ਕਵੀ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੰਡਾ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸਾਜਿ ਕੈ... ਦੇ ਅਰਥ ਖਿਚ-ਧੂਹ ਕੇ “ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਓ॥ (ਵਾਰ ਆਸਾ, ਅੰਗ ੪੬੩)” ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜ਼ਰਾ ਵਾਰ ਆਸਾ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵੀਚਾਰੀਏ : ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ-ਖੰਡਾ ਪ੍ਰਿਥਮੈ-ਸਾਜਿਆ ਮੰਨਣਾ ਇਉਂ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸਦੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ੧ੳ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ “ਸਤਿਨਾਮੁ” ਬਾਦ ਵਿਚ। ਤਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਗ਼ਲਤ ਸਿਧ ਹੋ ਗਈ। ਐਸੀ ਖਿਚ-ਧੂਹ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ... ਤਉ ਕਿਉ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ॥ (ਅੰਗ ੧੩੫੦) ਸਬਦ ਦੀ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ “ਸੇ ਦਾਤੀਆਂ ਸਚੀਆ ਜਿ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਲਗੰਨਿ॥ ਅਨਦਿਨੁ ਸੇਵਨਿ ਗੁਰੁ ਆਪਣਾ ਅਨਦਿਨੁ ਅਨਦਿ ਰਹੰਨਿ॥ ਨਾਨਕ ਸੇ ਮੁਹ ਸੋਹਣੇ ਸਚੈ ਦਰਿ ਦਿਸੰਨਿ॥ ੫੨॥ (ਅੰਗ ੧੪੧੯), ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲਿਖੀ “ਸੱਚੀਆਂ ਦਾਤੀਆਂ” ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿਚ ਖੁਲੀ-ਦਾਤੀ ਬੰਨੀ-ਦਾਤੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਖੜਾ ਕੀਤਾ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਬਦ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ, ਸੇਈ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣੇ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਿਨ ਬੈਹਣੇ॥ (ਅੰਗ ੧੩੨)

(ਸ) ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੰਚ-ਖੰਡੀਆ, ਪਰਪੰਚ-ਖੰਡੀ, ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤਿ-

ਖੜਗੇਸ਼ੀ-ਕਲਾ, ਸੁਰਬੀਰਤਾ ਮਈ ਭਗਉਤੀ (ਕਲਾ), ਨਾਮ ਖੜਗੇਸ਼ੀ ਭਗਉਤੀ (ਕਲਾ) ਕਿਹੜੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਹੈ ? ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ । ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ “ਹਉਮੈ ਕੀ ਵੀਠਾਈ” ਦੀ ਬੜੀ ਗਹਰੀ ਛਾਪ ਹੈ ।

(ਹ) ਭਗਉਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਗਲੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਗੇ; ਇਥੇ ਭਾਈ ਜੀ ਖੁਦ ਭੰਬਲ ਭੂਸੇ ਪਏ ਹਨ ।

ਤੀਜਾ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੧੨) :- ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀ’ ਵਿਚੋਂ :

ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ ... ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਦੀ “ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਭਗਤ ਕਾ ਰੰਗ ॥...” ਭਗੋਤੀ ਅਤੇ ਭਗਵਤੀ ਪੁਲਿੰਗ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ-ਲਿੰਗ, ਵਾਧੂ ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਇਥੇ ਪਦੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਏ । ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਯਕ ਤੱਥ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਭਗਉਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਪਰ ਅੱਗੇ ਸਤਵੇਂ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ।

ਚੌਥਾ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੧੪) :- ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਭਗਉਤੀ ਪਦ ਦਾ ਤੱਤ ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਰਣਾ’

(ੳ)...‘ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਖੰਡੇ-ਖੜਗੇਸ਼ੀ, ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪੀ, ਤੇਜਸਵੀ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਕੇਤ (?) ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ:- ਅਸਿਧੁਜ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਜੀ, ਖੜਗਕੇਤ ਜੀ, ਅਸਿਪਾਨ ਜੀ, ਖੜਗੇਸ਼ ਜੀ, ਮਹਾਕਾਲ ਜੀ ਆਦਿਕ...’

ਪੜਚੋਲ : ਪਰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੇ ਇਹ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਤਕ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ-ਹਸਤੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ । ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੮੮੫ ਤੇ ਅੰਕਤ ਹੈ: ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਿ ਤੂ ਜੀਵਹਿ ਫਿਰਿ ਨ ਖਾਈ ਮਹਾਕਾਲੁ ॥, ਅਰਥਾਤ “ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਰਾਮੁ ਪਿਆਰਾ॥(ਮ:੧,ਅੰਗ ੧੦੨੮)” ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਮਹਾਕਾਲ ਆਤਮਕ-ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪੰਨਾ ੧੨੧੦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ; ਲਿਖਿਆ ਹੈ “ਮਹਾਕਾਲ ਕੋ ਸਿਖਯ ਕਰ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ॥” ਅਰਥਾਤ, ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣੇ ਵਰਜਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ ਕੈਸਾ ਮਹਾਕਾਲ-ਰੂਪੀ-ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਿਖ

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਛਕਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰ ਦੂਜੇ ਲੇਖ ਦੇ ਪੈਰਾ (ੲ) ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਲਿਖ ਕੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ-ਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ; ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ।

ਕਹੇ-ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਆਖਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪਾਖਯਾਨ ਦਾ ਅੰਸ਼, ਚੌਪਈ “ਹਮਰੀ ਕਰੋ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ” ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ, ਅਸਿਧੁਜ, ਕਾਲ ਜੀ, ਅਸਿਪਾਨ, ਖੜਗਕੇਤ... ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਰਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜੰਗ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਪਸੀਨਾ ਪੁੰਝ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁਟਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? “ਮਨਿ ਅੰਧਾ ਨਾਉ ਸੁਜਾਣ ॥” ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਵੀਚਾਰੇ ਸਚ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ, “ਝੂਠਾ ਜੋ ਨ ਬੀਚਾਰੈ ॥”

(ਅ)...ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਮਹਿਜ ਇਕ ਤ੍ਰੀਮਤ ਮਤ ਖਿਆਲ ਕਰੇ, ਦੇਵੀ ਮਤ ਖਿਆਲ ਕਰੇ ...

ਪੜਚੋਲ : ਡਾ: ਹਿਰਦੇਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਚੰਡੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹਨ ਤਾਂ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਚੰਡੀ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲਕਾ, ਕਾਲ, ਮਹਾਕਾਲੀ ਆਦਿਕ ਕਿਵੇਂ ਨ ਖਿਆਲ ਕਰੀਏ ? ਇਹ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਖਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਮਤਿ-ਹੀਣ ਸਿਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ।

(ੲ) “ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ॥” ਦੇ ਅਰਥ ਮਹਾਕਾਲ ਵੀ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਕਾਲਕਾ ਵੀ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕ੍ਰਿਯਾ ‘ਅਰਾਧੀ’ ਇਸਤ੍ਰੀ-ਲਿੰਗ ਵਾਚਕ ਹੈ । ਸਹੀ ਅਰਥ ਹਨ, ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਾਲਕਾ ਦੇਵੀ ਅਰਾਧੀ । ਕਿਸਨੇ ਦੇਵੀ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ਤੇ ਕਦੇ ਅਰਾਧੀ ? ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀਚਾਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ ੭੩ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ “ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥ ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥” ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ , ਵੀਚਾਰਦੇ ਕਿਵੇਂ ? ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਾਲਕਾ ਦਾ ਪਤੀ ਸਰਬਕਾਲ ਉਰਫ ਮਹਾਕਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ੧੯

ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨਹੀ। ਜੇ ਕੋਈ “ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ॥ (ਮਾਝ ਮ: ੫, ੧੦੩)” ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਤੂੰ ਦਾ ਅਰਥ ਮਹਾਕਾਲ ਜਾਂ ਕਾਲਕਾ ਆਖੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਰਗਾ ਅਗਿਆਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਹੋ ਚੁਕੇ ਕਿਸੇ ਤਪਸਵੀ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਕਥਾ, ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਦੀ ਲਿਖੀ “ਅਬ ਮੈ ਅਪਨੀ ਕਥਾ ਬਖਾਨੋ ॥ ... ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ॥...” ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਮੈ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਦਕਿ ਪੰਨਾ ੧੫੫ (ਬਰਨਤ ਸਯਾਮ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ॥) ਅਤੇ ੬੬੯ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਪਾ:੧੦ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਬਣੀ ਬੈਠਾ ਹੈ

(ਸ) ਸ਼ਿਵਾ, ਜਗਮਾਇ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗਲਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ (ਇਸ਼ਟ, ਦਸਮ ਸਕੰਧ, ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ) ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰਿਆ ਨਹੀ।

#ਦੇਵੀ ਜੂ ਕੀ ਉਸਤਤ ਕਥਨ ॥(ਪੰਨਾ ੩੦੯)...ਤੁਹੀ ਸੁੰਭ ਨੈਸੁੰਭ ਹੰਤੀ ਭਵਾਨੀ ॥...ਸਿਵਾ ਸੀਤਲਾ ਮੰਗਲਾ ਤੋਤਲਾ ਹੈ ॥੪੨੬॥ ...॥ਚੋਪਈ॥ ਮੈ ਨ ਗਨੇਸਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਨਾਉਂ ॥...॥ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਮੇਰੀ ਪਗ ਇਨ ਸੋ ॥੪੩੪॥ ਮਹਾਕਾਲ ਰਖਵਾਰ ਹਮਾਰੇ ॥ ਮਹਾਲੋਹ ਮੈ ਕਿੰਕਰ ਬਾਰੇ ॥ ਅਪਨਾ ਜਾਨ ਕਰੇ ਰਖਵਾਰ ॥ ਬਾਹ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਬਿਚਾਰ ॥੪੩੫॥... ਪ੍ਰਥਮ ਧਰੇ ਭਗਵਤ (ਦੇਵੀ) ਕੋ ਧਯਾਨਾ ॥ ਬਹੁਰ ਕਰੇ ਕਬਿਤਾ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ ॥ ਕਿਸਨ ਜਥਾ ਮਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਚਾਰੇ ॥ ਚੂਕ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੇ ॥੪੪੦॥

ਅਰਥਾਤ, ਸ਼ਿਵ-ਸ਼ਿਵਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦੇ ਅਰਥ-ਨਾਰੀਸਵਰ ਸਰੂਪ (ਸੱਜਾ = ਮਹਾਕਾਲ, ਖੱਬਾ ਅਰਥਾਤ ਵਾਮ = ਕਾਲਕਾ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭੁਲਣਹਾਰ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਲਈ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ ਸ਼ਿਵਾ, ਸੀਤਲਾ, ਮਹਾਕਾਲ, ਮਹਾਲੋਹ, ਭਗਵਤੀ ਨਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਲਖਾਇਕ ਨਹੀ ਹਨ ।

ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਹੇ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਿ ਮੇਰੀ...॥...ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਗਮਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਸਯਾਮ ਇਹੈ ਬਰੁ ਦੀਜੈ ॥ਪੰ:੪੮੫
ਅਉਰ ਕਹੈ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ‘ਸ਼ਿਵਾ’ ਸੁ ‘ਜਗਮਾਇ’ ਸਹੀ ਠਹਰਾਈ ॥੨੦੬੧॥(ਪੰਨਾ ੫੧੫)

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਗਉਤੀ, ਭਗਵਤੀ, ਚੰਡੀ, ਸ਼ਿਵਾ, ਸੀਤਲਾ, ਜਗਮਾਇ (ਜਗਦੰਬਾ, ਜਗਤਮਾਤਾ), ਕਾਲਕਾ, ਕਾਲ ਆਦਿਕ ਇਕੋ ਦੇਵੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ਜੈਸਾ ਕਿ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਯਾਮ ਕਵਿ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਪੰਜਵਾਂ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੨੦) :- ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ; ਲਿਖਤ ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ :-

ਇਸ ਪਰਥਾਂਇ ਉਪਰ ਚੌਥੇ ਲੇਖ ਦੇ (੮) ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੩੩ ਸਾਲ (ਈ: ੧੬੭੫ -੧੭੦੮, ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ੨੦੬-੨੩੯) ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ ; ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਤੇ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ “ਅਬ ਮੈ (?) ਅਪਨੀ ਕਥਾ ਬਖਾਨੋ ॥... ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾ ॥...ਤਹ ਹਮ (?) ਅਧਿਕ ਤਪਸਯਾ ਸਾਧੀ॥ ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ ॥...”(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ) ਵਿਚ ਮੈ ਅਤੇ ਹਮ ਅੱਖਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ-ਨਿੰਦਕ ਹੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾ ਨਹੀ ਪੂਜਿਆ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।

ਛੇਵਾਂ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੨੩) :- ਭਗੋਤੀ ਕੀ ਵਾਰ (ਲਿਖਤ ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ) ਭਾਵ, ਦੇਵੀ ਕੀ ਵਾਰ, ਪੌੜੀ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਰਚੀ ਹੋਈ ਯੁਧ-ਕਥਾ । ਦੇਵੀ ਦੇ ਯੁਧ ਦੀ ਕਥਾ ।

(ੳ) ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ...ਕਈ ਅਗਿਆਨੀ “ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣੇ”... “ਸਤਿ ਸੈ ਕੀ ਕਥਾ ਯਹਿ ਪੂਰੀ ਭਈ ਹੈ ॥” ... “ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ ॥” ਆਦਿਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਭੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ।(ਅਰਥਾਤ, ਇਸ ਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਿਤ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਅਗਿਆਨੀ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਜੀ ।)

(ਅ) ...ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਿਚ, “ਜਾਹਿ ਨਮਿਤ ਪੜੈ ਸੁਨਹੈ ਨਰ ਸੋ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਤਾਰਿ ਦਈ ਹੈ ॥ ਅਤੇ “ਫੇਰ ਨ ਜੂਨੀ ਆਇਆ ਜਿਨ ਇਹ ਗਾਇਆ ॥” ਆਦਿਕ ਪਾਠ ਦੇਖ ਕੇ ਅਗਿਆਨੀ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ “ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ” ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਤਮ ਦਸਿਆ ਹੈ । ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਹ ਮੂਲ ਦਾ ਉਲੱਥਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਲੋਂ ਨਹੀ ਹੈ । (ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਜੀ , ਮੂਲ ਦਾ ਉਲੱਥਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਰਚਿਤ ਨਹੀ ।)

(ੲ) ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ - ਕਦੇ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਬਚਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਤੂ ਕਹੀਅਤ ਹੀ ਆਇਓ ਭਵਾਨੀ ॥ ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਬਰੀਆ ਕਹਾ ਛਪਾਨੀ ॥ (ਅੰਗ ੮੭੪) । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਦੇ ਕਿ - ਫੇਰ ਨ ਜੂਨੀ ਆਇਆ ਜਿਨ ਇਹ ਗਾਇਆ ॥੫੫॥ (ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਐਸਾ ਕਦੇ ਨਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦੇ) ਜੋ ਦੇਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣੇ ਆਪ ਅਸਮਰਥ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਕਥਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀਓ! ਹੁਣ ਕਰ ਲਉ ਆਪਣਾ ਭਰਮ ਦੂਰ । ਭਗੋਤੀ / ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਕੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਰਚਿਤ ਨਹੀ । ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ (ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਰਚਨਾ) ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਦੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ :-

ਚੇਰੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਠਾਕੁਰੁ ਨਹੀ ਦੀਸੈ ॥

ਪੋਖਰ ਨੀਰੁ ਵਿਰੇਲੀਐ ਮਾਖਨੁ ਨਹੀ ਰੀਸੈ ॥ (ਅੰਗ ੨੨੯)
ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਤੀਆਂ) ਨੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਹ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭੁਲੇਖਾ-ਪਾਊ ਲਿਖਤ ਲਿਖੀ ਹੈ ।

ਸਤਵਾਂ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੨੫) :- ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ ... (ਲਿਖਤ ਡਾ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ) : ਉਪਰ ਛੇਵੇਂ ਲੇਖ ਵਿਚ “ਭਗੋਤੀ ਕੀ ਵਾਰ” ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਡਾ: ਨੇਕੀ ਨੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਗਉਤੀ ਪਦ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਰਥ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ (ਭਾਈ ਕ੍ਰਾਨ ਸਿੰਘ) ਵਿਚੋਂ ਨਹੀ ਪੜ੍ਹੇ :

ਭਗਉਤੀ : ੧. ਭਗਵਤ ਭਕਤ, ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਉਪਾਸਕ.

“ਸੋ ਭਗਉਤੀ ਜੋ ਭਗਵੰਤੈ ਜਾਣੈ ॥

ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ॥

ਧਾਵਤੁ ਰਾਖੈ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣੈ ॥

ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਹਰਿਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ॥

ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ ਉਤਮੁ ਹੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਸਚਿ ਸਮਾਵੈ ਸੋਇ ॥”

(ਮ :੩, ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ,ਅੰਗ ੮੮);

ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਾਪਾ ਮਲੁ ਖੋਵੈ ॥

ਤਿਸੁ ਭਗਉਤੀ ਕੀ ਮਤਿ ਉਤਮ ਹੋਵੈ ॥

(ਸੁਖਮਨੀ ,ਮ:੫,ਅੰਗ ੨੭੪) ॥

੨. ਭਗਵਤ ਦੀ, “ਭਗਉਤੀ ਮੁਢਾ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ ਮਾਇਆ ॥ (ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਅ:ਮ:੫), ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਭੇਖ ਦੀ ਮੁਢਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ ।

੩. ਭਗਵਤੀ, ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ “ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ” (ਚੰਡੀ ੩).

੪. ਖੜਗ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵਾਰ “ਲਈ ਭਗਉਤੀ ਦੁਰਗਾਸਾਹ” (ਚੰਡੀ ੩) “ਲਏ ਭਗਉਤੀ ਨਿਕਸ ਹੈ ਆਪ ਕਲੰਕੀ ਹਾਥ” (ਸਨਾਮਾ), “ਨਾਉ ਭਗਉਤੀ ਲੋਹ ਘੜਾਇਆ (ਭਾਗੁ) ।

੫. ਮਹਾਕਾਲ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ” (ਚੰਡੀ ੩)।

੬. ਇਕ ਛੰਦ, ਕਈ ਥਾਂਈ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਤੀ ਭੀ ਇਸ ਛੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ / ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ (ਚੰਡੀ ੩) ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਅਰਦਾਸ ਮਹਾਕਾਲ (ਜਿਸਦਾ ਸਿਖ ਬਣਨ ਲਈ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ (ਜੋ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ) ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ “ਜੀਅ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਗੁਰ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੫੧੯) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਭਗਉਤੀ ਪਰਥਾਇ ਲਿਖੀ ਗੁਰਬਾਣੀ (ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ, ਮ:੩, ਅੰਗ ੮੮) ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ “ਭਗਉਤੀ ਐਸਾ ਉਤਮ ਮਨੁਖ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਆਪਾ ਪਛਾਣ (ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥) ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਟਕਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮ ਬੁਝ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ “ਜੀਵਤੁ ਮਰਹੁ ਮਰਹੁ ਫੁਨਿ ਜੀਵਹੁ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮੁ ਨ ਹੋਈ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੦੪)” ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਸਿਖ ਲਈ ਹੈ ; ਹੇ ਨਾਨਕ! ਐਸਾ ਉਤਮ ਮਨੁਖ ਹੀ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਭਗਉਤੀ ਕਹਾਏ ॥ ਪਾਖੰਡਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਦੇ ਨ ਪਾਏ ॥ (ਮ:੩,ਅੰਗ ੮੮), ਭਗਉਤੀ = ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤ ਮਨੁਖ। ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਹਲਾ ੫ ਦੀ ਪਦੀ ... (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੨੭੪) :-

ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਕਾ ਰੰਗੁ ॥

ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਦੁਸਟ ਕਾ ਸੰਗੁ ॥

ਮਨ ਤੇ ਬਿਨਸੈ ਸਗਲਾ ਭਰਮੁ ॥

ਕਰਿ ਪੂਜੈ ਸਗਲ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਾਪਾ ਮਲੁ ਖੋਵੈ ॥
ਤਿਸੁ ਭਗਉਤੀ ਕੀ ਮਤਿ ਉਤਮ ਹੋਵੈ ॥
ਭਗਵੰਤ ਕੀ ਟਹਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ਨੀਤਿ ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪੈ ਬਿਸਨ ਪਰੀਤਿ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਬਸਾਵੈ ॥
ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਕਉ ਪਾਵੈ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਭਗਉਤੀ ਐਸਾ ਮਨੁਖ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਮਨਮੁਖ ਸਾਕਤ ਦਾ ਸੰਗ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਦਾ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਪਾਪਾਂ (ਮਨਮੁਖੀ ਕਰਮਾਂ) ਦੀ ਮੈਲ ਹਟਾ ਲਈ ਹੈ, ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤ ਦੀ ਸੋਚਣੀ / ਅਕਲ ਸਰਬ-ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਉਤਮ ਸੋਚਣੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁਖ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖਾਲਕ ਤੇ ਖਲਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੀਤ ਖਾਤਰ ਆਪਾ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ “ਹਿਰਦੇ ਚਰਨ ਸਬਦ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨਾਨਕ ਬਾਂਧਿਓ ਪਾਲਿ॥(ਅੰਗ ੬੮੦)” ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ (ਗੁਰ-ਸਬਦ, ਗੁਰ-ਮੰਤਰ) ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ / ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤ ਹੀ ਮਨੁਖ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ “ਅਕਾਲਪੁਰਖ” ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ “ਅਗਿਆਨੀ ਚੁੰਚ-ਗਿਆਨੀ-ਵਿਦਵਾਨ” ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਮ:੩ ਅਤੇ ਮ:੫ ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਸੁਣਾ ਕੇ “ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ...” ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਅਰਥਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ / ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਅਰਥ ਕਰਣ ਵਾਲੇ “ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਭਗਉਤੀ ਭਗਵੰਤ ਕਉ ਪਾਵੈ ॥” ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕਰਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥ ਹੋਣਗੇ ਕਿ “ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਐਸਾ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।” ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਘੋਰ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਣੀ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿੰਦਕ ਦਾ ਅੰਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਠਵਾਂ ਲੇਖ (ਪੰਨਾ ੩੧) :- ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ...(ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ) :
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲੇਖਕ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ :

(ੳ) ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਜਗਿ ਜਨਮਿਆ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਧਰੇ॥ ਲਾਗੀ ਭੂਖ ਮਾਇਆ ਮਗੁ ਜੋਹੈ ਮੁਕਤਿ ਪਦਾਰਥ ਮੋਹਿ ਖਰੇ॥(ਅੰਗ ੧੦੨੩)

(ਅ) ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਜਗਿ ਆਇਆ ॥ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਘਰ ਵਾਸਾ ਪਾਇਆ ॥(ਅੰਗ ੧੦੨੬)

(ੲ) ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥(ਅਨੰਦੁ, ਅੰਗ ੯੨੦)

(ਸ) ਹਾਠਾ ਦੇਵੈ ਕੀਤੀਓ ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਵਰਤਾਈਆ ॥ ਸਿਵ ਅਗੈ ਸਕਤੀ ਹਾਰਿਆ ਏਵੈ ਹਰਿ ਭਾਈਆ ॥(ਅੰਗ ੧੦੯੬)

(ਹ) ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਸਿਵ ਘਰਿ ਜੰਮੈ ਵਿਚਹੁ ਸਕਤਿ ਗਵਾਇ॥ਅਚਰੁ ਚਰੈ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਪਾਏ ਪੁਰਖੈ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲਾਇ॥(੧੨੭੬)

(ਕ) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਵ ਘਰਿ ਜਾਈਐ ॥(ਅੰਗ ੧੩੨੮)

ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਪਰ ਸਿਵ ਨੂੰ ਚੇਤਨ-ਪ੍ਰਭੂ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਾਂ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਸਕਤੀ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਮਾਇਆ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਅਰਥ ਹਰ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਢੁਕਦੇ ਹਨ ? ਜ਼ਰਾ ਇਹ ਅਰਥ (ੲ) ਪੰਕਤੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਰਥ ਹੋਣਗੇ : ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਦਸੋ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥ ਢੁਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਲਉ ਹੁਣ (ਸ) ਵਿਚ “ਸਿਵ ਅਗੈ ਸਕਤੀ ਹਾਰਿਆ” ਦੇ ਅਰਥ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ “ਸਿਵ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹਾਰਨਾ” ਜੋ ਕਿ ਗ਼ਲਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ “ਹਾਰਿਆ” ਅੱਖਰ ਪੁਲਿੰਗ-ਵਾਚਕ ਹੈ, ਸਿਵ ਲਈ ਹੈ।

ਸਹੀ ਅਰਥ ਹਨ : ਸਿਵ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੇ; ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤਲੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ = ਪਰਮਾਤਮਾ, ਸ਼ਕਤੀ = ਮਾਇਆ, ਅਰਥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਹਰ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੇ ਤਾਂ “ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ...” ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਢੁਕਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਦਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ‘ਮਤਿ’ ਅੱਖਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਲ ਗੌਰ ਕਰੋ; ਮੈਂ ਬਿਗਰੇ ਅਪਨੀ ਮਤਿ ਖੋਈ ॥ ਮੇਰੇ ਭਰਮਿ ਭੂਲਉ ਮਤਿ ਕੋਈ ॥(ਅੰਗ ੮੫੫) (ਮਤਿ ਖੋਈ = ਅਕਲ ਗੁਆ ਲਈ; ਭੂਲਉ ਮਤਿ ਕੋਈ = ਕੋਈ ਨ ਭੁੱਲੇ), ਅਰਥਾਤ, ਮਤਿ ਅਖਰ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹਨ।

ਸੋ, ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ... ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ? ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਰੀ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ, ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਅਰਥ “ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ” ਹੈ । ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਮਝੋ ਜੀ :

(ਖ) ਜਬ ਨਿਰਗੁਨ ਪ੍ਰਭ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ਤਬ ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਤੁ ਠਾਇ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ, ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੯੧)
ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਸਰਗੁਨ ਭਾਵ ਸਾਕਾਰ-ਸੰਸਾਰ-ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ “ਸੁੰਨ ਕਲਾ ਅਪਰੰਪਰ ਧਾਰੀ ॥” ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦਸੋ, ਸ਼ਿਵ-ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸ ਥਾਂ ਸਨ ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਰਗਾ / ਭਗਉਤੀ / ਸ਼ਿਵਾ “ਆਦਿ-ਸ਼ਕਤੀ” ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

(ਗ) ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਬਾਦੰ ॥ ਮਨ ਛੋਡਿ ਛੋਡਿ ਸਗਲ ਭੇਦੰ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੋਬਿੰਦੰ ॥ ਭਜੁ ਨਾਮਾ ਤਰਸਿ ਭਵ ਸਿੰਧੰ ॥
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗ ੮੭੩ ਤੇ ਅੰਕਤ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਹੇ ਮਨ ! ਸ਼ਿਵਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਸਮਝਣੇ ਛੱਡ ਦੇ । ਨਿਰਾਕਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਸਿਮਰ ਕੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾ; ਭਾਵ, ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ “ਸ਼ਿਵਾ” ਜਾਂ “ਸ਼ਕਤੀ” ਦੀ । ਚੇਤੇ ਰਖੀਏ ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ :

ਹਉ ਤਉ ਏਕੁ ਰਮਈਆ ਲੈਹਉ ॥
ਆਨ ਦੇਵ ਬਦਲਾਵਨ ਦੈਹਉ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੮੭੪)

ਭਲਾ ਦਸੋ! ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਸ਼ਿਵਾ ਕੋਲੋਂ ਕਿਉਂ ਕੁਝ ਮੰਗਣਗੇ, ਉਹ ਸਰਬ-ਸਮਰਥ ਦਾਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ । ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਛੇਵੇਂ ਲੇਖ ਵਿਚ “ਤੂ ਕਹੀਅਤਿ ਹੀ ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ ॥ ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਬਰੀਆ ਕਹਾ ਛਪਾਨੀ ॥”...ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ : ਜੋ ਦੇਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣੇ ਆਪ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਕਥਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥
ਉਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੧੯੫)

ਅਰਥਾਤ, ਸਾਰੇ ਵੇਦ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਨ ਮੈਂ ਘੋਖ ਕੇ ਵੇਖ ਚੁਕਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤਾਂ ਜਾਂਵਾਂ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਿਆਂ ਨ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ । ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਓਹੀ ਮਨੁਖ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ/ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਆਦਿਕ, ਦੀਆਂ ਕਚੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ।

ਅਜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਦਿੱਲੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਕਿਤਾਬ (ਸਾਹਿਤ ਦੀਪਿਕਾ) ਵਿਚ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪਉੜੀ (ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਯੁੱਧ), ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਰਸਾ ਕੇ, ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਬੈਠੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਦਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਕੋ ਹੀ ਜੋਤਿ ਇਕੋ ਹੀ ਜੁਗਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨੀ ਜਾਂਵਾਂਗੇ ਤਦ ਤਕ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ । ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਸਿਖ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਨਾਨਕ ਮਿਲਿਆ ਸੋ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰੂ ਨ ਛੋਡੇ ਆਪਣਾ ਦੂਜੇ ਨ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੮੭)

ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ : ਤੱਥ ਅਤੇ ਸਵਾਲ :

Regarding so-called Dasam Granth : Facts & Questions

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਗ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਫੁਟਕਲ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ । ਸਵਾਰਥੀ, ਲਾਲਚੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ । ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਰਚੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸੰਨ ੧੭੦੮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ । ਤਦ ਤੋਂ ਗੁਰਸਿਖ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਜੁਗੋ

ਜੁਗ ਅਟਲ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜਾਣ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ ; ਕੇਵਲ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੰਨਦੇ / ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ, ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ, ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਕੁਝ ਲੋਗ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਦਸਕੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਵਾਦ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲਿਖੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ “ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣੇ...” ਅਤੇ “ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਪੁਰਾਣੇ .. ” ਸਿਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ (੧) ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ : ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ, (੨) ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ : ਸ਼ਿਵ /ਮਹਾਕਾਲ ਦੇ ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ (੩) ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ : ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੂਜਕਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਸਮ ਸਕੰਧ ਅਰਥਾਤ ਦਸਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ‘ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ’ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜੀਵਨ-ਕਥਾ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਵੀ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ।

ਤ੍ਰਿਯਾ ਚਰਿਤ੍ਰ / ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪਾਖਯਾਨ ਅਤੇ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੇ ਛਲ-ਕਪਟ-ਵਿਭਚਾਰ-ਨਸ਼ੇ-ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਨਾਰਦ ਤੇ ਇਕ ਅਪਸਰਾ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ (ਇਸਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੇ ਸਵਭਾਵ) ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਿਵ (ਮਹਾਕਾਲ, ਸਰਬਕਾਲ, ਸਰਬਲੋਹ...) ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇਵੀ ਪਾਰਵਤੀ (ਸ਼ਿਵਾ, ਦੁਰਗਾ, ਚੰਡੀ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲੀ, ਭਵਾਨੀ, ਮਹਾਕਾਲੀ, ਕਾਲਕਾ, ਕਾਲ...) ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ (ਕਬਿ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਰਾਮ, ਕਬਿ ਕਾਲ ਦੀ ਕਵੀ-ਛਾਪ ਵੇਖੋ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ) ਦੇ ਪੂਜਣ-ਯੋਗ ਇਸ਼ਟ ਹਨ ; ਪੜੇ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੩ ਤੇ :-

ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥

ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥

(ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ)

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ, ਕਈ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਟੀਕੇ) ਸਮਝਣ ਉਪਰੰਤ ਅਤੇ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀਆਂ

ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ’, ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤ੍ਰਿਤਵ’ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਇਸ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਟੀਕਾ ਅਤੇ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਹਿੰਦੀ-ਭਾਸ਼ਾ-ਅਨੁਵਾਦ-ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਸੁਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ :-

ਇਕ ਮੁਢਲਾ ਸਵਾਲ : ਜਿਸ ਕਿਸੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ (ਗੁਰੂ-ਪਦਵੀ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕੀ ਉਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਬਾਣੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

(੧) ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਚਾਰ ਅਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਫ਼ਰਕ ਸਨ) ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ (ਪੜੇ ਜੀ, ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਜੀ ਦਾ ਪੰਜ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਦਨ ਮਹਾਰੋਲੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਛਾਪਿਆ ਟੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ‘ਭੂਮਿਕਾ’ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ)।

ਸਵਾਲ :- ਜੇ ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਲਗ-ਮਾਤਰਾ ਘਟਾਈ, ਵਧਾਈ ਜਾਂ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ? (ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀ; ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਪੰਕਤੀ ‘ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ... ਬਦਲ ਕੇ ‘ਮਿਟੀ ਬੇਈਮਾਨ ਕੀ...’ ਕਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ।)

(੨) ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪੂਰਬਲਾ ਨਾਂ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ; ਜੈਸਾ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੰਕੇਤ ‘ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥੇ...’ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕਦੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ “ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ “ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸਹੀ ਨਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਕੱਚੀ ਜਾਂ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

(੩) ਇਕ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੰਨ ੧੮੯੭ ਵਿਚ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸੁਧਾਈ (?) ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ।

ਸਵਾਲ :- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ ੧੭੦੮ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ; ਕਿਉਂ ੧੮੯੯ ਸਾਲ ਸੁਧਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗੇ ? ਸੁਧਾਈ ਹੋਈ ਕਿ ਮਿਲਾਵਟ ਜਾਂ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀ, ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕੋਈ ਸਿਖ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ? (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲੇ ਖੁਦ ਆਪ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਸੋਧਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਗਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਣਾ। ਭਲਾ ਦੱਸੋ, ਗੁਰੂ-ਕਰਤਾਰ ਦੀ / ਪੁਰ ਕੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕਦੇ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

(੪) ਸੰਨ ੧੯੬੭ ਦੀ ਛਪੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ‘ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ’ ਸਿਰਲੇਖ ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਸਵਾਲ :- ਕਿਹੜੀ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣੀ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਉਹ ਰਚਨਾ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਮੰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ੨੦ ਛੰਦ (ਨੰ: ੨੧੧ ਤੋਂ ੨੩੦ ਤਕ, ਜੋ ਜੋ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ...) ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

(੫) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ ਮੰਤਰ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਰਜ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਸਿਰਲੇਖ ਮਹਲਾ ੯) ਰਾਗ ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਮਹਲਾ ੯ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹੇ ਜੀ।

ਸਵਾਲ :- ਸਮੁੱਚੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਕਿਉਂ !!?? ਕੀ ਦਸਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਤਕ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਮਰਯਾਦਾ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ??

(੬) ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਅਥਵਾ ਸੰਖੇਪ ਮੂਲ ਮੰਤਰ “ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਾਣੀਕਾਰ (ਮਹਲਾ ੧,੩,੪,੫,੯, ਜਾਂ ਭਗਤ ਦਾ ਨਾਂ) ਜਾਂ ਘਰੂ (੧,੨,... ਪੜਤਾਲ) ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਰਾਗ ਬਦਲਣ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ; ਕਈ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਚੇਚਾ ਨੋਟ ਕਰੋ ਜੀ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਸਵਾਲ :- ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘਟ ਥਾਂਈਂ ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ; ਕੁਝ ਕੁ ਥਾਂਈਂ ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਉਚਾਰਣਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਥਾਂਈਂ ਦੇਵੀ-ਦੁਰਗਾ-ਬੋਧਕ “ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥” ਜਾਂ “ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਏ ਨਮਹ ॥” ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੰਗ-ਬਦਲਦਾ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਲਿਖਣਾ ਕੀ ਗੁਰੂ-ਮਰਯਾਦਾ ਸੀ ?

(੭) ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸੰਪੂਰਣ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਇਕੋ-ਇਕ ਇਕ-ਰਸ ਸਦਾ-ਕਾਇਮ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ, ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਥਵਾ ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਸਤੀ ; ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ “ਤੂ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ॥ ਤੂ ਮੇਰਾ ਬੰਧੁ ਤੂ ਮੇਰਾ ਭ੍ਰਾਤਾ ॥” (ਅੰਗ ੧੦੩) ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ :- ਪਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਪੰਨਾ ੭੩ ਤੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥ ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥ ਅਰਥਾਤ, ਦੇਵਤਾ-ਸਰਬਕਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੰਗਿਨੀ ਦੇਵੀ-ਕਾਲਕਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਾਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ (ਪੂਜਣ ਜਾਂ ਆਰਾਧਣ ਯੋਗ ਹਸਤੀ) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕਾਂ (ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ ਕਰਣ ਵਾਲਿਆਂ) ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਹੈ।

(ਨੋਟ : ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਨਾਮ ਸਰਬਕਾਲ, ਅਸਿਧੁਜ, ਖੜਗਧੁਜ, ਅਸਿਕੇਤ, ਕਾਲ, ਕਾਲੀ, ਮਹਾਕਾਲੀ, ਚੰਡੀ, ਦੁਰਗਾ, ਭਵਾਨੀ, ਭਗਉਤੀ, ਭਗਉਤੀ, ਸ਼ਿਵਾ ...ਆਦਿਕ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਂ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਮਹਾਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ।)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ; ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥ (ਰਾਮਕਲੀ ਮ:੩,ਅਨੰਦੁ,੯੨੦) ਅਰਥਾਤ ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤਿ ਸ਼ਿਵਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ(ੴ) ਨੇ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਰਖਕੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇਆ।

(੮) ਇਸ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ‘ਨਾਨਕ’ ਪਦ ਤਖ਼ਲਸ (ਰਚਨਹਾਰੇ ਦੀ ਛਾਪ) ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਕਬਿ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਰਾਮ, ਕਵਿ ਕਾਲ ਨਾਂ ਦੇ (ਨਕਲੀ) ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਛਾਪ ਰਚਨਹਾਰੇ ਵਜੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਨੇ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਤਕ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਨਾਨਕ-ਪਦ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ?

(੯) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਕਰੀਬਨ ਸੰਨ ੧੬੭੧ ਤੋਂ ੧੭੦੫ ਤਕ ਅਰਥਾਤ ੩੪ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹੇ ; ਪੰਜਾਬੀ / ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ / ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਦਸੋ ,

ਸਵਾਲ :- ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਬੋਲੀ ਡਿੰਗਲ... ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਉਂ ? ਗੁਰਮੁਖੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? (ਨੋਟ ; ਅਜ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸੇ ਬਿਹਾਰੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।)

(੧੦) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸੰਨ ੧੬੭੫ ਤੋਂ ੧੭੦੮ (੩੩ ਸਾਲ) ਤਕ ਰਹੇ ; ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਨ ਕਦੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ “ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਅਰਾਧੀ” ਅਰਥਾਤ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਨ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਸਵਾਲ :- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਪਿਛਲੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਪਸਵੀ ਦੀ ਕਥਾ “ਅਬ ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਕਥਾ ਬਖਾਨੇ ...” ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ? (ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ-ਸਿਖ ਸੰਬੰਧ ਸੰਨ ੧੬੭੫ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ)

(ਨੋਟ : ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਸਨ ; ਵੈਸ਼ਨੋ ਦੇਵੀ ਦੇ ਧਾਮ ਜਾਂਦੇ ਸਨ । ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਨ ਦੇਵੀ ਪੂਜੀ , ਨ ਦੇਵੀ-ਧਾਮ ਗਏ । ਸਿਖਾਂ ਲਈ ਵੈਸ਼ਨੋ-ਦੇਵੀ-ਧਾਮ ਗੁਰਧਾਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੇਮਕੁੰਟ ਗੁਰਧਾਮ ਕਿਵੇਂ ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੈ : ਜਿਥੇ ਜਾਇਓ ਬਹੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥ (ਅੰਗ ੪੫੦) ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀਏ।)

(੧੧) ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੋਹਰਾ (ਪੰਨਾ ੧੨੧੦) ਇਹ ਛਲ ਸੋ ਮਿਸਰਹਿ ਛਲਾ ਪਾਹਨ ਦਏ ਬਹਾਇ ॥ ਮਹਾਕਾਲ ਕੋ ਸਿਖਯ ਕਰਿ ਮਦਿਰਾ ਭਾਂਗ ਪਿਵਾਇ ॥

ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਛਲ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ? (ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ : ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਨ ਕਾ ਚਾਉ ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥ (ਮਹਲਾ ੧ ਅੰਗ ੧੪੧੨)

ਸਵਾਲ :- ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਵੇਂ ? ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਸਿਖ ਭੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨ ਕਿ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ । ਸਿਖ ਨੂੰ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉੱਕਾ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

(ਨੋਟ : ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸ਼ਿਵ-ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਦਵਾਦਸ਼ਲਿੰਗ (੧੨ ਲਿੰਗਾਂ) ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ; ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਰ ਉਜੈਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਭੰਗ-ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਰਸ਼ਾਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਾਈ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੪੦੫ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ‘ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੇਤਾ’ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੈ । ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ੧੯੬੭ ਦੀ ਛਪੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਫੁਟਨੋਟ ਵਿਚ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖਕੇ ਅਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ :- ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗੋਪਾਲ ਲਾਲੁ ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿ ਤੂ ਜੀਵਹਿ ਫਿਰਿ ਨ ਖਾਈ ਮਹਾਕਾਲੁ ॥ (ਰਾਮਕਲੀ ਮ:੫, ਅੰਗ ੮੮੫) ਮਹਾਕਾਲ = ਮੌਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ।

(੧੨) ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਰਚਨਹਾਰੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਬਿ ਸਯਾਮ, ਕਬਿ ਰਾਮ ਤੇ ਕਬਿ ਕਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਹ ਕਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਚੂਕ ਹੋਇ ਕਬਿ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰੀ॥’ ਅਰਥਾਤ ਕਵੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਆਪੇ ਹੀ ਸੋਧ ਲਵੇ ਅਰਥਾਤ ਲਿਖਾਰੀ ਭੁਲਣਹਾਰ ਹੈ!!? (ਪੜ੍ਹੋ, ਪੰਨੇ ਨੰ: ੨੫੪, ੩੧੦, ੫੭੦, ੧੨੭੩)

ਸਵਾਲ :- ਜੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕਵਿ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਭੁਲਣਹਾਰ ਮੰਨ ਲਈਏ ?

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ: ਭੁਲਣ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਅਭੁਲੁ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰੁ ॥ (ਅੰਗ ੬੧) (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਰਚਿਤ ਨਹੀਂ)

(੧੩) ਮਹਲਾ ਜਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ :- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਭ ਥਾਈਂ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਮਹਲਾ ੧, ਮਹਲਾ ੨... ਮਹਲਾ ੫, ਮਹਲਾ ੯ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ; ਮਹਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼ਰੀਰ। (ਸ਼ਰੀਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜੋਤ ਜੁਗਤਿ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ।)

ਸਵਾਲ :- ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ , ਮਹਲਾ ੧੦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?

(ਨੋਟ ; ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਪੰਨਾ ੧੫੫ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਲਿਖਣ ਉਪਰੰਤ ਪੰਕਤੀ ‘ਬਰਨਤ ਸਯਾਮ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਈ॥’ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਯਾਮ ਕਵਿ ਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਅਖਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।)

ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਖਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹਲੀਮੀ ਵਿਚ ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ, ਦਾਸਨਿ ਦਾਸੁ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ‘ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦’ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

(੧੪) ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁਧ ਹੈ :-

ਸਵਾਲ :- ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ ‘ਸਜਿ ਪਛਤਾਨਿਓ ਇਨ ਕਰਤਾਰਾ॥’, ਅਰਥਾਤ ਰੱਬ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਾਜ ਕੇ ਪਛਤਾਇਆ। ਐਸੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਇਸਤ੍ਰੀ-ਨਿੰਦਕ ਪੰਕਤੀਆਂ (ਆਧਾਰ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ), ਗੁਰੂ ਲਿਖਤ ਕਿਵੇਂ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ: ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ॥..ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ॥(ਵਾਰ ਆਸਾ: ੪੭੩)

(੧੫) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਵਿਚਾਰ : ਕਾਲ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਚੋਂ ਮੈਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ !?(ਪੰਨਾ ੪੭)

ਸਵਾਲ :- ਕੰਨ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਾਲ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਿਵੇਂ? (ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਲ ਜਬ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ॥... ਏਕ ਸ੍ਰਵਣ ਤੇ ਮੈਲ ਨਿਕਾਰਾ॥ਤਾਂਤੇ ਮਧੁਕੀਟਭ ਤਨ ਧਾਰਾ॥ਦੁਤੀਆ ਕਾਨ ਤੇ ਮੈਲੁ ਨਿਕਾਰੀ॥ਤਾ ਤੇ ਭਈ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਾਰੀ॥(ਪੰਨਾ ੪੭)

ਸਵਾਲ : ਕੀ ਗੁਰਸਿਖ ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ ਮੰਨਣੇ ਛੱਡ ਦੇਣ: ਸਾਰੇ ਤੇ ਪਵਨਾ ਭਇਆ ਪਵਨੈ ਤੇ ਜਲੁ ਹੋਇ ॥ ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਸਾਜਿਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤ ਸਮੋਇ ॥(ਅੰਗ ੧੯) ਅਤੇ, ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਪੁੰਧੁਕਾਰਾ ॥ਧਰਣਿ ਨ ਗਗਨਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰਾ ॥ ...॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਨ ਕੋਈ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕੋ ਸੋਈ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੩੫)

(੧੬) ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁਲਾਂ : (#) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂ ? (#) ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਜੀ ਬਾਦ ਵਿਚ ? ਐਸੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਭੁਲਾਂ...

(੧੭) ਅਨਹੋਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ (ਗਪੋੜ) :- ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਮਹਾਕਾਲ ਦੀ ਦੈਂਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੰਗ ਦਾ ਹਾਲ (ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ: ੪੦੫) (#) ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਅੱਗ ਚੋਂ ਧਨੁਖਧਾਰੀ ਪਠਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ !!! ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਠਾਨ / ਮੁਗਲ ਕਿਥੋਂ?

(#) ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ ਸਵਾਸ ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਸੈਯਦ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਮੁਗਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਕਾਲ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਗੇ !!!(ਚੋਪਈ ੧੯੮-੧੯੯)

(ਨੋਟ : ਇਸੇ ਜੰਗ ਵਿਚ,ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫, ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਧਨੁਖ-ਕਿਰਪਾਨ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਲੜਦਿਆਂ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪਸੀਨਾ ਆਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹੈ । ਸੋਦਰੁ ਰਹਿਰਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਚੋਪਈ ‘ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ॥’(੩੭੭ ਤੋਂ ੪੦੧ = ੨੫ ਚੋਪਈਆਂ) ਇਸੇ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਮਹਾਕਾਲ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਕਬਿ ਸਯਾਮ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ : ਕਬਯੋ ਬਾਚ॥

ਬੇਨਤੀ ॥ ੩੦ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ੪੦੫ਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਗੁਟਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ??)

(੧੮) ਹਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ / ਕਾਲ / ਕਾਲਕਾ / ਭਗਉਤੀ / ਚੰਡੀ / ਸ਼ਿਵਾ / ਮਹਾਕਾਲ ...ਦੀ ਹੀ ਉਸਤਤਿ :-

(ੳ) ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ (?) ਰਚਨਾ ਵਿਚ ੨੦ ਛੰਦ (ਛੰਦ ਨੰ: ੨੧੧ ਤੋਂ ੨੩੦) ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ...ਅਰਥਾਤ ਭੈਸੇ (ਮਹਿਖ) ਵਰਗੇ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

(ਅ) ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ ੧ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ; ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ/ਭਗਉਤੀ ਕੀ... “ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬਣਾਇਆ ਸਭੇ ਪਉੜੀਆਂ॥੫੫॥

(ਨੋਟ : ‘ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ’ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ । ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ (ਅਸਲ ਪਾਠ ਦੁਰਗਾ) ਕੀ ॥...“ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈਂ ਧਿਆਇ॥...॥੧॥” ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਦੇਵੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਿਉਂ ਕਰੇ ?

ਗੁਰਸਿਖ ਲਈ ਹੁਕਮ ਹੈ --“ਜੀਅ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਗੁਰ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਿ ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ,੫੧੯)

ਸਵਾਲ:- ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਤਕ ਪੰਥਕ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਕੀ ਸੀ ?

(ੲ) ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ... ॥ ...ਸੁ ਕਾਲ ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਤਿਹਾਰੇ॥ ਛੰਦ ੧੭॥(ਪੰਨਾ ੮੧੦ ਤੇ ਲਿਖੀ ਦੇਵੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚੋਂ) ਭਾਵ, ਗਲੇ ਵਿਚ ਖੋਪੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਾਣ ਵਾਲਾ...ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਕਾਲ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਲਣਹਾਰ ।

(ਸ) ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ...(ਪੰਨਾ ੯੯: ਸ਼ਿਵਾ, ਦੁਰਗਾ,ਚੰਡੀ ਤੋਂ ਵਰ ਮੰਗਣਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਗੁਰਸਿਖ ਕਿਵੇਂ?)

(ਹ) ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫ : ਛੰਦ ੯੧ ਤੋਂ ੧੦੦ ਤਕ ਮਹਾਕਾਲ/ਕਾਲ/ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਰੱਬੀ-ਗੁਣਾ ਵਾਲਾ ਦਰਸਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਉਸਤਤਿ,

(੧੯) ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ :- ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ? ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ, ਸ਼ੇਅਰ ਨੰ: ੮੯,੯੦,੯੧,੯੨,੯੩ : ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਣ ਵਾਲਾ...।

(੨੦)# ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾਨ ਤੇ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਕਿੱਸੇ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕੀ ਗੁਰੂ-ਲਿਖਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਇਸਲਾਮੀ ਸੁੰਨਤ ਪਰਥਾਂਇ: ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਯਤ ਹੈ ਕਿਰਪਾਲ ਨ ਭੀਜਤ ਲਾਂਡ ਕਟਾਏ ॥(ਕਾਲ ਉਸਤਤਿ, ਪੰਨਾ ੪੬) ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ : ਕੈ ਤੋਹਿ ਕਾਟ ਕਰੇ ਸਤ ਖੰਡਾ (ਸੋ ਟੁਕੜੇ)॥ ਕੈ ਦੈ ਮੋਰਿ ਭਗ ਬਿਧੈ ਲੰਡਾ ॥ (ਪੰਨਾ ੧੨੬੭)

...॥ਲਿੰਗ ਦੇਤ ਤਿਹ ਭਗ ਮੋ ਭਏ॥ ਭਗ ਮੋ ਲਿੰਗ ਦੀਯੋ ਰਾਜਾ
ਜਬ ॥ਰੁਚਿ ਉਪਜੀ ਤਰੁਨੀ ਕੇ ਜਿਯ ਤਬ ॥(ਪੰਨਾ ੧੩੫੮)

(੨੧) ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤਕ (ਨਵੰਬਰ ੧੬੭੫)
ਕਿਹੜੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ ?

ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਅਜ ਉਹਨਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ-ਪਾਠ
ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਕਹੇ ਜਾਣਗੇ ?

(੨੨) # ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ
ਨਹੀ ਹਨ ? { ਨੋਟ:ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖਾਸ ਪਹਿਚਾਨ: ਆਪਿ
ਮੁਕਤ ਮੋਕਉ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲੇ ਐਸੇ ਕਹਾ ਲਹਾ॥(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ,
ਅੰਗ ੧੦੦੩)

ਹਮਰਾ ਝਗਰਾ ਰਹਾ ਨ ਕੋਊ॥

ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੇਊ॥...

ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖਿ ਦੀਆ॥

ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ॥

(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੧੧੫੯)

ਅਸਲ ਗੁਰਸਿਖ ਓਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵੇਦ-
ਪੁਰਾਣ-ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥ ਬਚਿਤ੍ਰ
ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਆਦਿਕ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।}

(੨੩)# ਸਵਾਲ :- ਕੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ
ਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਬਿਨਾ 'ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥' ਸੰਭਵ
ਨਹੀ ? ਫਿਰ ਦੱਸੋ, ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ
ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਹਰ ਰਚਨਾ ਦਾ
ਪਿਛੋਕੜ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਵੀਚਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਿਤ੍ਰ
ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਕਹੇ-ਜਾਂਦੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੱਚੀ
ਬਾਣੀ ਨਹੀ ਹਨ । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਣ ਵਾਲੇ
ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ । ਗੁਰੂ-ਬਾਣੀ
ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ :

ਨਾਨਕ ਮਿਲਿਆ ਸੋ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰੂ ਨ ਛੋਡੈ ਆਪਣਾ ਦੂਜੈ ਨ ਧਰੇ
ਪਿਆਰੁ॥(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ; ੧੦੮੭)

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੂਸਰ ਕੋਈ ॥ ਭੰਜਨ ਗੜ੍ਹਨ
ਸਮਝੁ ਤਰਣ ਤਾਰਣ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥(੧੪੦੪)

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਰਚਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ
ਆਖ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੈਲੇਂਜ :-

(੧) ਸਿਧ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਅਤੇ
ਨਿਰਣੇ ਗਲਤ (ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੁਧ) ਹਨ ।

(੨) ਸਿਧ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ
ਨਹੀਂ ।

(੩) ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੇ ਕੇ ਸਿਧ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ।

(੪) ਸਿਧ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਬਿਨਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ /
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ।

(੫) ਸਿਧ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਬਿਨਾ ਗੁਰਮਤਿ-ਗਿਆਨ
ਅਧੂਰਾ ਹੈ ।

(ਨੋਟ: ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ੧੭-
੧੦-੨੦੦੭ ਅਤੇ ੨੮-੫-੨੦੦੮ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਚਿਤ੍ਰ
ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਕੇ 'ਝਗਰਾ ਏਕੁ ਨਿਬੇਰਹੁ ਰਾਮ॥'
ਚਿੱਠੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)

ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੇਠ
ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਣੀ ਜੀ :

Dalbir Singh, M.Sc., 31-D, Madan Park, East Punjabi bagh, New Delhi-
110026.(India)

ਝਗਰਾ ਏਕੁ ਨਿਬੇਰਹੁ ਰਾਮ॥ ਜਉ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਜਨ ਸੈ ਕਾਮੁ ॥(ਅੰਕ ੩੩੧)

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ,

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ੨੦੦੮

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਸਵਾਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀਓ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ਵਾਹਿਗੁਰ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ ॥

ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਦੀ
ਆਵਾਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ
ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ ।

ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਕ ਜਿਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ / ਅਖੌਤੀ (so-called) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ । ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ-ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ । ਇਹ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਣ ਲਈ ਦਾਸ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੱਗੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਵੀ ਦਾਸ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਧਾਰ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ (ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ, ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ, ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਮਤ ਦੇ ਲੇਖ / ਪੁਸਤਿਕਾਂ) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ-ਸ਼ਾਨੀ ਲਈ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਜੀਓ! ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਅਟੁਟ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਿਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਖੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਹਨ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ ਮੈਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ “ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਜਿਨਿ ਭਰਮ ਗੜੁ ਤੋੜਿਆ ॥ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਜੋੜਿਆ ॥” (ਅੰਕ ੫੨੨) ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ । ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ੪੯ ਸਾਲ ਤੋਂ, ਔਸਤਨ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਹਜ-ਪਾਠ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਤਕ ਜਾਰੀ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਸ-ਵਸ ਚੁਕੀ ਹੈ । ਹਰ ਪਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ “ਕਿਰਪਾ ਕਰਿਓ ਕਿ ਇਹ ਨਾਚੀਜ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬੇਮੁਖ ਨ ਹੋਵੇ ।”

ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਦੁਬਿਧਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ ਹੈ ਬਾਣੀ॥...ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ॥’ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਜਾਪੁ, ਸਵੈਯੇ, ਚੌਪਈ ... ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਪੰਥ-ਦੇਖੀ ਬਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ-ਦੇਖੀ ਬਣਦਾ ਹਾਂ। ਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੰਥ ਦੇਖੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇਖੀ । ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਸੋ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ?

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁਧ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਹਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ (ਆਤਮਕ) ਮੌਤ ਯਕੀਨੀ ਹੈ । ਐਸੇ ਜ਼ਹਰੀਲੇ-ਦੁਧ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੁਟਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਦੁੱਧ ਛਾਣ ਕੇ ਪੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਮੇਰਾ ਅਨਮੋਲ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪੰਥ ਨੇ ਸਵਾਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ? ਮੈਂ ਸਚਿਆਰ ਕੀਹਦੇ ਅੱਗੇ ਹੋਣਾ ਹੈ ? ਕੀ ਪੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਜੇ ਮੈਂ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ਜਾਪੁ, ਸਵੈਯੇ, ਚੌਪਈ ... ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਆਪ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਨਾਸਤਕ ਜਾਂ ਮਨਮੁਖ ਆਖੋਗੇ ? ਸਿਖ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸੋ ਜੀ ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ (੧੭-੧੦-੨੦੦੭ ਤੇ ੨੮-੦੫-੨੦੦੮ ਤਾਰੀਖ) ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਚੁੱਪੀ ਦਾ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਠੀਕ ਹਨ । ਜਵਾਬ ਦੀ ਬੇਤਾਬੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਧਾਸ (ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ)

Dalbir Singh, M.Sc., 31-D, Madan Park, East Punjabi Bagh, New Delhi-110026 (Phone: 9899058458)
E-mail : ds@diopres.com
Enclosed :43 pages of related articles

**ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ
ਆਗਮਨ-ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ
/ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ॥**

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ ॥

ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਡਿਆਈਆਂ, ਗੁਣਾਂ, ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ, ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਈਏ । ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ੪੨ ਸਾਲ ਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਆਯੂ ਵਿਚ ਜੋ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ।

(੧) ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਆਖਣਾ,
 (੨) ਨਿਤਾਣੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾਉਣਾ,
 (੩) ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਲੜਦਿਆਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਉਣਾ,
 (੪) ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਖ਼ਾਤਰ ਤਿਆਗਣਾ,
 (੫) ਪਰਲੋਕ ਪਯਾਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬਦ-ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿੜ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਨਾਨਕ-ਸ਼ਾਹੀ ਸੰਮਤ ੨੩੯ (ਈਸਵੀ ਸੰਨ ੧੭੦੮) ਵਿਚ ਪੰਚਮ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਚੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ “ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ” ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਆਹ! ਅਸੀਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਸਿਖ ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ (ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਬਾਣੀ, ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਰਹੇ) ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਉਪਾਸਕ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਗ੍ਰੰਥਾਂ (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਉਰਫ਼ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ) ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਮੰਨ ਕੇ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ (ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ, ਸ਼ਿਵਾ, ਭਗਉਤੀ, ਕਾਲਕਾ, ਮਹਾਕਾਲੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ), ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ (ਦੇਵਤਾ ਮਹਾਕਾਲ, ਸਰਬਕਾਲ, ਸਰਬਲੋਹ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ), ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ (ਦੇਵਤਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿਕ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ) ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ-ਗੁਰੂ-ਰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਹੁਕਮ:
 ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾ ਜੋ ਲਿਖ ਦੀਆ ॥
 ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ ॥

ਮੰਨ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਗ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਪੰਨੇ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਦੇਵੀ-ਬੋਧਕ “ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥... ਸ੍ਰੀ ਭਗੋਤੀ ਏ ਨਮਹ ॥... ਅਤੇ “ਸਰਬਕਾਲ ਕੀ ਰੱਛਾ..., ਸਰਬਲੋਹ ਕੀ ਰੱਛਾ...” ਆਦਿਕ

ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੭੩ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ ॥

ਦੇਬਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਤ ਹਮਾਰਾ ॥

ਅਰਥਾਤ, ਦੇਵਤਾ ਸਰਬਕਾਲ ਅਥਵਾ ਮਹਾਕਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇਵੀ ਕਾਲਕਾ, ਦੁਰਗਾ, ਭਗੋਤੀ, ਚੰਡੀ, ਸ਼ਿਵਾ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਹੈ।

ਪਰ, ਅਫ਼ਸੋਸ ! ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ, ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ... ਹੇਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾਂ... ਮਹਾਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਆਰਾਧੀ... ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਹੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ... ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਸ਼ਯਾਮ ਏਹੈ ਬਰ ਦੀਜੈ ॥... ਯਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਹੈ ਮਹਾ ਮੁਨਿ... ਸ਼ੰਖਨ ਕੀ ਧੁਨਿ ਘੰਟਨ ਕੀ ਕਰ ਫੂਲਨ ਕੀ ਬਰਖਾ... ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰ ਕੇ... ਹਮਰੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਦੈ ਰਛਾ... (ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ) ਦਾ ਪਾਠ / ਕੀਰਤਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਦਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ (ਅਨੰਦੁ ਬਾਣੀ):

ਹੁਕਮੁ ਮੰਨਿਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰਾ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥

...ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ॥..(ਅੰਗ ੯੨੦)

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩, ਅਨੰਦੁ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨ ਮੰਨ ਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਚੇਤੇ ਕਰੀਏ, ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧,

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣੁ

ਤਾ ਖਸਮੈ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਾਇਸੀ ॥... ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਪੈਧਾ ਜਾਇਸੀ ॥(ਅੰ:੪੭੧)

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ ! ਦੋਵੇਂ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਦਸਮ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਉਪਾਸਕ ਸਿਧ ਕਰਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਦਰਸਾ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਨ ਕਰੋ ਜੀ। ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪੁਰ ਕੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ. ਕਥਾ, ਵੀਚਾਰ, ਕਮਾਈ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਏ ਆਗੂਆਂ ਨੇ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮਾਤ ਖਾਧੀ, ਇਹਨੂੰ ਜੇਕਰ ਮਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ। ਜਿੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਹੀ ਪੈਰ ਚੁੰਮੇ, ਉਸਨੂੰ ਜੇਕਰ ਹਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ। ਸੋਹਣੇ ਨਿਰਮਲ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਫੈਲਾਇਆ ਤਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤ ਹੋਇਆ, ਭੰਬਲ ਭੂਸੇ 'ਚ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ। ਉੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤਾਈਂ, ਹਰ ਇਕ ਵਾਰ ਘਟਾਇਐ ਤਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਝੰਡਾ ਜਮਰੌਦ ਤੇ ਗੱਡਿਆ ਸੀ, ਝੰਡਾ ਹੇਠਾਂ ਝੁਕਾਇਐ ਤਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ।

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਤਾਈਂ, ਜੇਕਰ ਨੀਚਾ ਵਿਖਾਇਐ ਤਾਂ ਰਾਹਬਰਾਂ ਨੇ।

ਜੋਸ਼ ਜਦੋਂ ਵੀ ਭਖਿਆ ਏ ਖਾਲਸੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਫ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਇਐ ਤਾਂ ਰਾਹਬਰਾਂ ਨੇ।

ਅਣਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਿਪਰ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ, ਸਾਵੇਂ ਜੇਕਰ ਝੁਕਾਇਐ ਤਾਂ ਰਾਹਬਰਾਂ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਵਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਜੀਉਂਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਐ ਤਾਂ ਰਾਹਬਰਾਂ ਨੇ। ਕੁਰਸੀ ਡੋਲੀ ਤੇ ਪੰਥ ਤੇ ਆਖ ਖਤਰਾ, ਖੱਲ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਪਾ ਲਈ ਖੋਤਿਆਂ ਨੇ। ਓਪ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਐਸ਼ ਲੁੱਟੀ, ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਏ ਗੁਲਾਬੇ ਦੇ ਪੋਤਿਆਂ ਨੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਪਾਤਲ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਏ, ਨਾਮ ਆਪਣਾ ਉੱਚਾ ਚਮਕਾਉਣ ਦੇ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਏ, ਗੈਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਨੀਆਂ ਡੋਬ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕੇਵਲ ਨੋਟ ਤੇ ਵੋਟ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਸੁਖਾਂ ਲਈ ਖਾਧੀ ਏ ਕਸਮ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਲਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੂਠਿਆਂ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਂ ਰਾਹਬਰਾਂ 'ਚੋਂ, ਅਣਖ ਆਨ ਚਰੋਕਣੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਏ। ਬਦਲੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਕੋਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਗਿਰਵੀ ਧਰੀ ਹੋਈ ਏ।

ਅੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਤਾ ਨਾ ਰੋਈ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਢਹਿ ਢੇਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਤਮਾ ਰਹੀ ਸੱਤੀ, ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਬੇਰ ਰੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੀ ਗਈ ਸਾਡੀ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਜਦੋਂ ਹਨੇਰ ਹੋਇਆ। ਤਾਣਾ, ਬਾਣਾ, ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੁਣ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਜਰਨੈਲ ਦਲੇਰ ਮੋਇਆ। ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸੇ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਨ, ਮਤ ਮਾਰੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਲਕਾਂ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਂ ਸਰੋਤ ਸੁੱਕ ਹਰੇਨੇ, ਐਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਰੋਣਕਾਂ ਨੇ।

ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਅੱਜ ਕਹਿਣ ਸਿੰਘੋ, ਬਾਹਰ ਆਓ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਘੇਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸੌਦੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੌਦਾ, ਵੰਡ ਹੋ ਰਿਹੈ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਰੱਖੋ ਹੋਸ਼ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਨਿਕਲੋ ਬਾਹਰ ਸਮਾਧਾਂ ਦੇ ਨੇਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਰਹੇ ਨਿਰਭਰ, ਲੁੱਟਦੇ ਰਹੋਗੇ ਰਾਹਬਰ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਹਟ ਚਲ ਰਹੇ, ਸੌਦੇ ਝੂਠ ਦੇ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕ ਰਹੇ ਨੇ। ਸੱਚੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿਤਾ ਉੱਪਰ, ਪਾਰਸ ਮੰਡੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿਕ ਰਹੇ ਨੇ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ 'ਪਾਰਸ'

[End of the Book by S. Dalbir Singh]

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਰਵੋਤਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

(ਲੇਖਕ :: ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਜੀ 'ਦੰਡੀ ਸੰਨਿਆਸੀ' ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਧਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

(ਸੰਖੇਪ-ਅਨੁਵਾਦਕ : ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ੩੧-ਡੀ, ਮਦਨ ਪਾਰਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-੨੬)

ਦੋ ਸ਼ਬਦ : ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋ! ਮੈਥੋਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ 'ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨੇ 'ਸਰਵੋਤਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਨਾਮਕ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਵਾਈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ - ਵੇਦ, ਸਿੰਧੂਤੀਆਂ, ਮਹਾਭਾਰਤ, ਤੰਤ੍ਰ, ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਸਮਾਰਤ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਧਰਮ-ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਿਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਣੀ ਜਿਤਨੀ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਦਿਲੋਂ ਧਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਨਿਰਮਲ-ਸੰਤ-ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਸਨ...। ਐਸੀ "ਸਰਵੋਤਮ ਬਾਣੀ" ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਾਣ ਲਈ ਉਹ ਸੰਤ-ਬਿਰਤੀ-ਪੁਰਸ਼ ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਬਚਨ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੈ। ... ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੱਚ ਦੇ ਖੋਜੀ ਸੱਜਣ ਇਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਣਗੇ।

ਆਪ ਸਭ ਦਾ ਸਨੇਹੀ, ਰਾਮ ਤੀਰਥ (ਦੰਡੀ ਸੰਨਿਆਸੀ)। ਲੁਧਿਆਣਾ, ਹਰਿਦੁਆਰ ੩੧ ਮਾਰਚ ੧੯੭੪।

(ਨੋਟ: ਸੱਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਰੁੰਡ-ਮੁੰਡ ਦੰਡੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਨੂੰ ਕੇਸਾਧਾਰੀ, ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਗੁਰਸਿਖ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ)

ਵੇਦ: ਵ੍ਰਜਾ ਕਪਾਯਿ! ਰੇਵਤਿ! ਸੁਪੁਤ੍ਰੇ!

ਆਦੁ ਸੁਰੰਨਸ਼ੇ! ਘਸਤ ਇੰਦ੍ਰ!

ਉਕਸ਼ਣਾ: ਪ੍ਰਿਯੰ ਕਾਚਿਤਕਰੰ ਹਵਿੰ:

ਵਿਸ਼ਵਸਮਾਦਿੰਦ੍ਰ ਉਤਰ:। (ਰਿਗ ਵੇਦ ੧੦/੮੬/੧੩)

ਉਕਸ਼ਣੇ ਹਿ ਮੇ ਪੰਚਦਸ਼ ਸਾਕੰ ਪਚੰਤਿ ਵਿੰਸ਼ਤਿਮ।

ਉਤਾਹਮਦੰਧ ਪੀਵ ਇੰਦ੍ਰਭਾ ਕੁਕਸ਼ੀ ਪ੍ਰਣੰਤਿ ਮੇ,

ਵਿਸ਼ਵਸਮਾਦਿੰਦ੍ਰ ਉਤਰ:। (ਰਿਗ ਵੇਦ ੧੦/੮੬/੧੪)

ਅਨੁਵਾਦ :- ਵ੍ਯਾਸ ਕਪਾਯੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਹੇ ਧਨਵਾਨ ਸੁੰਦਰ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਨੂੰਹਾਂ ਵਾਲੀ ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ ! ਤੇਰਾ ਪਤੀਦੇਵ ਇੰਦ੍ਰ ਬੈਲਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਜਲਦੀ ਖਾਵੇ ਜੋ ਸੁਖਦਾਯਕ ਹੈ, ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਇਸ ਮਾਸ ਨੂੰ ਪਕਾ ਦੇ’। ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ : ‘ਤਾਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ, ਰੂਪ ਅਤੇ ਅਕਲ ਕਰਕੇ ਉੱਚਾ ਹੈ’। (੧੦/੮੬/੧੩)

ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਕਿਹਾ : ‘ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ੧੫-੨੦ ਬੈਲਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਪਕਾਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸਾਂਝ ਵਰਗਾ ਭਾਰੀ, ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਕੁਖਾਂ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ’।

ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ : ‘ਤਾਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ, ਰੂਪ ਅਤੇ ਅਕਲ ਕਰਕੇ ਉੱਚਾ ਹੈ’। (੧੦/੮੬/੧੪)

“ਇੰਦ੍ਰ-ਵਿਜਯ ਕਾਵਯ” ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੰਤਰ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਗਊ-ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਸਿਆ ਹੈ। ...ਇਹ ਇੰਦਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦਰ ਨਹੀਂ... ਐਸੇ ਕੁ-ਮੰਤਰ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ: ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਅਧਿਆਇ ੩, ਸ਼ਲੋਕ ੧੨, “ਸਵਰਣਾਗ੍ਰੇ...੦” ਅਤੇ ਸ਼ਲੋਕ ੧੩, “ਸੂਦਰੇਵ ਭਾਰਯਾ...੦”। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਾਮ-ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖਤਰਾਣੀ, ਵੈਸ਼ਯਾਣੀ ਜਾਂ ਸ਼ੂਦਰਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਆਹ ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਪਤਨੀ ਅਰੋਗ ਹੋਵੇ ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇਵਤਾ ਕਾਮ-ਅਗਨੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵਰਣ ਦੀ ਚਾਹੇ, ਕਈ ਪਤਨੀਆਂ ਰਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਘੋਰ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਅਧਿਆਇ ੫, ਸ਼ਲੋਕ ੧੫੫, “ਨਾਸਤਿ ਇਸਤ੍ਰੀਣਾਂ...੦” ; ਸ਼ਲੋਕ ੧੫੭, ਕਾਮੰਤ੍ਰ...੦” ; ਸ਼ਲੋਕ ੧੬੪, “ਵਯਭਿਚਾਰਤਿ...੦” ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੇ ਸਿਵਾ ਨਾ ਔਰਤ ਦਾ ਯੋਗ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਪਵਾਸ। ਪਰ ਪਤੀ-ਸੇਵਾ ਉਸਨੂੰ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਾਣ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਤੀ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਰਤ ਸਿਰਫ ਕੰਦ-ਮੂਲ ਖਾਵੇ, ਸ਼ਰੀਰ ਸੁਕਾ ਲਵੇ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਤਕ ਨਾ ਲਵੇ। ਜੇ ਔਰਤ ਦੂਜਾ ਪਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਮੁੱਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਗਿੱਦੜ ਦੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਇਸੇ ਮਤ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਹ ! ਮਰਦ ਨੂੰ ਸਭ ਪਾਸੋਂ ਬੇ-ਲਗਾਮ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਣਾ !? ?

ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਅਧਿਆਇ ੧੦, ਸ਼ਲੋਕ ੧੨੩, ‘ਵਿਪ੍ਰ ਸੇਵੈਵ...੦’; ਸ਼ਲੋਕ ੧੨੫, ‘ਉਚਿਸ਼ਟਮਨੰ..੦’। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੂਦਰ ਦਾ ਪਰਮ-ਧਰਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਦਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿਵਾ ਸਭ ਕਰਮ ਨਿਹਫਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਜੂਠਾ ਅੰਨ, ਦਾਣੇ ਦੇ ਛਿਲਕੇ, ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ, ਫਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜੇ, ਟੁਟੇ-ਫੁਟੇ ਬਰਤਨ ਆਦਿ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਤੇ ਸ਼ੂਦਰ ਨੂੰ ਵੈਦਿਕ-ਕਰਮ ਜਾਂ ਸਮਾਰਤ-ਕਰਮ ਕਰਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਨਹੀਂ ?

ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਅਧਿਆਇ ੫, ਸ਼ਲੋਕ ੧੩, “ਸਵਾਵਿਧੰ...੦” ; ਸ਼ਲੋਕ ੨੭ “ਪ੍ਰੋਕਸ਼ਿਤੰ...੦” ਸ਼ਲੋਕ ੩੨, “ਕ੍ਰੀਤਵਾ...੦” ; ਸ਼ਲੋਕ ੩੫, “ਨਿਯੁਕਤਸਤੁ...੦” : ਸ਼ਲੋਕ ੫, “ਲਸ਼ੁਨੰ...੦”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਹ, ਗੋਹ ਅਤੇ ਕਛੂਏ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਪਿਤਰਾਂ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਮਾਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਗਾਜਰ, ਪਿਆਜ਼, ਲੁਸਨ ਆਦਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਨਰਕ ਦਾ ਕੀੜਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਰਚ ਕੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ-ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਤੇ, ਮਨੁਖਤਾ ਤੇ, ਕੀ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ?

ਮਹਾਭਾਰਤ: ਵਨ ਪਰਵ, ਅਧਿਆਇ ੨੦੭; ਦ੍ਰੋਣ ਪਰਵ ਅਧਿਆਇ ੬੭ ; ਸ਼ਾਂਤਿ ਪਰਵ ਅਧਿਆਇ ੨੯,...ਅਧਿਆਇ ੨੬੫ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ ੨੬੮ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਰਾਂਤੀਦੇਵ ਨੂੰ ਮਹਾ-ਗਊ-ਹਤਿਆਰਾ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤੰਤ੍ਰ: ਸ਼ੈਵ-ਮਤੀਏ (ਸ਼ਿਵ ਪੂਜਕ) ਅਤੇ ਸ਼ਾਕਤ-ਮਤੀਏ (ਦੇਵੀ ਪੂਜਕ) ਤੰਤ੍ਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤੰਤ੍ਰ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕਾਂ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੋਵੇਂ ਮਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਭੋਗ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਤੰਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬਣਾਏ ਜਗੰਨਾਥ, ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਕੋਨਾਰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਮੰਦਿਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਤੇ ਨਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਮਰਦਾਂ-ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਨੇਕਾਂ

ਆਸਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਐਸੇ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣਗੇ ? ਕੀ ਕੋਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਚਿਤ੍ਰਣ ਮਾਨਵ-ਧਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕੀ ਐਸੇ ਰਾਖਸ਼ੀ-ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵਤੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋਣਗੇ ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਹ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਦੇਵਤੇ ਅਖਵਾਣ ਦੇ ਹਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਤੰਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੇਵੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮਹਾ-ਮੂਰਖਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸੋਚੋ, ਮਰਦ-ਪੁਜਾਰੀ ਔਰਤ-ਰੂਪ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਕੋਈ ਜੀਂਦੀ-ਜਾਗਦੀ ਸੂਝਵਾਨ ਔਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਵੇਗੀ? ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦੇਵੀਆਂ ਉਸ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੁਰਾਚਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਂਦੀਆਂ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌ-ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਤੰਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਗ੍ਰਹ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੈਦਿਕ-ਕਰਮ ਅਤੇ ਸਮਾਰਤ-ਕਰਮ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਵਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਖਸ਼ । ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਾਹੂ, ਕੇਤੂ, ਸ਼ਨੀ ਵਰਗੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੰਦਰ, ਬ੍ਰਹਸਪਤਿ, ਅਗਨੀ ਵਰਗੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ; ਇਕ ਪੂਰਬ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਪੱਛਮ। ਇਕ ਧਿਰ ਸੁਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇਗੀ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗੀ ।

ਪੁਰਾਣ: ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਹਿਰੰਯਗਰਭ, ਸਵੈਯੰ-ਭੂ (ਸੈਭ) ਅਤੇ ਪਾਰ-ਬ੍ਰਹਮ ਆਖ ਕੇ ਆਦਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉੱਕਾਰ (?) ਨੇ ਪੂਜਣ-ਯੋਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ-ਯੋਗ ਦਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ-ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਆਚਾਰਯ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਿਵ-ਪੁਰਾਣ ਰੁਦ੍ਰ-ਸੰਹਿਤਾ ਸਤੀ-ਖੰਡ ੨, ਅਧਿਆਇ ੧੯ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤਿ-ਕਾਮੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਹੈ । ਕਥਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ:

ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਸਤੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸਤੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਾਮ-ਵਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਬੁਲਾਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਛੁਡਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਬਛੜੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਣ ਆਇਆ ।... ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ

ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਣ ਆਇਆ ।... ਸੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਵਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਮਹਾਕਾਮੀ, ਅਗਿਆਨੀ, ਚੋਰ ਅਤੇ ਸਸਤਾ ਜਿਹਾ ਭੱਟ ਹੈ ।

ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ, ਕੋਟਿ ਰੁਦ੍ਰ ਸੰਹਿਤਾ ੪, ਅਧਿਆਇ ੧੨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਦੀ ਐਸੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਕਥਾ ਦਰਜ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦਸਣਾ ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਕਥਾ-ਸੰਖੇਪ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ:

ਦਾਰੂਕ ਨਾਮਕ ਜੰਗਲ...ਸ਼ਿਵ ਬਿਲਕੁਲ ਨੰਗੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ...ਰਿਸ਼ੀ-ਪਤਨੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਮ-ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹੋ ਗਏ...ਰਿਸ਼ੀ-ਪਤਨੀਆਂ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਕਾਮ-ਅੰਧ ਵੇਖਕੇ ਖੁਦ ਵੀ ਕਾਮੀ ਹੋਈਆਂ ਫਿਰਨ...ਰਿਸ਼ੀ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾੜਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਕਾਰਣ ਨਰ-ਅੰਗ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਨਰ-ਅੰਗ ਟੁੱਟ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉਠੀ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਸੜਨ ਲਗੀ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚ ਗਈ । ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਜਨ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ । ਅਖੀਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਾਰਵਤੀ ਜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਣ ਲਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਸੜਦੇ ਹੋਏ ਨਰ-ਅੰਗ ਨੂੰ ਯੋਨੀ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਲਿੰਗ-ਯੋਨੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਲਿੰਗ-ਯੋਨੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਵੀ ਬਾਦ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਿੰਗ-ਯੋਨੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਦੇ ਗੁਪਤ-ਅੰਗਾਂ ਦੀ (ਹਰ ਵਕਤ ਭੋਗ-ਮੁਦ੍ਰਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਣ) ਵਧੀ ਹੋਈ ਕਾਮ-ਅਗਨੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਨ-ਪਸੰਦ ਵਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ । ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ??

ਐਸੀ ਹੀ ਕਾਰਤਿਕ (ਕੱਤਕ) ਮਹਾਤਮ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਥਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਮਹਾ-ਨਿਰਲੱਜ ਅਤੇ ਮਹਾ-ਕਾਮੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਲੰਧਰ ਨਾਮਕ ਦੈਂਤ ਦੀ ਪਤੀ-ਵ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਤ-ਭੰਗ ਕਰਦੇ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਜਦ ਉਹ ਸੁੰਦਰੀ ਅਪਨੇ ਮ੍ਰਿਤ-ਪਤੀ ਨਾਲ ਸਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਸਨੂੰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਿਰਹਾ ਵਿਚ ਤੜਫ਼ਦੇ, ਵਿਲਕਦੇ ਅਤੇ ਦੁ-ਹੱਥੜ ਪਿੱਟਦੇ-ਰੋਂਦੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਦੀ ਰਾਖ ਵਿਚ ਜਾ ਲੇਟਦੇ ਹਨ। ਅਜਕਲ ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਰਾਖ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲੇਟੇ ਤੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਸਦੀ ਗੁੰਡਾ-ਗਰਦੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਪਕੜ ਕੇ ਡੰਡਾ-ਪਰੇਡ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵੜੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਭੂਤ ਨੂੰ ਲੋਕੀ ਨਾ ਕੱਢ ਦੇਣ ?

ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਖੰਡ, ਅਧਿਆਇ ੫੪, ਸ਼ਲੋਕ ੪੭, ੪੮, ੪੯ (ਰਾਜਾ ਸੁਯਗ ਦੇ ਯੱਗ): “ਰਾਜਸੂਯ ਸਹਸ੍ਰਚ...ਮਿਸ਼ਟ ਦ੍ਰਵਯੈ: ਸੁਦੁਰਲਭੈ:” ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਇਉਂ ਹਨ :

“ਰਾਜਾ ਸੁਯੱਗ ਨੇ ਰਾਜਸੂਯ ਨਾਮਕ ੧੦੦੦ ਯੱਗ ਨਰਬਚਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਡੇ ਤੇ ਕੀਤੇ ਸਨ , ਤਿੰਨ ਲੱਖ (੩,੦੦,੦੦੦) ਅਸ਼ਵਮੇਧ ਯੱਗ ਕੀਤੇ ਸਨ ; ਅਰਥਾਤ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਘੋੜੇ ਮਾਰੇ ਸਨ । ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਨਰ-ਮੇਧ ਯੱਗ ਕੀਤੇ ਅਰਥਾਤ ੩,੦੦,੦੦੦ ਮਨੁੱਖ ਕਤਲ ਕੀਤੇ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਅਦਭੁਤ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਚਾਰ ਲੱਖ ਗਊ-ਮੇਧ ਯੱਗ ਕੀਤੇ ਅਰਥਾਤ ੪੦੦,੦੦੦ ਗਊਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ । ਘਿਉ ਵਿਚ ਤਲ ਕੇ ਪੰਜ ਲੱਖ (੫,੦੦,੦੦੦) ਗਊਆਂ ਦਾ ਮਾਸ, ਹੋਰ ਕਈ ਸੁਆਦਲੇ ਦੁਰਲਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ (੩,੦੦,੦੦,੦੦੦) ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਂਦਾ ਸੀ”। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਕਲੋ-ਸਖਣਾ, ਅਤਿ-ਬੂਠਾ, ਮਹਾ-ਮੂਰਖ ਵਾਮ-ਪੰਥੀ (ਗਊ-ਮਾਸ ਛਕਣ ਵਾਲਾ) ਕਵੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਅਸੰਖਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਯੱਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ : ਮਰਣ ਪਿਛੋਂ ਜੀਵ ਅਪਣੇ ਕੀਤੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਕਾਰਣ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਓਥੇ ਉਸਨੂੰ ਅੰਨ, ਪਾਣੀ, ਛਤਰੀ, ਜੁੱਤੀ ਆਦਿਕ ਸਮਾਨ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ । ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਰਕ ਵਿਚ ਬਲਕਿ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਪਿਛੇ ਰਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵਧੀਆ ਕਪੜਾ ਮੰਜੀ / ਪਲੰਘ ਤੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਬੂਟੇ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤ-ਜੀਵ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਬਿਸਤਰੇ ਸਮੇਤ ਮੰਜੀ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾ ਖਾਣੇ ਪੈਣ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਨਰਕ-ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਪਾਰਸਲ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ? ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਮਿਰਤਕ ਜੀਵਾਂ ਤੇ

ਵੀ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਲੁੱਟ-ਖਸੂਟ ਕੀਤੀ ; ਅੰਨ੍ਹੀ ਤੇ ਭੋਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ।

ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਕ ਵੈਤਰਣੀ ਨਾਮਕ ਨਾਰਕੀ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਖੂਨ ਅਤੇ ਮਿਝ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਭਿਆਨਕ ਨਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਣ ਲਈ ਗਊ ਦੀ ਪੂਛਲ ਫੜਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਗਊ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਜੀਵੇ ਜੀ ਗਊ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਗਊ-ਦਾਨ ਕਰਨੀ ਹਰੇਕ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ...। ਪਰ ਇਸ ਡਰਾਉਣੀ ਕਥਾ ਦਾ ਮਹਲ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤਿੜਕਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਈ ਥੋੜੀ ਜਹੀ ਵੀ ਦਲੀਲ ਵਰਤੇ । ਮੰਨ ਲਓ, ਦਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਊ ਵੈਤਰਣੀ ਪਾਰ ਕਰਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਜੀਉਂਦੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਗਊ ਮਿਰਤਕ-ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਤੇ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਿਰਤਕ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਾਣ ਲਈ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ । ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਜੀਵ ਤਾਂ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਵੈਤਰਣੀ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਗਊ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪਾਪ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵੈਤਰਣੀ ਵਿਚ ਧੱਕਿਆ ? ਐਸੇ ਧਰਮ ਵਿਧਾਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਸੋ, ਇਹ ਪਾਪ ਕਰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁੰਨ-ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੈ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਕਾਰਣ ਬਖਸ਼ਣ-ਯੋਗ ਨਹੀਂ ।

ਮਿਰਤਕ ਦੀ ਗਤੀ ਲਈ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਿਰ ਮੁਨਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡ-ਦਾਨ, ਸ਼ਰਾਧ ਆਦਿ ਕਰਮ ਕਰਾਣ । ਪਰ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਐਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ “ਗਤੀ” ਲਫਜ਼ ਹੀ ਹਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ-ਜਾਤਿ ਹੀ ਅਵਗਤ ਜਾਵੇਗੀ । ਪਰ ਇਹ ਮੂਰਖ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਬੇ-ਸਿਰ-ਪੈਰ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਹੈ ।

ਆਤਮ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ੧੪ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਅਧਰਮੀ (ਅਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ) ਜੀਵ ਮਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਪਰ ਮਿਰਤਕ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ, ਮਰਣ ਤੋਂ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਬਾਦ, ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਾਰਣ ਕਰਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਰਦਾ ਕਿਉਂ ?

ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਪੁਰਾਣ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀ ਵਿਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਖਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਝੂਠੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਵੀ ਰਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਯਕ ਬਣਾਏ ਹਨ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਵਰਗੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜੈਸੇ ਤੱਤ-ਗਿਆਨੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਕਿੰਤੂ-ਪਰੰਤੂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ । ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਗਯਾ (ਤੀਰਥ) ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਰੇਤ ਦੇ ਲੱਭੂ ਖਾਧੇ ਸਨ। ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ ਨੇ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਜੋ-ਆਟੇ ਦੇ ਲੱਭੂ ਖਾਧੇ ਸਨ । ਐਸੀਆਂ ਪੌਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਅਸਲੀਯਤ ਨਹੀਂ । ਕੀ ਇਹ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਜਹੇ ਬ੍ਰਹਮ-ਲੀਨ ਜੀਵ ਦੀ ਗਤੀ ਕਰਾਣ ਲਈ ਗਯਾ ਵਰਗੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰੇ ?

ਪਰ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਉਪਰਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪਾਸੇ ਰਖਕੇ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਹਜੇ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਾਣੀ ਅਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਮਿਰਤਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਹੋਵੇ, ਸਹਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ, ਅਧਿਆਇ ੫, ਸ਼ਲੋਕ ੬੦, “ਸ ਪਿੰਡਤਾਤੂ...੦” ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਤਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ, ਸਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤਕ ਤਾਂ ਪਿੰਡ-ਦਾਨ, ਸ਼ਰਾਧ ਆਦਿ ਕਰਮ ਅਪਣੇ ੪੦੦ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਵਡੇਰਿਆਂ (ਪਿਤਰਾਂ) ਲਈ ਕਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਰਾਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ-ਕਾਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿਤਰ ਭੁੱਖੇ ਮਰਣਗੇ । ਕਿਤਨਾ ਲੰਬਾ ਤੇ ਪੱਕਾ ਜਾਲ ਹੈ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾ । ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ, ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤ, ਰਿਸ਼ੀ, ਮੁਨੀ, ਮਹਾਯੋਗੀ ਯਾ ਸੰਨਿਆਸੀ ਮਰੇ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਪਾਰਵਣ-ਸ਼ਰਾਧ ਅਤੇ ਨਾਰਾਯਣੀ-ਬਲੀ ਆਦਿਕ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਵੈਤਰਣੀ ਨਦੀ ਉਛਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੌਰਾਣਕ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨੇ ਜਿਥੇ ਅਗਿਆਨ-ਮਈ ਪਾਖੰਡ-ਵਾਦ ਨੂੰ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਨਿਜੀ ਸੁਆਰਥ ਲਈ) ਰਚ ਕੇ ਅਨਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਬਿਬੇਕੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ।

ਮਿਰਤਕ ਸੰਸਕਾਰ (ਸਹੀ ਵਿਧੀ): ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਰਤਕ ਸੰਸਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ? ਅਸੀਂ ਕੋਈ

ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਰੀਏ ਉਸਦਾ ਮਿਰਤਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਤਨਾ ਕੁ ਸਰਲ ਕਰਮ ਕਰ ਲਈਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕੋਈ ਮਾਇਕ ਬੋਝ ਨ ਪਵੇ ਅਤੇ ਮਿਰਤਕ-ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਬਲਵਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਸੋਖੀ ਜਹੀ ਵਿਧੀ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਰਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਣੀ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਪਾਠ ਹੋ ਸਕਣ, ਕਰਣ, ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਹਜ ਪਾਠ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪਾਠ ਅਪਣੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਿਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਕਰਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ । ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਸਥੀਆਂ / ਅੰਗੀਠਾ (ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੁਣਨੀਆਂ ਹੀ ਹਨ) ਨੇੜੇ ਵਗਦੇ ਕਿਸੇ ਜਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਅਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਨ੍ਹ ਪਕਾ ਕੇ ਅਨਾਥਾਂ, ਰੋਗੀਆਂ / ਲੋੜਵੰਦਾ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਿਰਤਕ ਨਮਿਤ ਕੋਈ ਕਰਮ ਧਰਮ (ਸ਼ਰਾਧ ਆਦਿਕ) ਕਰਣਾ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਹੈ । ਮਿਰਤਕ ਸੰਬੰਧੀ ਦਾਨ ਭੋਜਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾ-ਸ਼ੈਤਾਨ ਮਹਾ-ਨਿਰਦਈ, ਅਸੁਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਦਯਾਲੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਰਤਕ ਨਮਿਤ ਕੀਤਾ ਭੰਡਾਰਾ (ਲੰਗਰ) ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭੈੜੀ ਰੀਤ ਵਾਮ-ਮਾਰਗੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਸਮਾਰਤ ਸੂਤ੍ਰ : ਮਧੁਪਰਕ ਵਿਧੀ : ਪਾਰਸਕਰ, ਗ੍ਰਹ ਸੂਤ੍ਰ, ਕਾਂਡ ੧, ਕੰਡਿਕਾ ੩, ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ (੧) ਘਰ ਆਇਆ ਗੁਰੂ , (੨) ਦੱਖਣਾ ਲੈ ਕੇ ਯੱਗ ਰਚਾਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, (੩) ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਵਰ, ਦੂਲਾ, (੪) ਰਾਜਤਿਲਕ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ , (੫) ਘਰ ਆਇਆ ਮੋਹਮਾਨ, (੬) ਗੁਰੂ-ਕੁਲ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ; ਇਹ ਛੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਧੁਪਰਕ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪੂਜਣ-ਯੋਗ (ਪੂਜਯ) ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੂਤ੍ਰ ੪ ਤੋਂ ੨੫ ਤਕ ਦਸੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਉਂ ਹੈ : ਪੁਜਾਰੀ ਜਾਂ ਮਧੁਪਰਕ ਕਰਣ ਵਾਲਾ ਆਸਨ ਲੈ ਕੇ ਪੂਜਯ ਨੂੰ ਆਖੇ ‘ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਜਾ ਕਰਾਂਗਾ’। ਪੂਜਯ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ : ਅੱਛਾ ਪੂਜਾ ਕਰੋ । ਫਿਰ ਪੁਜਾਰੀ ਪੂਜਯ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਸਣ ਵਿਛਾਏ ਤੇ ਇਕ ਕੁਸ਼ਾ ਦਾ ਆਸਨ ਪੈਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਦੇਵੇ। ਪੈਰ ਧੋਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੇਵੇ। ਕੁੰਗੂ, ਕਸਤੂਰੀ, ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਮਿਲਿਆ ਜਲ ਤਨ-ਸੁੱਧੀ ਲਈ ਦੇਵੇ । ਫਿਰ ਮੂੰਹ-ਸੁੱਧੀ ਲਈ ਥੋੜਾ ਪਾਣੀ ਦੇਵੇ। ਫਿਰ ਸ਼ਹਦ, ਦਹੀ, ਘਿਉ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਢੱਕਨ ਨਾਲ ਹੀ ਢੱਕ ਕੇ ਦੇਵੇ । ਪੂਜਯ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੜੀਵਾਰ ਮੰਤਰ ਉਚਾਰ ਕੇ ਛਕਦਾ ਜਾਵੇ। ... ਸ਼ਹਦ ਦੀ ਪ੍ਰਪਾਨਤਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰੀਤ ਦਾ ਨਾਂ ਮਧੁਪਰਕ ਹੈ।

ਮਧੁਪਰਕ ਪਿਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵਿਧੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ (ਸੂਤ੍ਰ ੨੬, ੨੭ ਤੇ ੨੮ ਦਾ ਭਾਵ-ਅਰਥ): ਦਾਤਾ ਪੂਜਯ ਨੂੰ ਆਚਮਨ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚੁੱਕ ਕੇ “ਗੁਰੂ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੈ” ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਆਖੇ । ਪੂਜਯ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ “ਮਾਤਾ ਰੁਦ੍ਰਾਣਾਂ” ਵਾਲਾ ਪਾਠ ਬੋਲੇ । ਜੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆਖੇ, “ਮੇਰਾ ਤੇ ਦਾਤਾ ਦਾ ਪਾਪ ਗਿਆ, ਛੱਡ ਦਿਉ, ਘਾਸ ਖਾਏ” ।

ਸਮੀਖਿਆ : ਪ੍ਰਚਲਤ ਵਿਆਹ-ਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਹੀ -“ਤ੍ਰਿਣ ਛਿੰਦਤ” (ਤੀਲਾ ਕੱਟ ਦਿਉ) ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਵਿਆਹ-ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਛਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ? ਅਤੇ ਤੀਲਾ ਕੱਟਣ ਦੀ ਮਿਥਿਆ ਕਲਪਨਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ-ਵਿਧੀ ਦਾ ਉਲੰਘਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ? ਸੁਆਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਨੇ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਉਪਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ “ਗੋ: ਗੋ: ਗੋ:” ਪਾਠ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਧੁਪਰਕ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂ-ਹਿੰਸਾ, ਜਾਂ ਮਾਂਸ-ਮਧੁਪਰਕ, ਅਟੁਟ ਅੰਗ ਹਨ । ਵੇਖੋ, ਅਗਲੇ ਸੂਤ੍ਰ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ : ਸੂਤ੍ਰ ੨੯ : ਪਰ ਮਧੁਪਰਕ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਮਾਂਸ ਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਸੂਤ੍ਰ ੩੦ : ਇਸ ਲਈ ਯੱਗ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਵਧ (ਜੀਵ-ਹਤਿਆ) ਕਰੋ, ਇਹੀ ਗਲ ਆਖੋ । ਸੂਤ੍ਰ ੩੧ : ਜੇ ਜਜਮਾਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਮ ਨਾਲ ਯੱਗ ਕਰੇ ਤਾਂ ਓਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਧੁਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਯੱਗ ਕਰਾਣਾ। ਬਿਨਾ ਮਧੁਪਰਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਯੱਗ ਨ ਕਰਾਣਾ, ਐਸੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ।... ਪਾਰਸਕਰ, ਕਾਂਡ ੧, ਕੰਡਿਕਾ ੮, ਸੂਤ੍ਰ ੧੦, ਦਾ ਭਾਵ-ਅਰਥ : ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸਪਤ-ਪਦੀ (ਸੱਤ ਲਾਵਾਂ) ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੁਲਹਨ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਗਨੀ-ਕੁੰਡ ਦੇ ਪੂਰਬ ਜਾਂ ਉੱਤਰ ਵਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਾਲ ਬਲਦ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤੇ ਬਿਠਾਵੇ ।

ਉਪਰ-ਲਿਖੇ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਸਕਰ ਕੋਈ ਮਹਾ-ਗੁਰੂ-ਹਤਿਆਰਾ ਚੰਡਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਧੁਪਰਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਤਲ ਹੋਣ ਲਈ ਖੜੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਮਾਸ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਮਧੁਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (ਸੂਤ੍ਰ ੨੯) । ਯੱਗ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਹਤਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ (ਸੂਤ੍ਰ ੩੦) ਅਤੇ ਸੂਤ੍ਰ ੩੧ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ : ਹੇ ਯੱਗ ਕਰਾਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇ! ਹਰੇਕ ਸੋਮ ਯੱਗ ਵਿਚ ਜਦ ਤਕ ਜਜਮਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਹੀਂ, ਘਿਓ ਅਤੇ

ਸ਼ਹਦ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਾ ਪਿਲਾਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮਾਸ ਨਾ ਖੁਆਏ, ਤਦ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਜਜਮਾਨ ਦਾ ਯੱਗ ਨਾ ਕਰਾਣਾ-ਇਹ ਹੈ ਵੇਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੰਨਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਪਾਰਸਕਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਸਭ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਆਹ-ਰਸਮਾਂ ਮਿਥੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਆਰੇ ਮਿਤਰੇ ! ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਏਹੋ ਜਹੇ ਚੰਡਾਲ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?

ਵਿਆਹ ਸੰਸਕਾਰ (ਸਹੀ ਵਿਧੀ) : ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਤੇ ਲੜਕੇ, ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ-ਮਿਤਰ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾ ਲੈਣ । ਇਹੀ ਸਰਵੋਤਮ ਵਿਆਹ ਸੰਸਕਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਮਾਂਸ ਆਦਿ ਦਾ ਪਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਹਤਿਆ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ । ਇਥੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਐਸੇ ਮਹਾਂ-ਵਾਕ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ :

“ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਿਨੁ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ॥” ਅਤੇ ਸਾਂਸਾਰਿਕ ਤੇ ਆਧਿਆਤਮਕ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਰਾਹ ਦਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਅਨੰਦੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਵਨ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਕ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ; ਧਰਮ ਜਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਹੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮਤਾ

ਪਿੱਛੇ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਵਾਮ-ਪੰਥੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਲ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਬੋਧ-ਪਨ ਸਿਧ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਐਸੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ / ਬਾਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਹ ਸਮਾਜ ਕੇਵਲ ਪਸ਼ੂ-ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਾਨਵ-ਸਮਾਜ ਨਹੀਂ ; ਦੇਵ-ਸਮਾਜ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ।

ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮਤਾ ਦਸਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚਰਚਾ ਹੋ ਚੁਕੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਾਹਿਬ, ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਇਸਦੀ ਬਜਾਏ ਅਧਰਮੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾ-ਕਲਿਆਣ-ਕਾਰੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਸਦ-ਉਪਦੇਸ਼ ਮਨੁਖ-ਜਾਤਿ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਲਈ ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲ ਪੂਰਣਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਦਸਦਾ ਹੈ :

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੇਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥
ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ
ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥ (ਮ: ੫, ਅੰਗ ੫੨੨)

(੧) ਇਕ - ਈਸ਼ਵਰ - ਵਾਦ : ਮੂਲ-ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਇਕੋ-ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ : “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਬੀਜ-ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ੩੩ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ । ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ੫੨੩ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ । ਇਸਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਅੱਠ ਵਾਰੀ ਅਤੇ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥” ਦੋ ਵਾਰੀ ਲਿਖੇ ਹਨ ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ‘ਪ੍ਰਭੂ’ ਨਹੀ ਮੰਨਿਆ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪੁਰਾਣ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਪਣੇ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨੌਕਰ ਆਦਿ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕ-ਈਸ਼ਵਰ-ਵਾਦ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈ-ਚਾਰੇ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਫੁੱਟ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ-ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸਹਣੀ ਪਈ । ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਇਸ਼ਟ-ਅਨੇਕਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਏਕਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚਨਕਾਰਾਂ ਨੇ ੴ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਸਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸਦੇ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਉਪਾਸਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ । ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਪੱਥਰ-ਪੂਜਾ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਧਿਆਉਣ ਦਾ ਗਾਡੀ-ਰਾਹ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ:

ਹਿੰਦੂ ਪੂਜੈ ਦੇਹੁਰਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਮਸੀਤਿ ॥

ਨਾਮੇ ਸੋਈ ਸੇਵਿਆ ਜਹ ਦੇਹੁਰਾ ਨ ਮਸੀਤਿ ॥ (ਅੰਗ ੮੭੫)

ਭਾਵ : ਨਾਮਦੇਵ ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਮਸੀਤ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕ-ਈਸ਼ਵਰ-ਵਾਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅੰਨ੍ਹਾ ਆਖਿਆ:

ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੁਰਕੂ ਕਾਣਾ,
ਦੁਹਾਂ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿਆਣਾ ॥ (ਅੰਗ ੮੭੫)

ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਇਸਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਤੀਰਥ, ਵਾਰ, ਦੇਵੀ, ਦੇਵਤੇ, ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ, ਭਾਸ਼ਾ (ਬੋਲੀਆਂ) ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤਕ ਵੀ ਇਕ ਨਹੀ, ਅਨੇਕ ਹਨ ; ਅਸੁਰ (ਰਾਖਸ਼) ਇਸਦੇ ਆਚਾਰਯਾ (ਗੁਰੂ) ਹਨ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਧ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਇਸਦੇ ਪੂਜ ਨੇਤਾ ਹਨ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਣਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਖੁਦਾ ਕੇਵਲ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਉਸਦੇ ਲਈ ਖੁਦਾ-ਵਿਹੀਨ ਹਨ ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਦੱਸੇ ਹਨ :

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਉਪਾਏ
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਵਧਾਇਦਾ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੩੬)

ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ
ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ ॥ (ਵਾਰ ਆਸਾ, ਅੰਗ ੪੬੪)

ਭਾਵ : ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜਹੇ ਰਾਜੇ ਅਨੇਕ ਹਨ ਪਰ ਨਿਰਭਉ ਅਤੇ ਆਕਾਰਹੀਨ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਓਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ :

ਗਾਵਨਿ ਗੋਪੀਆ ਗਾਵਨਿ ਕਾਨ੍

ਗਾਵਨਿ ਸੀਤਾ ਰਾਜੇ ਰਾਮ ॥

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ॥

ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ ਸਗਲ ਜਹਾਨੁ ॥ (ਵਾਰ ਆਸਾ, ਅੰਗ ੪੬੫)

ਭਾਵ: ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਦੇਹ-ਵਿਹੀਨ ਹੈ, ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਗੋਪੀਆਂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਮ ਆਦਿ ਮਹਾਨ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਜਗ੍ਹਾ ਦਸਦੀ ਹੈ । ਪੜੇ ਜੀ, ਜਪੁ ਬਾਣੀ, ਅੰਗ ੭ :

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥

ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ ॥

ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥

ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥

ਭਾਵ : ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂ, ਮਹਾਦੇਵ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕ ਹਨ। ਵੈਸ਼ਣਵ ਮਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਈਸ਼ਵਰ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਰਧਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ; ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੮੩੮,

ਏਕਮ ਏਕੰਕਾਰੁ ਨਿਰਾਲਾ ॥

ਅਮਰੁ ਅਜੋਨੀ ਜਾਤਿ ਨ ਜਾਲਾ ॥

ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖਿਆ ॥...

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਵਾਕਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਨੰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਘਰ ਇਕ-ਈਸ਼ਵਰ-ਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੀ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ :

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ ॥

ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ ॥ (ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੩੫੦)

ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਦੁਖੁ ਵਿਚਿ ਪਾਇਆ ਤੇਲੁ ॥

ਉਨਿ ਚਾਨਣਿ ਓਹੁ ਸੋਖਿਆ ਚੁਕਾ ਜਮ ਸਿਉ ਮੇਲੁ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੩੫੮)

ਜਿਥੇ ਇਕ-ਈਸ਼ਵਰ-ਵਾਦ ਮਾਨਵ-ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਬਿਬੇਕੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚਤਮ ਉਪਾਸਯ (ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੂਜਣ-ਯੋਗ ਹਸਤੀ) ਹੈ। ਕਿਸੇ ਛਪੜੀ, ਸਰੋਵਰ, ਦਰਿਆ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲੋਂ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿਚ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਯਕੀਨਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇਵਲ 'ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ' ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(੨) ਗੁਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ : ਗੁਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਿੰਤਨ ਕਰਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਜਿਹਾ ਹੈ, ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਸੁਖਮਨੀ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ :

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰੁ ਸਰਬ ਕੋ ਗਿਆਨੁ ॥

ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਮਹਿ ਜਪੈ ਕੋਊ ਨਾਮੁ ॥ (ਅੰਗ ੨੭੪)

ਭਾਵ ; ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈ, ਲਿੰਗ ਜਾਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

‘ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਦੇ ਉਪਦੇਸੁ ॥

ਨਾਨਕ ਉਸੁ ਪੰਡਿਤ ਕਉ ਸਦਾ ਅਦੇਸੁ ॥’ (੨੭੪)

(੩) ਜਾਤ-ਪਾਤ ਜਾਂ ਉਚ-ਨੀਚ : ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਚੋਟ ਮਾਰੀ ਹੈ ਤੇ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਵ-ਜਾਤਿ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤਿ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਚ-ਵਰਗ ਦਾ ਸਾਥੀ ਤੇ ਹਮ-ਸਫ਼ਰ ਦਸਿਆ ਹੈ :

ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚੁ ॥

ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ ॥

ਜਿਥੈ ਨੀਚ ਸਮਾਲੀਅਨਿ ਤਿਥੈ ਨਦਰਿ ਤੇਰੀ ਬਖਸੀਸ ॥

(ਅੰਗ ੧੫)

ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੰਨਿਆ :

ਜਾਤਿ ਜਨਮੁ ਨਹ ਪੂਛੀਐ ਸਚ ਘਰੁ ਲੇਹੁ ਬਤਾਇ ॥

ਸਾ ਜਾਤਿ ਸਾ ਪਤਿ ਹੈ ਜੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥ (੧੩੩੦)

(੪) ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ ਦੀ ਰਖਿਆ : ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤਿ ਨਾਲ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੀ ਦਾਸੀ ਜਾਂ ਭੇਡ ਬਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਧੱਕੇ-ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਧਾਨ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰ-ਵਾਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਦਸ ਕੇ ਕਿ ਜਦ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ-ਜਾਤਿ ਔਰਤ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚਲਾਣ ਲਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹੋ ? ਵਾਰ ਆਸਾ, ਅੰਗ ੪੭੩ :

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥

ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥

ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥

ਸੇ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(੫) ਬਾਹਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ : ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਪਸ਼ੂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਧਰਮ, ਸਦ-ਵਿਉਹਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਪੁਰਖ ਇਸ ਖਾਲੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੱਚਾ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ :

ਕਰਤੂਤਿ ਪਸੂ ਕੀ ਮਾਨਸ ਜਾਤਿ ॥

ਲੋਕ ਪਚਾਰਾ ਕਰੇ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ)

ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਸਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬੇਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਮਨ ਨੇ ਸਦਾਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਿਖਿਆ । ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸਜਾ ਲੈਣਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਨਹੀਂ :

ਪੜ੍ਹ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ ॥
ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ ॥
ਮੁਖਿ ਝੂਠੁ ਬਿਭੂਖਨ ਸਾਰੰ ॥
ਤ੍ਰੈਪਾਲ ਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰੰ ॥
ਗਲਿ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਲਿਲਾਟੰ ॥
ਦੁਇ ਧੋਤੀ ਬਸਤ੍ਰ ਕਪਾਟੰ ॥
ਜੋ ਜਾਨਸਿ ਬ੍ਰਹਮੰ ਕਰਮੰ ॥
ਸਭ ਫੋਕਟ ਨਿਸਚੈ ਕਰਮੰ ॥

(ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਅੰਗ ੧੩੫੩)

ਅਰਥ : (ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਕਿਹਾ-ਜਾਂਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਮਨੁਖ) ਵੇਦ ਆਦਿਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਧਿਆ ਅਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਗੁਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਪੂਜਦਾ ਹੈ। ਮੂਹੇਂ ਝੂਠ ਨੂੰ (ਸਚ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਣਾ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਪਦਾ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਗਲੇ ਵਿਚ ਮਾਲਾ, ਮਥੇ ਤੇ ਟਿੱਕਾ, ਸਦਾ ਦੋਹਰੀ ਧੋਤੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਧਿਆ ਕਰਣ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਤੇ ਕਪੜਾ ਰਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਕਰਮ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਪਰ ਦਸੇ ਕਰਮ ਬੇਕਾਰ ਲਗਦੇ, ਇਹ ਗਲ ਪੱਕੀ ਜਾਣੇ ।

ਹੁਣ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਲਉ :

ਜੋਗੁ ਨ ਖਿੰਥਾ ਜੋਗੁ ਨ ਡੰਡੈ ਜੋਗੁ ਨ ਭਸਮ ਚੜਾਈਐ ॥
ਜੋਗੁ ਨ ਮੁੰਦੀ ਮੂੰਡਿ ਮੁਡਾਇਐ ਜੋਗੁ ਨ ਸਿੰਝੀ ਵਾਈਐ ॥
ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਹੀਐ ਜੋਗੁ ਜੁਗਤਿ ਇਵ
ਪਾਈਐ॥ (ਸੂਹੀ ਮ: ੧, ਅੰਗ ੭੩)

ਜੋਗ (ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ) ਨਾ ਤਾਂ ਗੋਦੜੀ ਲਪੇਟਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਡੰਡਾ ਧਾਰਨ ਵਿਚ, ਨਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਭਸਮ ਆਦਿ ਲਗਾਣ ਨਾਲ ; ਨਾ ਹੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਣ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਿਰ ਨੂੰ ਰੁੰਡ-ਮੁੰਡ ਕਰਾਣ ਨਾਲ, ਨਾ ਹੀ ਸਿੰਗੀ ਆਦਿਕ ਵਾਜੇ ਵਜਾਣ ਨਾਲ। ਜੋਗ ਤਾਂ “ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨ”, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਚੰਗੇ-ਕਰਮ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

ਮਨ ਹਠ ਬੁਧੀ ਕੇਤੀਆ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰ ॥
ਕੇਤੇ ਬੰਧਨ ਜੀਅ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ॥
ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥
(ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੬੨)

ਹਠ ਯੋਗ, ਸਿਆਣਪਾਂ ਅਤੇ ਵੇਦ ਵਿਚਾਰ ਆਦਿਕ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੱਚਾ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਹੈ ।

(੬) ਜਨਮ, ਮਰਣ ਅਤੇ ਨਰਕ ਸਵਰਗ :

ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਨਰਕ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦੀ ਬੇਤੁਕੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀ ਆਦਿਕ ਦੇ ਜੰਮਣ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਜਾਂ ਅਸ਼ੁਭ ਦਸਿਆ ਤੇ ਅਸ਼ੁਭ ਜਨਮ ਨੂੰ ਸੁਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਰੂਪੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਘੋੜੀ, ਗਾਂ, ਮਝ ਆਦਿਕ ਦੇ ਦਸੇ ਗਏ ਅਸ਼ੁਭ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵੱਡਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ-ਦੇਯ ਦਸਕੇ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ਼ਰਾਧ, ਪਿੰਡ-ਦਾਨ ਆਦਿਕ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਰਚਿਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ।

ਪਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਇੱਛਾ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਹੁਕਮ ਦਸਿਆ, ਜੋ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਿੜੇ-ਮੱਥੇ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸ਼ੁਭ ਜਾਂ ਅਸ਼ੁਭ ਨਹੀਂ ; ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੂਤਕ (ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਅਪਵਿਤ੍ਰ) ਜਾਂ ਪਾਤਕ (ਮਰਣ ਵੇਲੇ ਅਪਵਿਤ੍ਰ) ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

ਸਭੇ ਸੂਤਕੁ ਭਰਮੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥
ਜੰਮਣੁ ਮਰਣੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ ਜਾਇ ॥
ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ਦਿਤੇਨੁ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਨ੍ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ ਤਿਨ੍ਹਾ ਸੂਤਕੁ ਨਾਹਿ ॥
(ਅੰਗ ੪੭੨)

ਗੁਰ-ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੈਤਰਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਲਪਿਤ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦਾ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਵਰਗ-ਮਈ ਜਾਂ ਨਰਕ-ਮਈ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਦਸਿਆ ਹੈ । ਸ਼ੁਭ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਕੰਮ, ਜੋ ਨਿਰਮਲ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣਕੇ, ਦੁਬਿਧਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਸਵਰਗ-ਮਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਭਟਕਣਾ-ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ :

ਅਮਲੁ ਕਰਿ ਧਰਤੀ ਬੀਜੁ ਸਬਦੇ

ਕਰਿ ਸਚ ਕੀ ਆਬ ਨਿਤ ਦੇਹਿ ਪਾਣੀ ॥
ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣੁ ਈਮਾਨੁ ਜਮਾਇ ਲੈ
ਭਿਸਤੁ ਦੋਜਕੁ ਮੂੜੇ ਏਵ ਜਾਣੀ ॥
(ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮ: ੧, ਅੰ: ੨੪)

ਅਰਥ : ਅਮਲ ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਬਦ ਰੂਪੀ ਬੀਜ ਬੋਏ ਅਤੇ ਸਚ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰੇ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਬਣ ਕੇ ਈਮਾਨ, ਧਰਮੀ-ਜੀਵਨ, ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਵਰਗ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਸਮਝੋ ; ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਚਲਣਾ ਨਰਕ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਣਾ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਾਨ ਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਿਚ ਮਰ ਚੁਕੇ ਵਡੇਰਿਆਂ (ਪਿਤਰਾਂ) ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਤਾਂ ਉਡਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ-ਦਾਨ, ਸ਼ਰਾਧ ਆਦਿ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ :

ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹੈ ਘਰ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ ॥
ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ ॥
ਵਢੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ ਮੁਸਫੀ ਇਹ ਕਰੇਇ ॥

ਨਾਨਕ ਅਗੈ ਸੇ ਮਿਲੈ ਜਿ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ ॥ (ਅੰਗ ੪੭੨)
ਭਾਵ:: ਜੇ ਕੋਈ ਚੋਰ(ਮੋਹਾਕਾ) ਕਿਸੀ ਦੁਸਰੇ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਚੁਰਾ ਕੇ ਪਿਤਰਾਂ ਲਈ ਪੰਡਿਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਪਿਤਰ-ਲੋਕ ਵਿਚ ਦੁਸਰੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪਿਤਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਪਛਾਣ ਲੈਣ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਿਤਰ-ਲੋਕ ਵਿਚ ਇਹ ਚੋਰੀ ਪਕੜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਚੋਰੀ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਣ ਵਾਲੇ ਦਲਾਲ (ਭਾਵ ਪਾਂਡੇ) ਦੇ ਹੱਥ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ (ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰਮ ਫੈਲਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਡਰ-ਭਰੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ)।
ਕਿਸੀ ਕਲਪਿਤ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗਣ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਤ ਹੈ :

ਕੇਤੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ ਹਮ ਚੀਨੇ ਕੇਤੇ ਪਸੂ ਉਪਾਏ ॥
ਕੇਤੇ ਨਾਗ ਕੁਲੀ ਮਹਿ ਆਏ ਕੇਤੇ ਪੰਖ ਉਡਾਏ ॥ (ਅੰਗ ੧੫੬)
ਜੀਵ ਅਲਗ ਅਲਗ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਮ, ਮੱਧਮ, ਜਾਂ ਨੀਚ ਜੂਨਾਂ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ :

(ੳ) ਜੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਤੇਹਾ ਹੋਇਸੀ ॥
(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੭੩੦)
(ਅ) ਜੈਸਾ ਕਰੇ ਸੁ ਤੈਸਾ ਪਾਵੈ ॥
ਆਪਿ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਵੈ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੬੬੨)
(ੲ) ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥
ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥ (ਜਪੁ , ਅੰਗ ੪)

ਭਾਵ : ਪੁੰਨ-ਕਰਮੀ ਜਾਂ ਪਾਪੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜੀਵ ਜੈਸੇ ਕਰਮ ਕਰੇਗਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਅਪਣੇ ਵਿਚ ਉੱਕਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਅਪਣੇ ਬੀਜੇ ਦਾ ਫਲ ਆਪ ਹੀ ਖਾਏਗਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਬੀਜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜਨਮ-ਮਰਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹੇਗਾ । ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਦਾਨ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਪਣੀ ਮੋਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ :

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥ (੧੨੪੫)

ਦਾਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਅਕਲ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ :

ਅਕਲੀ ਪੜਿ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੈ ਦਾਨੁ ॥ (੧੨੪੫)

(੭) ਅਸੂਰੀ ਪੂਜਾ : ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਧੁਪਰਕ ਵਰਗੀ ਰਾਖਸ਼ੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਯੱਗ ਅਤੇ ਬਲਿ ਆਦਿਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਸਥਾ (ਯਕੀਨ) ਨਹੀਂ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਵ-ਭਗਤੀ ਜਾਂ ਦੇਵੀ-ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ; ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ, ਭੰਗ, ਗਾਂਜਾ, ਚਰਸ, ਧਤੂਰਾ, ਤਮਾਕੂ ਆਦਿ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਹਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਰਾਖਸ਼ੀ ਭੋਜਨਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਬਲਕਿ ਮਹਾ-ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੜਾਹ-ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਦੇਗ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੇ ਪਹਿਨਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ :

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਖਾਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥

ਜਿਤੁ ਖਾਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥

ਜਿਤੁ ਪੈਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ (ਅੰਗ ੧੬)

ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਵਲ ਖਿਚਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਛਲ-ਕਪਟ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਅੰਨ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਨੰਗੇ ਰਹਿਣਾ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਅਤੇ ਮੌਨ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ, ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਚਲਣਾ, ਗੰਦ ਜਾਂ ਜੂਠਾ ਖਾਣਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ :

ਛੋਡਹਿ ਅੰਨੁ ਕਰਹਿ ਪਾਖੰਡ ॥

ਨਾ ਸੋਹਾਗਨਿ ਨਾ ਓਹਿ ਰੰਡ ॥

(ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੮੭੩)
 ਅੰਨ੍ਹ ਨ ਖਾਇਆ ਸਾਦੁ ਗਵਾਇਆ ॥
 ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇਆ ਦੂਜਾ ਭਾਇਆ ॥
 ਬਸਤ੍ਰ ਨ ਪਹਿਰੈ ॥ ਅਹਨਿਸਿ ਕਹਰੈ ॥
 ਮੋਨਿ ਵਿਗੁਤਾ ॥ ਕਿਉ ਜਾਗੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਸੂਤਾ ॥
 ਪਗ ਉਪੋਤਾਣਾ ॥ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਮਾਣਾ ॥
 ਅਲੁ ਮਲੁ ਖਾਈ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ ॥
 ਮੂਰਖਿ ਅੰਧੈ ਪਤਿ ਗਵਾਈ ॥
 ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ ॥
 ਰਹੈ ਬੇਬਾਣੀ ਮਤੀ ਮਸਾਣੀ ॥
 ਅੰਧੁ ਨ ਜਾਣੈ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥
 (ਵਾਰ ਆਸਾ, ਅੰਗ ੪੬੭)

(੮) ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ :

ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਤਿ-ਵਰਣ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਚਾ ਨਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਕਰਮ ਉਚੇ ਨਹੀ ਹਨ । ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਆਦਿ ਧਾਰਣ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ ਨਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਤਮਕ ਗੁਣ ਨਹੀ ਹਨ ; ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖਰ (ਖੇਤਾ) ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਇਕਨਾ ਨਾਦੁ ਨ ਬੇਦੁ ਨ ਗੀਅ
 ਰਸੁ ਰਸੁ ਕਸੁ ਨ ਜਾਣਤਿ ॥
 ਇਕਨਾ ਸਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ ਨ ਅਕਲਿ ਸਰ
 ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ ਨ ਲਹੰਤਿ ॥
 ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ

ਜਿ ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਗਰਬੁ ਕਰੰਤ ॥ (ਅੰਗ ੧੪੧੬)

ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰੰਗ ਦੇ ਕਪੜੇ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੰਦਰਾਂ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਡੰਡਾ ਤੇ ਬਗਲੀ ਆਦਿਕ ਕੇਵਲ-ਬਾਹਰੀ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮੀਯਤ ਨਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਧਾਰਣ ਕਰਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆਤਮਕ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ :

ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ
 ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ ॥
 ਖਿੰਬਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ
 ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ ॥
 ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ

ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥ (ਜਪੁ, ਅੰਗ ੬)

ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਸੰਤੋਖ ਰੂਪੀ ਮੁੰਦਰਾਂ, ਅਪਣੇ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੀ ਬਗਲੀ ਅਥਵਾ ਖੱਪਰ, ਪ੍ਰਭੂ ਚਿੰਤਨ ਰੂਪੀ ਭਸਮ, ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਮੰਨਣਾ - ਐਸੀ ਖਿੰਬਾ, ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ,

ਡੰਡਾ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ, ਸਾਰੀ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਮਿਤ੍ਰ ਮੰਨੇ, ਮਨ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰੋ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਜੇਤਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

ਐਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਅਖਵਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਠੂਠੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ :

ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਸਦਾਏ ਮੰਗਣ ਜਾਇ ॥

ਤਾ ਕੈ ਮੂਲਿ ਨ ਲਗੀਐ ਪਾਇ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੫)

ਪਰ ਸਾਧਨਾ-ਸੰਪੰਨ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ :

ਚਰਨ ਸਾਧ ਕੇ ਧੋਇ ਧੋਇ ਪੀਉ ॥

ਅਰਪਿ ਸਾਧ ਕਉ ਅਪਨਾ ਜੀਉ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ, ਅੰਗ ੨੮੩)

ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਾਧ ਬਨਿ ਆਈ ॥

ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ, ਅੰਗ ੨੭੨)

ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਵਰਗੇ ਦੇਵਤੇ ਲੱਭਦੇ ਹਨ :

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥ (ਸੁਖਮਨੀ, ੨੭੩)

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚਾ ਸਾਧੂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ :

ਸਾਧ ਨਾਮ ਤਾ ਕੇ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ॥

(ਸੁਖਮਨੀ , ਅੰਗ ੨੯੬)

(੯) ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ (ਬੇਨਤੀ) :

੧) ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਪਰਮ-ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਹੈ । ਸਵੇਰੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਅਸ਼ਟਪਦੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

੨) ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਇਸਲਈ ਉਹ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਪਰ ਮਨੁਖ-ਜਾਤਿ ਤਾਂ ਕਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਇਸਲਈ ਮਨੁਖ ਸਤਿਸੰਗ ਜਾਂ ਕੁਸੰਗ, ਬਿਬੇਕ ਜਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਨਾ ਕੇ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜਿਤਨੀ ਚਾਹੇ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡਾ-ਛੋਟਾ ਆਖਦੀ ਹੈ, ਜਨਮ ਕਰਕੇ ਨਹੀ।

੩) ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਰਦ ਜਾਂ ਔਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਨਹੀ ਮੰਨਦੀ ; ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

੪) ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾ-ਪੂਜਕ ਨੂੰ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਉਦਰ-ਪੂਰਤੀ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਚੋਰ ਤੇ ਹਰਾਮਖੋਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਧਰਮੀ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ, ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ, ਗ੍ਰਹਸਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ-ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

੫) ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹਸਥ “ਉੱਤਮ ਆਸ਼੍ਰਮ” ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ-ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਉਲਟ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ-ਨਿਹਕਲੰਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦੰਭੀ ਪਖੰਡੀ-ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

੬) ਗੁਰੂ-ਸਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੰਗੇ ਜਾਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਣਾ ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਰਹਤ ਨਹੀਂ, ਪਖੰਡ ਹੈ । ਨਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਐਸੇ ਪਖੰਡੀ ਬਣੀਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਨ-ਸਤਕਾਰ ਕਰੀਏ ।

੭) ਗੁਰੂ-ਭਗਤ-ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਮਸੀ ਭੋਜਨ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਰਾਬ, ਤਮਾਕੂ, ਚਰਸ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਉੱਕਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ-ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਬੇਕਮਈ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਕਰਮ-ਯੋਗੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਸੁਭ-ਚਿੰਤਕ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰਣ ਲਈ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੀਏ ।

ਅਖੀਰ ਤੇ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮਤਾ (ਇਕੋ ਇਕ ਪੂਰਨ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਪਥ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਣ ਕਾਰਣ) ਸਿਧ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਲਿਆਣ-ਕਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣ ਉਤੱਮਤਾ ਸਮਝਾ ਸਕਣਾ ਕਠਿਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਸੰਭਵ (ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ) ਹੈ । ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਦਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਤੇ ਪਰਮ-ਸ਼ੁਧ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਿਤਨੇਮ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਉਸਤੇ ਅਮਲ ਕਰਕੇ ਜੀਉਣਾ ਸਿਖੋਗੇ । (ਇਤੀ)

(ਭਾਈ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ)

ਚਰਚਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ?

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕੈਲਿਫੋਰਨੀਆ

ਕਥਤ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਬਾਰੇ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਘ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਦਸਤੇ ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਕੁਝ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ, ਇਸ ਵਿਚਲੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲਿਖਤ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰ ਅੱਜ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਰਭਾਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ-ਨ-ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਕਾਰਣ, ਮਸਲਾ, ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਚਣੌਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਆਂਚ ਪਹਿਚਾਉਣ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਅਕਸਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਉਹ ਕਾਰਕੁਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਕੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਮੌਨੋਗਰਾਫ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

(ੳ). ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ।

(ਅ). ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ।

(ੲ). ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਿੱਥ ਦਾ ਆਰੰਭ: ਇਕ ਫ਼੍ਰੰਗੀ ਸਾਜ਼ਸ਼।

(ਸ). ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੀੜਾਂ।

(ਹ). ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ।

(ਕ). ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ।

(ਖ). ਅਯੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ।

(ੳ). ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ

ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

1. ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ? ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਹ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾ ਹੁੰਦਾ?
2. ਕੀ ਇਸ 1428 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ, ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਛਿਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ?
3. ਸੱਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰੇ ਹੋਏ 52 ਦਰਬਾਰੀ ਆਨਿਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ?
4. ਅਜੇਹੇ ਅਦੁਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਕਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਤੇ-ਨ-ਕਿਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ?
5. ਕੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ ਬੀੜ ਜਾਂ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਬੀੜ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਖਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਲੜਾਈਆਂ, ਘਲੂਘਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ, ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ?
6. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਉਹ ਉਸੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ?

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਅਤੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ 1708 ਈ. ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ। ਇਸ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੋਜ਼ਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸੱਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸਫਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁਨਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਦੋਵੇਂ ਇਥੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਕਈ ਸਿੱਖਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਟਕਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਥਾ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚੜ੍ਹੇ/ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਦਾਰ, ਕਥਤ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਗਰਦਾਨਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਗੰਢ-ਤੁੱਪ ਕਰਕੇ ਦਲੀਲ ਰਹਿਤ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵਕ ਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦਪ੍ਰਸਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਾਲਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਦਾ ਪੱਖ ਠੋਸ ਪਰਮਾਣ ਅਤੇ ਪੁਖਤਾ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਕਥਤ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਾਰੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਕੇਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

(ਅ). ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲਾਸਾਨੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਨ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ, ਤੀਜੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਪਰ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਰਚਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁਘ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸਤਾਰਵੀਂ ਅਤੇ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜੇਹਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਬਾਵਸਤਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਮੀਰੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਤ ਗਵਾਹੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਗਏ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ:

1. ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ: ਰਹਿਤ ਨਾਮਾ, ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾਮਾ ਅਤੇ ਸਾਖੀ ਰਹਿਤ ਕੀ (1695-1699 ਈ.)

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੋ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਆ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ/ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤੀ ਰਚਨਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ, ਦੀਵਾਨਿ ਗੋਯਾ, ਤੋਸੀਫ਼-ਓ-ਸਨਾ, ਜੋਤ ਬਿਗਾਸ, ਗੰਜ ਨਾਮਾ, ਦਸਤੂਰੁਲ-ਇਨਸ਼ਾ, ਅਰਜ਼ੁਲ-ਅਲਫ਼ਾਜ਼। ਤਿੰਨ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ ‘ਜੋਤ ਬਿਗਾਸ’, ‘ਰਹਿਤ ਨਾਮਾ’ ਅਤੇ ‘ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾਮਾ’। ਜੋਤ ਬਿਗਾਸ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ। ਰਹਿਤ ਨਾਮਾ ਅਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾਮਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੈ। ਰਹਿਤਨਾਮਾ, ਸਤਲੁਜ ਕੰਢੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿਖੇ 1595 ਈ. ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ‘ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਜਾਂ ‘ਸਿੰਘ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਜੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 1699 ਈ. ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾਮਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ‘ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਅਤੇ ‘ਸਿੰਘ’ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ‘ਖ਼ਾਲਸਾ’ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਹਿਤ ਨਾਮਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹਨ: ਨਿਰਗੁਣ, ਸਰਗੁਣ ਅਤੇ ਗੁਰਸ਼ਬਦ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਸੈਨਾਪਤਿ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਭਾ (1711 ਈ.)

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ (1708 ਈ.) ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1711 ਈ. ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੈਨਾਪਤਿ ਦੀ ਲਿਖਤ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਭਾ’ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਤਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ 52 ਆਨਿਨ ਸਿੱਖ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਸਿਰਕੱਢ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹੋ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਭਾ’ ਵਿਚ ਬਿਆਨੇ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ,

‘ਅਹਿਕਾਮਿ-ਆਲਮਗੀਰੀ’, ‘ਅਖ਼ਬਾਰਾਤਿ-ਦਰਬਾਰਿ-ਮੁਅੱਲਾਂ’, ‘ਤਵਾਰੀਖ ਮੁਅੱਜ਼ਮ ਸ਼ਾਹ’, ‘ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਮੇ’ ਅਤੇ ‘ਤਾਰੀਖਿ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ’ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨਾਪਤਿ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਲ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਠਿੱਠਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾ ਅਰਥਾਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਬਾਰੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਕਥਤ “ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ” ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

3. ਪਰਚੀਆਂ ਸੇਵਾਦਾਸ (1711-1738): ਇਹ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਉਦਾਸੀ, ਮਹਿਲਾ ਦਸਾਂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਸਾਖੀਆਂ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਚੀਆਂ ਵਿਚ 50 ਸਾਖੀਆਂ ਜਾਂ ਹਕਾਇਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਅੱਠ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਇਕ ਸਾਖੀ ਹੈ, ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਚਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ 38 ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜੀਵਨ ਝਾਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵੀ ਵਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਖੀਆਂ ਵੀ ਇਹੋ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਲਿਖਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

4. ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ: ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10 (1751-?)

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤਾ ਇਕ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ 43 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਅਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਕਟ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10 ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਵਾਕਫੀਅਤ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆਨਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ (ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ, 1968)। ਉਸ ਪਾਸ ਸੈਨਾਪਤਿ ਦੀ ‘ਗੁਰ ਸੋਭਾ’ ਅਤੇ ‘ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ’ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਿਸਥਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸਿਰ ਮੰਗਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਲਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਸਿਰ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਿੱਝੀ ਤਲਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੌਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ‘ਸਿੰਘ’ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਕਕਾਰ ਪਹਿਨਾਏ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਇਸੇ

ਬਾਣੇ ਚੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਖੁਦ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਿਸਾਲ, “ ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ” ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਰਹਿਤ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਅਧਿਆਏ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਵਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਜਿਸ ਬੀੜ ਨੂੰ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਰਿਹਾ ਹੈ?

5. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ: ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ (1779 ਈ.-?)

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ ਦੇ ‘ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ’ ਨੂੰ 1972 ਵਿਚ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ ‘ਪਰਖ’ ਨਾਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (ਸੰਪ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ) ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੱਗੀ ਅਤੇ ਕੋਹਲੀ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਛਿੱਬੜ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਪੁਰਾਨਿਕ ਕਥਾ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ, ਪਾਹੁਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਗਏ ਦੋ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਧੀਰਮਲ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਛਿੱਬੜ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬੀੜ ਨੂੰ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ ਬੀੜ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਧੀਰਮਲ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗਵਾ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਤਾਨੂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਾਦੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੇ ਦਈਏ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਏਂ ਹੋਰ ਲਿਖ ਲੈ। ਧੀਰਮਲ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਲਸਰੂਪ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨਾਲ ਅਲੰਕਾਰਕ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਛਿੱਬੜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ

ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ‘ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਸਮੁੰਦਰ ਸਦਾਗਰ’ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਉਸ ਅਨੁਸਤਰ ਸੰਮਤ 1758 (1701 ਈ.) ਵਿਚ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਬੇਨਾਮਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਲੀਲਾ ਅੰਕਤ ਸੀ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ, ਛਿੱਬੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੰਗ ਵਿਚ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਬੀੜ ਦਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪੱਤਰਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ 91 ਸਤਰਾਂ ਛਿੱਬੜ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੱਤ ਪੱਤਰੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਵੀ ਛਿੱਬੜ ਹੋਰਾਂ ਕੀਤਾ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਛਿੱਬੜ ਨੇ ‘ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਗਰ’ ਦੀਆਂ 91 ਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਲੀਲਾ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੱਤ ਪਤਰੇ ਦੇਖੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਾਰ ਜਾਂ ਵੇਰਵਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ? ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ, ਚੰਡੀ ਚ੍ਰਿਤਰ, ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਚ੍ਰਿਤਰੋਪਾਖਿਆਨ, ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਲਸਰੂਪ, ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਛੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਛਿੱਬੜ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਹੁਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਰਹਿਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਪਾਹੁਲ, ਕੇਸ, ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਬੱਧ ਹੋਣਾ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਅਦਿ। ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਛਿੱਬੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਓਨੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ (“...he talks of all these in a manner that imparts no significance to them.”) ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ, ਰਹਿਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਛਿੱਬੜ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਰੱਖਣਾ ਜਨਊ ਪਹਿਨਣ ਅਤੇ ਟਿੱਕਾ ਲਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪਾਹੁਲ ਦਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਜਾਂ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਲ ਕੱਟੜ ਸੋਚ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂਲ ਧਾਰਾ

ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਬਕੋਲ ਗਰੇਵਾਲ... "does not belong to the central stream of Sikh literature." ਬੰਸਾਬਲੀਨਾਮਾ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਧੂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ (ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਗਰ' ਅਤੇ 'ਅਵਤਾਰ ਲੀਲਾ) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਛਿੱਬੜ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਲ ਸੋਚ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਪੈਦਾਵਾਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਨੇ ਛਿੱਬੜ ਦੇ ਬੰਸਾਬਲੀਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪੱਖ ਵੀ ਉਘਾੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪਦਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1. ਲੇਖਕ ਨੇ "ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਉੱਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਖ਼ਾਮੁਖ਼ਾ ਪੁਰਾਣਿਕ ਗੱਪਾਂ ਦਾ ਕਲੰਕ ਲਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਥਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਖੋਂ ਉਕਲੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ"।
2. "ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਕਰਮ-ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਭੈੜੀ ਤਰਾਂ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ...ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਟੋਭੇ ਅੰਦਰ ਕਛੇਪਰਾ ਬਣ ਕੇ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਹੁਣ ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਕਾਰੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ, ਲੇਖਕ ਦੇ ਗੁਆਚੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ"।
3. "ਅਜੇਹੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਕਥਾਵਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲੇਖਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਰੋਲ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ"।
4. "ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਰਣ ਦੀ ਸਰਬੋਤਮਤਾ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਜੱਥੇ ਦਾਅ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹ ਛੱਡਦਾ ਹੈ"।
5. "ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ ਦੇਵੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਹੋਮ ਯੱਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਹੋ ਰਾਇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਲੇਛਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਲਈ ਵੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਜਰੂਰੀ ਹੈ...ਇਸ

ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਟਕ ਰਚਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।...ਸੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ 1735 ਬਿ: (1678 ਈ.) ਵਿਚ ਹੋਮ ਯੱਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਧਰੋਂ ਉਧਰੋਂ ਬੁਲਾਇਆ। ਦੇਵੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਈ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਗਨੀ ਭੇਂਟ ਕਰ ਕੇ ਤੇਗ ਚਮਕਾਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਇਹੋ ਤੇਗ ਦੇਵੀ ਹੈ ਜੋ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਧਰਮੀਆਂ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਕਰਾਏਗੀ"।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਛਿੱਬੜ ਨੇ ਕਈ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਦੇ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

6. ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ: ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (1776 ਈ.)

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਵਲੋਂ 1776 ਈ. ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ 'ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ' ਨਾਮੀਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਭੱਲਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਬੇ ਕਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਖੁਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ 'ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਨਾਰਸ ਤੋਂ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉ ਜੋ ਪੁਰਾਣਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਨਿਪੁਨ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣ। ਪੰਡਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਵੇਦ, ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ, ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ/ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ, ਅਤੇ ਚਾਰ ਸੌ ਚਾਰ ਨਵੇਂ ਤ੍ਰੀਆ ਚਲਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਲਿਆਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਓ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾਣਗੇ। ਅਨੁਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ 'ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਕਿ ਸੰਗਤ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਖ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਕਰਤਵ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ।

ਜੇ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ:

1. ਜੇ ਪੁਰਾਣਕ ਸਾਹਿਤ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਐਨਾ ਹੀ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਜਾਂ ਲਿਖਵਾ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਬਲਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪਈ ਸੀ?

2. ਗੁਰਮੁਖੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਜਾਂ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੈਨਾਪਤਿ, ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਆ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੂਜਾ, ਭਾਈ ਚੌਪਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ‘ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇ ਪੁਰਾਨਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ, ‘ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ’ ਵਰਗੀ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਸਮਕਾਲੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਬਹੁਤੀ ਰਚਨਾ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦਵੀ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋਕਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

4. ਜੇ ਮਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ’ ਰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 1701 ਈ. ਵਿਚ ਸਿਰਸਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਯੋਕਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿੱਥੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ?

ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ:

1. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ (1843 ਈ.) ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ’ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ 52 ਕਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ‘ਵਿਦਿਆਧਰ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬਵੰਜਾ ਪੱਕੇ ਕਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੈਲਾਨੀ ਕਵੀ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਬਰੀਕ ਬਰੀਕ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀ। ਜਦ ਪੱਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਲਿਆ ਤਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਭਾਰ ਨੌਂ ਮਣ ਨਿਕਲਿਆ। ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਚੌਪਾ ਮੋਟਾ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਵਿਦਿਆਧਰ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਕੀ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਰਤੀਬ ਦੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ? ਦੂਜਾ, ਜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਿੱਤੇ/ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵੇਲੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਕਿੱਦਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ 1428 ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਤੱਕ 15 ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਨਿਪੁੰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ, ਜਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਖੁੱਦ ਚੁਣੇ ਹੋਣ।

ਇਸ ਮਨੋਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਲੀਆਂ ਅਸਲੀ ਬਾਣੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ (ਕੁਝ ਅੰਤਲੇ ਸੁਆਲਾਂ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ), ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ, ਤੇਤੀ ਸਵੈਯੇ, ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ (ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ), ਇਕ ਚੌਪਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ (ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਅਵਤਾਰ, ਰੁਦਰ ਅਵਤਾਰ, ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਾਖਯਾ ਆਦਿ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਹੋਣ। ‘ਨਾਨ ਬਿਧਿ ਕਵਿਤਾ ਰਚੀ ਰਖਿ ਰਖਿ ਨੌਂ ਰਸਿ ਰੀਤ’ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੌਂ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਰਚੀ ਗਈ। ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨੌਂ ਰਸ ਇਹ ਹਨ: ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਹਾਸ, ਕਰੁਣਾ, ਰੌਦਰ, ਵੀਰ, ਭਿਆਨਕ, ਬੀਭਤਸ, ਅਦਭੁਤ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ। ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰਸਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਬੰਨਗੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਰਸਾਂ ਦੀ ਭਿੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਕੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਨਾਤਨੀ ਸੁਭਾ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਜਾਂ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਕੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਤਾਕਿ ਸਿੱਖ/ਸਿੰਘ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਆਸ, ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਗੈਰਕੁਦਰਤੀ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋ ਸਕਣ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਨਾਤਨੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰੇ ਨਿਰਮਲਾ ਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਆਰਥੀ ਪਰਭਾਵ ਹੇਠਾਂ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਤਾਕਿ ਉਹ ਗੋਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਬਟੋਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਣ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਲੜਾਈ ਛਿੜਨ ਕਾਰਨ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ 'ਵਿਦਿਆਧਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਅਧੂਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਮ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੁਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 62 ਪੱਤਰੇ ਬਚੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਕਬਿੱਤ ਜੋੜੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਵਿਦਿਆਧਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਤੋਂ 142 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੱਤਰੇ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ, ਕਿੱਦਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕੋ ਘਾਟ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਥਤ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

2. ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ: ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (1880)

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ, ਪੰਡਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਿਰੋਤਮ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵਾਫੀਅਤ ਦਰਜ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਬੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਨਾ, ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਏਕ ਹਰੀ ਦਸ ਰੂਪ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਕੋ ਬੰਧਿ॥

ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਯਹਿ ਅਬ ਬਰਨੋ ਸੁਖਨੰਦ॥ (ਪਤਰਾ 1)

ਏਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਜ ਪੰਥ ਬਿਨ ਔਰ ਠੌਰ॥

ਕਾਹੂੰ ਆਗੇ ਜਾਇ ਕਿਤ ਸੀਸ ਨਾ ਨਿਵਾਈਏ॥ (ਪਤਰਾ 161)

ਸਾਖਿਆਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਬੰਦ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਬ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਸ ਰੂਪ ਦਸ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟੇਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਹੀਂ ਨਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਜੇ ਅਬ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇਰਾ॥

ਕਹਿਲਾਵਤ ਮਧ ਪੰਥ ਅਛੇਰਾ॥

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਮੇ ਬੀੜ ਨਹੀਂ ਤਾਂਕੀ॥

ਭਈ ਬਾਣੀਆਂ ਰਹੀ ਇਕਾਂਕੀ॥

ਅਨਕੈ ਠੌਰ ਪੋਥੀਆਂ ਮਾਹਿ॥

ਬਾਣੀ ਰਹੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਮਾਹਿ॥

ਅਰਥਾਤ, ਜਿਹੜਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੁਣ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਉੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜੇਹੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਬੀੜ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਕੇਵਲ ਇਕੱਲੀਆਂ ਇਕੱਲੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਕਈ ਥਾਵੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਾਂਭੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਬੀੜ ਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਾਣੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵੀਂ ਸਨ। ਏਥੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੋਈ ਬੀੜ ਸੰਪਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਰਚੀ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੇ ਕਥਤ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਅੱਛਾ ਜਾਂ ਉੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਲਿਆ? ਦੂਜਾ, ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਿੱਲਰੀ ਪਈ ਸੀ, ਕੀ ਪਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ? ਤੀਜਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਦੁਤੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਖੁੱਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਿਆ ਗਿਆ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਬੜੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਸਾਧੇ ਜਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖੁੱਦ ਰਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ, ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪਾਦ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮਾਰਸ਼ਲ ਸੁਭਾ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਹਰ ਵਕਤ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ।

ਸਵਾਲ ਥਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਿੱਥ

ਕਿਵੇਂ, ਕਿਉਂ, ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ? ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਵੀ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਗੁੰਥੀ ਔਰ॥ ਰਚੀ ਬੀੜ ਪਟਨੇ ਮੈ ਗੌਰ॥
ਪੁਨਾ ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਤਾਕੇ ਪੂਤ॥ ਅਖਰ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸਮਸੂਤ॥
ਕਰ ਕੈ ਪਾਂਚ ਪਤਰੇ ਔਰ॥ ਗੁਰੂ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖ ਪਾਏ ਗੌਰ॥
ਔਰ ਗੁੰਥ ਇਕ ਵੈਸਾ ਕੀਓ॥ ਸੋ ਬਾਬੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਲੀਓ॥
ਸੋ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਮੋਤੀ ਬਾਗ॥ ਹੈ ਅਬ ਹਮਨੇ ਪਿਖਯੋ ਬਿਲਾਗ॥
ਔਰੋਂ ਗੁੰਥ ਕਈ ਉਨ ਲਿਖੇ॥ ਅਖਰ ਗੁਰੂ ਸਮ ਹੈ ਹਮ ਪਿਖੇ॥
ਦਸਖਤ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੈ ਕਹਿ ਕੈ॥
ਕੀਮਤ ਲਈ ਚੌਗਨੀ ਕਹਿ ਕੈ॥

ਅਰਥਾਤ, ਪਟਨੇ ਦੇ ਗੁੰਥੀ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ, ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਇਕ ਬੀੜ ਬਣਾਈ। ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਤਰੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁੰਥ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਧੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁੰਥ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁੰਥ ਵੀ ਬਣਾਏ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਬ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪਟਨੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਚੌਗਨੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਜਿਹੜੇ ਗੁੰਥ ਮੋਤੀ ਬਾਗ, ਪਟਨਾ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਪਏ ਹਨ ਉਹ ਪਟਨੇ ਦੇ ਸਾਧਾਂ ਵਲੋਂ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਫਰੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁੰਥ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਕਰਾਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਿਜਵਾਏ ਤਾਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਲਤ-ਮਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਣ।

(ੲ). ਦਸਮ ਗੁੰਥ ਦੀ ਮਿਥ ਦਾ ਆਰੰਭ: ਇਕ ਫ੍ਰੰਗੀ ਸਾਜ਼ਸ਼

ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਾਈ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭਦੇ ਸਨ। ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਗਰੀਬ ਜੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗੁੰਥਾਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਨੂੰ ਇਸਾਈ ਬਣਾਉਣ ਵਲ ਪਰੇਰਨ। ਇਹੋ ਪੈਂਤੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਲਤ ਮਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ।

18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਇਲਾਕੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਤੋਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਵਲੋਂ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ/ਰਬ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗੁੰਥ’ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਪੈਂਤੜੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗੁੰਥ ‘ਗੁਰੂ ਗੁੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਦਸਮ ਗੁੰਥ ਦੀ ਮਿੱਥ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਖਤ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਇਕ ਰੱਬ-ਇਕ ਗੁੰਥ-ਇਕ ਪੰਥ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗੁੰਥ’ ਹੈ। ਸਬਬ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਪਟਨੇ ਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਵਿਚ ਪਟਨੇ ਤਖਤ ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਨਵਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁੰਥੀ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਸਨ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਗੁਦੁਆਰੇ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ‘ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਿਯ’ ਨਾਮੀ ਗੁੰਥ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦਵੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਗੁੰਥੀ ਔਰ॥ ਰਚੀ ਬੀੜ ਪਟਨੇ ਮੈ ਗੌਰ॥)। ਇਸ ਬੀੜ ਬਾਰੇ ਚਾਰਲਜ਼ ਵਿਲਕਨ ਨੇ ਵੀ 1781 ਈ. ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੁੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਬਾਣੀ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਆਦਿ/ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ ਬੀੜ ਦੀ ਨਕਲ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਉਹ ਬਾਣੀ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਪੁਨਾ ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਤਾਕੇ ਪੂਤ॥
 ਅਖਰ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸਮਸੂਤ॥
 ਕਰ ਕੈ ਪਾਂਚ ਪਤਰੇ ਔਰ॥
 ਗੁਰੂ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖ ਪਾਏ ਗੌਰ॥
 ਔਰ ਗੁੰਥ ਇਕ ਵੈਸਾ ਕੀਓ॥

ਸੇ ਬਾਬੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਲੀਓ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਸੀ, ਚਾਰਲਜ਼ ਵਿਲਕਨਜ਼ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਸੀ ਅਤੇ ਜੌਹਨ ਮੈਲਕਮ ਮਿਲਟ੍ਰੀ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਸੀ। ਲਗਦਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਵਿਯ' ਵਿਚੋਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਜੁਦਾ ਕਰਵਾਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹੋਰ ਸਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਲਾਇਆ ਤਾਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਕਾ ਸਕੇ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ (ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ) ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਪਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ) ਕੁਝ 'ਖਾਸ ਪੱਤਰਿਆਂ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' (1880) ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੱਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਿਆ) ਦਾ ਪੁੱਤ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਵੇਚ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਹੀ ਪੱਤਰੇ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਕਿਆਸ ਕਰਕੇ 'ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਿਯ' ਵਿਚ ਰਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਥ-ਲਿਖਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਿਲਦੇ 'ਖਾਸ ਪੱਤਰਿਆਂ' ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਵਾਚ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਅੱਖਰਾਂ ਵਰਗਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਣ (ਔਗਣ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੰਘੜਤ ਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਇਆ ਹੋਵੇ।

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਪੱਤਰੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਾਏ (ਕਰ ਕੈ ਪਾਂਚ ਪਤਰੇ ਔਰ॥ ਗੁਰੂ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖ ਪਾਏ ਗੌਰ॥)। ਇਹ ਦਲੀਲ ਠੀਕ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਵੇਚਦਾ ਸੀ ਅਸਲੀ ਉਸ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆਕੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹੋਰ ਬਾਣੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ 'ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਿਯ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਰੋਕਤ ਮਨੌਤਾਂ (Hypotheses) ਮੂਲੋਂ ਮਨਘੜਤ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਠਭੂਮੀ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਨਾਲ ਜਦ 'ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਿਯ' ਵੱਡਾ ਆਕਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਗਰੁਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਕਰਵਾਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਵਾਂ ਪਾਸ਼ਾਹੀ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਟਨੇ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕੋਲਬਰੁਕ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਖੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਚਾਰਲਜ਼ ਵਿਲਕਨਜ਼ ਸੀ। ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਜੌਹਨ ਮੈਲਕਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ *Sketch of the Sikhs (1810-1812)* ਲਿਖਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਅਤੇ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਧਰਿਆ ਅਰਥਾਤ, Transplant ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ 1799 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਫ੍ਰੰਗੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨਾਲ 1809 ਈ. ਵਿਚ ਸੰਧੀ ਕਰਕੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਤੱਕ ਵੰਡ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਘੱਟ ਵਧ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਕਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਨ 1846 ਵਿਚ ਧੋਬੇ ਨਾਲ ਟੈਂਗਲੇ ਸਿੱਖ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤਣ ਉਪਰੰਤ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ 1847 ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਉਲਥਾ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਚੌਵੀਸ਼ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ੧੯ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਜਾਏ ਅਨੇਕ ਓਂਕਾਰ ਦੀ ਮਿਥ ਈਜਾਦ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਰਲਗਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਅਰਥਾਤ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੂਤਰ 'ਮੂਲਮੰਤਰ' ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਈਸ਼ਰਵਾਦੀ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਰਕਾਰ 1849 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਕਰਕੇ 'ਸਿੱਖ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂ' ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਮਟਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੱਕ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲੈ ਗਏ ਤਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮੋਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਵੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

1. ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ (Mss D5 Punjabi (HT Colebrook))

ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕੋਲਬਰੁਕ (Colebrook) ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਤੋਂ ਬੱਝਾ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਗ-ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’, ‘ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ’, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ’ ਜਾਂ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ, ਅਰਬੀ-ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸੋਮਾ ਸਰੋਤ ਵੀ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਗਰ (ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬੜ), ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ (ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ), ਵਿਦਿਆਧਰ ਗ੍ਰੰਥ (ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ), ਅਤੇ ਇਕੱਲੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ (ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ), ਲੇਖਕਾਂ ਦੁ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨਾਮੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਸਤੇ ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਲ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੌਹਨ ਮੈਲਕਮ (John Malcolm) ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ, *Sketch of the Sikhs*, ਵਿਚ “ਦਸਵਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ” ਨਾਂ ਵਰਤਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ 1805 ਈ. ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ “ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਦੀ ਕਾਪੀ ਮਿਲੀ ਪਰ ‘ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਕਾਪੀ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਐਚ. ਟੀ. ਕੋਲਬਰੁਕ (H.T. Colebrook) ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਣਥਕ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਮੈਲਕਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“I succeeded with difficulty in obtaining a copy of the Adi-Granth and some historical tracts, the most essential parts of which, when I returned to Calcutta, were explained to me by a Sikh priest of the Nirmala order, whom I found equally intelligent and communicative, and who spoke of the religion and ceremonies of his sect with less restraint than any of his brethren whom I had met with in Penjab...however, that the indefatigable research of

Mr. Colebrook has procured not only the Adi-Granth, but also the Dasima Padshah ka Granth; and that, consequently, he is in possession of the two most sacred books of the Sikhs.”

ਜੌਹਨ ਮੈਲਕਮ, ਲੌਰਡ ਲੇਕ (Lord Lake) ਨਾਲ 1805 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ; ਉਸ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਜੀਂਦ ਦਾ ਰਾਜਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਤੱਕ ਗਏ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਲਕਮ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਕਿਹੜੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ‘ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ’ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਫੇਰ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਮੁਲਕ ਸੀ। ਮਹਾਂਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਏ ਵਰਗਰ ਜੋਧੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਥੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਮੈਲਕਮ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ? ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੇਵਲ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਲਕਮ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਲਬਰੁਕ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਪਟਨਾ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲੇ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਮੈਲਕਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 1810 ਈ. ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਬਾਰ ‘ਦਸਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੋਲਬਰੁਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਐਚ. ਟੀ. ਕੋਲਬਰੁਕ ਨੇ ਇਹੋ ਬੀੜ 1812 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਲੰਦਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਕੈਟਾਲੌਗ ਨੰਬਰ Mss D5 Punjabi (H.T. Colebrook) ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਬੀੜ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਿੱਥੋਂ, ਕਿਵੇਂ, ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਬੀੜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਖਿਆਤ ਗਵਾਹੀ ਹੈ, ਨਾਂ ਕੋਲਬਰੁਕ ਹੀ ਕੁਝ ਦਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਲਕਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥੋਂ ਪਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ

ਕਿ ਇਹ, ਥੋੜੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਥਤ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ, ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੋਧੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

2. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਅੰਤਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਬਰੁਕ ਅਤੇ ਛਪੇ ਹੋਏ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਵਖ ਵਖ ਬੀੜਾਂ ਜਿਵੇਂ, ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਬੀੜ (1979 ਈ.), ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਬੀੜ (1998 ਈ.), ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਵਲੋਂ (1999 ਈ.) ਵਲੋਂ ਟੀਕੇ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੀੜ ਵਿਚ ਥੋੜਾ-ਵਾਹਲਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ, ਸਫਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ: ਜਾਪੁ (1-10), ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ (11-38), ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (39-73), ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ-1 (74-99), ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ-2 (100-119), ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ (119-127), ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ (127-155), ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ (155-611), ਬ੍ਰਹਮ ਅਵਤਾਰ (611-635), ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ (635-709), (ਫੁਟਕਲ ਰਚਨਾਵਾਂ) ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ-ਰਾਮਕਲੀ ਪਾ. 10 (709-712), ਸਵੈਯੇ (712-716), ਖਾਲਸਾ ਮਹਿਮਾ-ਸਵੈਯੇ (716-717), ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ (717-808), ਚਰਿਤ੍ਰਪਾਖਿਆਨ (809-1388), ਜਫਰਨਾਮਾ (1389-1394) ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ (1394-1428)। ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰਤੀਬ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਈ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ	ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ
1. ਜਾਪੁ	1. ਜਾਪੁ
2. ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ	2. ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ
3. ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ (ਅਪਨੀ ਕਥਾ)	3. ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ
4. ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ (ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ)	4. ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ
5. ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ (ਦੂਜਾ)	5. ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ-2
6. ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ (ਵਾਰ ਦੁਰਗਾ ਕੀ)	6. ਵਾਰ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੀ

7. ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ	7. ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ
8. ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ (ਬਿਸਨਾਵਤਾਰ)	8. ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ
9. ਉਪ ਅਵਤਾਰ (ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਰੁਦ੍ਰ)	9. ਬ੍ਰਹਮਾਵਤਾਰ
10. ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ	10. ਰੁਦ੍ਰਾਵਤਾਰ
11. 33 ਸਵੈਯੇ	11. ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਮਮਾਲਾ
12. ਖਾਲਸਾ ਮਹਿਮਾ	12. 32 ਸਵੈਯੇ
13. ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਮਮਾਲਾ	13. ਖਾਲਸਾ ਮਹਿਮਾ, ਸਵੈਯੇ
14. ਚਰਿਤ੍ਰਪਾਖਿਆਨ	14. ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ
15. ਜਫਰਨਾਮਾ-ਹਿਕਾਇਤਾਂ	15. ਚਰਿਤ੍ਰਪਾਖਿਆਨ
16. -----	16. ਜਫਰਨਾਮਾ
17. -----	17. ਹਿਕਾਇਤਾਂ

ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਦ 1897 ਈ. ਦੌਰਾਨ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕੋਈ 32 ਗ੍ਰੰਥਾਂ (ਅਸਵਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਸੰਤਾਂ, ਸਾਧਾਂ ਜਾਂ ਮੱਠਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਪੂਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਵਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹਰ ਡੇਰੇ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਮੱਠ ਅਜੇਹੇ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਚਿੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰਪਾਖਿਆਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਾਦਨਾ ਦੌਰਾਨ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਦੌਰਾਨ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਧੜਿਆਂ (ਲਾਹੌਰ ਧੜਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਧੜਾ) ਵਿਚ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਕਰਕੇ ਅਣਬਣ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ! ਫਲਸਰੂਪ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਬਾਹਲਾ ਅੰਤਰ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

3. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਦੇ ਤਤਕਰਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ:

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਥੋੜੀਆਂ ਜਹੀਆਂ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਉਪਰੰਤ, ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੋਹ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸਮਗਰੀ ਵਿਚ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਬਾਹਲੇ ਅੰਤਰ ਹਨ ਉਹ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਮਮਾਲਾ, ਸਵੈਯੇ, ਖਾਲਸਾ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
2. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ, ਸਵੈਯੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਪਰ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੈ।
3. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2492 ਪਰ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਵਿਚ 2490 ਹਨ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਛੰਦ ਨੰ. 2490 ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਦੀ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ ਸੰਮਤ 1745 (1688 ਈ.) ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਛੰਦ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਾਲ ਨਾਲ ਮੇਚੀ ਜਾ ਸਕੇ।
4. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਛੰਦ ਨੰ. 1509 ਅਤੇ 1510 ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਛੰਦ ਨੰ. 1509 ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।
5. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਰਾਮਕਲੀ ਦੇ 10 ਛੰਦ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 7 ਹਨ।
6. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ 33 ਸਵੈਯੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਿਚ 32 ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਸਵੈਯਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
7. ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ ਦੇ ਕੁਲ 7556 ਛੰਦ ਹਨ ਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕੁਲ 7555 ਹਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੰ. 403 ਛੰਦ 7151 ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਰਿਤ੍ਰ 404 ਵਿਚ 405 ਛੰਦ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕੁਲ ਜੋੜ 7556 ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
8. ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਕੁਲ ਜੋੜ 858 ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅੰਤ ਤੇ ਅਜੇਹਾ ਕੋਈ ਕੁਲ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ

ਇਹ ਨੰਬਰ 858 ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਹਿਕਾਇਤ ਨੰ. 12 ਵਿਚ ਛੇ ਛੰਦ ਵਾਧੂ ਹਨ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਹੋ ਵਾਕਫੀਅਤ ਇਕ ਚਾਰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਬਾਣੀ	ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ	ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ	ਨੋਟ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ	2492	2490	ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਿਚ ਛੰਦ ਨੰ. 2490 ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ 1688 ਈ. ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਛੰਦ $1509+1510=$ ਕੋਲਬਰੁਕ ਛੰਦ ਨੰ. 1509 ਹੈ।
ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ	10	7	ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅਖੀਰਲੇ ਤਿੰਨ ਛੰਦ ਵਾਧੂ ਹਨ।
ਸਵੈਯੇ	33	32	ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਵੈਯਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ	7555	7556	ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ 404 ਚਰਿਤ੍ਰ ਹਨ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਚਰਿਤ੍ਰ 1 ਤੋਂ 403 ਤੱਕ 7151 ਛੰਦ ਹਨ, ਚਰਿਤ੍ਰ 404 ਵਿਚ 405 ਛੰਦ ਹਨ; ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਹੋਈ $7151+405=7556$ । ਇਹ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ।
ਜਫਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ			ਜਫਰਨਾਮਾ $858+6$ ਛੰਦ 858 ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਹਿਕਾਇਤ 12 ਵਿਚ 6 ਛੰਦ ਵਾਧੂ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬੀੜ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੱਗੀ ਵਲੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੀੜ, 'ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ-ਪਾਠ ਸੰਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ' ਵਿਚ ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ ਦੇ 405 ਚਰਿਤ੍ਰ ਹਨ। ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ 404 ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੱਕ 7151 ਛੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ 405 ਵਿਚ 405 ਛੰਦ ਹਨ; ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਹੋਈ $7151+405=7556$ ਜੋ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜੱਗੀ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ 403 ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੱਕ 7134 ਛੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ 404 ਵਿਚ 305 ਛੰਦ ਹਨ, ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਹੋਈ $7134+305=7439$ ਛੰਦ। 405ਵਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚੌਪਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ 1753

ਬਿਕਰਮੀ (1694 ਈ.) ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। (ਇਹ ਚੌਪਈ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਕਿ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।)। ਜੱਗੀ ਅਨੁਸਾਰ “ਕੁਝ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਥਾਵਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਸਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਵਾਂ (21, 22 ਅਤੇ 23) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਹਿਲਿਆ ਗੌਤਮ ਦੀ ਕਥਾ ਵੀ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਵਾਂ (115, 116 ਅਤੇ 117) ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੰਖਿਆ 404 ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 395 (ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਬੈਠੇਗੀ”।

ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਦੀ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ:

ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤਵਾਰੀਖ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤੇ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ/ਕਾਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਹੇਠਲੇ ਤੱਤ ਇਸ ਦੀ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ:

1. ਬੀੜ ਦੇ 158 ਅਤੇ 159 ਵਰਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 3 X 2 ਇੰਚ ਲੰਬੀ ਕਾਤਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੇ 1840 ਮਿਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਬਦੀ (ਪੋਹ), 15 ਮੰਗਲਵਾਰ (ਦਸੰਬਰ 23, 1783 ਈ.) ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸੰਬਰ 23, 1783 ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।
2. ਸੰਨ 1976 ਵਿਚ ਡਾ. ਸ਼ੈਕਲ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਪੁਸਤਕ, ‘Catalogue of the Punjabi and Sindhi Manuscripts in the India Office Library’ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਇਹ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।
3. ਸੰਨ 1781 ਈ. ਵਿਚ ਚਾਰਲਜ਼ ਵਿਲਕਿਨ (Charles Wilkin) ਨੇ ਪਟਨੇ ਵਿਖੇ ‘ਨਾਕਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਯ’ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹਿੰਦਵੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ‘ਦਸਵਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ’ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
4. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ, ‘ਸ਼ਬਦ ਮੂਰਤ-- ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ’ (1965), ਦੇ 52 ਪੰਨੇ ਤੇ ਇਕ ਛਪੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਵਾਚ ਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 1783 ਈ. ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਉਸ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ‘ਛੋਟਾ ਸੰਗਤ, ਤੂਲਾ ਪੱਟੀ’ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਕੱਤੇ ਵਾਲੀ ਇਹ ਬੀੜ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਾਰ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਬੀੜ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ 1900 ਵਿਚ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਉਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹੋ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਕੱਤੇ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ 1783 ਈ. ਹੈ ਜੋ ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 1783 ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਹੈ ਜੋ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਚਵੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਰੰਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਬਰੁਕ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕਾਪੀ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਤਰ ਤੇ ਲਿਖਣ ਤਾਰੀਖ 1783 ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਬੀੜ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਖੇ ‘ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਸੰਗਤ’ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਤਖਤ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਨਾ, ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ (see Sikhs in Bihar by Ved Parkash)। ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਲਾ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਲਬਰੁਕ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸਰਵਰਕ ਤੇ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ “ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਯ” ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੀਕ ਵਾਹ ਕੇ “ਗੁਰਮੁਖੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ” ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਰੱਖੀ 3 X 2 ਇੰਚ ਕਾਤਰ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ‘ਪ੍ਰਸ਼ਬਦੀ’ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੀੜ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਹਰਲਾ ਕੋਈ ਨਿਰਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਸੀ। ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਨੇ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਛੰਦ 201 ਅਤੇ ਚਾਰ ਛੰਗ (126-130) ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ।

ਮਹਾ ਸੁਰ ਪਾਇਓ ਨਹਿ ਪਾਰ॥ 20॥ 200॥ ਤਵਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਦੇਹਰਾ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਉਚਰਿਓ ਮਤ ਸਿਉ ਬੈਨ॥
ਸੁ ਪਰਤਾਪ ਜਗਦੀਸ ਕੇ ਕਹੇ ਸਕਲ ਬਿਧ ਤੈਨ॥ 1॥ 202॥

ਦੋਹਰਾ॥

ਕੋ ਆਤਮਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਕਹਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਬਿਚਾਰ॥
ਕਉਨ ਧਰਮ ਕੋ ਕਰਮ ਹੈ ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਸਥਾਰ॥ 2॥ 202॥

ਦੋਹਰਾ॥

ਗਿਆਨ ਪਰਬੋਧ ਦੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਵੀ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:

ਪਾਧਛੀ ਛੰਦ ਤਵਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਦਿਨ ਅਜਬ ਏਕ ਆਤਮਾ ਰਾਮ॥

ਕੋਲਬਰੁਕ ਨੇ ਪਟਨੇ ਦੇ ਗਰੰਥੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ।

ਕੋਲਬਰੁਕ ਬੀੜ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕੁਝ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੌਹਨ ਮੈਲਕਮ ਨੇ (Sketch of the Sikhs, 1810) ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਡਾ. ਲੇਡਨ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ‘ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ’ ਗ੍ਰੰਥ ਵਰਤਿਆ। ਪਰ ਲੇਡਨ ਨੇ ਕੇਵਲ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਦੇ 14 ਬੰਦਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖਰੜਾ, MSS IOR EUR Mckanzie volume 40, ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਸਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਖ ਪੰਨੇ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

Sri Bichettra-Natuk by Guru Govind Sing
Translated from a Sikh MS by Dr. Leyden.

ਇਸ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ: ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ,

- ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਕਾਂਡ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਡੋਗਰੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਕੋ ਕੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਕੂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- ਭਗਤ ਰਤਨਾਵਲੀ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਜੋ ਨਾਰਦਮੁਨੀ, ਪ੍ਰਹਲਾਦ, ਰਾਜਾ ਜਨਕ, ਰਾਜਾ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ, ਦ੍ਰੋਪਤੀ, ਪਾਂਡਵ, ਜੈਦੇਵ, ਨਾਮਦੇਵ, ਤੁਲੋਚਨ, ਧੰਨਾ ਜੱਟ, ਕੁਵੇਰ, ਇੰਦ੍ਰਾ, ਬਾਲਮੀਕ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ (ਜੋ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਾਤਿਬ ਸੀ) ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਵਾਰ ਦਾ ਉਲਥਾ ਹੈ।

- ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਾ ਉਲਥਾ ਹੈ।

4. ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਰਨਣ:

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਗਾਥਾ ਜੌਹਨ ਮੈਲਕਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ, ‘Sketch of the Sikhs’ ਦੇ ਛਪਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਨਾਂ ‘ਦਸਵਾਂ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ’ (Dasima Padshah ka Granth) ਆਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਸੀ ਜੋ 1783 ਈ. ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਦੋ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ: ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਸੀ ‘ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਕਾਵਿਯ’ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੀਕ ਵਾਹਕੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ “ਗੁਰਮੁਖੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ” ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣ ਢੰਗ, ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਸਿਹਾਈ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖੀਰ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਚਾਲ ਹੇਠ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਅਤੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਕੇ ਫੁੱਟ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ।

ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਸਮੇਂ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਬੀੜਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ, (1) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਬੀੜ (2), ਪਟਨੇ ਵਾਲੀ ਬੀੜ, (3) ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਬੀੜ, (4) ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਬੀੜ: (5) ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੀੜ, (6) ਆਨੰਦਪੁਰੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ) ਬੀੜ, (7) ਪਟਨਾ ਜੀ ਮਿਸਲ ਬੀੜ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਸਤਲੁਜ

ਦਰਿਆ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪਰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਮਹਾਂਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਤਾਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਅਨੇਕਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੁਆਬਾ ਅਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ।

(ਸ) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ:

ਕੋਲਬਰੁਕ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਲੰਡਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੀੜਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆਂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਪਰਖ ਪੜਚੋਲ ਲਈ ਮੁਹੱਯਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹਨ:

1. ਖਰੜਾ ਨੰ. ਡੀ-6 ਦੇਵਨਾਗਰੀ (Punjab I?)(Mss D-6 Devnagri):
2. ਖਰੜਾ ਨੰ. ਏਡੀਡੀ-214452 (Mss ADD 214452):
3. ਖਰੜਾ ਨੰ. ਪੰਜਾਬੀ ਈ-1 (Mss Punjabi E1):

ਉਪਰੋਕਤ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਭਿੰਨਤਾ ਹੈ। ਬੀੜਾਂ ਦੇ ਪਾਠਗਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (Textual analysis) ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ, ਤਰਤੀਬ ਅਤੇ ਕੁਲ ਜੋੜ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਖਰਾਉ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਕੋਈ ਟਕਸਾਲੀ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣਤ ਬੀੜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਖੋਜ ਤੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕੇਵਲ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤ੍ਰਿਤਵ, 1966) ਵਲੋਂ ਚਾਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਵੇਰਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ

ਬੀੜ, ਪਟਨੇ ਵਾਲੀ ਬੀੜ, ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਬੀੜ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੀੜ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਗ਼ੈਰ ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਬੀੜ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਜੀ ਮਿਸਲ ਬੀੜ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਬੀੜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਹ) ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ:

ਫ਼੍ਰੰਗੀ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਹੰਤ ਬਠਾ ਰੱਖੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠਾਂ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਚਰਚਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ 1895-96 ਵਿਚ ਆਰੰਭਿਆ, 1897 ਈ. ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1900 ਈ. ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੰਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਬਾਰੇ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1895 ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੇ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਸਵਾਰਾ ਜੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛਾਪੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁਧ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਸਵਾਰੇ ਨੂੰ ਸੋਧੇਗੀ ਜਿਸ ਲਈ 20 ਅਸਵਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਕ ਗੁਪਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ “ਖਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ” ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ 5 ਅਤੇ 11, 1895 ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ‘ਸ਼ੁੱਧੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਹੈ’ ਨਾਮੀਂ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਾਂ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਨੇ ਇਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ 25, 1895 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ’ ਨਾਮੀਂ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ 18 ਤੋਂ 20 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਸਵਾਰੇ (ਖਰੜੇ) ਵਾਚ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲਦੇ ਕੋਈ 32 ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਟੀ-ਛਾਂਟੀ ਕਰਕੇ ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਯੋਕਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾਇਆ। ਕਈ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰ ਮਾਲਕੋਂਸ,

ਵਾਰ ਭਗੋਤੀ ਜੀ ਕੀ, ਰਾਗ ਆਸਾ ਅਤੇ ਰਾਗ ਸੋਰਠ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸ, ਮਾਝ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸ, ਅਸਪਾਟਕ ਕਬਿਤ ਵਗੈਰਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ; ਸੋਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਪੈਮਾਨੇ ਜਾਂ ਮਿਆਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਚਰਚਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ? ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ।

(ਕ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ:

ਸੰਨ 1925 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ੱਕਾਂ ਕਬਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ‘ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ’ ਬਾਰੇ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਕਿਆਸ ਵੀ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬੇਅਦਵੀ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਫਲਸਰੂਪ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਕਰਾਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। **ਆਖਰ ਨੂੰ 1973 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ,**

“‘ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ’ ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹਨ, ਇਹ ‘ਦਸਮੇਸ਼ ਬਾਣੀ’ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੈ”। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਕੁਝ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਕਬਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਘਦਾ ਰਿਹਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਤੇ 6 ਜੂਨ, 2008 ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ,

“ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 300 ਸਾਲਾ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ-ਗੁਰੂ ਪੰਥ’ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਵਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ‘ਸਭ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ’ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਗਤਿ ਜੋਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਸਹਿਤ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਆਇਆ

ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਹਰ ਕੌਮੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਨਿਵ੍ਰਤੀ ਲਈ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਬੰਧੀ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ, ਨਿਤਨੇਮ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ”।

ਚਰਚਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਛਪਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲੇ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਫਤਰੀ ਕਾਰਬਾਈ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਰਸਮੇ ਰਿਵਾਜ “ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਐਕਟ ਵਿਚ “ਸਿੱਖ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ; ਏਥੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1971 ਅਤੇ ਨਵੇੜ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1973 ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦਾ ਹੈ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਕਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਿੱਛੇ ਜਹੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ‘ਪੁਰਸ਼’ (Juristic person) ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰੂ ਵਾਂਗ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ‘ਪੁਰਸ਼’ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਏਥੇ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਨੂੰ ‘ਪੁਰਸ਼’ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(ਖ) ਅਯੋਕੀ ਸਥਿਤੀ:

ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਇਕ ਪੰਥ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆ ਪੈ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਆਸਾਰ ਦਿਸਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਖਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਬੰਧਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਰੋਬਰਾਬਰ ਪਰਕਾਸ਼ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ 100 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁੜ ਕੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦ ਮਹੰਤ ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜੁਦਾ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਤਵਾ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਆਸ ਨਾਉਮੀਦੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਨੂੰ ਧਰਮ ਮਰਯਾਦਾ ਪੱਖੋਂ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਕਣ ਦਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ।

ਸਨ 1925 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ VIII ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਖਲਤ ਮਲਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਕੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ 1927 ਵਿਚ ਇਕ 'ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਕਮੇਟੀ' ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ 1927-1944 ਦੌਰਾਨ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਧਾਂ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਬਨਾਉਣ ਲਈ 1944 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ VIII ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਐਕਟ 11 ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕਾਮਾ ਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਕੁਰੀਤੀ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਕ ਕੁਤਾਹੀ ਦੀ ਇਕ ਉਪ-ਧਾਰਾ f (ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੇ ਕਾਂਡ 11, ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ 134) ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਕੁਰੀਤੀ ਜਾਂ ਕੁਕਰਮ ਕਰਕੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ, ਰਹਿਤ ਮੁਯਾਦਾ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਥਤ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਅਰਥਾਤ ਮਹੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ g ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ/ਮੈਂਬਰ ਬੋਟਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹਿੰਦੂ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਥਿਆਂ ਤੇ ਟਿੱਕੇ ਲਗਵਾ ਕੇ ਜਾਂ ਧੋਤੀਆਂ ਪਹਿਨ ਕੇ ਹਵਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬੋਟਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸੰਤਾਂ/ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ, ਮੱਠਾਂ ਅਤੇ ਟਕਾਲਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ; ਇਤਿਹਾਸ ਮੁੜ ਕੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੇ 'ਇਕ ਪੰਥ-ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਸੂਤਰ, 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਾਣਤਾ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ

ਵਿਚ ਮਹੰਤਾਂ, ਟਕਸਾਲਾਂ ਦੇ ਔਹਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਪਿਰ ਵੀ ਇਹ ਅਦਾਰੇ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮਤਾ ਨੂੰ ਨਾ ਤੋੜ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਲਕਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ *Sketch of the Sikhs, 1810*, ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਤੋੜਸਾਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਵੈਰਾਗੀ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਆਰਵਾਂ ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਕਲਪ, ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਫੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਹੁਕਮਰਾਨ, ਟਕਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਦਾ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਾਹਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।”

ਅੱਜ ਵੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅੱਜ ਕਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹਮ-ਬਿਸਤਰ (Bed-fellow) ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਸੰਤ-ਸਮਾਜ, ਟਕਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉੱਪਰੋਂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰੰਗਣ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਠ ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਲ ਉਹੋ ਪੁਰਾਣੀ ਫ੍ਰੰਗੀਆਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਫ੍ਰੰਗੀ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਕਣਕ ਵੰਨੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹਨ, ਤੇੜ ਧੋਤੀ ਬਨੈਣ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਟਿੱਕੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਕਸਦ ਵੀ ਫ੍ਰੰਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ—ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਬਜ਼ਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੀ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਾਲੀ ਅਖਾਉਤੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਰਚਾਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ, ਇਕ ‘ਗ੍ਰੰਥ-ਇਕ ਪੰਥ’ ਅਤੇ ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉਂ ਗ੍ਰੰਥ’ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖਲਤ ਮਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਦੁਵਾਰਾ ਵੀ ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਦੁਹਰਾਏਗਾ।

Biodata Dr Gurmeh Singh Sidhu
Professor Department of Biology, California State University, Fresno, CA.
93740. Education Ph. D. Genetics University of British Columbia.

Editorship and Review Board Activities Phytopathology (Associate Editor)
Canadian Journal of Botany Canadian Journal of Microbiology American
Journal of Genetics Membership in Professional Societies Genetics Society
of Canada Genetics Society of America American Phytopathology Society
American Association for the Advancement of Science Sigma XI
Committees Served National: The Genetics Committee American
Phytopathological Society Plant Germplasm Committee International I:
International Plant Pathology Congress International Congress of Genetics
Participation in Symposia by Invitation FAO and International Atomic
Energy Agency, Vienna, Austria International Congress of Genetics,
Moscow, Russia International Congress of Plant Protection Washington,
USA NATO Advanced Study Institute, Athens, Greece NATO Advanced
Study Institute, Rome, Italy International Congress of Plant Pathology,
Melbourne, Australia International Plant Protection Congress, Jerusalem,
Israel

Publications Over 100 papers in Science (Published in Refried Journals)
Books in Punjabi Punjabi Poetry (Dubidha, Baechaen Siddee, Apaerian
Vatan, Siffar Saffar, Sukhian, Kuhraam), Collected works of Poetry,
Shabdan Da Shagan, Paschveen Punjabi Poetry, Khulli Kavita (Literary
Criticism) Books in Science (Punjabi) AIDS Jeevan Atay Cloning Articles
In Religious and Social Studies (Publishing Pending) Mool Mantar Dee
Viakhia, Analysis of a Ph. D. Thesis in Theology, Khalsa Shabad dee
Viakhia, Punjabi Boli Daa Nikaas de Vikaas, Dunnian Dae Dharmaan Da
Tulnatmic Adhian, Guru Granth Sahib Which Vigianik Suchaan Dee
Pasheengoe, etc

GURCHARANJIT SINGH LAMBA GENERATED CONTROVERSY OVER DASAM GRANTH WITH JATHEDAR DARSHAN SINGH

From: **Bikramjit Singh** <bsbajwa@gmail.com>

Date: Sat, Dec 5, 2009 at 6:40 AM

Subject: {GGS Web Academy} Prof. Darshan Singh returns
from Akal Takhat.

To: ggsa@googlegroups.com, Singh Sabha International
<info@singhsabhacanada.com>, info@juspunjabi.com,
riar@juspunjabi.com

As per Gurmat Philosophy

**Prof. Darshan Singh Ji supposed to present his view
point only in front of Sarbat Khalsa at Akal Takhat and
where Sarbat Khalsa listens, discuss and later take the
decision.**

Prof. Darshan Singh Ji return back from Akal Takhat after
staying more than two hours there. Singh Sahib Ji after
paying Obsience at Darbar Sahib around 10am in the
morning came in front of Akal Takhat and waited for Mukh
Sewadars for nearly two hours. There was huge gathering
outside Akal Takhat. Both the groups, Guru Granth Sahib

followers(Akal Purakh followers) as well as Bachitar Natak Granth followers were seen in Huge gathering. Bachitar Natak followers consist of groups of Nihangs, Damdami Taksal and Sant-Samaj which never follow Akal Takhat's maryada as well as Panthic Sandesh which clearly say, No other Granth can be placed along with Guru Granth Sahib. Singh Sahib. clearly said, **he won't go into Private room** even though he was pressured from near by circles. He said, he will clarify his stand at Akal Takhat only in front of whole Sangat. **Mukh Sewadars did not arrive at Akal Takht and waited in Private Room only, so Prof. Darshan Singh submitted his written clarification at Guru Granth Sahib Hajoori in Akal Takhat complex and returned back.**

Sarbat Khalsa

In 1699, after the creation of the Khalsa Panth, **only 'Panth' and not an individual was given the 'Guru' title.** In practical terms, whatever collective decisions the Sikh Panth takes under the aegis of Sri Guru Granth Sahib, are binding on all Sikhs.

So far as Akal Takhat is concerned, **neither the Jathedar singly, nor with the concurrence of other priests, can issue any 'hukamnama' as Guru has not authorized to do so.**

Later **Panth felt the need of authority to implement 'Gurmatas'.** Therefore, the Guru Panth, of its own accord, entrusted this duty to the Jathedar of Sri Akal Takhat Sahib. **Jathedar only authorized to call a gathering of Sikh representatives from all groups at Akal Takhat twice a year so that an agreement could be reached on contentious issues and 'Gurmata' (resolution or consensus) adopted: and then to enforce the 'Gurmata' on all the Sikhs.**

But neither did the Guru Panth ever authorize Jathedar of Akal Takhat or any other Singh Sahib to issue a 'hukamnama' on his own, nor can this right be delegated to him. **If they do above, it will be a negation of the concept as propounded by Guru Gobind Singh himself for the benefit of the Sikh Panth.**

As Per Gurmat Phylosphy, Prof. Darshan Singh Ji is supposed to go to Akal Takhat where Sarbat Khalsa should be called. **He is supposed to give his view point only in front of Sarbat Khalsa and Sarbat Khalsa will take the decision.** Once they take the decision, then only Jathedars comes into the picture to enforce Gurmatta. Shri Guru Granth

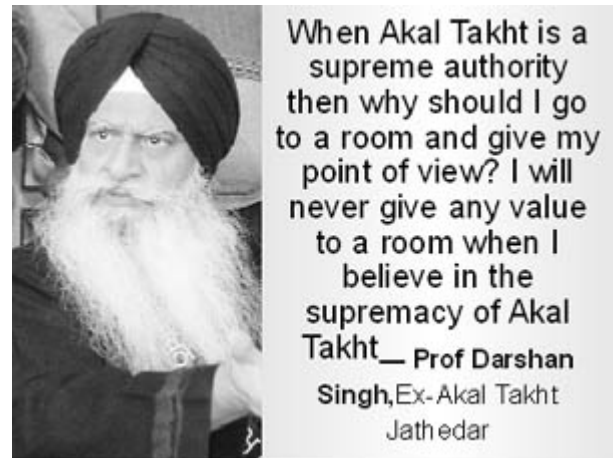
Sahib Ji (page 1185) lays out the modality of a democratic discourse:

Come and join together, O my Siblings of Destiny; dispel your sense of duality and let yourselves be lovingly absorbed in the Lord. Let yourselves be joined to the Name of the Lord; become Gurmukh, spread out your mat, and sit down. ||1||

This clearly invites us to sit together to resolve issues.

PROF DARSHAN SINGH SAYS NO TO TANKHA

Kanchan Vasdev Tribune News Service
Ludhiana, December 6, 2009

Former Akal Takht Jathedar Prof Darshan Singh said today that he would not undergo tankha even if he was excommunicated by the Sikh high priests.

He was declared tankhaiya by the high priests yesterday after he was held guilty in a case pertaining to his alleged blasphemous remarks against Guru Gobind Singh during his discourse at a Rochester (US) gurdwara.

Stating that the religious edict was passed against him without listening to his side of story, Prof Darshan Singh said he had not said anything against the 10th guru and he was his true Sikh.

He said he appeared before Akal Takht yesterday but the clergy wanted him to appear in the Sikh secretariat.

115

“When Akal Takht is a supreme authority then why should I go to a room and give my point of view? I will never give any value to a room when I believe in the supremacy of Akal Takht. I was there yesterday but they did not turn up there,” he said.

Stating that he valued the tenets of the Sikhism and could never insult the 10th guru, Prof Darshan Singh said he was against some chapters in Dasam Granth, which was being promoted as the second guru after Guru Granth Sahib.

“I have always stated that Dasam Granth was a bigger version of Bachhittar Natak that was always hated by the Sikhs. Now, people do not have time to read Dasam Granth and the clergy is trying that it gets acceptance among the people.

“I will never let this happen and I will never cease to be a Sikh,” he said.

The former Jathedar also said he would appear before Akal Takht on January 7. “But that does not mean they can keep on summoning me again and again. I will go there but not in the secretariat. Whatever decision they take, it is their will,” he added.

PRESS RELEASE

Singh Sahib

Prof. Darshan Singh

Khalsa

Ex Jathedar, Sri Akal Takhat Sahib, Sri Amritsar

ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ Date : 6 December 2009

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਵਜੋਂ ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਗੁਰੂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਦੂਜਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਨਿਆਉਂ ਦੇ

ਤਖ਼ਤ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਗਲੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ 'ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ' ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਜੱਥੇਦਾਰ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹੋਈ ਪੇਸ਼ੀ ਨੂੰ 'ਪੇਸ਼ੀ' ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨੂੰ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੀਆਂ, ਸੌਦੇ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੱਖ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ”। ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਹੀ ਸਾਡੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੌਮ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਮੈਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਭੋਲੇ ਲੋਕ ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਥਕ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਝੌਤੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ 17 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਥੇ

ਹੀ 5 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਹੀ 'ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ' ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਦਬ-ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਇੱਕ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਥੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਚਾਈ ਆ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵੀਰ - ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ, ਜਾ ਕੇ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਇੱਕ ਕੌਮੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਬਣੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਆਖਰ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਪਰ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਫਾਈਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਭੇਟ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਕੁਝ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਮਨਮਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪੰਥ ਨੂੰ

ਸਮਰਥਾ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ। ਅਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਿਸਰ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ ਦੋ ਘੰਟੇ ਰੁੱਕੇ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਕੋਰੇ ਝੂਠ ਦੇ ਪਰਦੇ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹ (ਜਥੇਦਾਰ) ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਜੱਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਖਲੋਅ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰੇ ਅਤੇ ਬੇ-ਖੌਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਕਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਮੈਨੂੰ ਹੰਕਾਰ-ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਭਰਿਆ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ “ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ।” ਇਥੇ ਸੰਗਤ ਆਪ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੇ ਕਿ ਹਉਮੈ-ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਭਰਿਆ ਕੌਣ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਸਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੌਮ ਨੂੰ ਅੱਜ ਜਾਗ ਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੇ ਪਛਾੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਕਾਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੁੱਛ ਕੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸੰਭਾਲੋ!

ਰੋਜਵੈਲ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸੁਪਰਸਤੀ ਹੇਠ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਨੁਹਾਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਨਿਘਾਰ ਤੇ ਚੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਿਹਿਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਓ ਆਏ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ.ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਯੋਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਗਸਤ, 2003 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਾਨਫਰਾਂਸ ਅਯੋਜਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਮੁੜ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਜੜ ਗਏ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਿਹਿਰ ਵਾਲਾ ਖਿਆਲ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬਰੈਂਪਟਨ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ।

ਭਾਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ ਬਰੈਂਪਟਨ 2004-5 ਵਿਚ ਰੀਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਤੰਬਰ 2006 ਤਕ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਅਗਸਤ 2006 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਾ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਏ ਤਾਂ ਟਕਸਾਲੀਆਂ ਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀਏ ਜੱਥੇ ਵਾਲਿਆਂ ਸਾਡਾ ਰੱਜ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਵੀ ਹੋਈ ਤੇ ਬੈਂਕ੍ਰਿਪਟ ਹਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਲਿਹਿਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਜ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਾ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਰਹੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼, ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸਿੱਖ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੇ, ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹੋ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਨਹੀਂ ਬੰਨਦੇ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਖਰਚਾ ਕਿਤਨਾ ਆਵੇਗਾ ਜੇ ਕਰ ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਸੈਲ-ਫੁਨ, ਲੈਪਟੋਪ ਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਆਸੇ

ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖਰਚਾ ਕੀ ਆਵੇਗਾ?

ਇਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 2007 ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2008 ਵਿਚ 25 ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ 2009 ਵਿਚ 52 ਸੈਂਟਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕੋ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪੰਜਾਂ ਛਿਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ 2500 ਡਾਲਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹੈ ਫਿਰ ਹਰ ਸਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ 2000 ਡਾਲਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਲੈਪਟੋਪ, ਪਰੋਜੈਕਟਰ ਤੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੁਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਕਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਪਾਉਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਆਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਲਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਬਿਆ, ਵਿਆਖਿਆ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਲਜ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਜਮੀਰ ਵਿਚ ਮੁੜ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਰੂਹ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਾਫੀ ਚੰਗੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਨਕ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਕਿਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕੱਲੇ-ਦੁਕੱਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਆਓ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ। ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ 905-454 4741 ਅਤੇ 716 536 2346।

<brar_jiwanwala@hotmail.com>

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਮਿਤੀ 16. 08. 09. ਤੱਕ।

ਚੇਅਰ-ਮੈਨ :- ਰਾਣਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੋਬਾਇਲ -98146-35655, ਡਰੈਕਟਰ :- ਕਵਰ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ

ਪਿੰ: ਰਵੈਲ ਸਿੰਘ ਫੋਨ ਨੰ :-0161-2521700, 0161-5004081. ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ :-ਸ੍ਰ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ :- 98141-24242.

ਕ੍ਰਮ ਨੰ	ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਜ਼ਿਲਾ	ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ
01.	ਰਈਆ ਕੇਂਦਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।	2002 ਤੋਂ
02.	ਬੋਬਾ ਕੇਂਦਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।	ਅਕਤੂਬਰ 2006,
03.	ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	ਜੂਨ 2002 ਤੋਂ
04.	ਧੁੰਦਾ ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	ਜੂਨ 2009
05.	ਡੱਲ ਕੇਂਦਰ ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	ਜੁਲਾਈ 2003.
06.	ਘੁਮਾਣਾਂ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਫਰਵਰੀ, 2007.
07.	ਦਿਆਨੰਤ ਪੁਰਾ ਕੇਂਦਰ	ਜਲੰਧਰ	ਫਰਵਰੀ, 2007.
08.	ਦਸੂਹਾ ਕੇਂਦਰ	ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ	ਫਰਵਰੀ , 2007.
09.	ਜਿਉਣਵਾਲਾ ਕੇਂਦਰ	ਫਰੀਦਕੋਟ	ਮਾਰਚ, 2007.
10.	ਭਾਗੀਕੇ ਕੇਂਦਰ	ਮੋਗਾ	ਅਪਰੈਲ 2007.
11.	ਰਾਮਗੜ੍ਹ-ਭੁੱਲਰ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਅਪਰੈਲ, 2007.
12.	ਬੀਹਲਾ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਜੂਨ, 2007.
13.	ਕਾਲਖ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਜੁਲਾਈ 2007
14.	ਸਭਾਰਾ ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	ਅਗਸਤ 2007.
15.	ਪਹੁ-ਵਿੰਡ ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	ਅਗਸਤ 2007.
16.	ਲੁਧਿਆਣਾ- ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਸਤੰਬਰ 2007
17.	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨ-ਤਾਰਨ	ਸਤੰਬਰ, 2007.
18.	ਘੱਗਾ ਕੇਂਦਰ.	ਪਟਿਆਲਾ.	ਦਸੰਬਰ. 2007
19.	ਪੰਡੋਰੀ ਕੇਂਦਰ.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ.	ਜਨਵਰੀ 2008.
20.	ਪੰਜੋਦਿਉਤਾ ਕੇਂਦਰ.	ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ.	ਫਰਵਰੀ 2008.
21.	ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਪੁਰ. ਕੇਂਦਰ.	ਕਾਂਸੀ ਪੁਰ.	ਫਰਵਰੀ. 2008
22.	ਹਿਮੰਤ ਪੁਰਾ ਕੇਂਦਰ.	ਮੋਗਾ.	ਫਰਵਰੀ. 2008.
23.	ਮੋਹਿਣਾ ਕੇਂਦਰ.	ਮੋਗਾ.	ਮਾਰਚ. 08.
24.	ਰਾਣੀਗੰਜ ਕੇਂਦਰ.	ਪੱ. ਬੰਗਾਲ	ਜਨਵਰੀ, 2006.
25.	ਜਮਸੈਦ ਪੁਰ -1 ਕੇਂਦਰ.	ਟਾਟਾ ਨਗਰ.	ਜਨਵਰੀ, 2006.
26.	ਜਮਸੈਦ ਪੁਰ -11 ਕੇਂਦਰ.	ਟਾਟਾ ਨਗਰ.	ਜਨਵਰੀ, 2006.
27.	ਦਾਖਾ ਕੇਂਦਰ.	ਲੁਧਿਆਣਾ.	ਅਪਰੈਲ. 2008.
28.	ਅਯਾਲੀ ਕਲਾਂ. ਕੇਂਦਰ.	ਲੁਧਿਆਣਾ.	ਅਪਰੈਲ. 2008.
29.	ਫਰੀਦ ਕੋਟ ਕੇਂਦਰ.	ਫਰੀਦ ਕੋਟ.	ਜੂਨ 2008.
30.	ਗਾਲਿਬ ਕਲਾਂ ਕੇਂਦਰ.	ਲੁਧਿਆਣਾ.	ਜੂਨ. 2008.
31.	ਬੁਲਾਰਾ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਜੁਲਾਈ. 2008
32.	ਰਣਸੀਹ ਕਲਾਂ ਕੇਂਦਰ	ਮੋਗਾ	ਅਗਸਤ, 2008
33.	ਭੋਖੜਾ ਕੇਂਦਰ	ਬਠਿੰਡਾ	ਅਗਸਤ, 2008
34.	ਉੱਚੀ-ਮੰਗਲੀ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਨਵੰਬਰ 2008
35.	ਢਪਾਲੀ ਕੇਂਦਰ	ਬਠਿੰਡਾ	ਨਵੰਬਰ 2008
36.	ਚੋਹਲਾ-ਸਾਹਿਬ-ਕੇਂਦਰ	ਤਰਨਤਾਰਨ	ਦਸੰਬਰ 2008
37.	ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਦਸੰਬਰ 2008

38.	ਢੇਰੀਆਂ ਕੇਂਦਰ	ਜਲੰਧਰ	ਮਾਰਚ 2008.
39.	ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਅਪਰੈਲ 2009
40.	ਪਿਆਲਾਂ ਕੇਂਦਰ	ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ	ਅਪਰੈਲ 2009
41.	ਤਲਵੰਡੀ ਮੱਲੀਆਂ ਕੇਂਦਰ	ਮੋਗਾ	ਅਪਰੈਲ 2009.
42.	ਲੋਪੋਕੇ ਕੇਂਦਰ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਅਪਰੈਲ 2009
43.	ਬਾਜਾ - ਚੱਕ ਕੇਂਦਰ	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਮਈ 2009
44.	ਸ਼ਿਮਲਾਪੁਰੀ ਕੇਂਦਰ	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਜੂਨ 2009.

K. T. F. Income-Expense Statement 2009**Donation received:**

Autar Singh Sidhu, Windsor, Canada.....	50.00
Ujagar Singh Gill, Arlington, Illinois.....	50.00
Jaginder Singh Ramdev, Grayslake, Illinois.....	50.00
Bibek Singh, Cherry Hill, New Jersey.....	100.00
Col. Avtar Singh, Scarborough, Ontario, Canada.....	101.00
Hardev Singh Shergill, El Dorado Hills, Calif.....	7, 000.00
Gurpreet Singh Mann, Fresno, Ca.....	500.00
Gurnek Singh, Kingsburg, Ca.....	250.00
Harbans Singh hillon, Yuba City, Ca.....	101.00
Gian Singh, Sacramento, Ca.....	100.00
Kuldeep Singh, Yuba City, Ca.....	50.00
Avtar Singh Missionary, Hayard, Ca.....	100.00
Avtar Singh Dhami, Hayard, alifornia.....	500.00
Sajjan Singh Bhango, Carmichael, alifornia.....	400.00
Dr. Gurcharan Singh Kanwal, Coeburn, Virginia ...	1, 000.00
Preetmohan Singh, Lafayette, Indiana.....	200.00
Sukhdev Singh Sambi, Rocklin, California.....	50.00
Karen Sangha, San Francisco, California.....	20.00
Balwinder Kaur Sangha, Kerman, California.....	20.00
Bibek Singh, Cherry Hill, New Jersey.....	501.00
Total Receipts	11, 143.00
Carry over from 2008.....	420.40
Total Funds.....	11, 563.40
Designated for Singh Sabha International.....	1, 101.00
Designated for S. Harjinder Singh Mehboob.....	2, 691.00
Total disbursements.....	7,126.40
Carry into 2010.....	645.00

BOOKS FROM KHALSA TRICENTENNIAL FOUNDATION OF NORTH AMERICA INC.

Realizing the need for correct information about Sikhism in the English language for the benefit of Diaspora youth, KTF requested S. Gurbachan Singh Sidhu, UK, to revise some of his books and write new ones. Mr. Sidhu is one of the founders of The Sikh Missionary Society of UK and Guru Nanak Charitable Trust, Mullanpur Mandi, Ludhiana. Of the many books and pamphlets in English that he has authored we have been able to afford to publish only four:

1. Sikh Religion and Christianity – 110 pages
2. Sikh Religion and Islam – 153 pages (Co-authored with Gurmukh Singh)
3. An Introduction to Sikhism – 76 pages
4. Panjab and Panjabi – 177 pages

These are excellent books for Sikhs and non Sikhs alike. Reading these books you will get the real meaning of Sikhi, something that Gurdwaras have miserably failed to teach. These books are for free distribution. We invite our readers in the USA to order any combination of 40 books for a donation to KTF of \$100.00, including postage, and distribute them free to their family, friends, local sangats or schools operated by Gurdwaras. Your donation will help in the publication of The Sikh Bulletin.

TEACH YOURSELF GURBANI. FOLLOWING TWO SOURCES ARE EXCELLENT:

1. www.sriganth.org This website will help you find page number of a shabad in Gurmukhi, English, Devanagari and Transliteration; and also to Panjabi translation by Prof Sahib Singh.
2. www.gurugranthdarpan.com This site carries the Panjabi translation of GGS by Prof Sahib Singh.

Some other useful links

Aarti condemned by the Sikh Gurus being practiced at Patna Sahib: <http://www.youtube.com/watch?v=1gWDCbdddU>
www.sawaddinewsusa.com; www.sikhmarg.com;

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
 3524 Rocky Ridge Way
 El Dorado Hills, Ca 95762

Address
 Label
 Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write 'do not mail' across the label and return to sender.
 If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.